

**Universitat de les
Illes Balears**

**TESI DOCTORAL
2014
(any de lectura)**

**ESTUDI AGRO-ECONÒMIC DE MALLORCA I
MENORCA DEL 1380 AL 1420 SEGONS EL
DELME ECLESIASTIC**

Volum I

Maria del Camí Dols i Martorell

**Universitat de les
Illes Balears**

**TESI DOCTORAL
2014**
(any de lectura)

Programa de Doctorat d'Història-Història de l'Art

**ESTUDI AGRO-ECONÒMIC DE MALLORCA I
MENORCA DEL 1380 AL 1420 SEGONS EL
DELME ECLESIASTIC**

Volum I

Maria del Camí Dols Martorell

**Director: Dr. Jaume Sastre Moll
Tutor: Dr. Jaume Sastre Moll**

Doctor per la Universitat de les Illes Balears

ÍNDIX

1. OBJECTIUS DEL TREBALL	3 pàg
2. DOCUMENTACIÓ UTILITZADA	4 pàg
3. HISTORIOGRAFIA SOBRE EL DELME ECLESIASTIC DE MALLORCA I MENORCA	7 pàg
4. CONTEXTI HISTÒRIC DE LA CORONA D'ARAGÓ I DEL REGNE DE MALLORCA (1380-1420)	
a) Situació econòmica i social del Regne de Mallorca	
b) El cas de Menorca	
c) L'Església mallorquina a finals del segle XIV i principis del XV	10 pàg
5. ORÍGENS DEL DELME ECLESIASTIC	
a) Els delmes de Mallorca i Menorca (1380-1420)	
b) Estructura de l'Església de Mallorca	18 pàg
6. EL PATRIMONI REIAL	
a) La procuració reial	24 pàg
7. LES ORDINACIONS DE 1300	
a) Els principals protagonistes	
b) El cas de Menorca del 1300	28 pàg
8. EL DELME DE L'HORTALISSA (1380-1420)	31 pàg
9. EL DELME DEL BESTIAR (1380-1420)	76 pàg
10. EL DELME DE L'OLI (1380-1420)	114 pàg
11. EL DELME DEL VI (1380-1420)	142 pàg
12. EL DELME DELS BLATS (1380-1420)	
a) Part reial (1380-1413)	
b) Part capitular (1400-1420)	
c) Part de les quatre canongies	196 pàg
13. DADES ORDINÀRIES FETES PEL PROCURADOR DEL CAPÍTOL.	220 pàg
14. CONCLUSIONS	222 pàg
15. BIBLIOGRAFIA	226 pàg
16. APÈNDIX DOCUMENTAL	234 pàg

1. OBJECTIUS DEL TREBALL

La present tesi vol mostrar quins foren els ingressos i els costos que suposaven la venda i recaptació dels delmes per la part reial i la part del Capítol de la Seu, en l'illa de Mallorca i Menorca, entre les dates compreses del 1.380 i 1.420.

Veure si es tenia un saldo positiu final d'aquestes finances, i si realment, tant les rendes del monarca com de l'Església de Mallorca eren unes institucions sanejades i quina era la seva estructura financera, per la part d'aquest tribut

2. DOCUMENTACIÓ UTILITZADA

Per a poder realitzar, de manera satisfactòria, la present tesi, referent a delmes, s'han hagut de menester dos tipus de documentacions diferents. La primera remet als delmes cobrats pel monarca, concretament, entre 1.380 i 1.413. Aquesta sèrie documental es troba en Patrimoni Reial, dipositada en l'Arxiu del Regne de Mallorca. Dir, en aquest aspecte que, alguns dels lligalls no s'han pogut consultar, tal per vegada per pèrdua del llibre o crema del mateix. En concret, manquen els exemplars de 1.383 fins al 1.386, els de 1.395 i 1.396, 1.400, 1.404, i del 1.406 al 1.410. Així mateix, els anys 1.388 al 1.390; a l'igual del 1.391 fins al 1.393, es presenten de manera conjunta, com del 1.397 i 1.398; i també el 1.405 i 1.406.

A més, s'han consultat els Llibres de Comptes i els de Rebudes custodiats, també, en l'Arxiu del Regne.

L'estructura dels llibres es presenta de la següent manera:

1. Venda dels diferents delmes de cada una de les parròquies que aportaven a dit impost, per la part reial: Valldemossa, Bunyola, Santa Maria, Inca, Selva i Campanet; Artà, Llucmajor, Campos, Escorca, Santanyí, Felanitx, Porreres, Pollença, Muro i Santa Margalida, Uyalfàs (sa Pobla), Esporles, Andratx, Calvià i Puigpunyent; Marratxí, Sóller, Alaró, Robines i Sencelles, Alcúdia, Sant Joan i Sineu i Montuïri.
2. Cobrament del lloguer de la botiga del carrer de la mar.
3. Cobrament de la *lleuda*¹.
4. Pagament dels jornals dels guardians del port.
5. El *taulatge*².
6. Pagament per l'alqueria den Gilabert de Conills a Santa Maria des Camí i a Banyalbufar d'Esporles.
7. Cobrament de tota una sèrie de *lluïsmes*³.
8. Cobrament per l'estada de sarraïns.
9. La *cancelleria* de la Ciutat.
10. Escrivania de la Cort del Governador.
11. Escrivania del Batlle.
12. Escrivania del Veguer.
13. Escrivania del Veguer de Fora.
14. Escrivania de les Corts.
15. Temes de les drassanes.

Els llibres consultats en l'Arxiu del Regne es troben en bon estat de conservació, exceptuant-ne alguns d'ells, que estan malmesos per culpa del pas del temps (insectes, lletres aclarides, tacats o romputs).

Tenen la coberta de pell; i en el seu interior, els fulls usats per l'escrivà són de paper gruixat, el més usual de l'època medieval. Aquest tipus de suport permet la conservació de l'obra a llarg termini, sense fer-se gaire mal bé.

L'escriptura utilitzada és aragonesa, derivada de la carolíngia. Es clara i uniforme, amb unes formes redondejades. S'hi observa un traçat clar i continuat de les formes,

¹ Tributo que es pagava per l'entrada de mercaderies dins una vila o altre lloc.

² Dret que s'imposava a les taules dels venedors de peix

³ Dret que s'havia de pagar al senyor del domini directe quan s'alienaven les terres o possessions que d'ell es tenien a cens.

tendència en separar les paraules, us escàs de les lligadures i restricció de les abreviatures.

Els seus principals trets eren uns traçats ascendents i descendents molt pronunciats que accentuen la rodonesa i petitesa del cos dels símbols. Era una escriptura totalment conformada per minúscules, per a majúscules i títols de capítols s'utilitzaven les lletres capitals i uncials d'època romana.

Les abreviatures més freqüents consistien en una línia horitzontal sobre una determinada lletra per indicar l'omissió d'un caràcter, com "m", "n" o "e":

- = um, un, ue
- = am, an, ae
- = em, en

També s'inclou la "s" llarga i les lligadures:

- ft = st
- ct
- æ = ae

La numeració de les pàgines és l'àrabica però només en el full de la dreta, a la seva part superior.

Per altra banda, la tinta utilitzada, per a redactar els documents, és de color negra. Malgrat que amb el pas del temps, s'hagi anat tornat de color rogenç.

La segona informació emprada es troba en l'Arxiu Capitular de la Seu de Mallorca, concretament, la secció de *Mesa Capitular*, emmarcada entre les dates de 1.400 i 1.420, correlativament. Només manca el lligall del 1.413, que segurament deu estar extraviat, per què si es consulten els albarans expedits pel Capítol, hi ha constància de l'existència del dit còdex.

Els llibres de Mesa Capitular es troben en perfecte estat de conservació. Com molts de llibres redactats en l'Edat Mitjana, es disposen, també, amb una coberta de pell i a l'interior, els seus fulls són de paper gruixut.

L'escriptura, també, és aragonesa. És clara i uniforme, amb unes formes redondejades. S'hi observa un traçat clar i continuat de les formes, tendència en separar les paraules, us escàs de les lligadures i restricció de les abreviatures.

Els seus principals trets eren uns traçats ascendents i descendents molt pronunciats que accentuen la rodonesa i petitesa del cos dels símbols. Era una escriptura totalment conformada per minúscules, per a majúscules i títols de capítols s'utilitzaven les lletres capitals i uncials d'època romana.

Les abreviatures més freqüents consistien en una línia horitzontal sobre una determinada lletra per indicar l'omissió d'un caràcter, com "m", "n" o "e":

- = um, un, ue
- = am, an, ae
- = em, en

També s'inclou la "s" llarga i les lligadures:

- ft = st
- ct
- æ = ae

Per altra banda, la tinta utilitzada, per a redactar els documents, és de color negra.

La numeració dels fulls usada és la numeració romana, situada a l'extrem superior de cada full de la dreta.

L'organització interna del còdexs és sempre la mateixa independentment de l'any que es vulgui consultar:

1. Compte dels deutes i ingressos deguts a l'honorat Capítol, els quals romanen el poder del procurador general del Capítol.
2. Compte dels delmes⁴ dels pobles de Mallorca i de Menorca, amb les corresponents cavalleries de cada una, estipulant quins eren els municipis que el feien efectiu, les quantitats que s'havien de fer efectives per a la part comuna (Rei, Bisbe i Capítol) i per a la part del Capítol. Alhora, s'esmenten quins eren els llevadors⁵ de cada delme de cada parròquia.
3. Comptes del delme dels blats de Sineu i Sant Joan de Sineu per la part comuna. Indicant qui era la collita anual i la posterior venda d'aquesta, on apareix el preu de la quartera i els ingressos que s'obtenen.
4. Messions del delmes de blats de Sineu i Sant Joan.
5. Compte dels blats i llegums de Sineu i Sant Joan per la part de les Quatre Canongies.
6. Vendes dels blats de Sineu i Sant Joan pertanyents a les Quatre Canongies.
7. Messions de les vendes dels blats per la part de les Quatre Canongies.
8. Comptes del delme dels blats de Petra per la part comuna, procurats per Francesc Gibert.
9. Messions fetes pel procurador general del Capítol per la llevada dels blats de Petra.
10. Compte i venda dels delmes de blats de Petra per la part de les quatre canongies.
11. Messions fetes pel procurador general del Capítol de la llevada dels blats de Petra.
12. Compte i venda dels blats d'Alcúdia.
13. Despeses per *lo* blat d'Alcúdia.
14. Compte i vendes del delme del blat de Felanitx.
15. Messions del delme del blat de Felanitx.
16. Compte del delmes dels blats de Porreres i les seves vendes.
17. Messions dels dits blats.
18. Comptes del vi de Ciutat i Marratxí.
19. Dades ordinàries fetes des de dia 1 d'abril fins al 31 de març de cada any. On apareixen els salaris cobrats per cada un dels estaments eclesiàstics.
20. Dades de les reccions de les 13 festes anuals.
21. Dades de censos que el Capítol dona cada any a diverses persones.
22. Messions i dates extraordinàries fetes per Guillem Ferrer i Guillem Seguí.
23. Suma de totes els ingressos.
24. Suma de totes les messions.
25. Suma universal dels comptes nets obtinguts.

⁴ Hortalissa, Bestiar, Oli, Blats, Vi i Censal

⁵ *Levador*, eren les persones encarregades d'administrar els delmes de cada una de les poblacions.

3. HISTORIOGRAFIA SOBRE EL DELME ECLESIASTIC DE MALLORCA I MENORCA

Treballs que tracten el delme de Mallorca i Menorca, la seva estructura i evolució al llarg de l'època medieval són

- **CAMPANER, À.** (1.984): *Cronicon Mayoricense. Noticias y relaciones históricas de Mallorca desde 1.229 a 1.800*, Ed. Ajuntament de Palma, 3ª edició, Palma.
- **CATEURA, P.** (1.998): *El regne esvaït: desenvolupament econòmic, subordinació política i expansió fiscal (Mallorca, 1.300-1.335)*, Ed. El Tall, Palma.
- (2.003): *Societat i sistema fiscal en el Regne de Mallorca (1.360-1.400)*, Ed. El Tall, Palma.
- (2.008): *L'administració atrapada: crèdit, finances i adaptacions fiscals en el Regne de Mallorca: segle XV*, Ed. El Tall, Palma.
- (coord.)(2.009): *Recaptar per a pagar deutes: el còdex 29 de l'Arxiu del Regne de Mallorca (1.390)*, col. El Tall del Temps Major n° 18, Ed. El Tall, Palma
- (2009): *El crèdit i el sistema financer del Regne de Mallorca: segles XIV-XV*, Ed. Consell de Mallorca, Palma.
- "El sistema fiscal del Regne de Mallorca en els inicis de la crisi" , *Mayurqa*, n° 27, Ed. UIB, Palma.
- *Fiscalitat en el Regne de Mallorca (1.300-1.360)*, Palma.
- **CONRADO DE VILLALONGA, J.F.** (1.991): *La Procuración Real en el Reino de Mallorca*, Ed. CIM, Palma.
- **DOLS MARTORELL, M^o C.**: "Els delmes de la vila de Sóller (1.409-1.417)", dins les *V Jornades d'Estudis Locals de Sóller* (2.010), Ed. Ajuntament de Sóller, Sóller.
- "Els delmes de la vila d'Inca (1.409-1.417)", dins de les *XI Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Ed. Ajuntament d'Inca, Inca.
- (2.012): *Delmes i despeses de la Seu de Mallorca durant el regnat de Ferran I d'Antequera (1.409-1.417)*, Memòria d'Investigació, UIB.
- **FATJO GÓMEZ, P.** (2.001): "La contabilidad de una institución eclesiástica desde la perspectiva del historiador económico", *IX Congreso de la Asociación Española de Contabilidad y Administracion de Empresas*, Barcelona.
- **FERRER FLÓREZ, M.** (1.974): *Población y propiedad en la cordillera septentrional de Mallorca*, Ed. Diputación Provincial de Baleares, volum I i II, Palma.

- **JOVER, G.** (1.993): *Crisi feudal i canvi econòmic. Mallorca, segles XIV-XV*, Tesi doctoral, UAB, Barcelona.
- **JOVER, G. i SOTO, R.:** “Els dominis feudals a la Mallorca Baix medieval (segles XIII-XVI); *Revista d’Història Medieval*, 8, p. 217-274.
- **JUAN ESCUDER, M.:** “Delme i producció agrària: 1380 -1412”, dins de *III Jornades d’Estudis Locals d’Inca* (1.996), Ed. Ajuntament d’Inca, Inca.
- **JUAN VIDAL, J.:** “Los diezmos de la diócesis de Mallorca”, dins de la revista *Mayurqa*, nº 22, Ed. UIB, Palma, pàg 811-824.
- **LÓPEZ BONET, F.** (1.981-1.984): “Sant Martí d’Alanzell devers 1.400. Contribució a l’estudi evolutiu de domini senyorial mallorquí”; *Mayurqa*, 20, Ed. UIB, Palma, p. 223-232.
- (1.983): “L’estudi del delme recaptat per la procuració reial de Mallorca en el segle XIV i el seu interès respecte a l’aproximació de la cojuntura agrària”; *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, 39, Palma, p. 381-406
- (1.986): *El diezmo en el reino de Mallorca y en la estructura económica de la Procuración Real : 1315-1396*; Tesi Doctoral; UIB, Palma.
- (1.989): “Dominis seculars, patrimoni eclesiàstic i rendes decimals a la Mallorca cristiana”; *Mayurqa*, 2, pàg. 353-366.
- (1.990): *La riqueza de Mallorca al segle XIV: Evolución y tendencias económicas*, Palma.
- (2.005): “Fiscalitat i producció agrària: la percepció del delme a Mallorca”; *Comprar, vendre i pagar al rei: els impostos indirectes al Regne de Mallorca: segles XIV-XV*; Ed El Tall, Palma.
- (2.008): “Para una historia fiscal de la Mallorca cristiana (siglos XIII-XIV)”; *Anuario de Estudios Medievales*, 38, p. 101-184.
- **MASCARÓ PASSARIUS** (coord) (1.978): *Historia de Mallorca*, Ed. Vicens Colom, volum III, Palma.
- **MAYOL LLOMPART, A.** (2.000): *Finances i fiscalitat medievals : ingrés i despesa dels municipis francs de Mallorca : Alcúdia, Muro i Pollença 1.350-1.460*, Memòria d’Investigació, UIB, Palma.
- “Menorca (1.343-1.412)”, *Historia de las Islas Baleares*, volum 8, Palma, p. 182-221.
- (2.005): *El comerç marítim entre Alcúdia i Ciutadella en la baixa Edat Mitjana: 1.300-1.526*, Ed. Ajuntament d’Alcúdia, Alcúdia.

- **MUNTANER MARIANO, LL.** (1.982): “Dependència econòmica i reproducció estructural de l’endeutament públic a l’illa de Mallorca (segles XIV-XIX)”, *Randa*, 12, Ed. Curial, Barcelona.

- **SASTRE MOLL, J** (1.986): “Economia y sociedad en el reino de Mallorca. Primer tercio del siglo XIV”, *Trabajos del Museo de Mallorca*, nº 40, Palma.
- (2.007): *La Seu de Mallorca (1.390-1.430): la prelatura del bisbe Lluís de Prades i Arenós*, Ed. Consell de Mallorca, Palma.

- **SASTRE PORTELLA, F.** (1.981-1.984): “El pariatge de Menorca de 1.301”, *Mayurqa*, 20, Ed. UIB, Palma.

- **SEGURA SALADO, J.:** “Miramar entre la Real i la Cartoixa: els delmes de Deià i Llucalcari”, dins de les *XII Jornades d’Estudis Històrics Locals de Palma* (2.003): Abadies, Cartoixes, Convents i Monestirs, coord. Barceló Crespí, M. i Moll Blanes, I., Ed. IEB-Ajuntament de Palma, Palma, pàg 287-316.

- **URGELL HERNÁNDEZ, R.** (dir.) (2.010): *Libro de los reyes: Libro de franquicias y privilegios del reino de Mallorca. Códice número 1 del Archivo del Reino de Mallorca*, Ed. UIB, Palma.

4. CONTEXT HISTÒRIC DE LA CORONA D'ARAGÓ I DEL REGNE DE MALLORCA (1.380-1.420)⁶

Les dates en les quals s'emmarca el treball, comprenen els regnats de Pere el Cerimoniós, Joan I, Martí I l'Humà i, finalment, el de Ferran d'Antequera.

El llarg regnat de *Pere el Cerimoniós* va ser prolífic i va realitzar amb èxit una política de reintegració a la Corona de territoris com Mallorca mentre va pacificar *Sardenya*. A l'interior, va lluitar contra els estaments, sufocant les *revoltes d'Aragó i València* a la *Guerra de la Unió* (1.347-1.348). A la Península, va mantenir una esgotadora guerra amb Castella. I a la Mediterrània, va envair el *Regne de Mallorca* al 1.349, incorporant-lo de forma definitiva a la Corona fins a l'any 1.714. A la Mediterrània, a més de la guerra amb el rei de Mallorca i amb Gènova, va pacificar *Sardenya* i va realitzar maniobres per a reincorporar Sicília.

En política interna, Pere III va cedir protagonisme a les Corts Catalanes i va donar força al pactisme. Alhora per recollir els subsidis i donatius, i aplicar-los als objectius concertats, les Corts de cada estat de la Corona partint d'experiències anteriors, Corts de Montsó (1.289), van donar forma a la Diputació del General o Generalitat. I aquesta institució, dotada de recursos propis (drets duaners), que la feien financerament autònoma, no va trigar a convertir-se en l'òrgan de govern dels estaments, paral·lel al govern del rei. La Generalitat estava formada en aquest moment per tres diputats de cada estament. La Generalitat de Catalunya, creada els anys 1.358-1.359, va perdurar fins als Decrets de Nova Planta de Felip V.

Els regnats de *Joan I* (1.387-1.396) i de *Martí I l'Humà* (1.396-1.410) emmarcaren les etapes finals de la dinastia catalana al capdavant de la Corona d'Aragó. A la mort de Martí l'Humà, les divisions i les indecisions de *l'interregne* (1.410-1.412) van portar al *Compromís de Casp* de 1.412 on Ferran I, anomenat el d'Antequera, entronitza la dinastia castellana.

Els problemes financers van portar a *Joan el Caçador* a enfrontar-se amb els estaments. Les Corts Generals, reunides a Montsó (1.388-1.389), van escoltar la seva petició d'un subsidi per a continuar la pacificació de *Sardenya* i per a fer front a una suposada invasió de Catalunya per part de tropes del comte d'Armanyac, hereu del difunt Jaume III de Mallorca. Lluny de concedir el que se'ls sol·licitava, els estaments li van exigir que es desfés dels mals consellers i sanegés les finances reials. Dissoltes les Corts sense acord, aquesta exigència la van repetir anys després (1.396) els consellers de Barcelona i els jurats de València quan el rei, mancat de recursos, els va demanar ajut.

En relació amb la política interna, *Martí l'Humà* va defensar amb escassa fortuna un programa per a restaurar la pau social i les finances reials. Per refer els compromisos socials i polítics, i guanyar els estaments per als seus projectes pacificadors, va reunir les Corts Catalanes diverses vegades, i viatjà per les principals viles i ciutats de la Corona en un intent de posar fi a les divisions i les bandositats que trencaven la vella unitat dels grups dirigents. Martí l'Humà va reunir les Corts els anys 1.398, 1.402, 1.404 i 1.406. Tanmateix, les lluites de bàndols van continuar i van tenir un paper important durant l'etapa següent de *l'interregne*. La política exterior, llastada per la feblesa de les finances reials i les dificultats d'obtenir ajuts de les Corts, va ser

⁶ BELENGUER, E. (dir.)(2.007): *Història de la Corona d'Aragó*, Ed. Edicions 62, volum I, Barcelona.
BELENGUER, E. (dir.)(2.004): *Història de les Illes Balears*, Ed. Edicions 62, volum II, Barcelona.

escassament activa: Els ducats grecs dels almogàvers, que s'havien vinculat a la Corona, es van perdre (1.388-1.391); a Sardenya, els sards es revoltaren de nou; a la Península es va mantenir la pau amb Castella, però hi va haver enemistat amb el regne de Granada, cosa que només va provocar incidents de frontera.

Martí I l'Humà morí el 31 de maig de 1.410 sense haver nomenat successor. Catalunya era l'únic dels estats de la Corona que en aquell moment tenia un Parlament reunit. Aragó i València vivien enmig de les bandositats nobiliàries que n'impediien una reunió pacífica. Com que Catalunya havia estat tradicionalment l'epicentre de la família i les institucions reials, tots els pretendents a ocupar el tron van començar a enviar els ambaixadors a Barcelona; a finals d'octubre del 1.410 ja s'hi havien presentat totes les candidatures. Presidia les sessions en nom del poder reial el governador del principat Guerau Alemany de Cervelló. El Parlament va deliberar que calia reunir un Parlament General a Montsó o a Fraga per tal que es pogués decidir consensuadament el futur de la Corona. Però en absència d'un poder reial les bandositats estaven augmentant a València i Aragó i posant en perill els camins, cosa que impedia la reunió d'aquest Parlament general.

No fou fins al 1.412 quan es reuniren el 9 compromissaris que havien de representar els tres estats peninsulars. Al llarg de l'abril els mallorquins van enviar missatges a *Casp*, Saragossa i Tortosa exigint una quarta terna pel regne de Mallorca, però foren ignorats. La defensa de cada candidat les feien els seus ambaixadors i advocats, els quals exposaven els drets del seu senyor. El procediment consistia en l'exposició d'aquests, seguida d'un debat dels compromissaris sols a porta tancada. Acabat el debat feien entrar els notaris i els dictaven les conclusions a què s'havien arribat: el 18 d'abril va començar la defensa d'Alfons I de Gandia el Vell, el 5 de maig fou el torn dels ambaixadors de Ferran d'Antequera, el 9 de maig un sol advocat va presentar els drets de Joan de Prades, el germà petit d'Alfons de Gandia, el 10 de maig era pels ambaixadors de Lluís d'Anjou, enviats per l'ex-reina Violant de Bar i el darrer candidat de pes fou Jaume d'Urgell el 16 de maig, defensat per vuit representants.

Finalment el 24 de juny de 1.412 es va procedir a la votació oral, però a porta tancada i sense testimonis, de cada compromissari. Després de la sessió entraren els tres notaris els quals van redactar tres actes.

El resultat del *Compromís de Casp* fou per a Ferran de Trastàmara 6 vots, per a Jaume d'Urgell dos vots, per a Alfons de Gandia el Jove cap vot i per a Frederic de Luna: cap vot. Els Parlaments de Tortosa, València i Saragossa van acudir a Casp a escoltar la sentència que es va proclamar el 28 de juny de 1.412 a l'església major de Santa Maria. Després de la missa *Gaudeamus et exultemus et demus gloriam Deum quia venerunt nuptia Agnisant*, Vicent Ferrer proclamà el veredicta en un discurs de lloança del nou rei *Ferran el d'Antequera*.

El regnat de *Ferran d'Antequera* es caracteritzà per ser un regnat molt curt, comptant només quatre anys (1.412-1.416), alhora que el seu ascens al tron catalanoaragonès fou, en certa mesura, conflictiu.

Ferran, acostumat a l'autoritarisme de la monarquia castellana, hagué de cedir, a les corts de Barcelona (1.413), a la pressió dels estaments privilegiats catalans i respectar el pactisme, doctrina que ja des del segle XIII limitava l'autoritat reial a favor de les corts i de la Diputació del General de Catalunya, que amb la nova dinastia va veure créixer les seves atribucions i pes polític. Tanmateix, plantà cara a l'oligarquia barcelonina en el cèlebre enfrontament del vectigal de la carn, el 1.416.

Pacificà Sardenya amb pactes amb la noblesa local (1.414 i 1.416), pactà una treva amb Gènova (1.413) i signà tractats d'amistat amb el soldà d'Egipte i amb el rei de Fes (1.414).

Finalment, Ferran I va morir a Igualada, el 2 d'abril de 1.416, mentre es dirigia de Barcelona a Castella. Va ser enterrat al panteó reial del monestir de Poblet en un sepulcre encarregat pel seu fill Alfons a l'escultor Pere Oller el 1.417.

Al rei Ferran I el succeí al tron el seu fill Alfons, conegut en la historiografia per *Alfons V el Magnànim*, a partir del 1.416, començant una nova etapa per l'esdevenir de la Corona d'Aragó.

En quant al desenvolupament de la seva política interna començà a implicar-se en el govern dels regnes ja el 1.415 a causa de la malaltia del seu pare. A la mort d'aquest l'any següent fou entronitzat. El seu estil autoritari ja es va manifestar en adreçar-se a les Corts de Barcelona en castellà.

Posteriorment, la noblesa catalana va crear, el 1.418, la Junta de Molins de Rei, una lliga de ciutats, viles i barons encapçalada pel conseller de Barcelona Ramon Desplà i el comte Roger Bernat I de Pallars Sobirà, per a fer front als moviments castellanitzants de la cort iniciats pel seu pare, el rei Ferran I, i denunciats a les Corts de Montblanc (1.414).

Entre 1.419 i 1.420 es reuniren les Corts de Catalunya a Sant Cugat i posteriorment a Tortosa. Neguitosos per la influència d'individus castellans al voltant de la nova monarquia, els estaments van exigir intervenir en el nomenament dels membres del Consell Reial i que se n'acomiadessin els castellans,^[1] i també demanaren participar en la regulació del procés de recuperació del patrimoni reial alienat durant els últims regnats, ja que les elits catalanes estaven molt preocupades i volien evitar les reunions de pagesos, l'elecció de síndics i la imposició de talles. Tant aquelles Corts com les del regne de València reunides paral·lelament el mateix any van mostrar-se contràries a la partida del rei amb l'expedició contra les resistències de Sardenya, Sicília i Còrsega, ja que el veien més necessari a la península. Però el maig del 1.420 el rei Alfons marxà de totes maneres cap a les illes mediterrànies i les Corts quedaren suspeses. Després de pacificar l'Alguer (Sardenya), i aprofitant que els francesos estaven paralizats per la guerra dels cent anys, va derrotar la flota genovesa a la Batalla de la Foç Pisana i va prendre el regne de Nàpols, que va abandonar en ser assetjat al Castell *Capuano* el 1.423, i de retorn va saquejar Marsella.

El 1.423 tornà a centrar-se en els regnes de la Corona d'Aragó, però en marxà el 1.435 per conquerir el regne de Nàpols. Ho aconseguiria el 1.442, i a partir de llavors mai més tornaria a la península desentenant-se de la política interior dels regnes.

En tots aquests esdeveniments político-històrics, s'havia de tenir en compte el paper de l'Església. En el cas de la diòcesi de Mallorca, es van desenvolupar les prelatures dels Bisbes D. *Pere Cima*, entre 1.377 i 1.390; i posteriorment, D. *Lluís de Prades i Arenós*, del 1.390 fins al 1.429.

a) *La situació econòmica i social del Regne de Mallorca*⁷

En darrers anys del 1.300, Mallorca estava sotmesa en un ambient de malestar social. Les relacions entre l'Administració i l'Església eren tenses, l'espurna que les va encendre fou el requeriment que feu Joan I, al 1.395, quan sol·licità que la família eclesiàstica havia de presentar els béns i rendes dels que disposava sota pena de multa o confiscació.

A aquest cas se li sumaren els conflictes suscitats entre les viles foranes i la Ciutat, en referència als seus representats en el Gran General Consell. Tant vilatans com les classes menys afavorides de la Ciutat demandaven major representació en el regim de la Ciutat i del Regne. Uns dels exemples d'aquest malestar fou l'assalt al Call jueu de la capital del Regne al 1.391.

A més, les classes benestants també veien malmesa la seva situació privilegiada: reducció de recursos, rendes i manco protagonisme polític. Moltes de les seves possessions eren comprades per ciutadans i burgesos rics. Al mateix temps, aquests dos darrers grups lluitaven per aconseguir major representació en el governament tant de ciutat com d'altres organismes decisoris.

Durant el regnat de Pere IV el Cerimoniós es va canviar el règim municipal de la Ciutat i la representació ciutadana i forana en el Gran General Consell de Mallorca.

Amb la promulgació de la *Pragmàtica de Barcelona*, al 1.390, el nombre de consellers passava a 96 dels 111 que hi havia; dels quals 60 havien de ser elegits per la ciutat i la resta, 36, per les viles. Amb aquesta llicència s'introduïen una sèrie d'aspectes nous: les 6 viles majors (Sóller, Pollença, Sineu, Manacor, Algaida i Inca) aportaven 2 consellers al Sindicat de Fora, les demés n'aportaven un, mestre que les de menys importància n'elegien 4 que es canviaven el torn en la representació. Però el sistema no va tenir una llarga vida, ja que les demandes no es van fer esperar, fonamentalment, per part de la menestralia que es veia poc representada.

Amb l'arribada del nou lloctinent, Berenguer de Montagut, arribaren tota una sèrie de canvis interessants. Es van destituir els jurats i alguns oficials i n'anomenà d'altres amb la *Pragmàtica de Predalbes* datada del 1.392. Per la qual el Gran General Consell havia de tenir un total de 124 membres, 84 per Ciutat i 40 per als forans. Però el Consell Menor, estaria format per 6 jurats, 14 conseller de Ciutat i 10 síndics forans.

Aquesta situació topà amb els interessos de grandesa de les classes benestants, que veien malmeses les seves pretensions de poder.

A mitjans del 1.397, va desembarcar a Mallorca, el virrei Hug d'Anglesola. Que es podria etiquetar com a reformador del Regne. Canvià els jurats i reformà l'estructura del Gran General Consell, reduint el nombre de membres: 63 consellers per la Ciutat i 30 per a les viles.

En la Ciutat es van formar 5 consells, un per a cada parròquia ciutadans (Santa Eulàlia, Sant Nicolau, Sant Miquel, Santa Creu i Sant Jaume).

Per la seva part, Inca, Sóller, Pollença i Sineu elegien 2 consellers, 15 de les altres parròquies en triaven 1, mentre que les 14 restants n'aportaven 7, cada dos anys s'alternaven.

Juntament amb tot l'anterior, una de les fites importants en la història del Regne de Mallorca fou l'assalt al Call jueu al 1.391. El jueus, gràcies a la seva liquiditat, compraven talles, delmes i altres drets que després exigien a la població, així que amb

⁷ SASTRE MOLL, J. (2.007): *La Seu de Mallorca (1.390-1.430). La prelatura del bisbe Lluís de Prades i Arenós*, Ed. CIM, Palma, p. 30-33.

MASCARÓ PASSARIUS, J. (coord) (1.978): *Historia de Mallorca*, Ed. Vicenç Rosselló Colom, volum, III, Palma.

aquesta pràctica de recaptadors, amb la de préstecs i com a usurers, eren una classe social rebutjada, inclús odiada.

Per aquests motius, per l'agost de 1391, es va succeir *l'assalt al Call* de Ciutat, i també, entraren en el d'Inca, que fou saquejat i destruït en part. Un any més tard, els cabdills dels atacs foren apressats i condemnats, a l'igual que els seus seguidors foren castigats.

Dins tot aquest conglomerat de problemes, s'hi afegien les bandositats, lluites entre persones del mateix estament, els continuats atacs corsaris, la relaxació dels costums per part dels habitants de la Ciutat.

Al final del segle XIV i principis del XV, la situació econòmica de les Illes no era molt satisfactòria.

La producció agrícola de l'illa pareixia que no era suficient per abastir tota la població illenca. Hi havia propietaris que emmagatzemaven part de la producció amb intencions especulatives, mentre que d'altres ho feien per alleugerir la càrrega feixuga del delme sobre la producció deficitària.

Les àrees de cultiu més extenses eren ocupades pels cereals, sobretot al Pla i constituïen l'aliment bàsic de la dieta mediterrània. La vinya, que hi havia a la majoria de les explotacions agràries del Pla i de la muntanya, ocupava terres més pobres i àrides de conreu. El tercer cultiu en importància era l'olivera, que s'estenia principalment en les explotacions de la muntanya i del Raiguer, el producte de la qual es convertí el segle següent en el principal objecte d'exportació.

En les propietats agràries es practicava una agricultura de subsistència insuficient pel consum dels habitants. Per tant, era necessari importar, sobretot, blat.

Juntament amb els cultius de seca, s'hi havia de sumar el cultiu d'horta, on eren més importants a les zones del voltant de Ciutat, gràcies a les conduccions d'aigua de la font de la Vila i la den Baster.

Per altra part, dins el conjunt econòmic mallorquí i menorquí, tenia un paper a destacar el sector ramader, sobretot en la part meridional de Mallorca i Menorca. Eren interessants els ingressos obtinguts de la comercialització de la carn, llana i formatges.

Malgrat tot, estaven mancades de productes, per la qual cosa s'havia d'acudir a la importació d'aliments, fonamentalment, blats de Sicília i carn de Menorca cap a Menorca i del nord d'Àfrica.

Altre sector interessant per a l'economia mallorquina era el manufacturer i artesà, concentrat bàsicament a Ciutat i Inca, encapçalant la llista el sector tèxtil, malgrat el seu producte era de baixa qualitat.

Respecte al comerç, s'ha de tenir en compte, maldament al segle XIV, havia estat un sector amb importància, però a partir del darrer decenni del segle, degut a la inflació, crisi econòmica i nous enfrontaments entre les potències mediterrànies, Gènova i Venècia, amb l'augment dels atacs pirates i corsaris, va fer que minvés el comerç marítim, eix de la vida financera de Mallorca.

Malgrat tot, al llarg del segle XV, el port de Ciutat esdevingué centre de redistribució de productes i de negocis per diverses ciutats del Mediterrani.

Val a dir que la situació de Mallorca en quant al camp i en les finances era dolenta. En aquest sentit, segons Jaume Sastre⁸, apunta que el 1409 es torna a repetir un gran sequera, la qual cosa va impedir als arrendadors i a les càrregues tributàries de fixar els preus acostumats i se varen haver d'aplicar rebaixes per tal d'aconseguir creditors. Tot acompanyat per posteriors inundacions, epidèmies, pestes, cosa que deixaren malmesa la població de l'illa.

⁸*Ibidem*, p. 39

A tots aquests aspectes que li haurien de sumar la fallida de les finances que va patir de Universitat del Regne, la qual va aparèixer com a conseqüència de la dolenta gestió financera dels representants i a les disputes internes dins dels Gran General Consell.

A més, la problemàtica requeria l'excessiva emissió de venda de censos, per tal de sortir dels problemes econòmics. I el fet explotà al 1.405: la *quebra de les finances* del Regne de Mallorca. Així se signà el *Contracte Sant*, en les clàusules del qual es van atribuir els ingressos procedents de la totalitat dels impostos devenguts al pagament de les pensions del Deute Públic i a la seva amortització.

Una junta de creditors censalistes centralitzaria tot el recaptat i realitzaria els pagaments. Primerament, les pensions dels creditors catalans, en particular barcelonins, principals protagonistes, pel seu volum, i privilegiats del Deute. I en segon lloc, quan fora possible, les dels creditors mallorquins.

El Regne de Mallorca va veure al *Contracte Sant* com un respir per poder fer front al pagament del Deute Públic. Així, al llarg del segle XV es va viure el problema del Deute intensivament per mos que ocupava el què fer de la col·lectivitat mallorquina.

b) *El cas de Menorca*

Respecte a la *Menorca* de la Corona d'Aragó es va beneficiar de l'esplendor marítima i comercial d'aquesta corona, però a partir de finals del segle XIV, l'illa experimenta un dràstic procés de despoblació i decadència econòmica. Aquest procés va aconseguir cotes alarmants als segles XV i XVI, a causa d'una pluralitat de motius. Fonamentalment les lluites socials entre la pagesia i l'aristocràcia.

Per altra part s'ha de tenir present que Menorca seria una illa subjecte a les decisions de Mallorca, i per això amb la creació del Bisbat de Mallorca, se reestructura l'església menorquina amb Jaume II. Amb el *Pariatge* de 1.301, el rei encomana al paborde Guillem de Vilanova que renuncià al seu càrrec el qual es trobava adscrit a l'església de Barcelona. Així, Jaume II fa que el paborde estigui sota jurisdicció del bisbat de Mallorca. El rei dictà l'organització⁹ de l'església de Menorca de la següent manera:

1. A Menorca hi haurà un paborde amb jurisdicció a tota l'illa.
2. Hi haurà una *prepositura*¹⁰.
3. Se crearan quatre parròquies encapçalades per quatre preveres: Sant Joan d'Artrux, Ferreries, Santa Eulàlia des Mercadal i Sant Llorenç de Binixems.
4. Se crearan, també, tres capelles: Corniola, Musuptà i Sant Salvador¹¹.

Un capítol que deixava pendent el pariatge de 1.301 era la distribució dels delmes¹². De fet, el conveni tan sols contemplava una dotació econòmica provisional per al funcionament de les parròquies recentment fundades, per la qual cosa fou necessari un nou pariatge, durant el regnat de Sanç I. Que ja hem comentat, fou signat al 1.315, entre el rei i el bisbe Guillem de Vilanova, bon coneixedor de Menorca.

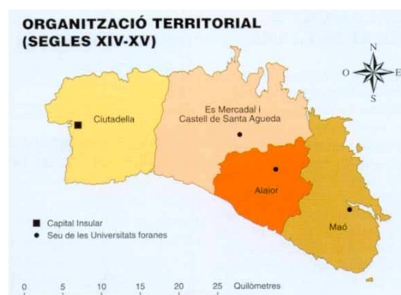
⁹ Ordinacions, normes que regiran l'església de Menorca.

¹⁰ Era una prevere anomenat directament pel propi rei.

¹¹ Actual Puig del Toro

¹² Casasnovas, M.À. (2.005): *Història de Menorca*, Ed. Moll, Palma, pàg 197.

Amb tot, les terres que formaven part del bisbat de Mallorca en l'illa de Menorca, també eren gravades amb el delme eclesiàstic. Per cobrar l'impost es feia de la mateixa manera que a Mallorca, i els més importants per les arque capitulars eren el del bestiar, el dels blats i el delme del vi. Alhora que les viles més destacables en quant a aportacions econòmiques eren Maó, Ciutadella, seguida per Ferreries, es Mercadal i Alaior.

c) *L'Església mallorquina a finals del segle XIV i principis del XV*¹³

Finals de la centúria del XIV s'elegí un nou papa, francès, el conegut com Urbà VI.

Va començar el seu pontificat amb tota una sèrie de reformes de la cort. Però davant aquests canvis, les prelats es reuniren de manera secreta, amb la intenció de declarar nul·la l'acció del nou Papa, i elegiren com a nou representant a Climent VII.

Davant aquest fet, la cristiandat va quedar dividida en dos sectors: els partidaris d'Urbà VI i els simpatitzants de Climent VII. Per la seva part, el rei de la Corona d'Aragó, amb aquesta situació de no acord, es va decantar per la neutralitat. Però aquest comportament neutral es va rompre quan Joan I va reconèixer de manera oficial (1.387), el papa Climent VII.

Al 1.390, hi hagué canvi de bisbe de Mallorca, Pere Cima va conèixer la mort i fou anomenat el seu successor a D. *Lluís de Prades i Arenós*, el qual desenvolupà el paper de cap de la diòcesi de Mallorca fins el 1430.

Al 1.394 morí l'antipapa Climent VII i el seu sèquit cardenalici, reunit a Avinyó, elegí com a nou papa a Pedro de Luna, que prengué el nom de Benet XIII.

Però la solució del Cisma va arribar a cotes altes de malestar. En el *Concili de Pisa* del 1.409 es va elegir a un nou papa, així que, a partir d'aquell moment, l'Església passava a tenir tres caps mandants. S'optà per convocar el *Concili de Constança* de 1.414 per posar-hi una solució. I s'aconseguien els objectius: el papa Joan XXIII va ser obligat a abdicar, Gregori XII presentà la seva renúncia; però Benet XIII es refugià al castell de Penyíscola a partir del 1.415 i va mantenir la seva actitud ferma.

Durant aquestes dates arribà a Mallorca el valencià *Vicent Ferrer* per pregar a Déu la fi del Cisma i endreçar la conducta dels mallorquins. Els seus sermons anaven dirigits a tota la societat i incidien en la pràctica de les virtuts necessàries i en la condemna dels mals vicis més extesos. La base de les seves predicacions eren les Sagrades Escripures. Es va dedicar a transmetre els seus sermons per totes les parròquies de Mallorca.

¹³ SASTRE MOLL, J. (2.007): *La Seu de Mallorca (1.390-1.430). La prelatua del bisbe Lluís de Prades i Arenós*, Ed. CIM, Palma, pàg. 45-57.

Finalment el Concili donà un resultat efectiu al Cisma amb l'elecció de Martí V, declarant il·legítim Benet XIII i excomunicant-lo.

Després de la mort de Climent VII, l'antipapa, les relacions entre Alfons V i Lluís de Prades no foren cordials.

El bisbe mallorquí moria el 1429 a Roma. El seu successor, en primera instància, fou fra Galceran Albert, el qual tenia el recolzament del monarca, però com que la designació no tenia el vis-i-plau del papa, va ser substituït per Gil Sanxis Munyós.

5. ORÍGENS DEL DELME ECLESIASTIC

El delme (en llatí *decinum*), desena part, era un impost que gravava el 10% de la collita, destinat a assegurar el manteniment del clergat i els seus edificis.

L'Església Catòlica va adoptar l'organització administrativa dels romans, comprès el dret de percebre impostos. La qual cosa va contribuir al llarg de l'Edat Mitjana al poder secular i la riquesa de les institucions eclesiàstiques. Com que l'Església posseïa molts de terrenys fèrtils i sovint era l'únic poder alfabet, doncs, era capaç d'administrar, així, els masovers van ser sotmesos a un gran domini espiritual i material.

Només al segle XIX, després de les desamortitzacions dutes durant el regnat d'Isabel II, per part dels ministres Mendizábal, i posteriorment, Madoz, sumant-hi el sorgiment d'activitats econòmiques menys dependents de la terra, la industrialització i l'adveniment de la classe mitjana, feren que, a poc a poc, l'Església anàs perdent terreny, per tant, anàs perdent el seu poder material.

Si ens centram en l'estudi de l'establiment del delme en la Corona d'Aragó, i més concretament, en el Regne de Mallorca, tot començà en l'any 1.238, quan el monarca en Jaume I concedí privilegi en València, el 26 de novembre, en forma de concordat, pel qual va relegar al Bisbe de Mallorca, Ramon de Torrelles i a la seva església la tercera part d'aquelles tres parts del delme que li quedaven en les terres de la seva porció, després d'haver donat la quarta part de les mateixes per a la dotació de les parròquies en els respectius districtes; i el mateix practicaren barons i porcioners. Alhora, es va reservar en dit concordat el senyor Bisbe, qui pretenia la integritat dels delmes, que si el màxim Pontífex no volgués confirmar la dita composició, no s'atengués a ella.

Però malgrat les cessions fetes pel rei, no foren suficients per a satisfer les demandes eclesiàstiques. I l'església mallorquina continuà reivindicant la percepció íntegra del tribut. En l'any 1.284, els habitants del regne de Mallorca quedaven sotmesos a la contribució del delme de carns o de ramats, envers d'una de les primeres franqueses que els concedí el senyor Rei Jaume, el Conqueridor, com el seu primer Reial privilegi de les kalendes de març de 1.230, *ibi: non donetiscarnaticum de vestrovestiario ullo tempore*; però el senyor Rei Jaume II, a demanda del Bisbe i del cabildo, amb la seva Reial ordre donada a Perpinyà, el 29 de març d'aquest any 1.284, encomanà al lloctinent de Mallorca, que, amb el consell del Bisbe i dels altres a qui li pertocava aquest fet, establissin el delme dels ramats, el qual s'havia de recollir a temps convenient, i els qui l'havien de recollir no ho fessin malament. Així mateix, un any més tard de l'anterior proposta, al 1.285, concretament, el dia 5 de gener, el senyor rei Alfons concedí un Reial privilegi, que entre altres coses s'ordenava que el delme del bestiar es recollís a temps convenient, i que per aquest motiu es tengués un consell de prohoms, qui sapiguessin assessorar sobre la matèria [...]. D'aquí en resultaria la formació dels capítols per a la recaptació del dit delme, que es trobaven en un llibre del Reial Patrimoni sotstitulat: Declaració del drets dels barons; capítols del delme del bestiar i del fogatge”¹⁴.

Les disputes entre l'autoritat eclesiàstica i civil continuaven. I al 1.308, el Papa Climent V, des de Viterbo, a súpliques del Bisbe i cabildo, dirigí una carta a Jaume II de Mallorca, on expressava que quedava informat per part del Bisbe i del cabildo de Mallorca, que sa Majestat percebia dues parts i la meitat respectiva dels delmes, en

¹⁴ *Ibidem*, pàg 24.

perjudici dels dos eclesiàstics, per la qual cosa es demandava que les autoritats espirituals rebessin de manera íntegra la percepció dels delmes.

En l'any 1.315¹⁵, l'Església de Mallorca seguia amb les seves antigues pretensions de pertinença dels delmes i seguiren sol·licitant-los per tots els mitjans, i també els de Menorca. Finalment, el 13 de setembre de dit any, es pactà entre el Bisbe, prelats i cabildo i el monarca, el següent: “que tots els delmes pertanyents a sa Majestat, Sanç I, com l'Església es delmessin i que es repartissin a parts iguals, una meitat per al Rei i l'altra meitat per a l'Església, amb algunes reserves a favor del monarca; en quant als delmes de Menorca, quedava l'Església, amb aquesta comunitat i divisió, damnificada amb 400 lliures, meitat de les quals, s'obligà al Rei a pagar tots els anys a l'Església. No obstant el pacte, es reparà que havien inclòs en dita comunitat les cavalleries dels Templaris, del terme de Petra: Sant Martí d'Alanzell, Boscana, Albadellet i l'alqueria den Company, que per la seva extensió i en virtut de la transacció amb els cavallers de Sant Joan, no havien d'entrar en dita comunitat, motiu pel qual el Rei no va pagar mai les acordades 200 lliures.

Altra transacció que signaren, el mateix dia, on quedaven estipulades quines eren les parts sobre la jurisdicció sobre els béns i persones de la porció temporal de l'Església. Per aquest motiu, el senyor Bisbe renuncià a la jurisdicció criminal i a la facultat de donar i concedir tutel·les en els béns de la porció temporal i a les persones habitants en ella i, també, d'imposar bàndols per a la custòdia dels fruits, i a jutjar i a percebre aquests, i els batlles de dita porció temporal poder multar als rebels i als qui no obeeïen, de manera que es procedís de dret, i com a causa d'aquesta transacció donà el rei Sanç al Bisbe de Mallorca, D. Guillem de Vilanova, i als seus successors, l'alqueria de s'Aranjassa, la qual pertanyia amb anterioritat al patrimoni dels Templers.

I amb altre instrument, davant del mateix escrivà, el dia 20 de setembre de 1.315, declarà el senyor Rei que en la dita jurisdicció civil de l'Església de Mallorca sobre els béns i persones de la seva porció temporal, es tengués per entès i declarat que, en els llocs de la dita porció, el senyor Bisbe i prelats i els seus oficials poguessin disposar de bàndols que s'haguessin imposat per a la custòdia dels fruits pendents de tots els homes i animals que incidirien en el bàndol, de qualsevol lloc i jurisdicció que fossin. Mentre comentaven els llocs de la jurisdicció del senyor Bisbe i prelats, i que aquesta declaració s'havia d'observar per part dels seus oficials .

Així amb aquests dos pactes, un referit a la percepció del delme i l'altre sobre la jurisdicció, pel primer l'Església augmentava significativament la fracció del delme que ingressava en el patrimoni (del 25 al 37,5%). Per la seva banda, el rei ingressaria la meitat del delme dels territoris tenguets sota domini del bisbat i, a més, el 12,5 % d'aquell percebut sobre els territoris dominats pels magnats, porcioners i cavallers. En el segon “pariatge”, el rei reconeixia els drets jurisdiccionalis del Bisbe sobre els seus dominis, que, tanmateix, reduïa a l'exercici de la justícia civil.

Anys més tard, a principis de 1.332¹⁶, arribà a Mallorca el rei Jaume III, on va tenir audiència amb el Bisbe i cabildo en referència als delmes i jurisdicció dels mateixos, o sobre les terres del desè, o de la porció temporal de l'Església, la qual s'acordà per capítols.

1. El primer: que l'Església pretenia demostrar que hi va haver un error en la transacció del 1.315 quan es va dir que la part dels delmes del senyor Rei excedien als de l'Església en 400 lliures de valor anual, la qual cosa fou un error,

¹⁵ *Ibidem*, pàg 41.

¹⁶ CAMPANER,À. (1.984): *Cronicon Mayoricense*, Ed. Ajuntament de Palma, 3ª edició, Palma, pàg 45.

- doncs excedien a 976 lliures, 15 sous i 3 diners; per tant, es va convenir la vinguda del Senyor Rei per resoldre aquest problema.
2. El segon suposava que el senyor Rei havia d'entregar per cens, en lloc segur, i en alou Reial, allò que s'hagués de suplir a l'Església. Així el Rei va convenir la quantitat que s'havia de trametre.
 3. El tercer referia que els compradors dels delmes de l'Església compel·lits pels ministres reials. D'aquesta manera ho feu el Rei.
 4. En el quart capítol es demandava que els recol·lectors no llevassin els blats de l'era fins que no fossin delmats, i el mateix es fes als altres productes. Per tant el Rei exposà que en quant a dit capítol i al següent, que la petició i compulsas dels delmes pertanyia a l'Església, i així que els obligats amb censures.
 5. El cinquè: que es fes efectiu el delme de les figues que es venien.
 6. En el sisè es volia que es fessin els llibres del Pariatge, per a què s'examinessin i es corregissin, i el Rei hi va convenir.
 7. El setè esmentava que els delmes de l'Església gaudissin del mateix privilegi que els dels senyor Rei; d'aquesta manera, hi va estar d'acord el monarca, però que en el referent a les regalies, volia esser tot sol, sense haver-les de comunicar a l'Església.
 8. En el capítol número vuit, l'Església pretenia poder embarcar els blats dels seus delmes; el Rei hi va accedir a tal petició, però amb la salvetat de què no poguessin embarcar fins passades les festes de Nadal, i en el cas de què els Jurats no volguessin comprar.

Es continuà auto públic per Jaume Escuder, notari, el 29 de març de 1.332.

Malgrat tot, el problema del delme seguia en plena vigència. El 24 d'abril de 1.338, el rei Jaume III, donà Reial privilegi a Don Berenguer Balla, Bisbe de Mallorca, i al cabildo, per a què tots els seus delmes de blats, ordi, civada i llegums, que ell percebia en les parròquies de Sineu, Sant Joan, Petra i Sóller, a excepció de les alqueries d'Alanzell, Boscana, Albadellet i den Company de la parròquia de Petra, apreciats en 666 lliures, 13 sous i 3 diners comptant el blat i llegums a 11 sous la quartera, l'ordi a 8 sous i la civada a 5 sous i 6 diners, per a què, agregats a la mesa capitular, pagui aquesta perpètuament els quatre canonges, les quals quatre canongies instituï de nou en la Seu de Mallorca. A saber, 130 lliures i 17 sous a cada un d'ells per prebenda, torxa i candeles, que era el mateix que percebien els altres canonges antics, que entre els quatre importaven 538 lliures i 8 sous.

I atenent que de les 666 lliures, 13 sous i 3 diners encara hi quedaven sobrants 12 lliures, 13 sous i 10 diners, que el procurador de la mesa capitular, havia de pagar dita quantitat el senyor Rei tots els anys en la festa de Sant Miquel, del mes de setembre.

Tal petició fou lleudada el Papa Benedicte XII, mitjançant una butlla, donada en Avinyó, l'11 de juny del mateix any, donant facultat el senyor Rei de nomenar per primera vegada els quatre nous canonges.

Però els intents no varen bastar per poder fer front a les demandes eclesiàstiques, i per tant, els delmes eren un causa de disputa entre els dos poder, ja que suposaven una font de riquesa important per a les seves finances.

a) *Els delmes de Mallorca i Menorca (1.380-1.420)*

El delme era un tipus d'impost que gravava la desena part de la collita. Aquesta tributació s'aplicava als cultius de la triada mediterrània i dites produccions agrícoles eren aplicades sobre el total d'allò recollit.

S'imposava sobre la recol·lecció anual de blats, vi, oli, hortalissa i bestiar. Es feia efectiu al Rei i a l'Església de Mallorca, i d'altres senyors feudals.

Per a poder vendre i recaptar els delmes, hi havia tot un sistema perfectament desenvolupat. Per poder obtenir els ingressos del delme, hi havia tot un sistema perfectament estructurat. En primer lloc, tant el Rei com el Capítol de la Seu, feien el recompte de l'anyada que s'havia obtingut, en aquest cas, els quintars d'oli produïts. Posteriorment, s'encomanava als *portadors de lletres* que anassin per totes les parròquies de fora de la Ciutat per fer la *crida*, amb la qual s'avisava a totes les persones que volguessin adquirir el delme, fossin en la data i lloc estipulats.

Així, el *delme de l'hortalissa* es venia el darrer diumenge de gener, i el *delbestiar*, entre dia 16 o 17 de gener, en la plaça del Pa de Ciutat fins al 1.414, quan es passà a vendre-los a la plaça de Sant Andreu.

El *delme de l'oli* era venut a Bunyola en la diada de Sant Mateu, el 21 de setembre. El *delme del vi*, es feia efectiu en la vila d'Inca, el 24 d'agost, és a dir, per Sant Bartomeu. I, el *delme dels blats* era venut a Sineu, el primer diumenge de maig.

Una vegada avisats els forans, se subhastava el tribut, públicament, i a dit efecte, tant el monarca com els canonges facultaven a un *corredor* per a què subhastés l'anyada o l'atorgués a l'oferta més avantatjosa, la qual no havia de ser, necessàriament, de manera immediata, a la del millor postor.

La procuració reial i la capitular recorrien al sistema de venda per subhasta, per mos que es considerava que era un procediment més operatiu i còmode que la gestió per recaptació directa, cosa que implicava mobilitzar a tota una esquadra de recaptadors, que eren els portadors de lletres i corredors, tal com es reflectia en els documents.

Només en el cas de què les licitacions en la venda no eren rebudes a la baixa o per no inspirar, el licitador, entre d'altres casos, si la venda quedava deserta, que no hi hagués *llevador-comprador* del delme, es recorria a la recaptació per gestió directa.

Els compradors de l'impost havien de deixar constància de la transacció-adquisició firmant una notificació, la qual quedava sota tutela d'un notari.

Els ingressos obtinguts se separaven entre el Rei, Bisbe i el Capítol. Malgrat, per fer el treball, s'han consultat, com s'ha esmentat anteriorment, dues fonts distintes (reial i capitular).

Estudiant el comportament de la recaptació de cada un dels delmes, s'ha pogut desxifrar que a Mallorca qui havia una especialització agrícola ben assentada. Per tant la zona de Ciutat i voltants destacava pels seus cultius d'horta, gràcies a la seva disponibilitat d'aigua, i així seria la franja de l'illa que aportaria majors ingressos al delme de l'hortalissa.

Les parròquies de la Serra de Tarmuntana es dedicaven al cultiu de l'olivera i a la posterior producció d'oli. En el Raiguer s'hi establiren, gairebé, tots els conreus, però en el que destacaria seria per la producció del vi. Les zones centrals de Mallorca i el Llevant-Migjorn destacarien per les importants recol·lectes de cereals, fonamentalment, de blat, juntament amb una ramaderia ben establerta, gràcies a la disposició d'àmplies extensions de terra, que es destinaven al cultiu de plantes farratgeres i pastures de bestiar.

Respecte a l'illa de Menorca, val a dir que aquesta també ingressava al conjunt del delme de la part del Capítol de la Seu, per mos que l'illa quedà, després de la conquesta cristiana, sota l'òrbita de la diòcesi de Mallorca. En ella es podia destacar la seva producció bladera i ramadera, malgrat, alguns anys s'hagués d'importar gra des de la balear major. Els principals protagonistes, en quant a les seves aportacions que feien als diversos delmes de les finances capitulars, foren Maó i Ciutadella, seguits per algunes cavalleries establertes en l'illa.

b) *Estructura de l'Església de Mallorca (1.380-1.420)*

1. Bisbe de Mallorca: Pere Cima (1.377-1.390)

D. Lluís de Prades i Arenós (1.390-1.430)

2. Arxidiaca, GuidoFlandi

3. Sacristà, Vidal de Blaxia

4. Degà, misser Jaume des Mur

5. Canonges

- mossèn Nicolau Rossell
- D. Joanet de Prades, germà de D. Lluís de Prades
- mossèn Francesc Negrell
- mossèn Francesc des Caus
- mossèn Francesc Vallariola, encantador de delmes
- mossèn Jaume des Mur
- reverend Cardenal d'Aragó
- mossèn Pere des Lledó
- mossèn Pere Felotxa
- misser Llorenç Serrallí
- mossèn Francesc Rovira
- mossèn Pere ça Costa
- mossèn Arcís de Sant Dionís
- mossèn Joan sa Plana
- mossèn Pere Carcassona
- mossèn Pere Cambí
- mossèn Pere Pujades
- mossèn Julià de Lloba
- mossèn Déu-lo-sal Fabra

6. Pabordes

- mossèn Francesc Rovira
- mossèn Arcís de Sant Dionís
- mossèn Pere Mulet
- mossèn Pere Pujades
- mossèn Guillem Ponts

7. Altres càrrecs eclesiàstics

- Domers: Tomàs Bisbal, Jaume Garau, Joan Sans, Jaume Martí i Jaume Gironès.

- Primatxers: Joan Alzina i Andreu Padriga.
- Benifets de l'epístola: Jaume Riquet i Antoni Bellot.
- Professor de l'escola de gramàtica: Simon Guillem
- Verguer del Capítol: Esteve Aubela
- Advocats del Capítol: mossèn Arnau Albertí i Arnau des Mur.

- Notari-procurador: Joan Mayrach
- Mestre en teologia: mestre Francesc Ponts
- Mestre en medicina: mestre Joan Fluxà
- Mestre cirurgia: Pere Ninot
- Procurador general del Capítol: mossèn Guillem Ferrer i mossèn Guillem Seguí.

6. EL PATRIMONI REIAL

Per a poder entendre a fons el que s'entenia per Patrimoni Reial, s'han consultat les obres realitzades per Josep Francesc Conrado i de Villalonga. Aquestes són, per una part, *La Procuración Real en el Reino de Mallorca*, i el seu discurs que fou llegit al 1.990, quan l'autor va ser acceptat com a acadèmic de Número, *El Real Patrimonio en Mallorca*.

En primera instància, uns dels problemes que ha duit de cap als historiadors o homes de lleis era saber distingir entre el què era el Patrimoni del Rei i el Patrimoni del Regne. En aquest sentit, Conrado apura, seguint a Gregorio López que hi havia tres parts en el patrimoni del Rei, aquestes serien el Fisc i el Patrimoni Reial; i una tercera, pertanyent al Rei, com si fos un particular¹⁷.

Però la conclusió era saber discernir entre el Patrimoni Reial i el Patrimoni del Regne, i per tant Conrado (1.991) indicava que fins al segle XI, el Patrimoni del Regne eren els conjunt del béns i drets que pertanyien a la Corona i que havien de ser tramesos a el béns als successors del Monarca. I, en canvi, el Patrimoni Reial serien tots els béns i drets dels que disposava el rei, que formaven part dels seus béns privats. Fins al segle XVII, ambdós conceptes també canviaren de parer, així, el patrimoni del Regne estaria format per aquells béns i drets que, maldament fossin pertanyents al Regne, eren disposats per al monarca; i els podia transmetre als seus descendents o d'altres per qualsevol títol. I el Patrimoni Reial serien tots aquells béns i drets que, pertanyents al Rei, eren disposats per aquest per a finalitats públiques o privades¹⁸.

El Patrimoni Reial fou administrat, en el Regne de Mallorca, a través de la *Procuración Reial*.

L'origen del Patrimoni Reial el podem trobar, ja, en el Llibre del Repartiment, estipulava que el rei en Jaume I es quedà en les seves mans la meitat dels territoris conquerits als musulmans, i d'altres béns.

Majoritàriament, la principal d'ingressos del Patrimoni Reial eren els delmes, els quals indicaven el gran pes del sector primari dins de l'entramat de l'economia balear medieval. Juntament amb els anteriors gravàmens (blat, vi, oli, hortalissa i bestiar), també es tributava per lluïsmes, fadigues, capbreus, la lleuda, la quota dels pisans, llicències per a barques, guiatges i el pagament de l'estància de naus en el port de Ciutat.

Així doncs, els béns i drets del Rei estipulats en els documents eren¹⁹:

1. *Delmes*, els quals tenien l'origen en les butlles dels papes Gregori VII i Urbà II (1.037 i 1.095), dirigides al monarques catalano-aragonesos, en les quals se'ls concedia els delmes de les terres que conquerissin als musulmans. El delme gravava el 10 % de la collita, i tributava sobre la producció anual de cereals, vi, oli, hortalissa i bestiar.
2. *Les Escrivanies*. Que es van iniciar en el primer govern que es va just després de la conquesta. El primer Escrivà fou constituït al 1.232.

¹⁷ CONRADO I DE VILLALONGA, J.F. (1.991): *La Procuración Real en el Reino de Mallorca*, Ed. Consell Insular de Mallorca, Palma, pàg. 50-51.

¹⁸ Íbidem, pàg 51-52.

¹⁹ Íbidem, pàg 56-60.

3. Les *aigües de Sóller*, que pertanyien al Rei, les quals s'havia reservat, des d'un primer moment, Jaume I, juntament amb els carrers, places, forns i molins d'aquesta vila quan es va fer el repartiment de la conquesta.
4. El *corral reial*. El Patrimoni Reial cobrava la tercera part de les terres per on pasturaven els ramats.
5. *Corredories* i *carcelleries*. La corredoria era un dret que es cobrava per la venda duita a terme en les places de les viles mitjançant un corredor i importava quatre diners per lliura. La *carcelleria* era el dret que havien de pagar els presoners en la presó, costava 2 diners per dia.
6. *Batllia*. El monarca percebia la tercera part de es multes que els batlles imposaven als habitants de la seva vila.
7. *Censos*. El seu origen residia en els béns immobles alineats pel Rei i es pagaven en diners o en espècies.
8. Els *marjals de sa Pobla*, que eren terres del Rei, utilitzades per a conrear.
9. *Morabatins*, que es pagava per cada casa o foc (fogatge) que disposés de béns que arribessin al valor de 10 lliures o una casa.
10. *Lluïsmes*. Tenien el seu naixement en la reserva del domini directe per l'alineació o establiment de possessions que va fer el monarca sobre els béns de la seva propietat.
11. *Barcatge*, el qual era un reial dret del qual s'encarregava el Col·legi de la Mercaderia de Ciutat.
12. *Dret de tavernes*, que eren totes aquelles llicències que s'atorgaven per a l'establiment de les anteriors.
13. *Feu de cavalls*, per aquest s'obligava als cavallers a mantenir una companyia de cavalls a disposició de la guàrdia reial.
14. *Dret de llances i mesures annates*, es pagava el dret quan es trametia un títol nobiliari.
15. *Patrimoni d'Eivissa i Formentera*. Conjunt de tots els béns i drets que es recaptaven en les Pitiüses.
16. *Renda de les salines*, pagament per l'extracció de sal.

En el treball present també es parla sobre els ingressos aportats pels delmes de Menorca, per tant s'han de tenir cura de quins eren els béns del Reial Patrimoni de Menorca.

Després de conquesta cristiana de l'illa per part d'Alfons III, al 1.287, es va procedir a la seva l'organització administrativa, la qual es va fer a la manera mallorquina. L'administració del Reial Patrimoni de Menorca tenia autoritat i jurisdicció sobre els drets del Reial Patrimoni i sobre els negocis i interessos que tenguessin amb aquests béns i drets. També es van constituir tota una sèrie de tribunals que havien de vetllar per al bon funcionament del govern de l'illa, entre ells, es trobava el *Tribunal del Reial Patrimoni*, que tenia jurisdicció sobre les causes referents a béns, negocis i persones relacionades amb el Patrimoni Reial. Al 1.291, els lloctinents de Menorca i d'Eivissa quedaven subordinats al Procurador Reial de Mallorca.

Els ingressos que procedien a engrandir en Reial Patrimoni en l'illa de Menorca eren:

1. *Delmes*
2. *Lluïsmes*
3. *Dret de pes i mesures*
4. *Dret de cens*
5. *Dret de quarts*
6. *Penes i condemnes*
7. *Escrivanies de la Batllia Reial, Mostassaf i Reial Governació*
8. *Batllia General*
9. *Fogatge*
10. *Dret de nous establiments*

a) La Procuració Reial

Dins de l'esquema administratiu del Regne de Mallorca, l'administració local quedava en mans del *Gran i General Consell*. Juntament amb ell, apareixien el Lloctinent, amb amplíssimes facultats, i el Procurador Reial; ambdós se'ls atorgà, des del primer moment de la seva institució, un conjunt de facultats que els convertien en la l'altre jo del monarca.

L'origen de l'establiment del càrrec de Procurador es remuntava a la Carta de Franqueses i en Llibre del Repartiment.

El *Procurador Reial* es disposava a recaptar tots els drets reials, delmes pertanyents al rei, censos, lluísmes, amortitzacions i qualsevol que fos el dret reial; a més, tenia jurisdicció sobre el dit Patrimoni. Tenia jurisdicció en l'advocat fiscal i procuradors fiscals i escrivans de la Cort, també, sobre els oficials dependents de la Procuració Reial i de les seves famílies; també coneixia les contencions disposades en la Casa de la Moneda i de tots els Lloctinents de Procuradors Reials de Menorca i Eivissa i de totes les viles del Regne. I en cada una de les viles hi ha un lloctinent del Procurador Reial.

Per a desenvolupar el càrrec de Procurador Reial s'havien de reunir una sèrie de qualitats. El nomenament el feia el Rei i se li encarregava la millor gestió per a la defensa del Patrimoni Reial, concedint-li plens poders. L'ostentació del càrrec era per a temps indefinit.

Tenia funcions de govern i administratives (actes, correspondència, comptabilitat), funcions judicials: era jutge ordinari en assumptes referents al Reial Patrimoni, alhora que jutge en causes civils i criminals, autoritzava l'armament de naus per al comerç, concedia guiatges, dret sobre el port marítim de Ciutat.

Les funcions de patrimoni i de registre, mitjançant contractes d'emfiteusi, transferència d'immobles i censals sobre els béns de reialenc, percepció de lluísmes, llogar rendes reials. El procurador havia de capbrevar tots els béns immobles del reialenc, inventariava i relacionava els censos que gravaven dits béns i qualsevol que estàs sota domini reial.

En quant a les seves funcions polítiques, era el ministre al qui se li dirigien les potències estrangeres per a determinats serveis, o per a guiar-les, assegurar-les, quan arribaven al Regne. El Procurador era la persona de màxima confiança del monarca. Fins al punt que, en algunes ocasions, arribà a exercir duplicitat de càrrecs: Procurador i Governador Reial.

Els oficials i funcionaris del Patrimoni es classificaven segons les tasques que desenvolupaven²⁰:

1. Oficials d'administració Patrimonial
 - a) De finances i fisc, eren el Mestre Racional, responsable de les finances patrimonials i del fisc patrimonial. El lloctinent del Mestre Racional, tresorer i caixer, responsable de l'arca de les tres Claus.
 - b) D'inspecció i control de propietats i drets. El Procurador Fiscal, responsable de la conservació i millora del Patrimoni Reial. Els executors i els agutzils.
 - c) De secretaria: Escrivans, notaris i l'arxiver.
 - d) Delegats del Procurador Reial: Lloctinent del Procurador Reial de Menorca, Lloctinent del Procurador Reial a Eivissa i lloctinents del Procurador Reial en les viles de Mallorca i Menorca.
2. Responsables de la seguretat i intendència. Agutzils dels castells de Bellver, Alaró, Pollença i Santueri. Responsables de la intendència eren els majordoms dels Palaus Reials de l'Almudaina, Valldemossa i Sineu.
3. Responsables del culte religiós: capellans i personal eclesiàstic adscrit als serveis religiosos de les capelles dels Palaus Reials.
4. Oficials d'administració de Justícia

Així doncs, explicat breument quin era el càrrec de Procurador Reial i quines eren les seves funcions desenvolupades en el Regne de Mallorca, passem a veure quins foren els Procuradors Reials en l'etapa en què s'emmarca el treball, és a dir, entre 1.380 i 1.420. Aquests foren:

- 1.374-1.385, Ferrer Gilabert
- 1.386-1.391, Berenguer Llobet
- 1.392-1.393, Mateu de Loscos
- 1.394-1.395, Galcerà Llobet
- 1.396, Andreu Gordiola i N. Gomis
- 1.397, Berenguer Llobet, Mateu de Loscos
- 1.398-1.412, Mateu de Loscos
- 1.413-1.419, Pere Casaldàguila
- 1.420, Bernat Bugatell

²⁰ Íbidem, pàg 86-88

7. LES ORDINACIONS DE 1.300

Com que el treball fa referència als ingressos recaptats per parts dels delmes de la procuració reial, i com que aquesta recaptava importants sumes de doblers que procedien dels pobles de nova creació, fonamentalment, en el delme del blat i del bestiar, s'ha optat per fer una breu transcripció de les ordinacions que atorgà el rei Jaume II, al 1.300, per a la fundació de noves viles. Tal i com transmet el *Cronicon Mayoricense*²¹:

“En data de 1.300, hi havia establerta en Mallorca una pagesia molt rica i poderosa, i per aquests motius mandà al rei Jaume II que edificàs noves poblacions i viles, assenyalà per a dit efecte llocs particulars i nombrà el Rei mateix les dites viles amb el nom que tenien abns els seus territoris, i moltes eren ja parròquies rurals; foren Algaida, Lluçmajor, Porreres, Felanitx, Campos, Santanyí, Sant Joan de Sineu, sa Pobra, Manacor, Petra, Binissalem i Selva.

El Rei va obligar a què almenys hi hagués cent pobladors o cases, cedint per a cada casa un quartó de terra per a dit efecte, obligant a cada un dels pobladors que, per al seu quartó, corresponguessin als amos d'aquelles terres amb 18 diners de cens, i que fora posada aquella terra en 6 de lluïsmes, que els nous pobladors i adquisidorstenguessin l'obligació de donar d'aquella terra per a formar els carrers, i que haguessin de tenir un destre i mig d'ample, que eren tres braçades reials. Va voler més el Rei, que en cada una d'aquestes viles, els donassin 5 quarterades de terra per a vinyes i horts, i 10 quarterades de bosc per a pastures d'animals, i que corresponguessin com a cens als senyors de dites terres, com i de la manera que paregués als dos que la Majestat diputà per al dit efecte, que foren Ramon des Brull i Pedro Sturs; i que en les viles novament fundades on no hi hagués aigua en els pous, ni manantials, que s'hi construïssin aljubs i basses; oferint el Rei als nous habitants ajudes per a les despeses de l'edificació de les cases, els qui fossin pobres.

Encomanà també que una vegada que haguessin pres assentament i edificat casa en la vila, no la podien abandonar, ni anar a altre lloc, ni vendre-la fins passats sis anys. També es mandà que s'havien de construir els habitacles en menys de 6 mesos.

La primera vila que aparegué fou la de Felanitx en el terme de la vila i parròquia de Montuïri, que era alqueria, llavors, de Guillem Valentí, de 64 quarterades de terra, que s'anomenava en llengua aràbiga Canalitx. D'aquesta sort Ramon des Brull i Pere Esturs, amb ordre i manament del Rei, començaren a edificar la dita vila [...], destinant per a la seva fundació 12 quarterades amb l'església i casa del rector, ja que era construïda en temps anterior.

Foren els primers pobladors d'aquesta vila de Felanitx, Guillem Mediona, Bernat Jover, Jaume Ferrer, Pere Bresca, Jaume Ferrer, na Negra, muller de Miquel Sot, Pere Truyol, Pere Servinyes, Guillem de Valls, Francesc Picany, Pere Provençal, Pere Burgam, Miquel Salomó, Guillem Pons, Pere de Cardills, Miquel Daviu, Raimon Guerau, Berenguer Sunyer, Guillem Soler, Grosset de ses Cudines, Francesc Despuig, Guillem Gavarrell, Valentí Julià, Bartomeu Truyol, Raimon Moig, Jaume Scarp, Juan Caldentey, Pere Provençal, Bernat de Verí, Jaume Coll, Huguet d'Avinyó i d'altres.

Es van enumerar les places i lloc públics i comuns, destinaren davant de l'església lloc per al cementiri i enterrament per als morts, fora de la vila [...]. Fou posada tota la vila i part del seu terme a 20 de lluïsmes, per mos de ser de la porció de D. NunyoSanç, a qui va pertànyer en la divisió del regne, donant-la en establiment a vint de lluïsmes [...]. Aquesta porció la va adquirir el senyor rei Jaume II a través de la

²¹CAMPANER, À (1.984): *Cronicon Mayoricense*, Ed. Ajuntament de Palma, Palma, pàg 28-30.

seva comprar, i el document roman en el reial arxiu del Rosselló, tal i com va quedar anotat en el llibre de l'arxiu del Reial Patrimoni de Mallorca, titulat "Declaració del dret dels Barons de esta ciutat y isla de Mallorca", i en el principi d'aquest es troba, in quarto, la citada fundació de Felanitx"

Els principals protagonistes de les ordinacions

- a) MANACOR, el rei assenyala un lloc del cementiri de l'església on poder-hi edificar la Cúria, una presó, habitació per al canceller, carnisseria, quartera, peixateria i mercat.
- b) ALCÚDIA, al 1.300 es va convertir en cap de la demarcació parroquial de la part septentrional de l'illa i s'ordenà que fos tancada amb una murada per a major seguretat dels seus habitants. El monarca, a més, al 1.301 va adquirir una casa i una parcel·la que convertia en quartera i plaça. La població anava creixent a tal ritme que al 1.308 les edificacions dels nous pobladors desbordaven el recinte emmurallat. Així, el monarca, atent al normal desenvolupament de la vila, aixecà les construccions de la Cúria, el Cellar del Rei, situat en el carrer Major i la cisterna pública.
- c) SANT JOAN DE SINEU, Jaume II fundà aquest poble, també, al 1.300.
- d) COSTITX, gràcies a les franqueses i avantatges establertes per Jaume II, la dita vila va aconseguir adquirir terres dels seus voltants i així anà creixent.
- e) SA POBLA, s'establí al 1.300, vila reial i independent, que comprenia en la seva jurisdicció a Campanet, amb la qual cosa es donava un cas estrany de què en allò eclesiàstic, sa Pobra depenia de Campanet, i aquesta, en qüestions civils, de sa Pobra.
- f) MONTUÏRI, fou erigida la vila per Jaume II, en l'alqueria d'AlgoraifaHalujuz, del districte de Montuïri.
- g) PORRERES, abans de 1.300 hi havia un petit nucli de població, integrat per algunes cases: Son Porro, Son Cardils i Pasaraix. Al 5 de setembre de 1.309, el frai Pere Descoll, abad del monestir de la Real, procedí a fundar la vila de Porreres, pròpiament dita.
- h) LLUCMAJOR, la primera església de Lluçmajor es va construir el 1.259. La primitiva alqueria va ser propietat del cavaller Ramon de Sant Martí, i l'any 1.300 va ser ordenada vila pel rei Jaume II de Mallorca. El 1349, al pla de Galdent, va tenir lloc la cèlebre batalla de Lluçmajor, on aquest darrer va perdre, a més del regne, la vida
- i) SANTANYÍ, també fou fundada com a vila al 1.300, amb les característiques generals que havia de tenir com a nova fundació.

b) *El cas de Menorca al 1.300*²²

El monarca Jaume II tenia la pressa d'anar poblant camps i alqueries de la balear menor, que es trobava en situació, gairebé, d'abandonament. Per tal motiu, encomanà el 22 de gener de 1.300, a Arnau Burguès i a Pere Esturç, d'acord amb els síndics locals, el repartiment d'unes terres que havia adquirit, entre els primers pobladors de l'illa.

Instituï els feus o cavalleries amb l'obligació d'haver de residir en elles, i d'aquesta manera podia transformar i millorar el règim de propietat i la vida rural mitjançant l'enfiteusi.

La cavalleria d'*Hiallor*, actual Alaior, passà a mans del monarca gràcies a la seva compra per a fundar la vila.

Així mateix, Jaume Umbalt, venia al rei, al 1.300, l'alqueria de Benialut i el rafal de Benimasmut, en el terme de Maó i una parcel·la de terra dins del recinte del castell, on s'hi van construir tota una sèrie d'albergs. Disposava el rei, alhora, que si Roger de Loira, difunt, hagués posseït sense títol de possessió, algunes alqueries, que aquestes fossin incaptades pel lloctinent, excepte els béns mobles, donats a disposició dels procuradors o fills del dit Loira.

El 27 d'abril de 1.306, el batlle de Menorca prenia possessió d'algunes alqueries i cases de propietat de na Sibilla, esposa de Guillem de Beriuac.

Molts dels pobladors de Menorca procedien de Girona, els quals fundaren la *pobla del Mercadal* i donaren lloc al port de *Fornells*.

Per la *Carta Pobra* del 30 d'agost de 1.301, fou atorgat per part de Jaume II als menorquins, a més de promoure una ràpida repoblació de l'illa, pretenia crear els organismes político-administratius i els tribunals de justícia propis. Els 67 capítols de què consta la dita *Carta* són, gairebé, la còpia de la Carta de Franquesa de Jaume I per a Mallorca, amb les modificacions efectuades per Jaume II.

²²MASCARÓ PASARIUS, J (coord.)(1.978): *Historia de Mallorca*, Ed. Ajuntament de Palma, volum III, pàg 120.

8. EL DELME DE L'HORTALISSA (1.380-1420)

El cultiu de l'hortalissa a l'illa de Mallorca és un fet constatable des d'època islàmica, fonamentalment en la zona de Ciutat.

Aquests tipus de conreu, a l'igual que la resta de productes de la trilogia mediterrània, quedava gravat amb l'impost del delme.

El delme de l'hortalissa tributava el 10 % de la collita del dit cultiu. Es feia efectiu de forma anual, en espècies o en diners. Es pagava a l'Església, al Rei o altres senyors feudals.

Per poder realitzar la tesi, s'han hagut de consultar dos tipus de fonts històriques diferents. Per una banda, per estudiar l'etapa compresa entre 1.380 i 1.413, s'han utilitzat els documents procedents de l'Arxiu del Regne de Mallorca. Els quals fan referència al delme recaptat per la part reial. Concretament, la sèrie documental de Patrimoni Reial.

En canvi, per avançar, les dates d'entre 1.400 i 1.420, han estat estudiades a partir del delme eclesiàstic, puntualitzant, la secció de Mesa Capitular. Els lligalls es troben el l'Arxiu Capitular de la Seu de Mallorca.

S'ha fet aquesta diferenciació de documentació per mos que no es disposa d'informació correlativa, sinó que aquestes dues s'han d'anar complementant.

El que sí s'ha fet de manera comuna és que per dur a terme l'estudi, i tal com ho demandava la documentació, s'ha fraccionat l'illa de Mallorca, tant per la part reial com per la capitular, en cinc zones, quedant estructurada de la següent manera: Ciutat-Marratxí, Serra de Tramuntana, Raiguer, Pla i Llevant-Migjorn.

Així, per poder obtenir els ingressos del dit tribut, hi havia tot un sistema perfectament desenvolupat i dibuixat. Tant el Rei com el Capítol de la Seu feien el recompte de l'anyada que s'havia obtingut del producte en qüestió, en aquest cas, de l'hortalissa. Posteriorment, s'encomanava als *portadors de lletres* que anassin per totes les parròquies de fora de Ciutat per fer la *crida*, amb la qual s'avisava a tothom que volgués adquirir el delme de l'hortalissa, fossin en la data i lloc estipulats. En aquest cas, es venia el darrer diumenge de gener a la plaça del Pa de Ciutat.

Una vegada avisats els forans, se subhastava, l'impost, públicament, i a dit efecte, tant el Rei com els canonges facultaven a un *corredor* pera què subhastés la recaptació o l'atorgués a l'oferta més avantatjosa; la qual no havia de ser, necessàriament, de manera automàtica, a la del millor postor.

Tant per la procuració reial com per la capitular es recorria al sistema de venda per subhasta per mos que es considerava que era un procediment més operatiu i còmode que la gestió per recaptació directa, cosa que implicava a mobilitzar tota una esquadra de recaptadors, que eren els portadors de lletres i els corredors, tal com apareixen en els documents. Només en el cas de què les licitacions en la venda no eren rebudes a la baixa o per no inspirar el licitador, entre d'altres casos, si la venda quedava deserta, que no hi hagués *llevador-comprador* del delme, es recorria a la recaptació per gestió directa.

Els compradors de l'impost havien de deixar constància de la transacció-adquisició, firmant una notificació, la qual quedava sota tutela d'un notaria.

Tots els ingressos obtinguts se separaven entre el Rei, el Bisbe i el Capítol de la Seu. Malgrat s'han consultat dues fonts diferents (reial-capitular), des del primer moment, ja es deixava entreveure que a Mallorca hi havia una zona especialitzada en el cultiu de l'hortalissa, i aquesta era la Ciutat i voltants. De sempre fou la que aportà major suma d'ingressos a les arques reials i eclesiàstiques.

Referent a la documentació del patrimoni reial, la Ciutat ingressava de 40 a 110 lliures, al 1.388. Per aquest motiu les seves aportacions representaven, gairebé, el 60 % del total del delme de l'hortalissa de Mallorca.

El cultiu en aquesta zona ja era sumament important durant l'etapa musulmana de l'illa. Després de l'ordenació cristiana de la Ciutat, en cada una de les parròquies que formaven part d'ella, s'hi trobaven terres dedicades a la producció de l'hortalissa. Com per exemple, en la parròquia de Sant Jaume i Sant Miquel. Relacionat amb aquesta darrera, destacaven els conreus situats als voltants dels convents de Santa Margalida i del Carme. Així, seguint a Rosselló-Bordoy i Barceló (2.006), s'apunta que aquesta manera de fer era degut a què prop dels dits convents hi havia la capamunta del carrer dels Oms, per on passava una via d'aigua, la qual abastia la part baixa de la Ciutat²³.

Amb tot, cal tenir present que l'hortalissa demanda, per al seu desenvolupament, gran quantitat d'aigua. Per aquest motiu, quan Ciutat de Mallorca era Madina Mauyrqa va ser quan hi hagué una estructuració de la circulació de l'aigua, important. El consum d'aigua en la societat precristiana era elevat i així, s'havia de distribuir de manera equitativa entre la població.

Ciutat era hereva de sistemes de captació i distribució d'aquest bé tan preuat. Val a dir que, a Mallorca, els recursos hídrics eren i són escassos, degut al fet de la no-existència de corrents d'aigua continuada. Només es dibuixen torrents, els quals aporten aigua en episodis d'intenses pluges.

Per aquest fet, la Ciutat era el lloc més propici per a establir i desenvolupar el cultiu de l'hortalissa, ja que en ella hi conflueixen tres fonts. La primera i la més important, la *font de la Vila*²⁴, la qual proveïa d'aigua a la Ciutat i regava gran part de l'hort que la rodejava. A més de ser l'única que proporcionava aigua potable.

La segona, en importància, era la *font den Baster* (o de na Bastera), que es trobava situada a la finca de Canet, en el municipi d'Esporles. Era aigua captada artificialment mitjançant la construcció d'un *qanat*²⁵.

La darrera seria la *font de Mestre Pere*. Juntament, amb aquestes tres fonts, la Ciutat, també, comptava amb el torrent de *sa Riera*. El qual naixia en la parròquia de Puigpunyent i desembocava en la badia de la capital. En època medieval, passava per les actuals Rambles, carrer de la Unió i el passeig del Born; però en el segle XVII, el seu recorregut va ser canviat per a què no atravesàs el casc antic de Palma.

Per altra banda, i referent al delme de l'hortalissa de la Ciutat-Marratxí, seguint les seves aportacions, tant per la part reial com per la capitular, es comportava de la mateixa manera. És a dir, els seus ingressos respecte a la totalitat del delme, representaven el 50 %. Així, la millor anyada per a la procuració reial fou el 1.388 amb 110 lliures i 10 sous.

La Ciutat i Marratxí en trobar-se en un lloc equidistant entre el Pla i la Serra, on conflueixen els conreus de secà, al nord, i els de reguiu, a l'est, disposant d'aigua abundant procedent de les tres fonts. Amb tot, implicava gaudir d'un clima reguardat dels temporals gràcies a les serralades septentrionals i dels hiverns freds. Al mateix temps que, durant l'època estival, es trobava exposada a les brises refrescants de l'embat. Juntament a tot aquest conglomerat, hi havia que afegir que el sòl on se situa Ciutat és la propícia per a desenvolupar-hi el conreu de l'hortalissa. Per mos que és la terra coneguda vulgarment com la terra de *call vermell*. La terra rossa és un sòl argilós, d'un color vermell viu, que se sol formar en països de clima àrid, en els quals s'alterna una estació seca amb una humida, com és el cas del clima mediterrani.

²³ Rosselló Bordoy, G. i Barceló Crespi, M. (2.006): *La Ciudad de Mallorca*, ed. Lleonard Muntaner, Palma, pàg. 387.

²⁴ Reia Fontanals, J. (1.984): *Un plànol de la sèquia de la Vila del segle XIV*, Palma, pàg. 8-11.

²⁵ Tipus d'estructura, utilitzada en zones seques o àrides, que aprofita l'aigua subterrània de les valls per irrigar el pla colindant.

Per tots aquests motius, el cultiu de l'hortalissa va esdevenir el producte estrella de la Ciutat de Mallorca, fins al punt que es va crear al 1.356 el *Sindicat de l'Horta*²⁶. Aquest era un organisme que administrava i controlava l'aprofitament de les aigües de la font de la Vila. En un primer moment, s'anomenà Col·legi de l'Horta, però posteriorment, Alfons II reformà la corporació que perdurà fins al 1.848. Desenvolupava tasques d'autèntic tribunal d'Aigües. Tenia grans prerrogatives per dirimir diferències d'interessos entre els diversos perceptors d'aigua, fonamentalment, entre els regants i els drets de la Ciutat.

El dit Sindicat era encarregat de controlar la distribució de l'aigua i de mantenir la sèquia en bon estat. Però el control efectiu, ja des del segle XIII, la feien els *siquiers*. El qual desenvolupava un paper clau en el repartiment i control en la distribució de l'aigua.

Una vegada analitzat el comportament del delme de l'hortalissa de Ciutat i Marratxí, la segona franja en importància, en quant a aportacions econòmiques del tribut, era la comarca del *Raiguer*. Aquesta zona, per la part patrimonial del Rei, podia arribar a ingressar fins a 60 lliures. Hi destacava la representació del conjunt polític-administratiu format per Inca-Selva-Campanet-sa Pobla, juntament amb les terres pertanyents al Temple, situades, també, en el districte inquer. Així ambdues aportacions resulten, gairebé, el 60 % dels ingressos del Raiguer en la totalitat del delme de l'hortalissa de Mallorca. Dir, en aquest sentit, que les dues zones, eren les terres més òptimes per a un desenvolupament del conreu del producte. La zona de sa Pobla, gràcies a la seva extensa planura, era la més idònia per a sembrar-hi hortalissa, juntament amb Inca.

Per aquesta secció, l'any de majors ingressos per a les arques reials, fou el 1.391, amb un total de 65 lliures i 8 sous.

²⁶ Ginard Bujosa, A. (1.995): *Evolució històrica de l'abastiment de l'aigua a Palma (1.800-1.995)*, col. Gorg Blau, 2, Ed. EMAYA, Palma, pàg 36.

DELMES DE L'HORTALISSA PER LA PART DEL REI (1.380-1.413)
1.380²⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Esteva Font Joan Caçaire	3 lb 15 s
Bunyola	Nadal Cladera	3 lb 3 s
Alcúdia	Pere Nadal Sabater e sa muller	7 lb
Esporles	Guillem Gelabert	2 lb
Andratx, Calvià I Puigpunyent	No fou venut	
Sóller	Ramon Pont Ramonet Mercader Ramon ça Franques	2 lb 8 s
SUMA TOTAL		21 lb 6 s
RAIGUER		
Alaró	Arnau Barberà Andreu Sunyer	6 lb 15 s
Robines	Bartomeu Fiol Jaume Benaula	4 lb 15 s
Sencelles	En Guialimas Pere Pons Pere Mercer	7 lb
El Temple (Inca)		15 lb
SUMA TOTAL		32 lb 10 s
PLA		
Petra	Ramon Galmés Nicolau Proxana Jaume Solanes	7 lb 8 s
Montuiri i Castellitx	Bernat Ripoll Miquel Ferrer e llurs mullers	12 lb
Porreres	Bartomeu Ferrer Andreu Litera Ramon Ferrer	5 lb 2 s
SUMA TOTAL		24 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Martí Jaume Belloc Antoni Vicens	2 lb 17 s
Llucmajor	Pere Comelles Julià Bover Bernat Salom	3 lb 3 s 6 d
Campos	Pasqual Puig Bernat Nicolau Pasqual Saulet	1 lb 10 s
Felanitx	Guillem Mas	2 lb 15 s
SUMA TOTAL		10 lb 5 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		88 lb 11 s 6 d

²⁷ ARM, RP-3809, fol 55-149

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Bovera	85 lb
Horta den Vinyals	Jaume Bovera	4 lb
SUMA TOTAL		89 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Coll Antoni d'Ordines	2 lb 10 s
Bunyola	Mateu Blanc Guillem Omar Antoni Landes	1 lb 10 s
Alcúdia	Pere Nadal sabater Caterina sa muller	8 lb
Esporles	Guillem Güells	7 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	No fou venut	
Sóller	Guillem Roure Bernat Alzina Ramon Alzina	1 lb 10 s
SUMA TOTAL		20 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria del Camí	Pere d'Urracha de Santa Eugènia	1 lb 5 s
Inca	Bernat Robert Simon Roca Ramon Bertran	[...]
Del Temple (Inca)	Antoni Adarró i Flor muller sua	10 lb
Alaró	Arnau Barberà Tomàs Oliver	7 lb 10 s
Robines	Joan ses Oliveres Berenguer Terrassa de Robines	6 lb
Sencelles	Joan Salera Bartomeu Figuera de Castell d'Amos	7 lb 2 s
SUMA TOTAL		31 lb 17 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bartomeu Vaquer Bartomeu Pocoví Bartomeu Cros	12 lb
Petra	Guillem Miquel Francesc de Brossa Antoni Sagrera	8 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Ferrer Gonyalons Miquel Ferrer	10 lb
Porreres	Pere Oriol Antoni Nicolau Bernat Figa de Porreres	5 lb 7 s
SUMA TOTAL		35 lb 17 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Antoni Morey Romeu Soler de Manacor	3 lb 5 s
Llucmajor	Pere Bover Bartomeu Pou Guillemó Castell	4 lb 1 s
Campos	Joan Andreu Jaume Company de Campos	1 lb 15 s
Felanitx	Romeu Sans Antoni Miquel Gabriel Riera	1 lb 11 s
SUMA TOTAL		10 lb 12 s
SUMA UNIVERSAL		185 lb 16 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat	Jaume Bovera i na Marió, mare sua	85 lb
Horta den Vinyals	Jaume Bovera	4 lb
SUMA TOTAL		89 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Coll Antoni d'Ordines fill den Bernat d'Ordines Antoni d'Ordines fill den Pere d'Ordines	2 lb 10 s
Bunyola	Anteu Blanc Guillemó Amar tots de Bunyola Antoni Laneres	1 lb 10 s
Alcúdia	Pere Nadal Sabater Caterina sa muller	8 lb
Esporles	Guillem Güells	7 s
Andratx, Calvià i Puigpunyent	No fou venut	
Sóller	Guillemó Roma Bernat Alzina Ramon Alzina, els dos frares	1 lb 10 s
SUMA TOTAL		13 lb 17 s
RAIGUER		
Santa Maria	Pere d'Urraca de Santa Eugènia	1 lb 5 s
Inca, Selva i Campanet	Bernat Rubert Simon Roca Ramon Bertran	25 lb 1 s
Del Temple (Inca)	Antoni Adarró Na Flor sa muller	10 lb
Alaró	Arnau Barberà Tomàs Olivera	7 lb 10 s
Robines	Joan ses Oliveres Berenguer Terrassa de Robines	6 lb
Sencelles	Joan Saleta Bartomeu Figuera de Castell d'Amors	7 lb 2 s
SUMA TOTAL		56 lb 18 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bartomeu Verguer Bartomeu Pocoví Bartomeu Crosa	12 lb
Petra	Guillemó Miquel Francesc de Brossa ciutadà Antoni Sagrera Anfós Sarena	[...]
Montuiri i Castellitx	Ferrer Gonyalons Miquel Ferrer	10 lb
Porreres	Pere Oriol Antoni Nicolau Bernat Figuera tots de Porreres	5 lb 7 s
SUMA TOTAL		27 lb 7 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Antoni Morey Romeu Seller de Manacor	3 lb 5 s
Llucmajor	Pere Bover Bartomeu Pou Guillemó Castell	4 lb 1 s
Campos	Joan Andreu Jaume Company de dit lloc de Campos	1 lb 15 s
Felanitx	Romeu Sart Antoni Miquel Gabriel Riera	1 lb 11 s
SUMA TOTAL		10 lb 12 s
SUMA UNIVERSAL		197 lb 14 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Francesc muller del Simon Llobera Esteve Bach	7 lb 6 s
Andratx	No fou venut	
Sóller	Pere Berenguer Joan Berenguer	1 lb 7 s
SUMA TOTAL		8 lb 13 s
RAIGUER		
Santa Maria	Pere Cahua de Santa Maria	1 lb
Inca, Selva i Campanet	Pere Agustí Sabater Jaume Granollers d'Inca	18 lb 5 s
El Temple (Inca)	Pere Tratre Bernat Palou tots d'Inca	12 lb
Esporles	Pere Ribes Jaume Mates d'Esporles Antoni Mates peraire de Ciutat	1 lb
Alaró	Arnau Barberà Bartomeu Esteve	3 lb 11 s
Robines	Guillem March Jaume Dolç Bernat Negre	7 lb 10 s
Sencelles	Pere Llosa Pere Tartre Pere Martí Antoni Segur	2 lb 17 s
SUMA TOTAL		46 lb 2 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Francesc Despuig baster	6 lb 10 s
Petra	Pere Olivella Andreu Galmés tots de Petra	7 lb 17 s
Montuiri i Castellitx	Guillemó Tàpies Mateu Vigili Domingo Rupia	6 lb 1 s
Porreres	Jaume Guerau Nicolau Riera Simon Jaume	3 lb 11 s
SUMA TOTAL		23 lb 19 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Bernat Ballester Macià Nadal del dit lloc	4 lb 4 s
Llucmajor	Jaume Ferran	4 lb 2 s
Campos	Sibil·la muller den Ramon Carbó	1 lb 3 s
Felanitx	Pere Ramon del dit lloc	1 lb
SUMA TOTAL		10 lb 9 s
SUMA UNIVERSAL		89 lb 3 s

³⁰ ARM, RP-3812, fol 1-153

1.388³¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Arnau Eixeló Ramon Palet	110 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Martí Bernat Puig Guillemó d'Ordines del dit lloc	2 lb 5 s
Bunyola	Antoni Massot Jaume Pellisser Pere Muntaner	1 lb 5 s
Alcúdia	Pere Jordà Pere Cifre	8 lb 4 s
Esporles	Pere Caselles peraire de Ciutat Nicolau Font peraire	1 lb 5 s
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Negre Llorenç Mercader Antoni Salomó de Valldemossa	15 s
Sóller	Arnau Vidal Francesc Roure Andreu Julià de Felanitx	2 lb 19 s 6 d
SUMA TOTAL		16 lb 13 s 6 d
RAIGUER		
Santa Maria	Jaume Alexandrí	2 lb
Inca, Selva i Campanet	Francesc Godoi Arnau Servia d'Inca	22 lb 10 s
El Temple (Inca)	Pere Tartre Simó Roca	16 lb
Alaró	Andreu Sunyer	4 lb 18 s
Robines	Guillem Duran porter Pere Terrassa del dit lloc	9 lb 1 s
Sencelles	Gabriel Servera Andreu Mulet Guillemó Carbonell de Sencelles	4 lb 2 s
SUMA TOTAL		58 lb 11 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bernat Domènec Lluc d'Empúries	8 lb
Petra	Pere Olivella Guillemó Serra Antònia muller del dit Guillemó	7 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Andreu Morató prevere	8 lb
Porreres	Jaume Guerau Antoni Cigar Andreu Riera	3 lb 8 s
SUMA TOTAL		26 lb 18 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Jaume Sagrera Jaume Ballester	3 lb
Llucmajor	Joan d'Olives Julià Gomila Domingo Diyo de Llucmajor	4 lb 3 s
Campos	Sibil·la la muller de Ramon Carbó Llorenç Soler Salvador Fuster Joan Orell de Porreres	1 lb 4 s
Felanitx	Pere Vicenç Pere Bonet en Margarró	1 lb 15 s
SUMA TOTAL		10 lb 2 s
SUMA UNIVERSAL		222 lb 14 s 6 d

³¹ ACM, RP-3813, fol 28-128

³² 1.388-1.390³³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Guillem Mercè hortolà Jaume Mercè Guillem Pere Antoni Ballester	100 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere des Far Antoni Guitard Bartomeu Gontard	2 lb
Bunyola	Jaume Vinyoles Guillem Moragues Francesc Moragues	1 lb 2 s
Alcúdia	Pere Ferreros	5 lb
SUMA TOTAL		8 lb 2 s
RAIGUER		
Santa Maria	Jaume Alexandrí especiaire de Mallorca	2 lb 5 s
Inca	Francesc Godor Arnau Pronia d'Inca	23 lb 10 s
El Temple (Inca)	Pere Tartre Blai Macip Francesc Font	8 lb 10 s
SUMA TOTAL		34 lb 5 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Antoni Huguet Joan Gili Bartomeu Vida	9 lb
SUMA UNIVERSAL		151 lb 7 s

38

1.390³⁴

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Pere Moragues	1 lb 2 s
Sóller	Francesc Rovira de Sóller	10 s
SUMA TOTAL		1 lb 12 s
RAIGUER		
Inca	Francesc Godor	10 lb
Alaró	Pere Mayol	1 lb 14 s 6 d
Robines	Berenguer Far de Robines	1 lb 12 s
Sencelles	Bartomeu Monroig	1 lb 13 s 8 d
SUMA TOTAL		14 lb 2 d
PLA		
Petra	Pere Roca	3 lb 17 s
Sineu	Bartomeu Vidal	3 lb
SUMA TOTAL		6 lb 17 s
LLEVANT-MIGJORN		
Campos	Guillem Font	2 lb 10 s
Manacor	Pere Cortal Pere Muntanyans	2 lb 13 s
SUMA TOTAL		5 lb 3 s
SUMA UNIVERSAL		27 lb 12 s 2 d

³² ARM, RP-3814, fol 51-100v

³³ Llibre incomplet

³⁴ ARM, RP-3815, fol 26-79

1.390³⁵

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Guillem Vives de Ciutat	60 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Miquel Ferrer	4 lb 6 s 8 d
Sóller	Guillem Custurer	1 lb
Baronia de Biniraix	Francesc Roure	2 lb 5 s
SUMA TOTAL		7 lb 11 s 8 d
RAIGUER		
Inca	Bernat Gombau	8 lb
El Temple (Inca)	Joan Cerdà	2 lb
Sencelles	Pere Bertran	2 lb
SUMA TOTAL		12 lb
PLA		
Montuiri	Pere Carbó	2 lb
Porreres	Jaume Blanc peraire de Ciutat Gabriel Orega Tomàs Blanc peraire	1 lb 16 s
Petra	Martí Miró Jaume Febrer	5 lb
Sineu	Bartomeu Prats	2 lb 10 s
SUMA TOTAL		11 lb 6 s
LLEVANT-MIGJORN		
Campos	Guillem Font Antoni Mas	10 s
Felanitx	Pere Truyol de Felanitx	3 lb
SUMA TOTAL		13 lb
SUMA UNIVERSAL		103 lb 17 s 8 d

³⁵ ARM, RP-3816, fol 3-40

1.391, 1.392, 1.393³⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Bovera Mateu Escuder Guillem Vermet Gabriel Escuder	65 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Arnau Rovira Jaume Estaràs Gabriel Estaràs peraires de Ciutat	2 lb 10 s
Bunyola	Bartomeu Mates Bartomeu Merles Joan Merles d'Inca Pere Gener peraire	1 lb 5 s
Alcúdia	Guillem Robí d'Alcúdia Pere Morey corredor	7 lb 8 s
Esporles	Francesc Puig Romeu Julià Guillem Bernat Joan Llobera teixidor de Ciutat	1 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Vilapriu Joan Vilapriu d'Inca	2 lb
Sóller	Antoni Guàrdia Joan Guàrdia Francesc Aragobnnès Francesc Guàrdia Pere Merola	2 lb 10 s
SUMA TOTAL		16 lb 13 s
RAIGUER		
Santa Maria	Jaume Serra Pau Ferrer prevere	2 lb 10 s
Inca, Selva i Campanet	Jaume Servera Sabater Bartomeu Font Guillem Servera fill de Jaume Servera	28 lb
El Temple (Inca)	Gossalbo Exemenó Pere Feliu Joan Reboll Jaume Vives Andreu Aguiló d'Inca	14 lb
Alaró	Francesc Escrivà Pere Mayol Bernat Mayol	7 lb 11 s
Robines	Jaume Salom	6 lb 3 s
Sencelles	Antoni Adrover Martí Fonollar de la dita parroquia Peretó Armengol Bernat Armengol	7 lb
SUMA TOTAL		65 lb 4 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Nadal Salvà pus jove Bernat Esteve Guillem Gili pus jove tots de Sineu	15 lb
Petra	Salvador Sard Mansella sa muller	12 lb
Montuiri i Castellitx	Cristòfol Argenter Nicolau Sauretes	10 lb
Porres	Berenguer Font Guillem Tallades Jaume Salat	3 lb 17 s
SUMA TOTAL		40 lb 17 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Bartomeu Vicenç Mallorquina sa muller	2 lb 10 s
Llucmajor	Nicolau Salvà Bernat Salvà Miquel Boscana Bernat Salvà pus vell Jaume Martí del dit lloc	5 lb 6 s
Campos	Pere Maimó Guillem Mateu Pere Abraham Benet Frau	3 lb
Felanitx	Mariano Sard Jaume Bordoy Martí Gil	2 lb 3 s 6 d
SUMA TOTAL		12 lb 19 s 3 d
SUMA UNIVERSAL		200 lb 13 s 3 d

³⁶ ARM, RP-3817, fol 51-156v

1.394³⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Mateu Escuder Gabriel Escuder hortalsans	80 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Pedrolo Lleonard Ripoll Bernat d'Aulesa preveres de Ciutat	2 lb 5 s
Bunyola	Bartomeu Merles Joan Merles Bartomeu Mates tots d'Inca	1 lb 10 s
Alcúdia	Berenguer Maura Joan Serra Francesc Puig corredor	6 lb 11 s
Esporles	Salvador Mas Andreu Domènec Bernat Domènec d'Inca	1 lb 10 s
Andratx	Jaume Camps Martó López Bernat Fluxà teixidor de Ciutat	2 lb 5 s
Sóller	Pere Tria del carrer de la Mar	3 lb 10 s
SUMA TOTAL		17 lb 11 s
RAIGUER		
Santa Maria	Vicenç Mates Arnau Gombau	1 lb 13 s
Inca	Joan Claret Jaume Claret Simona mare dels dits Joan i Jaume i Vicença muller del dit Jaume	25 lb 10 s
El Temple (Inca)	Joan Claret Jaume Claret Simona mare dels dits Joan i Jaume i Vicença muller del dit Jaume	16 lb
Alaró	Pere Cantarelles Ramon Sunyer Pere Rotlan d'Alaró	8 lb
Sencelles	Pere Armengol Guillem Armengol fill den Sanç Armengol Berenguer Fonollar de Sencelles	7 lb 2 s
Robines	Gabriel Pol Jaume Tosques Nadal Joan	4 lb 3 s
SUMA TOTAL		62 lb 8 s
PLA		
Sineu	Esteve Bernardí de Sineu	12 lb 15 s
Petra	Arnau Ferrer Arnau Pedrós de Petra	13 lb 14 s
Montuiri i Castellitx	Guillem Romanyà Bernat Romanyà fill de Bernat Romanyà	4 lb 10 s
Porreres	Guillem Cordills Guillem Pellisser Simon Joan	3 lb 15 s
SUMA TOTAL		34 lb 14 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Llorenç Belloch Guillem Sanç Bernat Nadal tots de Manacor	2 lb 10 s
Llucmajor	Miquel Catany Guillem Armengol Pere Julià tots de Llucmajor	7 lb 7 s
Campos	Antoni Torrent Francesc Benet Pere Mateu sastre tots de Ciutat	3 lb
Felanitx	Mateu Salzet Miquel Mateu Miquel Ponç tots d'Inca	2 lb 5 s
SUMA TOTAL		15 lb 2 s
SUMA UNIVERSAL		210 lb 5 s

³⁷ ARM, RP-3818, fol 53-156v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Gabriel Escuder	65 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	No fou venut	
Bunyola	No fou venut	
Alcúdia	Arnau Morro e Francesca sa muller d' Alcúdia Martí Sunyer Antoni Torres	8 lb
Esporles	Joan Cardona	1 lb 15 s
Andratx	Arnau Villalonga Guillem Fuster peraire Domingo Parera	2 lb 10 s
Sóller	Joan Jordà Pere Tinyent Jaume Jofre els dos de Sóller	3 lb 7 s
SUMA TOTAL		15 lb 12 s
RAIGUER		
Santa Maria	Blai Alemany Guillem Font d' Inca Jaume Rovira	2 lb
Inca	Bartomeu Vallespir Miquel Arquer picapedres Bartomeu Merles ferrer	25 lb 5 s
El Temple (Inca)	Andreu Saurina Goçalbo Xemenó Gabriel Alsina tots d' Inca	14 lb 10 s
Alaró	Jaume Benejam Antoni Domènec fill de Jaume Domènec Antoni Domènec	4 lb 5 s
Robines	Pere Campins Jaume Dolç Pere Vidal	4 lb 5 d
Sencelles	Joan Moranta d' Inca Andreu Mateu Guillem Bossagós Guillem Andreu	4 lb 10 s
SUMA TOTAL		52 lb 10 s 5 d
PLA		
Sineu	Pere Venrell Joan Martí Mateu Llorenç tots de Sineu	9 lb 3 s
Petra	Guillem Serra e sa muller Antònia	7 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Arnau Samanera	6 lb
Porreres	Nicolau Duran Guillem Duran de Porreres Antoni Cardills	5 lb 10 s
SUMA TOTAL		28 lb 3 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Domingo Peus Joan Crespí	1 lb 2 s 6 d
Llucmajor	Joan Morei Pere Montblanc fill de Ferrer de Montblanc Guillem Morei de Llucmajor	6 lb 6 s
Campos	Pasqual Valls Pere Ballester de Campos Antoni Carbonell de Llucmajor	3 lb 5 s
Felanitx	Antoni Oliver Antoni Montagut guixer Lluis Conill moliner	3 lb
SUMA TOTAL		14 lb 3 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		175 lb 18 s 11 d

1.397-1.398³⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Mateu Escuder Gabriel Escuder Jordi Ortola Pere Sart	68 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bernat Gener Antoni Estalella de Ciutat Pere Estalella	2 lb 10 s
Bunyola	Pere Ferrer Arnau Pagès Antoni Andreu tots de Ciutat	2 lb
Alcúdia	Antoni Fuxà	8 lb
Esporles	Llorenç Pereta Ramon Pereta Bartomeu Pereta tots d'Inca	2 lb
Andratx	Pere Salzet tintorer Rotlan Solsona Antoni Domènec els dos d'Inca	2 lb 10 s
SUMA TOTAL		20 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Lleonard Ripoll Pere Pedrola paraires de Mallorca	2 lb
Inca, Selva i Campanet	Bartomeu Merles Joan Merles Nicolau Mascaró tots d'Inca	24 lb
El Temple (Inca)	Gossalbo Eixameno Andreu Saurina Jaume Galill tots d'Inca	12 lb 8 s
Alaró	Berenguer Maestre	3 lb 4 s
Robines	Pere Huguet Miquel Badia	4 lb
Sencelles	Joan Prats Jaume Prats Pere Moll d'Inca	5 lb
SUMA TOTAL		50 lb 12 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bartomeu Gili Jordi Rovira de Sineu	8 lb 15 s
Montuiri i Castellitx	Miquel Gual Antoni Foner	3 lb 13 s
Porreres	Joan Amat de Porreres	4 lb 16 s
SUMA TOTAL		17 lb 4 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Lleonard Padró Cristòfol Valls Arnau Gener tots d'Inca	3 lb
Llucmajor	Andreu Verdera Miquel Fuxà Joan Força-i-manya	5 lb 17 s
Campos	Gabriel Olzina Gabriel i Antoni Bunyola tots d'Inca	3 lb
Felanitx	Jaume Veí d'Inca Cristòfol Valls Arnau Gener d'Inca	2 lb 10 s
SUMA TOTAL		13 lb 7 s
SUMA UNIVERSAL		169 lb 3 s

³⁹ ARM, RP-3821, fol 49-150

1.399⁴⁰

POBLE⁴¹	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Esporles	Joan Cardona	1 lb 15 s
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Arnau Villalonga Guillem Fuster paraire Domingo Pereó	2 lb 10 s
Sóller	Joan Jordà Pere Cunyent Jaume Jofre els dos de Sóller	3 lb 7 s
SUMA TOTAL		7 lb 12 s
RAIGUER		
Santa Maria	Blai Alemanys Guillem Font Jaume Rovira tots d'Inca	2 lb
Inca, Selva i Campanet	Bartomeu Vallespir Miquel Arquer picapedres Bartomeu Merles ferrer	25 lb 5 s
El Temple (Inca)	Gossalbo Xemenó Gabriel Alzina Andreu Save	14 lb 10 s
Alaró	Jaume Benejam Antoni Domènec fill de Jaume Domènec Antoni Domènec estrany tots d'Alaró	4 lb 5 s
Robines	Pere Campins Jaume Dolç Pere Vidal	4 lb 5 d
Sencelles	Joan Moranta d'Inca Andreu Mateu Guillem Bossagós Guillem Andreu	4 lb 10 s
SUMA TOTAL		54 lb 10 s 4 d
PLA		
Sineu i Sant Joan	Pere Venrell Joan Martí Mateu Llorenç tots de Sineu	8 lb 3 s
Petra	Guillem Serra e sa muller Antònia	7 lb 10 s
Montuïri i Castellitx	Pere Tàpies Mateu Llorenç Arnau Samanera	6 lb
Porreres	Nicolau Duran Antoni Cardills Guillem Duran	5 lb 10 s
SUMA TOTAL		27 lb 3 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Domingo Sanç	1 lb 2 s 6 d
Llucmajor	Joan Morey Pere Montblanc Ferrer de Montblanc Guillem Morey de Llucmajor	6 lb 6 s
Campos	Pasqual Valls Pere Ballester [...]	3 lb 5 s
Felanitx	Antoni Oliver Lluís Conill Antoni Montagut	3 lb
SUMA TOTAL		13 lb 13 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		102 lb 18 s 10 d

⁴⁰ ARM, RP-3822, fol 86v-173v⁴¹ No apareix Ciutat-Marratxí

1.401⁴²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Cortal Benet Reig teixidor Guillem Reig blanquer	3 lb 10 s
Bunyola	Nicolau Andreu Antoni Seguí paraire Jaume Seguí paraire	3 lb
Alcúdia	Bartomeu Llofriú Pere Tortosa Berenguer Cardona	9 lb 6 s
Esporles	Guillem Hug mercader	3 lb 10 s
Andratx	Bernat Llorenç sabater Bernat Aulesa forner Joan Català ballester	2 lb 10 s
Calvià	Escarpassó de Vallsegura barber Bernat Sot paraire Bernat Palestre paraire	2 lb
Puigpunyent	Pere Montsans Joan Julià	2 lb
Sóller	Françoi Piquer Guillem Piquer	4 lb
SUMA TOTAL		29 lb 16 s
RAIGUER		
Santa Maria	Romeu Pals Benet Burguera teixidor Mateu Feliu	3 lb
Inca	Bartomeu Vallespir Joan Cardona	26 lb 11 s
El Temple (Inca)	Gossalbo Eixameno Berenguer Riera Miquel Amic Bernat Seguí	14 lb 15 s
Alaró	Joan Coll flassader Bernat Coll Bartomeu Gontart teixidor	3 lb 10 s
Robines	Bernat Vidal Pere Vidal Guillem Fiol Esteve Fiol	4 lb 10 s
Sencelles	Bartomeu Vicens baster Bernat Despuig flassader Pere Sala	5 lb
SUMA TOTAL		53 lb 6 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Tomàs Andreu Guillem Andreu	11 lb 7 s
Porreres	Nicolau Duran	5 lb 1 s
SUMA TOTAL		16 lb 8 s
LLEVANT-MIGJORN		
Santanyí	Simon des Bosc Bartomeu Català Guillem Bramona	3 lb
SUMA TOTAL		3 lb
SUMA UNIVERSAL		72 lb 10 s

⁴² ARM, RP-3823, fol 32-137v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Albert Gabriel Montblanc Jaume Montblanc	81 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	No fou venut	
Bunyola	No fou venut	
Alcúdia	Guillem Ribera Pere Ribera	8 lb 4 s
Esporles	Pere Agramunt	4 s
Andratx	Gabriel Claver paraire Bartomeu Bonet sabater Berenguer Garcia	3 lb
Sóller	Joan Andreu sastre Jaume Esteve Perico Pallisser	1 lb 16 s
SUMA TOTAL		13 lb 4 s
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Bossagós Bernat Riusec Jaume Catlar tots d'Inca	3 lb
Inca, Selva i Campanet	Francesc Reial paraire Bernat Burguera Antoni Suau Bartomeu Vallespir Pere Vallespir germans d'Inca	27 lb
El Temple (Inca)	Miquel Mateu teixidor Miquel Ponç sabater Guillem Vilapriu e la dona Saurina muller sua	15 lb 13 s
Alaró	Antoni Amat paraire Andreu Portella amer Pere Guitart d'Alaró	4 lb
Robines	Pere Vidal Bernat Vidal tots de Robines	5 lb 19 s 6 s
Sencelles	Joan Sard Jaume Fonollar Pere Omar tots de Sencelles	4 lb 13 s
SUMA TOTAL		60 lb 5 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Jaume Cardell e sa muller	10 lb
Petra	Salvador Sard e Llorença sa muller	15 lb 2 s
Montuïri i Castellitx	Mateu Llorenç Pere Cros Ramon Cros tots de Montuïri	5 lb 5 s
Porreres	Guillem Duran Nadal Duran Antoni Cirerol	5 lb 8 s
SUMA TOTAL		35 lb 15 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Mariner Antoni Capons Mateu Albamall	5 lb 7 s
Llucmajor	Bernat Pastor Ramon Julià	5 lb 6 s
Campos	Antoni Sallent	1 lb 2 s
Felanitx	Bernat Berga	5 lb
Santanyí	Simon des Bosc Guillem Bramona Bartomeu Català	5 lb
SUMA TOTAL		21 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		212 lb 14 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Albert Gabriel Montblanc Joan Montblanc hortolà Francesc Vadell corder	81 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Esporles	Pere Agramunt	4 s
Andratx	Gabriel Claver paraire Bartomeu Bonet sabater Berenguer Garcia	3 lb
Calvià	Bernat Bramona Feliu Barberà Alfonso Barberà tots paraies	2 lb 5 s
Puigpunyent	Jaume Ferran Pere Gilabert paraies Dionís Català escriptor	2 lb 5 s
Sóller	Joan Andreu sastre Jaume Esteve Perico Pellisser	1 lb 16 s
SUMA TOTAL		9 lb 10 s
RAIGUER		
Alaró	Antoni Amat paraire Andreu Portells amer Pere Guitart d'Alaró	4 lb
Robines	Pere Vidal Bernat Vidal tots de Robines	5 lb 19 s 6 d
Sencelles	Joan Sard Jaume Fonollar Pere Mar tots de Sencelles	4 lb 13 s
SUMA TOTAL		14 lb 12 s 6 d
PLA		
Porreres	Guillem Duran Nadal Duran Mateu Cirerol de Porreres	5 lb 8 s
SUMA TOTAL		5 lb 8 s
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Bernat Pastor Ramon Julià	5 lb 6 s
Campos	Antoni Sallent	1 lb 2 s
Santanyí	Simon des Bosc de Ciutat Guillem Bramona de Santanyí Bartomeu Català blanquer	[...]
Felanitx	Bernat Berga de Felanitx	5 lb
SUMA TOTAL		11 lb 8 s
SUMA UNIVERSAL		121 lb 18 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Baltasar Déu-lo-vol	95 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	No fou venut	
Bunyola	Pau Montagut	3 lb 15 s
Alcúdia	Guillemó Ribera Caterina sa muller Pere Ribera son frare	8 lb 1 s
Esporles	Antoni Genestar	10 s
Andratx	Simon Pizà paraire	3 lb 5 s
Calvià	Gabriel Montblanc fuster Bartomeu Moranta perator	2 lb 15 s
Sóller	Jaume Esteve Joan Andreu Jaume Busquet	3 lb 12 s
SUMA TOTAL		20 lb 18 s
RAIGUER		
Santa Maria	Bartomeu Maimó de Montuïri	10 s
Inca, Selva i Campanet	Pere Vallespir Pere Salzet paraire Arnau Castelló Bartomeu Vallespir	26 lb
El Temple (Inca)	Francesc Reial Gabriel Capellà Joan Trullet	15 lb 15 s
Alaró	Vicenç Servera Bernat Rosselló Martí Oliver	2 lb 11 s
Robines	Joan Samar Pere Pinars Jaume ses Oliveres	4 lb 1 s
Sencelles	Berenguer Manera Antoni Ferragut	5 lb 1 s
SUMA TOTAL		53 lb 19 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bernat Esteve Bartomeu Sastre fill den Bernat Ramon Cros	7 lb 10 s
Petra	Joan de la Barca sard Antoni son fill	10 lb 5 s
Montuïri i Castellitx	Pere Carbó e Caterina sa muller	4 lb 4 s
Porreres	Pere Rafal Bernat Veny pus jove Pere Solà	4 lb 19 s
SUMA TOTAL		26 lb 18 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Febrer Francesc Ballester Guillem Mascaró Antoni Ballester frare del dir Francesc Joan Sbert paraire	3 lb 11 s
Llucmajor	Guillem Morey Pere Morey Bernat Blanes tots de Llucmajor	4 lb 10 s
Campos	Pere Castellà guixer de Ciutat	1 lb 10 s
Santanyí	Simon Bosc de Ciutat Bernat Bramona fill de Guerau de Santanyí Antoni Garcia	4 lb 2 s
Felanitx	Antoni Oliver Guillemó Truyol fill de Pere	3 lb 16 s
SUMA TOTAL		17 lb 9 s
SUMA UNIVERSAL		214 lb 4 s

1.405-1.406⁴⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Pere Escolà sabater Tomàs Palet hortolà e llurs mullers Guillem Escolà paraire	75 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Guillem Ribes fill de Guillem Ribes del dit lloc de Deia Tomàs Merola Bernat Costa del dit lloc de Deia	3 lb
Bunyola	Andreu Corrabadal mercader Felip Corrabadal son fill Domingo Balaguer sabater	4 lb
Alcúdia	Felicià Ferrer notari Pere Ferrer Martí Ferrer	7 lb 4 s
Esporles	Guillem de Vic	7 s 9 d
Andratx	Francesc Mateu barber Joan Borrassà guixer Felip Blai pescador Felip Rubert pescador	3 lb
Calvià	Gabriel Vidal notari Pere Castelló blanquer Bernat Miquel mariner	3 lb
Puigpunyent	Joan Julià Ferrer Deu-lo-sal bracer Jaume Moragues flaquer	2 lb 10 s
Sóller	Marçal Burguera paraire Vicenç Sabet Jaume Espiral Gabriel Oliver calafats	1 lb 10 s
SUMA TOTAL		24 lb 11 s 9 d
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Manresa sabater Gabriel Moragues Francesc Gaspar	3 lb
Inca, Selva i Campanet	Jaume Mateu Miquel Pons sabater Pere Salzet teixidor Joan Febrer boter Tots d'Inca	23 lb 10 s
El Temple (Inca)	Gonsalbo Xemenó Jaume Salzet Pere Abraham Berenguer Riera tots d'Inca	11 lb 15 s
Alaró	Berenguer Sbert Joan Mayol Antoni Mir tots d'Alaró	2 lb 10 s
Robines	Jaume Garriga Antoni Salom de Robines Guillem Pastolet	3 lb 10 s
Sencelles	No fou venut	
SUMA TOTAL		44 lb 5 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Guillemó Mateu pus jove Jaume Mateu Bartomeu Forner	8 lb 11 s
Petra	Pere Bibiloni de Petra	16 lb 10 s
Montuïri i Castellitx	Bartomeu Llorenç Andreu Pellisser Antoni Joan fill de Pere Joan Nicolau Serra fill de Pere Serra	4 lb 12 s
Porreres	Pere Provençal Gabriel Coll Guillem Sunyer Bartomeu Bover barber	3 lb 6 s
SUMA TOTAL		32 lb 19 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Reixach Llorenç Campomar Jaume Armengol tots de Manacor	4 lb
Llucmajor	Gabriel Arbona sastre Miquel Fuster Antoni Roig teixidors	4 lb 10 s
Campos	Antoni Sintes Jacobus Vilar ciutadans	2 lb
Santanyí	Bernat Gener Pere Llaneres Ponç Vicenç fill de Bernat Vicenç Jaume Creixell	3 lb
Felanitx	Pere Vilar fill de Pere Vilar Bartomeu Vilar son frare Guillem Torra fill d'Antoni Torra	3 lb 17 s
SUMA TOTAL		17 lb 7 s
SUMA UNIVERSAL		194 lb 2 s 9 d

⁴⁶ ARM, RP-3827, fol 35-145

1.411⁴⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Calvià	Joan Llobera paraire Thomas Frederic Antoni Cordell sastre	3 lb 4 d
Puigpunyent	Pasqual Olivella Nicolau Raimundi Salvador Saragui	2 lb 10 s
Esporles	Pere Garcia	3 lb 10 s 10 d
Andratx	Joan Roig paraire Antoni Roig Jacob Roig teixidor	2 lb 10 s
Valldemossa		3 lb 10 s
SUMA TOTAL		15 lb 1 s 2 d
RAIGUER		
Santa Maria	Pere Bertran Jaume Manresa Jaume Jous	3 lb 10 s
SUMA TOTAL		3 lb 10 s
PLA		
Porreres	Jacob Guillem Guillem notari	4 lb
Castellitx	Antoni Salvador	8 s
SUMA TOTAL		4 lb 8 s
LLEVANT-MIGJORN		
Campos	Nicolau Brunet Guillem Sabet peraire	
Llucmajor	Antoni Genestar Antoni Bru teixidor Gabriel Fuster	15 lb 2 s
Felanitx	Raimon Guillem mariner Guillem Aragó	3 lb 10 s
Santanyí	Antoni Aulaguer Felip Torcabal	3 lb
SUMA TOTAL		21 lb 12 s
SUMA UNIVERSAL		44 lb 11 s 2 d

⁴⁷ ARM, RP-2592, fol 2-5

1.412⁴⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat	Blai de Santa Pau hortolà	37 lb
Horta den Vinyals	Blai de Santa Pau hortolà	7 lb 10 s
SUMA TOTAL		44 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Andratx	Joan Guardiola Joan Climent paraïres	3 lb
Bunyola	Gabriel Sobirats blanquer	4 lb 5 s
Calvià	Jacob Gilet d'Alcúdia	3 lb
Puigpunyent	Antoni Calvet Joan Domingo tintorers	3 lb
Valldemossa	Pere Abellà Joan Quartal Pere Oliver blanquers	4 lb
SUMA TOTAL		17 lb 5 s
RAIGUER		
Santa Maria	Gabriel Capellà paraire de Sineu	5 lb
Alaró	Simó Julià ciutadà	3 lb 5 s
SUMA TOTAL		8 lb 5 s
PLA		
Petra	Jacob Joan	17 lb
Porreres	Antoni Perpinyà d'Alaró	4 lb
SUMA TOTAL		21 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Raimon Arbona Pasqual Sant Pere mercader i ciutadà Bartomeu Muntanyans mercader i ciutadà	5 lb
Santanyí	Felip Torrabadal ciutadà	4 lb
SUMA TOTAL		9 lb
SUMA UNIVERSAL		100 lb

⁴⁸ ARM, RP-2592, fol 24-27v

1.413⁴⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Blai de Santa Pau hortolà	60 lb
Horta den Vinyals	Blai de Santa Pau	17 lb 10 s 10 d
SERRA DE TRAMUNTANA		
Baronia de Biniaraix	Guillem Deià de Sóller	3 lb 10 s
Bunyola	Bernat Torner Jacob Far teixidors de llana	3 lb
Alcúdia	Guillem Morro Antoni Arnau Antoni Comelles tots d'Alcúdia	8 lb
SUMA TOTAL		14 lb
RAIGUER		
Alaró	Antoni Domènec fill de Jacob Domènec Antoni Domènec fill de Bartomeu Domènec habitador d'Alaró	8 s
SUMA TOTAL		8 s
PLA		
Petra	Gabriel Armengol Pere Castelló teixidors de llana Pere Jacob fill de Salvador Jacob de Petra	18 lb
SUMA TOTAL		18 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Jacob Company fill i hereu de Jacob Company Pere Puig de Ros Jacob Saragossa Paris Gener tots de Llucmajor	15 lb 15 s
Felanitx	Joan Portanolo	18 s
SUMA TOTAL		16 lb 13 s
SUMA UNIVERSAL		127 lb 1 s 10 d

52

Si ens referim a les sumes aportades per la *part del Capítol de la Seu*, tenien el mateix comportament que les del delme del rei, però, això sí, els ingressos eren molt inferiors, degut a que el monarca se reservava les millors terres per a ell.

El principal protagonista del Raiguer, a l'igual que en el delme de l'hortalissa del patrimoni reial, era el conjunt encapçalat per Inca; el qual arribava a ingressar de 20 a 15 lliures anuals. Tenir en compte, que per la part del canonges, les terres pertanyents al Temple, no quedaven sota la seva jurisdicció i per tant no quedaven reflectides les seves aportacions. Dins del Raiguer, quedaven gravades amb l'impost eclesiàstic, les parròquies de Santa Maria del Camí, Alaró, Robines i Sencelles, aportant, tant per la facció reial com canonical, unes sumes que arribaven, només, a 5 lliures. En aquest sentit, la data de majors entrades a les arques capitulars, referent al delme de l'hortalissa, va ser el 1.415 amb un total de 19 lliures 19 sous i 6 diners.

Per tant, malgrat el Raiguer sigui terra de conreu d'hortalissa, ja que disposava, també, d'extenses d'extensions de terra, no era un cultiu tant representatiu com ho pogués ser, a tall d'exemple, el conreu de la vinya. Un dels motius era, per mos, que la terra tenia molta més calç, nitrats i còdols, per la qual cosa, la sembra hortícola era molt més difícil en aquests pobles.

⁴⁹ ARM, RP-2592, fol 52-56v

Seguint d'aprop al Raiguer, apareixia la zona central de Mallorca, el *Pla*. La qual presentava uns comportaments semblants al cas anterior. La comarca destacava, i destaca, per la seva estructura plana, on les tasques del camp s'hi podien desenvolupar molt millor, juntament, amb la varietat climàtica que es té, boires, no tantes oscil·lacions de temperatures, les plantes podien créixer de manera adequada. Es presentava com un microclima més temperat. També s'hi havia de sumar que, la terra es trobava ben oxigenada degut a què pot retenir molta més aigua, cosa que afavoreix el ritme de creixement de l'hortalissa.

Referent al delme del patrimoni reial, per la part del Pla, la data de majors ingressos, a l'igual que el Raiguer, fou el 1.391, amb un total de 40 lliures i 17 sous. La resta d'anys estudiats, només s'aportaven unes sumes que podien anar de 4 fins a 36 lliures anuals. Així, la seva representació dins el conglomerat del delme de l'hortalissa de Mallorca era d'un 28 %.

Per la part reial, encapçalava el grup, la vila de Montuïri, per mos de què disposava d'àmplies extensions de terra, les quals eren les més òptimes per a la producció hortícola, ingressant de 4 a 10 lliures. Seguida de ben aprop per Sineu-Sant Joan i Petra, les quals aportaven fins a 6 lliures anuals.

Per la seva banda, per la secció de la Mesa Capitular, les variacions de les aportacions totals del Pla podien d'anar de 8 fins a 16 lliures anuals. Representant uns percentatges de, com a molt, entre un 14 i 20 % respecte a la totalitat del delme capitular de l'hortalissa. Destacant el 1.415, amb 16 lliures 10 sous i 6 diners. En aquest cas, només sobresortien les viles de Sineu i Petra, però amb unes aportacions molt inferiors respecte a les que feien en la secció reial. Només amb uns ingressos de fins a 5 a 6 lliures. Al mateix temps, que la parròquia de Montuïri no quedava sota tutela canonical, per tant, no aportava ningun ingrés al Capítol de la Seu.

En quart lloc, en funció de les seves aportacions a l'impost del delme de l'hortalissa, es presentaven el pobles situats en la *Serra de Tramuntana*. Era en ella, on els sòls estaven formats amb molta calç i pedres, i per tant, el conreu de l'hortalissa era molt difícil d'establir-s'hi. Les aportacions més interessant al delme de la secció reial foren al 1.401, amb 29 lliures i 16 sous. Destacant el paper desenvolupat per la parròquia d'Alcúdia, la qual ingressava fins a 9 lliures anuals.

D'aquesta manera, quedava demostrat, la diferència d'Alcúdia amb la resta de pobles de la part septentrional de Mallorca. Esporles, Valldemossa, Bunyola, Sóller, Andratx, Calvià i Puigpunyent, només, ingressaven 2 lliures, si ho feien, ja que en algunes dates, el delme de l'hortalissa d'aquestes viles no fou venut, segurament per què la producció devia de ser irrellevant.

Aquest comportament era el mateix per als ingressos aportats a les arques capitulars. Les representacions de la Serra de Tramuntana referents a les entrades aportades al delme només eren d'un 10 %.

Per la Mesa Capitular, l'any de majors sumes fou el 1.400 amb 26 lliures. I en aquest sentit, la vila més important, a l'igual que en la procuració reial era Alcúdia, ingressant de 4 a 6 lliures anuals.

En darrer lloc, apareixia la part meridional de Mallorca. La zona compresa entre *Llevant* i *Migjorn*. En aquestes contrades mallorquines, la terra és molt més argilosa i, per tant, l'agricultura de l'hortalissa era molt difícil de treballar, per contra, el cultiu del cereal era el triple de productiu. Així doncs, el Llevant-Migjorn va esdevenir una zona eminentment cerealícola i ramadera, amb algunes pinzellades de conreus de vinya i hortalissa.

Per a les arques reial, l'any més pròsper fou el 1.411 amb uns ingressos que arribaren a 21 lliures i 12 sous, destacant, en aquest sentit, les aportacions que feu el municipi de Lluçmajor, amb 15 lliures i 12 sous.

Així, la part meridional de Mallorca representava, com a molt, el 8 % de la totalitat del delme de l'hortalissa de la procuració reial. En canvi, per la part del Capítol, les sumes oscil·laven d'entre 4 i 2 lliures anuals. Representant d'un 2 a un 5 % de total.

Dins de l'estructura capitular, la vila més important en aportacions d'ingressos, per contra de la reial que era Lluçmajor, en aquest cas, sobresortia el terme de Manacor, amb unes entrades d'una lliura anual.

DELMES DE L'HORTALISSA PER LA PART DEL CAPÍTOL DE LA SEU (1.400-1.420)

1.400⁵⁰

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Mateu Escuder	77 lb 10 s	38 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Nicolau Oliver colteller Gabriel Canals Berenguer Almudena sastres	36 lb	18 lb
Esporles	Simon Cifre Joan Rafal pintor Joan Mariner	30 s	15 s
Valldemossa	Gabriel Burguera Miquel Burguera Gabriel Joan	2 lb	1 lb
Sóller	Mateu Eimerich teixidor Bartomeu Burguera Gabriel Claver	2 lb	1 lb
Bunyola	Guillem Company Bernat Oliver coltellers Miquel Puig escrivà	2 lb	1 lb
Alcúdia	Berenguer Aridenya Pere Aridenya	8 lb 10 s	4 lb 5 s
SUMA TOTAL		52 lb	26 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Servera	2 lb	1 lb
Alaró	Miquel Mateu	2 lb	1 lb
Robines	Pere Huguet	3 lb 11 s	1 lb 15 s 6 d
Sencelles	Guerau Ferrer paraire	30 s	15 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Gabriel Pineda Nicolau Bosc	21 lb 15 s	10 lb 17 s 6 d
SUMA TOTAL		30 lb 16 s	15 lb 8 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Jaume Perdiguera	8 lb 5 s	4 lb 2 s 10 d
Petra	Bartomeu Mari Arnau Canet	11 lb 10 s	5 lb 15 s
Porreres	Pere Amat	4 lb 13 s	2 lb 6 s 6 d
SUMA TOTAL		24 lb 8 s	12 lb 4 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Pere Larona Pere Escofet Nicolau Català	2 lb	1 lb
Felanitx	Guillem Cogombre	2 lb	1 lb
Santanyí	Esteve Puig Gabriel Montblanc fusters	30 s	15 s
Campos	Jaume Mestre	30 s	15 s
SUMA TOTAL		7 lb	3 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		191 lb 14 s	94 lb 17 s

⁵⁰ ACM, Mesa Capitular, 2728, fol 2-16

1.401⁵¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Bernat Alber	80 lb	40 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Nicolau Macip Joan Vilar Joan Rotlan	1 lb 15 s	17 s 6 d
Esporles	Antoni Servera Joan Huya Lleonard Ripoll	1 lb 10 s	15 s
Valldemossa	Pere Laronja	2 lb	1 lb
Sóller	Jaume Asgueyas	2 lb	1 lb
Bunyola	Jaume Mateu	2 lb	1 lb
Alcúdia	Bartomeu Ardenya Pere Ardenya	9 lb 6 s	4 lb 13 s
SUMA TOTAL		18 lb 11 s	9 lb 5 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Bartomeu Pereta Ramon Pereta Salvador Rovira	2 lb	1 lb
Alaró	Guerau Ferrer	2 lb	1 lb
Robines	Berenguer Terrassa Bernat Gualta Antoni Servera	4 lb 8 s	2 lb 4 s
Sencelles	Guerau Ferrer	1 lb 10 s	15 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Bartomeu Vallespir Pere Vallespir	26 lb 18 s	13 lb 9 s
SUMA TOTAL		36 lb 16 s	18 lb 8 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Miquel Font i son fill Bernat Esteve i ses mullers	10 lb 6 s 6 d	5 lb 3 s 3 d
Petra	Guillem Moner	15 lb 2 s	7 lb 11 s
Porreres	Pere Riera	4 lb 8 s	2 lb 4 s
SUMA TOTAL		29 lb 16 s 6 d	14 lb 13 s 3 d
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Miquel Ballaster	2 lb	1 lb
Felanitx	Pere des Brull	2 lb 5 s	1 lb 2 s 6 d
Santanyí	Vicenç Figuera	1 lb 10 s	15 s
Campos	Jaume Mestre	1 lb 10 s	15 s
SUMA TOTAL		6 lb 5 s	3 lb 12 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		171 lb 8 s 6 d	85 lb 19 s 3 d

⁵¹ ACM, Mesa Capitular, 2729, fol 2-15

1.403⁵²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Baltasar Déu-lo-sal Caterina muller sua	95 lb	47 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Colell	2 lb	1 lb
Esporles	Antoni Marimon peraire d'Inca Gabriel Canals sastre de la Ciutat	2 lb	1 lb
Valldemossa	Bartomeu Torres	2 lb	1 lb
Sóller	Lleonard Ripoll peraire Antoni Cases sabater Guillemó Huguet de la Ciutat	2 lb	1 lb
Bunyola	Jaume Guitard Miquel Ribes notaris Benet Poal escriptor	30 s	15 s
Alcúdia	Jaume Martí Pere Macià e a son fill	8 lb 1 s	4 lb 6 d
SUMA TOTAL		17 lb 11 s	8 lb 10 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Jaume Mateu	2 lb	1 lb
Alaró	Joan Roig	2 lb	1 lb
Robines	Guillemó Fiol	3 lb	1 lb 10 s
Sencelles	Guerau Ferrer peraire	30 s	15 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Pere Gradulí	26 lb 10 s	13 lb 5 s
SUMA TOTAL		34 lb	17 lb
PLA			
Sineu i Sant Joan	Jaume Cardell e Simona muller sua	7 lb 2 s	3 lb 16 s
Petra	Pere Cases Noves e a sa muller	9 lb 16 s	4 lb 18 s
Porreres	Salvador Soler Guillem Cardells Bartomeu Riera	4 lb	2 lb
SUMA TOTAL		20 lb 18 s	10 lb 9 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Alfonso Pedrola	2 lb	1 lb
Felanitx	Bartomeu Riera	2 lb	1 lb
Santanyí	Guillem Bramona	2 lb 5 s	1 lb 2 s 6 d
Campos	Jaume Mestre	30 s	15 s
SUMA TOTAL		7 lb 15 s	3 lb 12 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		175 lb 4 s	87 lb 12 s

⁵² ACM, Mesa Capitular, 2730, fol 2-16v

1.404⁵³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat	Esteve Roig burgar e sa muller Benet Oriols Benet Alber	71 lb	35 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	No fou venut		
Esporles	Bernat Escolà	2 lb	1 lb
Valldemossa	Jaume Clarença	2 lb	1 lb
Sóller	No fou venut		
Bunyola	Pere Laurona	2 lb	1 lb
Alcúdia	Joan Estrany	6 lb 2 s	3 lb 1 s
SUMA TOTAL		12 lb 2 s	6 lb 2 s
RAIGUER			
Santa Maria	Guillem Company col·lector Antoni Cases sabater	2 lb	1 lb
Alaró	Joan Roig	2 lb	1 lb
Robines	Jaume Tosques	3 lb 13 s	1 lb 16 s 6 d
Sencelles	Lleonard Ferrer	1 lb 10 s	15 s
Inca	Antoni Tersoll	24 lb	12 lb
SUMA TOTAL		33 lb 3 s	15 lb 11 s 6 d
PLA			
Sineu i Sant Joan	Jaume Fuyol	8 lb	4 lb
Petra	Guillemó Canet	12 lb 15 s	6 lb 7 s 6 d
Porreres	Bartomeu Nicolau	3 lb	1 lb 10 s
SUMA TOTAL		23 lb 15 s	11 lb 17 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Jaume Esteve	2 lb	1 lb
Felanitx	Bartomeu Riera	2 lb	1 lb
Santanyí	Esteve Massot	1 lb 10 s	15 s
Campos	Jaume Mestre	1 lb 10 s	15 s
SUMA TOTAL		7 lb	3 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		72 lb 10 s	36 lb 5 s

⁵³ ACM, Mesa Capitular, 2731, fol 2-15

1.405⁵⁴

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Esteve Roig burgar	73 lb 10 s	36 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Valldemossa	Berenguer Castelló Antoni Alou Miquel Català sastres	2 lb	1 lb
Sóller	Guillem Cobondre Ballester Martí Padró Joan Pelegrí sabaters	2 lb	1 lb
Bunyola	Pere Marçal	2 lb	1 lb
Alcúdia	Joan Bertran Jaume Virgili d'Alcúdia Joan Bertran especiaire	7 lb 6 s	3 lb 13 s
SUMA TOTAL		13 lb 6 s	6 lb 13 s
RAIGUER			
Santa Maria	Jaume Font Joan Calvó Pere Montserrat, tots de Sineu	2 lb	1 lb
Alaró	Bernat Oliver	30 s	15 s
Robines	Antoni Samar	6 lb	3 lb
Sencelles	Jaume Gual	30 s	15 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Simó Roca Nicolau Guila	24 lb	12 lb
SUMA TOTAL		35 lb	17 lb 10 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Berenguer Seguer i els seus fills	9 lb 5 s	4 lb 12 s 6 d
Petra	Antoni Forner de Petra Guillem Mulner celer de la Ciutat	13 lb	6 lb 10 s
Porreres	Pere Mora Llorenç Nebot Bartomeu Riera	3 lb	1 lb 10 s
SUMA TOTAL		22 lb 5 s	11 lb 2 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Jaume Ballester	2 lb 5 s	1 lb 2 s 6 d
Felanitx	Gabriel Palou teixidor Bartomeu Riera Fuster Antoni Paga teixidor	2 lb	1 lb
Campos	Tomàs Mascort	30 s	15 s
SUMA TOTAL		5 lb 15 s	2 lb 17 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		149 lb 16 s	74 lb 18 s

⁵⁴ ACM, Mesa Capitular, 2732, fol 2-15v

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat	Antoni Joan barber Pere Escolà sabater Joan Carbonell sastre	75 lb	37 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Pagès mestre en medicina	2 lb	1 lb
Esporles	Jaume Astruch Pere Cervera Antoni Roig sabaters	30 s	15 s
Valldemossa	Joan Banyeres ciutadà Francesc Taverner Joan Arós Pere Botia	2 lb	1 lb
Sóller	Jaume Salvà barber	2 lb	1 lb
Bunyola	Pere Marçal	2 lb	1 lb
Alcúdia	Bartomeu Nicolau Pere Nicolau	7 lb 4 s	3 lb 12 s
SUMA TOTAL		17 lb 14 s	8 lb 7 s
RAIGUER			
Santa Maria	Bartomeu Esteva Pere Montserrat	2 lb	1 lb
Alaró	Bernat Oliver notari Antoni Oliver picapedres	30 s	15 s
Robines	Andreu Cirer	2 lb	1 lb
Sencelles	Lleonard Ferrer Miquel Mateu Bartomeu Guardia	30 s	15 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Bartomeu Salzet Joan Febrer Miquel Pons Jaume Mateu Llorens Riera tots d'Inca	23 lb 10 s	11 lb 15 s
SUMA TOTAL		30 lb 10 s	15 lb 5 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Guillemó Maria Pere Sartre Martí Bauló	9 lb 1 s	4 lb 10 s 6 d
Petra	Pere Rosell mesurador Guillem Munar Simon Munar celer	14 lb	7 lb
Porreres	Bernat Riera Guillem Pons	2 lb 14 s	1 lb 7 s
SUMA TOTAL		25 lb 15 s	12 lb 17 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Antoni Conaró Guillem Esplugues Jaume Fuster	2 lb 11 s	1 lb 5 s 6 d
Felanitx	Nicolau Joan Antoni Cases Bartomeu Deulossal	2 lb	1 lb
Santanyí	Jaume Jofre Martí Roig Miquel March, teixidors de la Ciutat	2 lb	1 lb
Campos	Jaume Clarença Sartre Miquel Català sastre	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		8 lb 11 s	4 lb 5 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		152 lb 10 s	76 lb 5 s

⁵⁵ ACM, Mesa Capitular, 2733, fol 2-15v

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Pere Escolà Bartomeu Reyners sabaters Guillemó Escola paraire Andreu muller del dit Pere Escolà	80 lb	40 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Cavalon e sos companys	2 lb	1 lb
Esporles	No fou venut		
Valldemossa	Bartomeu Perpenya hortolà	2 lb	1 lb
Sóller	Dalmau Garcia sastre Gabriel Gontart Antoni Orill	2 lb	1 lb
Bunyola	Salvador March Jaume Borrassà, guixers Pere Larona corder	2 lb	1 lb
Alcúdia	Pere Ferrer Arnau Febrer Martí Castell	6 lb 15 s	3 lb 7 s 6 d
SUMA TOTAL		14 lb 15 s	7 lb 7 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Benet Rosselló e sos companys	2 lb	1 lb
Alaró	Benet Oliver e sos companys	30 s	15 s
Robines	Bartomeu Julià Antoni Llinàs	2 lb	1 lb
Sencelles	Guillemó Reial Miquel Ferrer	30 s	15 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Simon Roca e a sos companys	20 lb 8 s	10 lb 4 s
SUMA TOTAL		27 lb 8 s	13 lb 14 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Domingo Bastano Mateu Gayà Joan Calvó	12 lb 2 s	6 lb 1 s
Petra	Pere Rosell tender Guillemó Munar Simon Munar Tots de Ciutat	17 lb 10 s	8 lb 15 s
Porreres	Antoni Luera Joan Lledó	3 lb 2 s	1 lb 11 s
SUMA TOTAL		32 lb 14 s	16 lb 7 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Pere Xemenó Gabriel de Campllonc Antoni Mascaró, fill de Pere Mascaró, de Manacor	3 lb 12 s	1 lb 15 s 1 d
Felanitx	Nicolau Joan sabater Guillem Bassó sastre	2 lb	1 lb
Santanyí	Jordi Escarp escriptor Jordi Mateu Antoni Nadal barber	30 s	15 s
Campos	Guillem Caulelles Antoni Gaiters Antoni Alou sastres	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		9 lb 2 s	4 lb 11 s
SUMA UNIVERSAL		163 lb 19 s	81 lb 19 s 6 d

⁵⁶ ACM, Mesa Capitular, fol 2-15

1.408⁵⁷

POBLES	LLEVADOR/S	PART COMUNA	PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Pere Escolà Guillem Escolà paraire Bernat Escolà	75 lb	32 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Puigpunyent i Calvià	Joan Conill paraire Lluís Conill ferrer Nicolau Andreu paraire	2 lb	1 lb
Esporles	Guillem Canyelles Jaume Canyelles teixidors Francesc Jordi argenter	2 lb	1 lb
Valldemossa	Mateu Domènec Jaume Casa miganes Pere Roman paraires Bernat Domènec	2 lb	1 lb
Sóller	Pau de Montagut ciutadà Jaume Guillem escriptor Antoni Domenge barber	2 lb	1 lb
Bunyola	Pere Pere notari Blai Joan boter	30 s	15 s
Alcúdia	Martí Ullastret Martí Ferrer	6 lb	3 lb
SUMA TOTAL		15 lb	7 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria	Jaume Bertran especiaire Bernat Castelló Pere Domènec sabaters d'Inca	2 lb	1 lb
Alaró	Bernat Oliver notari Pere Comes escriptor	20 lb	10 lb
Robines	Andreu Cirer	2 lb	1 lb
Sencelles	Pere Vila paraire Bartomeu Reynés sabater Miquel Ferrer paraire	30 lb	15 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Miquel Pons Miquel Mateu	18 lb 15 s	8 lb 7 s 6 d
SUMA TOTAL		72 lb 15 s	36 lb 7 s 6 d
PLA			
Sineu i Sant Joan	Pere Perdiguera fuster Guillem fill seu Guillemó Rosselló Antoni Rosselló	7 lb 10 s	3 lb 15 s
Petra	Martí Miró Tomàs Navata	6 lb 10 s	3 lb 5 s
Porreres	Antoni Obrador Bartomeu Riera	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		16 lb	8 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Jaume Ballester	30 s	15 s
Felanitx	Antoni Riera teixidor Mateu Riuclar Jaume Pineda	2 lb	1 lb
Santanyí	Antoni Nadal barber Domingo Mayol sabater Gabriel Ballester sastre	30 s	15 s
Campos	Gabriel Ballester tixador	30 s	15 s
SUMA TOTAL		6 lb 10 s	3 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		185 lb 5 s	92 lb 15 s

⁵⁷ ACM, Mesa Capitular, 2735, fol 2-16

1.409⁵⁸

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Antoni Joan	67 lb	33 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Albanell Macià Bauló, els dos paraires Joan Bolax, pescador	2 lb	1 lb
Esporles	Mateu Riuclar Jaume Terrades, paraires Jaume Capdebou	2 lb	1 lb
Valldemossa	Joan Casa Nicolau Mateu, paraires Antoni Serra, teixidor	2 lb	1 lb
Sóller	Guillem Figueres, sabater Francesc Boto, sastre En Ferrando	2 lb	1 lb
Bunyola	Tomàs Mascort Antoni Servera, sabater Jaume Mestre, pellisser	2 lb	1 lb
Alcúdia	Francesc Sureda, procurador	7 lb	3 lb 10 s
Pollença	Es ven amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		17 lb	8 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Mossèn Pere ses Oliveres	1 lb	10 s
Alaró	Bernat Oliver, notari Joan Sora	1 lb	10 s
Robines	Jaume ses Oliveres Antoni Esteve	4 lb 16 s	2 lb 8 s
Sencelles	Leonard Ferrer Miquel Ferrer, d'Inca Bernat Aymerich	30 sol	15 s
Inca, Campanet, Selva de sa Pobla	Miquel Mateu i els seus companys	25 lb	12 lb 10 s
SUMA TOTAL		33 lb	16 lb 10 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Antoni Andreu Guillem Ferrer Joan Teixidor Pere Sard	12 lb 10 s	6 lb 5 s
Petra	Antoni Bach Bernat Macià del mateix poble	16 lb	8 lb
Porreres	Mossèn Corbera i els seus companys	3 lb	1 lb 10 s
SUMA TOTAL		31 lb 10 s	15 lb 5 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Venut amb els altres delmes		
Manacor i Bellver	Antoni Reixac	30 s	15 s
Felanitx	Antoni Canet Arnau Ferrer	20 s	10 s
Santanyí	Berenguer Voltes, paraire Antoni Ferrer Gabriel Caranyana	30 s	15 s
Campos	Andreu Torrent Julià Huguet Jaume Borva, tots ells paraires	30 s	15 s
SUMA TOTAL		5 lb 5 s	2 lb 12 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		154 lb 1 s	75 lb 19 s

⁵⁸ ACM, Mesa Capitular, 2736

1.410⁵⁹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Blai de Santa Pau Bartomeu Perpenya	52 lb 10 s	26 lb 5 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Mateu Riuclar Jaume Planes Pere Vidal	2 lb	1 lb
Esporles	No fou venut		
Valldemossa	No fou venut		
Sóller	No fou venut		
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Alcúdia	Jaume Martí	8 lb	4 lb
SUMA TOTAL		10 lb	5 lb
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Pere Larona, corder Pere Jordi, baster	2 lb	1 lb
Alaró	Bernat Oliver	1 lb	10 s
Sencelles	Miquel Ferrer, paraire d'Inca	1 lb 10 s	15 s
Robines	Berenguer Bru	3 lb	1 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Bernat Sans Joan Vilaprim Pere Nicolau	24 lb 17 s	12 lb 8 s
SUMA TOTAL		32 lb 7 s	16 lb 3 s 6 d
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Pere Cirer Pere Sard Guillem Maria Tots de Sineu	9 lb 14 s	4 lb 17 s
Petra	Jaume Joan, sabater de Ciutat Mossèn Salvador Caselles, prevere	16 lb	8 lb
Porreres	Pere Riera Simon Cabrer	3 lb 19 s	19 s 6 d
SUMA TOTAL		29 lb 13 s	14 lb 16 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor i Bellver	Jaume Selva	2 lb	1 lb
Felanitx	Gabriel Ballester Joan Sagrera Bartomeu Villar	2 lb 6 d	1 lb 3 d
Santanyí	Joan Gil Pedro Maixella, tots dos mercaders Pere Creus, sabater	30 s	15 s
Campos	Jaume Salzet Jaume Vell Bartomeu Salzet, tots d'Inca	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		7 lb 10 s 6 d	3 lb 15 s 3 d
SUMA UNIVERSAL		132 lb 6 d	66 lb 3 d

⁵⁹ACM, Mesa Capitular, 2737

1.411⁶⁰

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Blai de Santa Pau Bartomeu Perpenya	47 lb 10 s	23 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Francesc Riuclar Antoni Canós Joan Matar	30 s	15 s
Esporles	Joan Feudó, pentiner Nicolau de Mertoran, sabater Jaume Jofre, teixidor	2 lb	1 lb
Valldemossa	Gabriel Andreu, fuster Bernat Oller, pellisser Nicolau Cristià, barber	2 lb	1 lb
Sóller	Jaume Planes Esteve Alou, tots dos paraires Antoni Alou, sastre	2 lb	1 lb
Bunyola	Tomàs Mascort Jaume Mestre Bartomeu Deulossal	2 lb	1 lb
Alcúdia	Martí Castell	5 lb 5 s	2 lb 12 s 6 d
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		14 lb 15 s	7 lb 7 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	No fou venut		
Alaró	Martí Oliver	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Sencelles	Macià Oliver d'Alaró Miquel Domingo, paraire	1 lb 10 s	15 s
Robines	Jaume ses Oliveres, fill de Jaume ses Oliveres Guillem Vidal	2 lb 19 s	1 lb 9 s 6 d
Inca, Campanet, Selva i sa Pobla	Andreu Domènec, sabater Jaume Gual, paraire Antoni Llorenç Guillem Font	22 lb 3 s	11 lb 1 s 6 d
SUMA TOTAL		28 lb 19 s	14 lb 9 s 6 d
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Joan Torelló Arnau Verger	10 lb 7 s	5 lb 3 s 6 d
Petra	Bernat Galmés i la seva muller	13 lb 10 s	6 lb 5 s
Porreres	Gabriel Rosselló	2 lb 11 s 6 d	1 lb 5 s 18 d
SUMA TOTAL		16 lb 8 s 6 d	8 lb 4 s 3 d
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Pere Nadal	18 lb 6 d	19 sol 3 d
Felanitx	No fou venut		
Artà	Venut amb els altres delmes		
Santanyí	Joan Simoní Simon Julià n'Espert	1 lb 10 s	15 s
Campos	Bernat Valls i els seus companys	1 lb 8 s	14 sol
SUMA TOTAL		4 lb 16 s 6 d	2 lb 8 s 3 d
SUMA UNIVERSAL		143 lb 10 s	56 lb 4 s 6 d

64

⁶⁰ACM Mesa Capitular, 2738

1.412⁶¹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Blai de Santa Pau, teixidor, i la seva esposa	57 lb	38 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Mateu Algorfa Bartomeu Ferrer Jaume Coll, tots d'Inca	30 s	15 s
Calvià	Jaume Corral, guixer Domingo Balaguer Joan Roger, guixer	30 s	15 s
Puigpunyent	Joan Beltran <i>pus veyll</i> Bartomeu Palou Jaume Bertran	30 s	15 s
Esporles	Guillem Ribera, teixidor d' Alcúdia Guillem Servia, paraire Cristòfol Servia, baster de Ciutat	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Valldemossa	Lluc Guirart, guixer Antoni Font Pere Noguera, tots de Ciutat	3 lb	1 lb 10 s
Sóller	Joan Bertran <i>pus veyll</i> Marti Castell Joan Bertran <i>pus jove</i> , tots d' Alcúdia Guillem Bertran, especiaire de Ciutat	2 lb	1 lb
Bunyola	Tomàs Mascort Jaume Mestre	2 lb	1 lb
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Alcúdia	Joan Maura	12 lb	6 lb
SUMA TOTAL		26 lb	13 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Miquel Pons, sabater Joan Dalmau, barber Nicolau Llinàs, braser	2 lb	1 lb
Sencelles	Bernat Ros Pere Domingo Arnau Servia, tots ells sabaters d'Inca	2 lb	1 lb
Robines	Francesc Arnau Arnau Ferrer Bartomeu Villalonga, tots d' Alcúdia	2 lb	1 lb
Alaró	Gabriel Roses Guillem Ull Estret Marti Castell d' Alcúdia	2 lb 15 s	1 lb 7 s 6 d
Inca, Campanet, Selva i sa Pobla	Miquel Mateu i els seus companys	22 lb 5 s	11 lb 2 s 6 d
SUMA TOTAL		31 lb 10 s	15 lb 15 s 6 d
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Montserrat Sabater i els seus companys	10 lb 2 s	5 lb 1 s
Petra	Jaume Joan, sabater de Ciutat Bernat Galmés i la seva esposa Antoni Sabet, sastre Jaume Montblanc, paraire	12 lb 10 s	6 lb 10 s
Porreres	Guillem Cursach Jaume Torres Pedro Reguerau, tots d' Alcúdia	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		24 lb 12 s	12 lb 6 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor	Francesc Riuclar Antelm Carros Gabriel Mari, paraires	2 lb	1 lb
Felanitx	Jaume Turmeda Bernat Mas, paraires Joan Bell Vehin	2 lb	1 lb
Santanyí	En Garcia, pentiner Bonanat Cardell Francesc Serra, paraires	2 lb	1 lb
Campos	Joan Faudó, pentinador Marti Ull Estret Pere Gugullada d' Alcúdia	2 lb	1 lb
Artà	Venut amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		8 lb	4 lb
SUMA UNIVERSAL		147 lb 2 s	83 lb 11 s 6 d

65

⁶¹ ACM, Mesa Capitular, 2739

Del **1413** no disposem de documentació per tant no podem saber els recomptes del delme de l'hortalissa per aquest any.

1414⁶²

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Blai de Santa Pau i la seva muller	77 lb	38 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Lluc Girart, guixer	30 s	15 s
Puigpunyent	Andreu Morató, pellisser Pere Mayol Bartomeu Orvay	30 s	15 s
Calvià	No fou venut		
Esporles	No fou venut		
Valldemossa	No fou venut		
Bunyola	No fou venut		
Sóller	Jaume Sabater Bernat Colom Antoni Font	2 lb	1 lb
Alcúdia	Pere Batle i la seva esposa	4 lb 27 s	2 lb 13 s 6 d
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		9 lb 17 s	4 lb 18 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Antoni Llaurador de la mateixa parròquia	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Alaró	Bartomeu Miralles	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Sencelles	Francesc Jordi, argenter Bernat Rosselló Antoni Tarragó d'Inca	2 lb	1 lb
Robines	Pere Coll Salvador Cirer Antoni Corró, ferrers d'Inca	3 lb 15 s	1 lb 17 s 6 d
Inca, Campanet, Selva i sa Pobra	Bartomeu Forns Montserrat Saura Joan Gil	24 lb 5 s	12 lb 2 s 6 d
SUMA TOTAL		35 lb	17 lb 10 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Bartomeu Forner Joan Mateu Pere Montserrat	10 lb 8 s	5 lb 4 s
Petra	Jaume Joan, sabater de Ciutat Vicenç d'Olives	16 lb 10 s	8 lb 5 s
Porreres	Nicolau Duran	2 lb 10 s	1 lb 5 s
SUMA TOTAL		29 lb 8 s	14 lb 14 s
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Venut amb els altres delmes		
Santanyí	No fou venut		
Campos	No fou venut		
Manacor	Jaume Ballester	30 s	15 s
Felanitx	Bernat Massot	20 s	10 s
SUMA TOTAL		2 lb 10 s	1 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		153 lb 15 s	76 lb 17 s 6 d

66

⁶²ACM, Mesa Capitular, 2740

1.415⁶³

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Guillem Huguet Guillem Jordi	90 lb	45 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Jaume Rovira Simon Rovira Joan Rovira	1 lb 10 s	15 s
Calvià	Joan Dalmau, barber Pau Terres, blanquer Miquel Ponts	1 lb 10 s	15 s
Puigpunyent	Jaume Torres Jaume Virgili Guillem Barrera	1 lb 10 s	15 s
Esporles	Guillem Cerdó Blai Cerdó	1 lb 10 s	15 s
Bunyola	Antoni Busquet Domingo Mayol Arnau Oliver	1 lb 10 s	15 s
Valldemossa	No fou venut		
Sóller	Berenguer Busquet Gabriel Gironès, tots dos teixidors Marti Genesta	2 lb 10 s	
Alcúdia	Jaume Caldes Joan Ferrer Antoni Tomàs Guillem Ull Estret Marti Castell	5 lb 10 s	2 lb 15 s
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		15 lb 10 s	7 lb 15 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Julià Tomàs Guillemó Seret, sastre Bernat Moya	1 lb 10 s	15 s
Alaró	Pere Reynés Guillem Parets Guillem Ponts	2 lb 14 s	1 lb 17 s
Sencelles	Bernat Rosselló Pere Coll d'Inca Ferrer Jordi, argenter	2 lb	1 lb
Robines	Salvador Cirer Antoni Corro, tots dos ferrers Ferrer Vila Priu	4 lb	2 lb
Inca, Campanet, Selva i sa Pobla	Joan Ramis Bonanat Balill	29 lb 15 s	14 lb 17 s 6 d
SUMA TOTAL		39 lb 19 s	19 lb 19 s 6 d
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	En Carbonell Tey Joan Cerola Guillermo Rosselló	13 lb 12 s	6 lb 11 s
Petra	Antoni Rigolf Antoni Mari Bartomeu Galmés	16 lb 9 s	8 lb 4 s 6 d
Porreres	Antoni Riera Marti Arbona Antoni Rosselló	3 lb	1 lb 15 s
SUMA TOTAL		33 lb 1 s	16 lb 10 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Venut amb els altres		
Manacor	Bernat Sabater de Manacor	1 lb 10 s	15 s
Felanitx	No fou venut		
Santanyí	Pere Pericàs Pere Molines Pere Genestar	1 lb 15 s	18 s 6 d
Campos	Antoni Tallades Galceran Saulet i el seu fill Gabriel Bruguera	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		4 lb 15 s	2 lb 7 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		183 lb 5 s	91 lb 12 s 6 d

67

⁶³ ACM, Mesa Capitular, 2741

1.416⁶⁴

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Guillemó Jordi Bartomeu Jordi	86 lb 10 s	43 lb 5 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Antoni Roig, sabater Jaume Roig, teixidor Joan Quortall, blanquer	2 lb	1 lb
Valldemossa	Salvador March Lluc Girart Joan Costa, aquests dos darrers guixers	2 lb	1 lb
Sóller	Honorat Costa, cirurgià Feliu Sabater, paraire Gabriel de Deu	2 lb	1 lb
Bunyola	Antoni Barber Mateu Jordi, espaser Pere Juyol, paraire	2 lb	1 lb
Calvià	Marti Roig Gabriel Tria Macià Tria	1 lb 10 s	15 s
Puigpunyent	Jaume Rovira, paraire Pere Fàbregues, mercader Simon Rovira, barber	1 lb 10 s	15 s
Esporles	Francesc Mateu, barber Mateu Domènec, paraire	1 lb 10 s	15 s
Alcúdia	Antoni de Comelles d'Alcúdia	7 lb 4 s	3 lb 12 s
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		19 lb 14 s	9 lb 17 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí		2 lb 15 s	1 lb 7 s 6 d
Alaró	Jaume Planes, sabater Antoni Dúu lo feu	2 lb 5 s	1 lb 2 s 6 d
Sencelles	Bernat Rosselló Montserrat Saura d'Inca Francesc Jordi, argenter	2 lb	1 lb
Robines	Antoni Far Bernat Bestard Antoni Semur de Robines	2 lb 19 s 6 d	1 lb 9 s 9 d
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Andreu Domènec	27 lb 2 s	13 lb 11 s
SUMA TOTAL		34 lb 1 s 6 d	17 lb 1 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Joan Mateu Puig Joan Cerola Joan Reial, notari Joan Ros <i>pus jove</i>	13 lb 8 s	6 lb 14 s
Petra	Bartomeu Comes i la seva esposa	13 lb	6 lb 10 s
Porreres	Antoni Rosselló de Porreres	5 lb	2 lb 10 s
SUMA TOTAL		31 lb 19 s	15 lb 19 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Venut amb els altres delmes		
Manacor i Bellver	Gabriel Marçal, notari Llorenç Marçal, paraire Joan Marçal, teixidor	1 lb 10 s	15 s
Felanitx	Antoni sa Font, sastre Joan Font, sabater Antoni Font de Sóller	2 lb	1 lb
Santanyí	Nicolau Mateu, paraire Bartomeu Orvay Salvador de Mutxo, sabaters	2 lb	1 lb
Campos	Bartomeu Ferrer Jaume Planes Marti Cercedol, paraires	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		7 lb 10 s	3 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		179 lb 14 s 6 d	89 lb 17 s 6 d

68

⁶⁴ACM, Mesa Capitular, 2742

1.417⁶⁵

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Antoni Llopis Nicolau Ferrer	76 lb	38 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Pere Mayol Miquel Colom, tots dos de Sóller	2 lb	1 lb
Esporles	Lluc Girart Salvador March, guixers	2 lb	1 lb
Sóller	Joan Rovira Antoni Roca, paraires	2 lb	1 lb
Bunyola	Domingo Pedrolo, sabater Gabriel Pomer, assaonador Guillem Montserrat, sastre	2 lb	1 lb
Calvià	Andreu Morató, pellisser Pere Pericas, sabater	1 lb 10 s	15 s
Puigpunyent	Pere Molines Joan Molines Antoni Janer, tots sabaters	1 lb 10 s	15 s
Valldemossa	Pere Juyol, paraire Joan Puigdor Guillem Servia, barbers	3 lb	1 lb 10 s
Alcúdia	Pere Seguí d'Alcúdia	8 lb 3 s	4 lb 1 s 6 d
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Escorca	Venut amb els altres delmes		
SUMA TOTAL		22 lb 3 s	11 lb 1 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Font, sastre Ramon Banys, paraire	2 lb	1 lb
Alaró	Bernat Oliver, notari Pere Moranta Bernat Oliver, paraires	2 lb 5 s	1 lb 2 s 6 d
Sencelles	Francesc Jordi, argenter Pere Coll Bernat Rosselló	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Robines	Guillem Vidal Antoni Vidal Berenguer Esteva	2 lb 18 s	1 lb 9 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Andreu Domènec Ramon Martorell, sabaters Arnau Prats, pentinador	18 lb 17 s	9 lb 8 s 6 d
SUMA TOTAL		28 lb 15 s	14 lb 7 s 6 d
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Pere Genovard Bartomeu Bertran Antoni Bertran	13 lb 12 s	6 lb 16 s
Petra	Nicolau Borreda Guillem Bach	16 lb 14 s	8 lb 7 s
Porreres	Pere Riera	4 lb	2 lb
SUMA STOTAL		34 lb 6 s	17 lb 3 s
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor i Bellver	Jaume Salva	2 lb	1 lb
Felanitx	Guillem Baixos Antoni Campos, sabaters	2 lb	1 lb
Santanyí	Antoni Bisbal Lluc Bisbal Pere Tries, tots tres de Sóller	2 lb	1 lb
Campos	Jaume Planes Pere Bru Bartomeu Ferrer, paraires	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		8 lb	4 lb
SUMA UNIVERSAL		169 lb 4 s	84 lb 12 s

⁶⁵ ACM, Mesa Capitular, 2743

1.418⁶⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Benet Miquel Salvadora muller sua	72 lb 10 s	36 lb 5 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Pere Junyol paraire Antoni Pons guixer Pere Pericàs sabater	2 lb	1 lb
Calvià	Pere Molins Jaume Sants Jaume Devero sabaters	30 s	15 s
Puigpunyent	Bartomeu Ferrer Jaume Ferrer Jaume Planes	30 s	15 s
Esporles	Antoni Noyai Jaume Cuyent Pere Eimerich tots de Sóller	2 lb	1 lb
Valldemossa	Pere Lor Guillem Caparó Gabriel No-hi-ha tots de Sóller	2 lb 15 s	1 lb 7 s 6 d
Sóller	Llorenç Mayrata Guillemó Bach Arnau Ballester	2 lb	1 lb
Bunyola	Joan Cerdà Domingo Padrolo Antoni Naver sabaters	2 lb	1 lb
Alcúdia	Mossèn Pere Cabanes	7 lb	3 lb 10 s
SUMA TOTAL		20 lb 15 s	10 lb 7 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Ramon Baines Pere Alós Bartomeu Barberà	2 lb	1 lb
Alaró	Francesc Jordi argenter Benet Rosselló d'Inca	2 lb	1 lb
Sencelles	Felip Pinada Benet Sants Felip Sava	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Robines	Bartomeu Julià Jaume Guastó Joan Ramonell tots de Robines	3 lb 2 s	1 lb 11 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Miquel Mateu teixidor Tomàs Palau d'Inca Joan Aulet de Sineu Miquel Pujol d'Uyalfàs	20 lb 5 s	10 lb 2 s 6 d
SUMA TOTAL		29 lb 15 s	14 lb 18 s 6 d
PLA			
Sineu i Sant Joan	Benet Ros Joan Crespí Felip Torelló	13 lb 5 s	6 lb 12 s 6 d
Petra	Antoni Xamenó en Moscarí	12 lb 15 s	6 lb 7 s 6 d
Porreres	Benet Figuera Joan Figuera Martí Alborns	4 lb 16 s	2 lb 8 s
SUMA TOTAL		30 lb 6 s	15 lb 3 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Bartomeu Reixac Arnau Sala Guillem Sabater barber	2 lb	1 lb
Felanitx	Ramon Verdum de Sóller Berenguer Miquel peraire de Manacor	2 lb	1 lb
Santanyí	Andreu Aymerich Pere Mayol Bartomeu Huguet tots de Sóller	2 lb	1 lb
Campos	Miquel Manistrol barber Antoni Val-major Arnat Llitrà sastre	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		8 lb	4 lb
SUMA UNIVERSAL		161 lb 6 s	80 lb 13 s

⁶⁶ ACM, Mesa Capitular, 2744, fol 2-16v

1.420⁶⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Pere Salelles e a la dona Margarita muller sua	75 lb	37 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx	Pere Galber Julià Llongani carmissers Nicolau Costa	30 s	15 s
Calvià	Pere Galber Julià Llongani carmissers Nicolau Costa	30 s	15 s
Puigpunyent	No fou venut		
Esporles	Benet Llaneres Jaume Llaneres Antoni Llombart tixador	2 lb	1 lb
Valldemossa	Guillem Maneres Joan Peris Pere Baró	2 lb	1 lb
Sóller	No fou venut		
Bunyola	No fou venut		
Alcúdia	Llorenç Morros prevere	5 lb 1 s	2 lb 10 s 6 d
SUMA TOTAL		12 lb 1 s	6 lb 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Joan Horrach Ponç Armengol mesuradors de blats	2 lb	1 lb
Alaró	Francesc Jordi argenter Benet Rosselló major de dies Benet Rosselló menor de dies sabaters d'Inca	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Sencelles	Pere Carbonell Arnau des Prats d'Inca pentinadors	2 lb 10 s	1 lb 5 s
Robines	Ramon Bestard Nicolau Moyà Pasqual Cirer de Robines	1 lb 2 s 6 d	11 s 3 d
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Benet Rosselló Bartomeu Alemany Bartomeu Llombart d'Inca Joan Capellà de Sineu	16 lb 2 s	8 lb 1 s
SUMA TOTAL		24 lb 4 s 6 d	12 lb 2 s 3 d
PLA			
Sineu i Sant Joan	Cristòfol Montagut Bartomeu Bertran	13 lb	7 lb 10 s
Petra	Antoni Balaguer Joan Xamena sastre	16 lb	8 lb
Porreres	Pere Guardiola e a sa muller Julià Guardiola Nicolau Pons	3 lb 10 s	1 lb 15 s
SUMA TOTAL		34 lb 10 s	17 lb 5 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	No fou venut		
Felanitx	No fou venut		
Santanyí	Bartomeu Saurí peraire de Ciutat	2 lb	1 lb
Campos	Jordi Fullanes Julià Ballester de Campos	2 lb	1 lb
SUMA TOTAL		4 lb	2 lb
SUMA UNIVERSAL		149 lb 15 s 6 d	74 lb 17 s 9 d

⁶⁷ ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 2-16v

Per tant, el delme de l'hortalissa, tant per la part reial com per la part capitular, respecte als demés delmes, no esdevenia tant important. Per dit motiu, la major suma aportada a la totalitat del tribut, tenint en compte tot l'ingressat per les seccions de Mallorca, per la part de la procuració reial fou l'any 1.388 amb un total de 222 lliures 14 sous i 6 diners. En canvi, per a les arques capitulars va ser, amb 94 lliures i 17 sous, la data de 1.400.

Val a dir que els ingressos d'una secció respecte a l'altre no tenien el mateix comportament, no transcorrien de manera paral·lela, solapant-se, és a dir, si la part reial ingressava molts efectius, no volia dir que la part capitular també ho fes. El que sí era sempre demostrable que la part del Rei era molt més important que no pas la part dels canonges de la Seu.

Dins del delme de l'hortalissa, tots els ingressos aportats, tant per un senyor feudal com l'altre, eren ingressos nets. En les sèries documentals, no quedaven reflectides les despeses, com ho poguessin fer la resta de delmes: crida del delme, els portadors de lletres, preparar la plaça per dur-hi a terme la subhasta, etc.

Per altra banda, cal tenir en compte que dins de la Diòcesi de Mallorca hi entrava l'illa de *Menorca*. En aquest sentit, en els lligalls de Mesa Capitular, també hi quedaven enregistrades les entrades del delme de l'hortalissa de la Balear Menor.

Menorca, en esser una illa més rocallosa que la Mallorca, al mateix temps que la seva terra és silícica, argilosa i al no tenir protecció envers les adversitats climàtiques, el cultiu de l'hort era bastant difícil, malgrat, s'hi desenvolupà. L'illa era una zona, a l'igual que el Llevant-Migjorn mallorquins, eminentment bladera i ramadera.

Així doncs, pel que feia al delme de l'hortalissa, la data de majors ingressos fou el 1.417, amb una suma de 5 lliures 2 sous i 6 diners. Era una suma petita, tenint present que els únics pobles que aportaven a l'impost eclesiàstic, i si ho feien, eren Maó i Ciutadella, amb 1 lliura anual, com a molt. Per tant, l'horticultura a Menorca no representava un paper important respecte a la d'altres zones de Mallorca. L'illa destacava per la seva producció de blat i de bestiar, especialmen oví i caprí.

DELME DE L'HORTALISSA DE MENORCA PER LA PART DEL CAPÍTOL

Veiem com a l'any **1.409**⁶⁸ el delme de l'hortalissa no apareix especificat. Pel **1.410**⁶⁹ es ven amb els altres tributs eclesiàstics.

Al **1.411**⁷⁰ només podem computar els següents ingressos:

POBLES	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutadella	1 lb 2 s 6 d
Maó	1 lb 10 s 6 d
SUMA UNIVERSAL	2 lb 13 s

Pel **1.412**⁷¹ se'ns presenten les mateixes parròquies que l'any anterior, juntament amb els llevadors del delme de l'hortalissa de cada una.

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutadella	Nicolau Llobet	1 lb 10 s 6 d
Maó	en Riu de Canyes	1 lb 7 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		2 lb 18 s

Al **1.414**⁷² apareix:

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Maó	Tomàs Sastre	2 lb 7 s 6 d

73

Els anys següents, **1.415**⁷³ i **1.416**⁷⁴ els delmes es venen conjuntament, no hi ha seccions, entre uns i altres, per tant no sabem quina és l'aportació del delme de l'hortalissa per aquestes dates.

Al **1.417**⁷⁵

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutadella	Joan Borràs Pere Llobet	1 lb 3 s 3 d
Maó	Joan Serra	3 lb 9 s
SUMA UNIVERSAL		4 lb 12 s 3 d

⁶⁸ACM, Mesa Capitular, 2736

⁶⁹ACM, Mesa Capitular, 2737, fol 15

⁷⁰ACM, Mesa Capitular, 2738, fol 17

⁷¹ACM, Mesa Capitular, 2739, fol 16v

⁷²ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 17

⁷³ACM, Mesa Capitular, 2741

⁷⁴ACM, Mesa Capitular, 2742

⁷⁵ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 15v

En darrer lloc, es presentava el **1.420**⁷⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutadella	Pere Cardona	1 lb 5 s
Maó	Tomàs Sastre	1 lb 5 s 3 d
SUMA UNIVERSAL		2 lb 10 s 3 d

Com a conclusió, dir que, el cultiu de l'hortalissa i, com a conseqüència, el principal protagonista, en quant en ingressos aportats, al delme del dit producte, fou la Ciutat de Mallorca; gràcies a la terra i a la seva disponibilitat d'aigua, el delme s'engrandia amb les seves sumes. Però malgrat aquests entrades de Ciutat, l'impost de l'hortalissa quedava relegat en un segon plànol respecte a la resta de delmes que gravaven els productes propis de la trilogia mediterrània: cereals, vi, oli i, també, com no, el bestiar.

⁷⁶ ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 17v

9. EL DELME DEL BESTIAR (1.380-1.420)

El delme era un impost directe que gravava la producció agrícola i ramadera, concretament, cereals, llegums, oli, la verema, les hortalisses i els ramats, fonamentalment, ovelles i cabrits.

En aquest capítol es tractarà el cas del delme del bestiar i tot el que ell comportava.

El delme del bestiar gravava el 10 % del ramat nascut en el transcurs de l'any. Era pagat al Rei, Bisbe i Capítol de la Seu. Es podia fer efectiu en diners o en espècies.

En el cas de Mallorca, l'illa s'ha caracteritzat per dedicar-se, bàsicament, la cria del ramat oví, seguit pel caprí. El boví i l'equí, les quals eren destinats a realitzar les tasques feixugues del camp, tengueren una importància menor.

Seguint el treball de *López Bonet*⁷⁷(1.989), ens mostra que a finals del segle XIV, l'augment de la ramaderia era un fet constatable, sobretot en les terres primes, les quals es deixaven en guaret i on els rendiments eren decreixents, cosa que donava lloc a un descens de la producció cerealícola delmable, i per aquest motiu, els terrenys es destinaven al nodriment del bestiar. Així que les zones més importants en quant a "producció" ramadera era la part meridional de Mallorca, juntament amb el cas de Menorca.

Pel que es remet a la franja sud de la Balear major, aquesta es caracteritza per la manca de pluges, l'alt grau d'aridesa del sòl i la precarietat per poder-hi desenvolupar una agricultura òptima, feien que les parcel·les es destinassin a les pastures dels animals.

Respecte a l'illa de *Menorca*, en qüestió del bestiar criat allà, el seu territori comptava amb una problemàtica i era que en ell l'aprofitament de la terra pel conreu no podia abastir, gairebé, el 50 % de l'extensió de l'explotació i més encara, durant l'època baix-medieval, la meitat de la terra cultivable es mantenia en guaret, per bé que hom feien servir com a pastures els rostolls i les herbes que hi creixien, a l'igual que a Mallorca. Per això, la ramaderia havia de ser, per raons òbvies, la principal raó rural menorquina. Essent el blat la base de l'alimentació dels menorquins. Fou la transformació dels camps, l'aplicació de la nova tècnica dels tancaments, que augmentà la cria de ramats i la producció dels productes ramaders. Les grans explotacions agropecuàries, actualment, anomenades *llocs*⁷⁸, foren el fonaments d'aquest tipus d'economia⁷⁹.

Amb tot, per poder explicar la venda dels ramats de Mallorca i Menorca, s'ha duit a terme un estudi del comportament de l'impost del delme, concretament, durant que abarquen des del 1.380 fins al 1.420.

Així, s'han consultat dos tipus de fonts històriques diferents. Per una banda, per a redactar l'etapa compresa entre 1.380 i 1.413, s'han utilitzat les dades procedents de la sèrie documental del Patrimoni Reial, la qual es troba dipositada en l'Arxiu del Regne de Mallorca. Totes elles fan referència a les aportacions que es feien a la part del delme pertanyent al Rei.

En canvi, per estudiar el delme d'entre els anys 1.400 i 1.420, s'han emprat les informacions referents al delme que rebia el Capítol de la Seu de Mallorca. Les quals se

⁷⁷ LÓPEZ BONET, J.F. (1.989): *La riqueza de Mallorca al segle XIV. Evolució i tendències econòmiques*, Ed. CIM, Palma.

⁷⁸ Masia, finca rústica amb casa d'estatge per als pagesos que la conren

⁷⁹ MURILLO TUDURÍ, M.: "Economia i societat en un espai de repoblament urbà tardà: Menorca en el segle XIII", *XIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*, Ed. IEB-CIM, Palma.

poden consultar en l'Arxiu Capitular de la Seu, i més concretament, la sèrie documental de la Mesa Capitular.

Malgrat hagin estat dos tipus de fonts diferents, per poder fer un anàlisi més detallat del comportament del delme al llarg d'aquests anys, s'ha fraccionat Mallorca en cinc parts, ja que la documentació consultada, es trobava estructurada de la següent manera: Ciutat-Marratxí, Serra de Tramuntana, Raiguer, Pla i Llevant-Migjorn.

El dit tribut delmava el bestiar, és a dir, totes les cries nascudes al llarg de l'any. Es feia efectiu al Rei, Bisbe, Cabildo diocesà i altres senyors feudals. Es pagava en diners o en espècies.

Per poder obtenir els ingressos del delme, hi havia tot un sistema perfectament estructurat i desenvolupat. En primer lloc, tant el Rei com el Capítol de la Seu, feien en recompte de totes les cries de bestiar que havien nascut al llarg de l'any. Posteriorment s'encomanava als *portadors de lletres* que anassin per totes les parròquies de fora de la Ciutat per a fer la *crida*, amb la qual s'avisava a tota persona que volgués adquirir el delme del bestiar, fossin en la data i lloc estipulats. En el cas dels ramats, la venda es feia en la plaça del Pa de Ciutat, entre els dies 16 i 17 de gener. En víspera o diada de Sant Antoni, patró dels animals útils per a les feines del camp.

Se celebraven en honor al sant un gran nombre de festes populars. La festa tenia un origen romà, de la coronació dels ases amb corones de llorer, que els romans feien davant l'altar de Júpiter, i de les cavalcades on els genets imitaven els brams dels ases. La festa pretenia preservar el bestiar del mal alhora que era una festivitat de la fi i de l'èxit de la collita. En el segle XV aquesta diada era organitzada pels gremis de llogaters de mules, dels traginers i dels bastaixos⁸⁰. Posteriorment, van agafar el relleu els cotxers i carreters.

Seguint amb la temàtica en qüestió, pel que fa al delme, una vegada avisats els forans, se subhastava el tribut de manera pública, i a dit efecte, tant el monarca com els canonges, facultaven a un corredor per a què subhastés el bestiar o l'atorgués a l'oferta més avantatjosa, la qual no havia de ser, necessàriament, de manera immediata, a la del millor postor.

La procuració reial i eclesiàstica recorrien al sistema de venda per subhasta, per mos que es considerava que era un procediment més operatiu i còmode que la gestió per recaptació directa, cosa que implicava mobilitzar a tota una esquadra de recaptadors, portadors de lletres i corredors, tal com apareixia en els lligalls.

Només en el cas de què les licitacions en la venda eren rebudes a la baixa o per no inspirar, el licitador, entre d'altres casos, si la venda quedava deserta, que no hi hagués llevador-comprador del delme, es recorria a la recaptació per gestió directa.

Els adquirentors de l'impost havien de deixar constància de la transacció firmant una notificació, la qual romania sota tutela d'un notari. Tenir present que molts d'aquests llevadors tenien relació amb el delme que compraven, ja que tots es dedicaven a oficis lligats als animals. Aquests eren, per exemple, paraires, teixidors, carnisers o cisadors de carn. Aquests darrers eren els encarregats de cobrar la *cisa*, impost que gravava comestibles i d'altres mercaderies.

Dins tot aquest entramat, cal dir que el preu de cada animal variava, depenent de la seva espècie. Així, una ovella podia arribar a valer entre 8 i 14 lliures, en canvi, una gallina, només valia 3 sous⁸¹, com a molt.

La productivitat dels animals era, fonamentalment, la carn, malgrat també se n'extreia altres productes derivats, com la llet o el formatge. Per aquest motiu, una vegada criats i

⁸⁰ Bastaix: Home que té per ofici traginar càrrega amb la seva pròpia força muscular.

⁸¹ XAMENA FIOL, P. i ROSSELLÓ VAQUER, R. (1.976): *Història de Felanitx*, Ed. Gràfiques Miramar, vol. I, Mallorca.

venuts, eren duits a la carnisseria de la vila, i posteriorment, exportats cap a Ciutat. L'altre producte principal ramader era la llana, la qual s'exportava, fonamentalment, a Gènova i Florència, però a la segona meitat del segle XV també s'importava, sobretot, d'Aragó, per als menestrals mallorquins que havien de teixir per a exportar les seves manufactures.

Maldament els ingressos obtinguts se separaven entre el Rei, Bisbe i Capítol, alhora, que s'han disposat de dues fonts històriques diferents, des del primer moment, ja es deixava veure que a Mallorca hi havia una comarca especialitzada en la cria i venda de bestiar, aquesta era la part meridional de l'illa.

La zona sud de Mallorca, com ja s'ha dit amb anterioritat, es trobava composta per grans extensions de terra dedicades al conreu, sobretot, de plantes de farratges, destinades a alimentar als ramats. Degut a la manca de pluges i a la precarietat del sòl, com a conseqüència del clima àrid en què es trobava la zona, el Llevant i Migjorn mallorquins es varen centrar en un desenvolupament econòmic basat en la ramaderia. Era aquesta la que proporcionava uns ingressos elevats, tant al Rei com al Capítol, gràcies, també, a la carn, llana i formatges.

S'ha de tenir en compte que aquesta especialització ramadera de les dites terres anava íntimament lligada al conreu del cereal, de blats, bàsicament. En les extenses zones meridionals, el seu conreu era òptim i, després de segar, hi quedava el rostoll, el qual servia com a aliment pels animals. Així, la ramaderia, de sempre, ha presentat un comportament complementari a l'agricultura.

També, dins d'aquest context, i segons López Bonet (1.990) apuntava que des de les zones d'especialització ramadera, possiblement, hi havia tota una sèrie de companyies que a l'estiu es desplaçaven al nord de l'illa, on hi havia pastures verdes, passant per les parròquies del Raiguer i Pla, segurament, travessant el conegut *Camí de Muntanya*, que transcorria per tota Mallorca. Començava de la possessió de sa Torre, de Lluçmajor, fins a n'és Teix, possessió de Bunyola, a la Serra de Tramuntana. En el seu recorregut, el camí disposava de cisternes, aljubs i basses que permetien l'abeurada de bestiar i pastors. Les ovelles solien pujar cap a la muntanya per Sant Miquel de maig i davallaven per Sant Miquel de setembre. Altres variants que es presentaven eren que els ramats pujaven per Sant Josep (19 de març) i els primers dies d'abril. L'estada en la muntanya suposava no davallar fins devers Tots Sants (1 de novembre), quan començava el fred. L'estada curta significava davallar les ovelles entre Sant Bernat (20 d'agost) o Sant Bartomeu (24 d'agost) i principis de setembre⁸².

Referent al delme del bestiar, pel que feia referència als ingressos aportats a les arquees reials, el Llevant i Migjorn tenien una representació d'entre un 40 i 50 % del total del delme anual. Així que la data de majors aportacions fou el 1380 amb unes sumes que arribaren a 585 lliures i 10 sous.

Dir que dins d'aquesta comarca desenvolupaven un paper molt important les parròquies de Lluçmajor i Manacor.

La primera, un dels municipis més extensos de Mallorca. Els seus recursos limitaven les possibilitats agrícoles, quedant el conreu de secà com a producte estrella. Per aquest motiu, les terres es destinaven a les pastures permanents, sobretot, d'ovelles. Les sumes que engrossaven el patrimoni reial oscil·laven d'entre un 80 i 180 lliures. Sent el 1.380, amb uns màxims de 180 lliures, i en canvi, la pitjor anyada fou al 1.390, amb uns ingressos de 14 lliures.

Referits a Manacor, Binimelis en la seva obra, *Història nova de l'illa de Mallorca*, ens remetia a aquest passat ramader de la vila en el segle XVI. L'autor

⁸² VALERO i MARTÍ, G.: "Notes sobre la transhumància a Mallorca", *I Jornades d'Estudis Locals de Marratxí* (1.995), Ed. Ajuntament de Marratxí, Illes Balears, pàg 242.

apuntava que a *Manacor y su distrito, es abundantísimo de ganados, sobretodos en ovejas, seguido por cabras*. Per tant, a l'igual com Manacor, al disposar de grans extensions de terres per a la sembra de cereals i el pastureig de bestiar en la zona, feia factible la seva dedicació ramadera. Així els seus ingressos oscil·laven d'entre 50 i 120 lliures. L'any de majors guanys fou el 1.380, com Lluçmajor, amb uns totals de 125 lliures. Per contra, els mínims es varen conèixer al 1.390, com l'anterior cas, amb 10 lliures.

Dins de la comarca del sud de Mallorca també era interessant l'aportació de la vila d'Artà al conjunt del delme del bestiar a la part reial. Aportava entre 40 i 70 lliures. I com en els casos anteriors, l'any de menys aportacions, fou el 1.390 amb només 3 lliures. En canvi, els màxims arribaren amb el 1.380, amb 90 lliures i 10 sous.

Li seguia, en importància, la parròquia de Campos, Felanitx i Santanyí. Dins d'aquest conjunt s'havia de tenir en compte que les dues primeres eren viles de nova creació, és a dir, es formaren al 1.300 amb les *Ordinacions* promulgades pel monarca Jaume II, per tant era curiós que vuitanta anys després de la seva formació ja tenguessin un protagonisme important en l'economia mallorquina, i concretament, en l'especialització de la ramaderia. En aquest sentit, tant Campos com Felanitx ingressen a les arques reials de 40 a 70 lliures. I Santanyí, una mica menys, però també destacable, amb 30 i 60 lliures anuals.

Per tant quedava constatat que el Llevant i Migjorn de Mallorca representaven gairebé el 50 % de les aportacions al delme del bestiar total. Tot això era gràcies a les grans extensions de terres de què disposaven les viles, les quals, a causa de la precarietat del sòl, no feia possible el desenvolupament d'una agricultura òptima, per aquest motiu, l'únic factible en la zona fou un conreu de secà juntament amb un ramaderia ben afermada.

En segon lloc, en grau d'importància, segons les aportacions del delme del bestiar al patrimoni reial, es presentaven les comarques del Raiguer i del Pla. Tenien un comportament "a la par", significava que les sumes que ingressaven eren, gairebé, les mateixes. En aquest sentit, el Raiguer representava entre un 20 i un 30 % del total del delme. Sent l'any més important el 1.380 amb una suma de 277 lliures. La resta d'anys els seus ingressos podien bascular d'entre 40 i 190 lliures, exceptuant la data anterior. Dins de la comarca del Raiguer tenien un important protagonisme en quant al bestiar, el conjunt d'Inca, el qual se presentava amb la parròquia d'Escorca. Aquest motiu donava lloc a que a Inca al ser plana, disposava de terres per al conreu de blat i on, després de la sega, que hi quedava el rostoll, es conduïen els ramats per a alimentar-se. I Escorca, seria un municipi de la Serra de Tramuntana on, possiblement, a l'estiu, els bestiar quedaven a romadre-hi per poder tenir aliment. Escorca, també, hi apareix representada en la *Història* de Binimelis, el qual apuntava el següent en referència als ramats: (...) *Ayuda mucho a su riqueza los grandes bosques de encinares, cuyas bellotas sirven para poder engordar a cuantos tocinos se matan en la Ciudad y en otras partes para abasto de todo el año* (...), així que també ens informa que allà hi havia una cria important de porcs per a disposar de carn tot l'any, la qual, com ja s'ha dit, era duit a la carnisseria de la Ciutat. Els ingressos d'ambdues parròquies arriben a màxim de 50 lliures anuals, excepte el 1.390, que només ingressaran 10 lliures.

Uyalfàs també tenia un cert paper dins del delme del bestiar. Administrativament depenia de la parròquia d'Inca, i com en la resta de delmes es presenta de manera conjunta amb Campanet, Selva i Inca; en el cas del bestiar, no l'acompanya ninguna vila més. Segurament, gràcies a la disponibilitat de tenir terres planes per a les pastures dels animals, feia que hi hagués una especialització ramadera de la zona, encara, que actualment, no estigui vigent. Uyalfàs o sa Pobla, també, parròquia de nova fundació, a

l'igual com Felanitx i Campos, aportava al rei una ingressos que anaven d'entre 30 i 40 lliures. Menys la data excepcional del 1.382 amb 59 lliures i 10 sous.

El mateix comportament que Uyalfàs, el va tenir la parròquia de Sencelles. La qual també ingressava, quasi bé, els mateixos efectius que l'anterior, 40 i 20 lliures. Aquest comportament es devia, a l'igual que els altres pobles anteriors, gràcies a les seves terres planes, sense desnivell, on el conreu del cereal s'hi desenvolupava bé, per tant, el desenvolupament de la ramaderia era correlatiu.

Per la resta de pobles que formaven el Raiguer, Santa Maria del Camí, Alaró i Robines, ingressaven al patrimoni reial de 20 a 15 lliures anuals. Santa Maria i Robines destacaven per la seva especialització vitícola, quedant com a màxims productors de vi. En canvi, Alaró, al estar situat a prop de muntanyes, s'hi va desenvolupar un conreu de l'olivera i la posterior producció d'oli. Per aquests motius, encara que la zona del Raiguer, sigui la franja de Mallorca on tot tipus de conreus s'hi podien establir gràcies a l'estar situada entre el pla i la muntanya, seran aquestes tres darreres parròquies que aportin menys al delme del bestiar de la comarca.

Pel que fa a la zona del Pla de l'illa, l'establiment de ramats va ser possible i, en si mateix, interessant. La dita porció de Mallorca disposa d'un relleu, pràcticament, pla, sense grans accidents geogràfics, exceptuant el puig de Randa; per tant, el desenvolupament d'una ramaderia fou important, juntament amb una agricultura de secà, basada en el cultiu de blat. Esdevenint, la parròquia de Sineu, era el centre redistribuidor de cereals des del Pla a tota Mallorca.

El Pla, com el Raiguer, representava entre un 15 i 20 % del delme del bestiar total. Sent l'any 1.380, el major aportador d'ingressos, amb un total de 233 lliures i 10 sous. Per la resta d'anys, a la porció reial, aportava de 40 a 200 lliures. Tenia un comportament, una mica, irregular. La pitjor anyada fou amb 21 lliures, el 1402.

Els principals protagonistes del Pla, pel que fa al tribut del bestiar, foren, en primer lloc, la vila de Montuïri, la qual ingressava uns efectius d'entre 70 i 50 lliures. Seguida per la parella formada per Muro-Santa Margalida, amb unes aportacions de 40 lliures anuals. I en darrer terme, Sineu i Sant Joan amb 30 i 40 lliures. Totes les viles eren eminentment cerealícoles, i per tant, les seves terres eren aprofitades per a les pastures dels ramats.

Dins la planúria mallorquina hi formaven part, alhora, Porreres i Petra. Porreres era una terra primordialment vitícola, però el bestiar també hi tenia una certa presència. Ambdues viles ingressaven uns totals que podien anar, a l'igual que Sineu, de 30 a 40 lliures. Petra, juntament amb el llogaret d'Ariany, com a diversos pobles de la comarca meridional de l'illa de Mallorca, fou creada com a pobla reial per Jaume II amb les seves *ordinacions*. Al ser un territori amb extenses planes s'hi conrearen cereals, i alhora, aquestes eren disposades per a les pastures dels bestiar.

Seguidament, en quant en aportacions delme de la porció reial, s'ha de parlar del comportament que tengueren les diferents parròquies situades a la Serra de Tramuntana. La part septentrional de Mallorca tenia una representació de 10 fins a un 15 % en la totalitat del delme reial. L'any de majors ingressos fou el 1.380 amb 166 lliures; per contra, la pitjor anyada aparagué al 1.390 amb 37 lliures 3 sous i 4 diners. En la zona nord la ramaderia no era una activitat molt desenvolupada, les extensions de terres destinades a les pastures per als animals no eren suficientment grans. Bàsicament, només s'hi podia trobar bestiar salvatge, com ovelles i cabres, però el ramat establulat era, gairebé, inexistent, i així que, les demandes dels productes no podien quedar satisfetes. Dir que el principal protagonista de les viles de la Serra de Tramuntana, en quant al delme, fou la parròquia de Pollença. Aportava uns ingressos d'entre 40 i 50 lliures anuals. Aquest comportament es devia a què era un dels municipis amb major

nombre d'habitants i possessions de la serralada nord. A més, per poder establir-hi les explotacions (possessions), s'havien de roturar les terres, i aquestes noves rotes, se destinaren a l'estabulació del ramat; d'aquí l'especialització en producció de caps de bestiar, fonamentalment, oví o caprí, els quals eren destinats a abastir la demanda de llana i de carn, productes molt preuats al llarg de l'Edat Mitjana. Binimelis també feia referència al poble de Pollença de la següent manera: (...) *el valle de Vàrtix (...) tiene mucho ganado porque es una comarca muy montañosa (...)*.

A Pollença li seguia de ben aprop la vila de Sóller. Aquesta tenia un fort protagonisme pel que fa a les aportacions del delme de l'oli, ja que era en ella des d'on l'oli mallorquí s'exportava arreu de la Mediterrània; pel que al delme del bestiar, arribava a ingressar d'entre 30 i 40 lliures. A l'igual com Pollença, Sóller també era un municipi on la ramaderia establada hi tenia una certa presència. I a l'igual com succeïa amb l'oli, la llana també hi podia tenir sortida cap territoris italians.

La pobla reial d'Alcúdia. Les seves aportacions al delme del patrimoni reial quedaven representades amb 20 i 30 lliures. Aquesta era especialista en vi i cereal. El cultiu de la vinya en aquesta zona era primordial per a l'economia local, i el cereal era importat cap a Mallorca per el seu port i les seves terres dedicades, també, al conreu cerealista

Seguidament, com Alcúdia, Bunyola i Valldemossa aportaven, gairebé, les mateixes quantitats que la primera. En el cas de Bunyola, aquesta parròquia era eminentment oleolícola, com era Sóller, en ella s'hi venia el delme de l'oli en la diada de Sant Mateu. A Bunyola, en ser un municipi, en si mateix gran, tenia establits, com era el cas de Pollença, d'extenses possessions, on els ramats establats hi tenien una certa presència juntament amb el cultiu de l'olivera, Ambdós factors es complementaven. Els caps de ramats eren d'ovelles, seguits per cabres. Les quals desenvolupaven el paper de netejar els marges de les oliveres de males herbes i també, servien com a adob natural.

Pel que a Valldemossa, Binimelis ens transcrivía que *de la villa de Valldemossa y su término: (...) el rey Martín (...) como era este Príncipe muy aficionado a la caza, trajo a Mallorca la casta de venados y ganados que antes en Mallorca no los había, ni los conocían, y los soltó en aquellos montes de Valldemossa, ya hasta día de hoy se conservan en los montes de Pastorig, no muy lejos de la villa de Valldemossa. Així, doncs, el desenvolupament posterior d'una ramaderia era factible.*

En darrer lloc, pel que fa a les viles del nord de l'illa, es presentaven les tres parròquies Andratx, Calvià i Puigpunyent. Les quals aportaven al patrimoni reial de 10 a 20 lliures. Era el conjunt de la Serra que ingressava menys efectius, però no menys importants.

La darrera franja de Mallorca a estudiar era la Ciutat. Aquesta quedava representada amb un 10 % aproximadament, respecte a la totalitat del delme. L'any de majors aportacions fou el 1.382 amb 124 lliures i 10 sous. Per la resta d'anys els seus ingressos anaven de 40 fins a 90 lliures, normalment. Com en la resta de casos, l'any fatal per al delme del bestiar de Ciutat fou al 1.390 amb 10 lliures. Ciutat, en tenir també, una estructura, en sí mateix plana, disposava de terres per al conreu de cereals, alhora, que aquestes, una vegada segades, es destinaven a l'alimentació dels ramats.

Amb tot, referent al delme de la part reial, cal dir, els anys 1.387, 1.388, 1.405-1.406 i 1.413, que el delme del bestiar es ven de manera conjunta, és a dir, es venia el delme del bestiar de la Ciutat i el de tota l'illa de Mallorca. Segurament, per mos que la venda en seccions era molt costosa i la producció no era l'esperada. Els seus adquirentors, quan es venia de manera conjunta, tant si era el delme de la part reial com per la part capitular, eren sempre els Honrats Jurats de Ciutat, amb un permís de 5 anys.

Per la resta de dates, els màxims ingressos per al rei esdeveniren al 1382 amb un total de 1.300 lliures amb 10 sous; per contra, el pitjor fou el 1413 amb només 90 lliures.

DELME DEL BESTIAR PER LA PART DEL MONARCA (1.380-1.413)

1.380⁸³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Mercet, carnisser, i sa mare i Margalida, muller sua	14 lb 10 s
Bunyola	Jaume Albert Nicolau Bonet	21 lb
Alcúdia	Antoni Crexell Bernat Oliver Bernat Morató Antoni Cursach	22 lb 10 s
Pollença	Guillem Blanc Antoni Barqueres de Sòller Berenguer Cerdà de Pollença	51 lb
Esporles	Antoni Mercet	6 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Cristòfol Castelló Guillem Coll d'Andratx	21 lb
Sóller	Francesc Noguera Francesc Bisbal	30 lb
SUMA TOTAL		166 lb
RAIGUER		
Santa Maria des Camí	Pere Caua Francesc Busquet Bernat d'Orcha	23 lb
Inca, Selva i Campanet	Pere Cortal d'Inca Jaume Campaña de Sencelles Bernat Febrer de Ciutat	46 lb
Selva	Pere Llinars Guillem Rotlan de Santa Maria Pere Cantarelles d'Alaró	24 lb
Uyalfàs	Martí Campos Berenguer Català	63 lb
Alaró	Pere Ferrer Bartomeu Palau Guillem Massaguer de Robines	38 lb
Robines	Guillem Ramis Pere Huguet Berenguer Far	35 lb
Sencelles	Jaume Huguet Antoni Pagès de Montuiri	48 lb
SUMA TOTAL		277 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Jaume Fillol Bernat Mateu Antoni Robert Joan Busquet	35 lb
Petra	Guillem Pellicer Bernat Pellicer fill seu Bernat Pellicer Arnau ça Manera	46 lb
Montuiri i Castellitx	Guillem Picornell Arnau Roig de Castellitx	65 lb
Porreres	Antoni Mas Pere Cortell de Montuiri	31 lb 10 s
Muro i Santa Margalida	Joan Oliver Pere Duran Jaume Vives	56 lb
SUMA TOTAL		233 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Gabriel Domenge Pere Fàbregues Joan Font Pere Domenge Marc Soler	125 lb
Artà	Berenguer Alomar Antoni Arnau Pere Simon	90 lb 10 s
Llucmajor	Bernat Cirer Pere Llorenç Jaume Cantarelles Francesc Salom Pere Tàrtar Joan Cantarelles	180 lb
Campos	Jaume Vinyoles Pere Tàrtar Arnau Esteve	75 lb
Santanyí	Pasqual Ferran Antoni Llaneres	61 lb
Felanitx	Bernat Gener Bartomeu Artigues de Felanitx	54 lb
SUMA TOTAL		585 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.262 lb

⁸³ ARM, RP-3809, fol 55-127

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Granoyes Bartomeu Sureda Miquel Bach Antoni Sunyer	124 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere d'Estada de Sóller Antoni des Buny	19 lb
Bunyola	Guillem Rosselló de Santa Maria des Camí	20 lb 10 s
Alcúdia	Pere Guerau boter Antoni Creixell	25 lb 10 s
Pollença	Pere Ros de Sóller Jaume Alou Llorenç Ros	60 lb 10 s
Esporles	Guillem Tauler carnisser de Ciutat Francesc Lorach	6 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bernat i Francesc Pugulull Andreu Gualmes de Petra	15 lb
Sóller	Pere d'Estada Antoni des Brull	28 lb
SUMA TOTAL		174 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria del Camí	Pere Mateu Antoni d' Adarró paraire de Ciutat Ferrer Colell tots de Ciutat	35 lb
Inca i Escorca	Joan Sanç Miquel Guinda flassader	50 lb
Selva	Francesc Pogulull Bernat Pogulull Andreu Gualmes	28 lb 10 s
Uyalfàs	Jaume Mollet Mateu Font	59 lb 10 s
Alaró	Guillem Bertran Francesc Busquet Bernat Rosselló	33 lb 10 s
Robines	Felip Aguiló Pere Rebol d' Inca	36 lb
Sencelles	Cristòfol Mora boter de Ciutat Joan Riera fill den Jaume Riera Joan Riera fill d' Antoni Riera Pere Valls de Porreres	46 lb 10 s
SUMA TOTAL		289 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bernat Pellisser de Montuiri Pere Borrell Bernat Muntaner	37 lb 10 s
Petra	Pere Valls de Porreres Joan Riera	33 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Pere Hugué Jaume Sala carnisser	76 lb
Porreres	Bernat Bordoy Mateu Nebot	31 lb
Muro i Santa Margalida	Jaume Reial Antoni Simon d' Alaró	50 lb
SUMA TOTAL		168 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Guillem Caselles	103 lb
Artà	Guillem Blanquer Jaume Blanquer Joan Guiscafré Bernat Cabrer Jaume Osseres	84 lb 10 s
Llucmajor	Arnau Tàpies de Montuiri Guillem Carbó de Campos	197 lb
Campos	Francesc Feliu peraire Guillem Carbó Gabriel Valls Gabriel Brusera	70 lb 10 s
Santanyí	Joan Peretó de Sóller i Magdalena muller sua Bernat Duran Pere Merola Gregori Peretó	40 lb 10 s
Felanitx	Berenguer Puigalquer Antoni Mestre de Petra	50 lb
SUMA TOTAL		544 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.300 lb 10 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat	Bernat Granollers Bartomeu Sureda Miquel Boscha Antoni Sunyer	124 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere d'Estada de Sóller Antoni des Brull de Valldemossa	19 lb
Bunyola	Guillem Rosselló de Santa Maria des Camí Gabriel Rosselló fill seu	20 lb 10 s
Alcúdia	Pere Guerau boter de Ciutat Antoni Creixell d'Alcúdia	25 lb 10 s
Pollença	Pere Ros i sa muller Jaume Alou Lloreç Ros	60 lb 10 s
Esporles	Guillem Tauler, carnisser de Ciutat Francesc Llorach carnisser	6 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Francesc Pucullull de Manacor Bernat Pucullull Andreu Galmés tots de Petra	15 lb
Sóller	Pere d'Estada de Sóller Antoni des Brull de Valldemossa	28 lb
SUMA TOTAL		174 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria des Camí	Andreu Riera traginer Pere Mateu Antoni Adarró Pereira Ferrer Collell de Ciutat tots	35 lb
Inca i Escorca	Joan Sañç Miquel Guinera flassader de Ciutat	50 lb
Selva	Bernat Pocullull Antoni Galmés	28 lb 10 s
Uyalfàs	Jaume Mollet de Muro Mateu Font de Santa Margarida de Muro	59 lb 10 s
Alaró	Guillem Bertran Francesc Busquet Bernat Rosselló, tots de Santa Maria del Camí	33 lb 10 s
Robines	Felip Aguiló Pere Reboll, tots de la vila d'Inca	36 lb
Sencelles	Cristòfol Mora boter de Ciutat Joan Riera fill de Jaume Riera Joan Riera fill d'Antoni Riera Pere Valls de Porreres	46 lb 10 s
SUMA TOTAL		289 lb
PLÀ		
Sineu i Sant Joan	Bernat Pellicer Pere Borrell de Montuiri Bernat Muntaner	37 lb 10 s
Petra	Pere Valls Joan Riera tots de Porreres	33 lb 10 s
Montuiri i Castelletx	Pere Huguet d'Algaida Jaume Sala de Ciutat	76 lb
Porreres	Bernat Bordoy de Felanitx Mateu Nebot de Porreres	31 lb
Muro i Santa Margalida	Jaume Reial Antoni Simon tots d'Alaró	50 lb
SUMA TOTAL		228 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Guillem Caselles de Manacor Nicolau sa Guitana sabater de Ciutat	103 lb
Artà	Guillem Blanquer Jaume Blanquer Joan Guiscafrè Bernat Cabrer Sever Osseres tots d'Artà	84 lb 10 s
Llucmajor	Arnau Tàpies de Montuiri Guillem Carbó de Campos	187 lb
Campos	Francesc Feliu peraire de Ciutat Guillem Carbó Gabriel Valls Gabriel Burguera, tots de Campos	70 lb 10 s
Santanyí	Joan Peretó de Sóller i Magdalena, muller sua Bernat Duran Pere Merola Gregori Peretó	40 lb 10 s
Felanitx	Berenguer Puigalquer de Felanitx Antoni Mestre de Petra	50 lb
SUMA TOTAL		534 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.350 lb 10 s

1.387⁸⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i de totes les parròquies de Mallorca	Honrats Jurats de Ciutat per 5 anys	1.153 lb 5 s

1.388⁸⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i de totes les parròquies de Mallorca	Honrats Jurats de Ciutat per 5 anys	1.153 lb 5 s

1.388-1390^{88, 89}

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Joan Bovera hortolà Joan Riera fill d' Antoni Riera Bartomeu Matger Joan Caçaire Antoni Salomó Llorenç Mercader	90 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Miquel Domingo capellà pastor Pere Cirerol teixidor Romeu Roca podador Nicolau Cases barber	9 lb
Bunyola	Francesc Alzina Pere Ros de Sóller Miquel Guimerà flassader	14 lb
Alcúdia	Bartomeu Oliver sabater Antoni Fuxà Bernat Oliver carnisser	17 lb
SUMA TOTAL		30 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Francesc Alzina Pere Ros de Sóller Miquel Guimerà flassader	22 lb 10 s
Inca i Escorca	Pau Inquer especiaire Guillem Bonet Bartomeu Reboll	45 lb
Selva	Bernat Virgilià Marimon Ferran de Porreres	20 lb 10 s
SUMA TOTAL		88 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Andreu Vallfogó Francesc Reixac Miquel Maria teixidor	34 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		242 lb 10 s

⁸⁶ ARM, RP-3812, fol 57⁸⁷ ARM, RP-3813, fol 32⁸⁸ ARM, RP-3814, fol 51-100v⁸⁹ Llibre incomplet

1.390⁹⁰

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Salvador Sbert	14 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Pollença	Antoni Vidal de Pollença	5 lb
Sóller	Guillem de Masnou de Sóller	1 lb
Valldemossa	Miquel Domingo capellà pastor En Cabrer	6 lb
Esporles		2 lb
SUMA TOTAL		14 lb
RAIGUER		
Inca i Escorca	Pau Piquer Guillem Bonet	6 lb
Selva	Bernat Vigili	5 lb
Uyalfàs	Salvador Pagès Joan Malferit fort	9 lb 18 s 4 d
Alaró	Pere Mora carnisser Arnau Joan de Consell	8 lb 6 s 8 d
Sencelles	Miquel Guimerà flassader de Ciutat	6 lb 18 s
SUMA TOTAL		36 lb 3 s
PLA		
Montuïri i Castellitx	Gabriel Cabrera	5 lb
Petra	Berenguer Garcies de Petra	20 lb 10 s
Sineu	Lluc d'Empúries Bartomeu Vaquer Miquel Macià Pere Reial	14 lb 5 s 6 d
Muro i Santa Margalida	Pere Garriga	6 lb
SUMA TOTAL		40 lb 1 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Bernat Mayrach veguer Guillem Carbó	14 lb
Campos	Pere Ros	41 lb
Santanyí	Antoni Julià de Sóller	13 lb
Felanitx	Francesc Frau	9 lb
Artà	Pere Frau Estrany Caselles Pere Felip de Selva	18 lb
SUMA TOTAL		95 lb
SUMA UNIVERSAL		199 lb 4 s 6 d

⁹⁰ ARM, RP-3815, fol 26-79

1.390⁹¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat	Bartomeu Orell de Portes	10 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Bernat Oliver Guillem Mestret	10 lb 13 s 4 d
Bunyola	Pere Estaràs	10 lb
Sóller	Pere Merola	6 lb 6 s
Esporles	Joan Riera fill d'Antoni Riera de Porreres	3 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Brunet Pere Ensenyat	10 lb
SUMA TOTAL		40 lb 2 s 4 d
RAIGUER		
Inca i Escorca	Gabriel ça Mar	10 lb
Selva	Francesc Frau de Robines	5 lb
Alaró	Pere Mora carnisser de Ciutat	5 lb 3 s 4 d
Robines	Salvador Pagès	7 lb
Sencelles	Nadal Mateu de Santa Margalida Esteve des Mas verguer	10 lb
SUMA TOTAL		37 lb 3 s 4 d
PLA		
Montuïri i Castelltix	Pere Reial de Sineu Guillem Frau	15 lb
Petra	Bartomeu Nadal Francesc Petxones	10 lb
Sineu i Sant Joan	Andreu Bover Pere Bover Berenguer Alomar	10 lb
Muro i Santa Margalida	Nicolau Bovera	11 lb
SUMA TOTAL		46 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Antoni Llaneres Pere Bugatell Bernat Seguí	40 lb
Campos	Lluís Guialmes Pere Bas de Ciutat	70 lb 10 s
Santanyí	Marion Gil de Felanitx Pere Alguer	7 lb
Felanitx	Francesc Frau de Robines Miquel Bosc de Manacor Pere Frau paraire de Ciutat	14 lb
Manacor	Bernat Granollers	10 lb
Artà	Jaume Belloch de Manacor Antoni Belloch de Manacor Nicolau Feliu e llurs mullers	3 lb
SUMA TOTAL		144 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		277 lb 15 s 8 d

⁹¹ ARM, RP-3816, fol 3-40

1.391, 1.392, 1.393⁹²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i tot lo pla de la Ciutat	Pere Bover Romeu Bover Francesc Frau tots de Robines	58 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Llorenç Mercader Palou Moragues de Valldemossa Pere Merola de Sòller	8 lb
Bunyola	Pere Mora carmissier Joan Poquet ferrer Joan Mora teixidor	21 lb 10 s
Alcúdia	Bernat Galí Bernat Oliver tots d'Alcúdia Pere Genovard de Ciutat	16 lb 10 s
Pollença	Guillem Nadal Jaume Montcada de Pollença	21 lb 10 s
Esporles	Bartomeu Mager Antoni Mascaró de Valldemossa	3 lb 10 s
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Arnau Miralles Joan Riera Pere Agostif tots de Ciutat Esteve Fallines	13 lb
Sóller	Pere Colom de Sòller Ponç Alou	18 lb 10 s
SUMA TOTAL		103 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Arnau Ferrer Joan Villalonga Andreu Ferrer Bernat Cirer tots de Robines	21 lb
Inca i Escorca	Guillem Massaguer de Robines Pere Dorrius Guillem Terrassa Estrany Caselles de Selva	45 lb
Campanet	Andreu Ferrer Joan Villalonga de Robines	41 lb 10 s
Alaró	Bernat Miralles Bartomeu Miralles Bernat Cirer Andreu Ferrer tots de Robines	24 lb 10 s
Robines	Pasqual Macià Pere Cortal Ferrer Salvà tots d'Inca	15 lb 10 s
Sencelles	Pere Bover Ramon Bover Antoni Vives Francesc Frau tots de Robines	35 lb
SUMA TOTAL		182 lb 10 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Antoni Rubert Jaume Gerona de Sineu Guillem Escalà paraire de Ciutat	35 lb 10 s
Petra	Bernat Palau de Petra Antoni Palau de Petra	45 lb 10 s
Montuïri i Castellitx	Guillem Frau Bernat Colell Blanca sa muller Antònia Guillem Frau de Montuïri	66 lb
Porreres	Romeu Albert de Montuïri	25 lb 10 s
Muro i Santa Margalida	Pere Bellveny de Muro Pere Font e Margalida sa muller Jaume Mollet de Muro	35 lb 10 s
SUMA TOTAL		208 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Berenguer Garcies carmissier Jaume Vedell de Petra Bartomeu Vicens de Manacor Bernat Garcies de Ciutat Francesc Bru traginer Mateu Mora corder Petrus Sunyer de Felanitx	110 lb
Artà	Pere Frau paraire de Ciutat Pere Vives de Campos Jaume Just de Porreres	75 lb
Llucmajor	Jaume Pasqual Bartomeu Peretó de Sòller Gabriel Piris Joan Peretó	91 lb
Campos	Guillem Bruguera de Campos Jaume Burguera mercader de Mallorca Cristòfol Castelló Nicolau des Pla carmissiers	45 lb
Santanyi	Tomàs Benet Pere Borrell Ferrer Pellega tots de Montuïri	27 lb
Felanitx	Berenguer Garcies carmissier Bernat Garcies Francesc Bru traginer de Ciutat Bartomeu Vicens de Manacor Mateu Mora corder Petrus Sunyer de Felanitx	47 lb 10 s
SUMA TOTAL		395 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		947 lb

⁹² ARM, RP-3817, fol 51-156v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Andreu Ferrer Antoni Mascaró de Valldemossa Bartomeu Miralles Guillem Pons d'Alaró	75 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Francesc Frau de Robines	9 lb
Bunyola	Simon Figuera de Bunyola Pere Moret carnisser de Ciutat	25 lb
Alcúdia	Bernat Oliver Bernat Galí d'Alcúdia	17 lb 10 s
Pollença	Jaume Claret Guillem Font d'Inca Jordi Anfós carnisser de Ciutat	35 lb
Esporles	Joan Granada Pere Rafal carnisser de Ciutat	4 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Francesc Frau de Robines Joan Riera de Ciutat	14 lb
Sóller	Bernat sa Vila de Sóller	20 lb
SUMA TOTAL		124 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Virach Bernat Cirer de Robines	20 lb
Inca i Escorca	Guillem Mart Pere Cortal Gabriel ça Mar	57 lb 10 s
Selva	Guillem Massaguer Bartomeu Palau de Robines Guillem Vigili Pere d'Ortius Pere Llinàs de Selva Guillem Terrassa	27 lb 10 s
Campanet	Arnau Ferrer de Robines Pere Seguí Joan Seguí tots d'Uyalfàs Estrany Caselles de Selva	45 lb
Alaró	Guillem Virgili Guillem Massaguer Bartomeu Palau de Robines Pere d'Orcis Guillem Terrassa Pere Llinàs de Selva	25 lb 10 s
Robines	Pere Moret carnisser de Ciutat Simon Figuera de Bunyola	23 lb 10 s
Sencelles	Pere Bover Ramon Bover tots de Robines	39 lb 10 s
SUMA TOTAL		138 lb 10 s
PLA		
Sineu	Joan Santa Cilia donzell Joan Calvó de Sineu	50 lb
Petra	Pere Caselles Nicolau Font Pere Agost peraires	40 lb
Montuiri i Castellitx	Guillem Frau Bernat Colell e Blanc sa muller Antònia muller de Guillem Frau de Montuiri	68 lb
Porreres	Antoni Mas Ramon Albert Bernat Muntaner tots de Montuiri	27 lb 10 s
Muro i Santa Margalida	Feliu Bauló e sa muller els dos de Muro	42 lb
SUMA TOTAL		228 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Bernat Granollers Guillem sa Franquesa Antoni Llodrà Guillem Gibert Bernat Joan de Manacor	109 lb 10 s
Artà	Antoni Sant Celoni de Manacor Pere Romeu Jaume Salort d'Artà	70 lb 10 s
Llucmajor	Bernat Venrell Ferrer Carbonell Gabriel Peris Mateu Rius tots de Sóller	172 lb
Campos	Pere Reial de Llucmajor Gabriel Bertos notari Joan Carbó de Ciutat	66 lb
Santanyi	Pere Sunyer Jordi Perelló Guillem Sunyer de Sóller	41 lb 10 s
Felanitx	Pere Sunyer Antoni Sunyer Caterina sa muller d'Antoni Sunyer	44 lb 10 s
SUMA TOTAL		504 lb
SUMA UNIVERSAL		1.071 lb

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i tots els ciutadans	Bernat Círer Pere Huguet de Robines Jaume Cantarelles Guillem Miquel traginer de Ciutat	39 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Mager Pere Martí de Valldemossa	5 lb
Bunyola	Leonard pastor de Ciutat Bernat Espareguera Jaume Puig Antoni Nono Jordi Nadal pescador	19 lb 10 s
Alcúdia	Bernat Gali Bernat Oliver tots d'Alcúdia	16 lb 10 s
Pollença	Pere Andreu	40 lb
Esporles	Antoni Alquer Guillem Huguet Arnau Artigues tots de Ciutat	2 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Arnau Miralles carnisser Joan Riera Jaume Mercader Jaume Miralles de Ciutat	12 lb 10 s
Sóller	Pere Ros Arnau Vidal tots de Sóller	18 lb 10 s
SUMA TOTAL		114 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Riera de Ciutat Ferrer Deulossal de Castellitx Arnau Miralles Jaume Mercader de Ciutat	22 lb
Inca i Escorca	Guillem Massaguer de Robines Guillem Terrassa Pere Cerola tots de Selva	40 lb 10 s
Selva	Guillem Massaguer Guillem Terrassa Pere d'Orrius Pere Cerola tots de Selva	23 lb
Campanet	Jordi Anfós de Ciutat Joan Rebull Pere Griu	40 lb
Alaró	Arnau Ferrer Joan Villalonga Francesc Frau de Robines	27 lb 10 s
Robines	Pere Ferrer	20 lb 10 s
Sencelles	Guillem Font Margarida sa muller d'Inca Pere Rabol e Blanca sa muller	30 lb 10 s
SUMA TOTAL		204 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Joan Garcia Jaume Fiol Pere Fiol tots de Sineu	40 lb 10 s
Petra	Pere Caselles peraire de Ciutat Joan Colombars Bartomeu Jordà Jaume Caselles de la dita vila	30 lb 10 s
Montuïri i Castellitx	Jaume Prats de Montuïri Arnau den Benet Jaume Gions Jaume Forners Pere Tomàs Berenguer Oulomar Berenguer Hortolà de Sineu	50 lb
Porreres	Jaume Vaquer Guillem Ferrer de Sineu	24 lb
Muro i Santa Margalida	Felip Bauló Bartomeva sa muller Bartomeu Pasqual Guillem Femenia de Muro	40 lb
SUMA TOTAL		185 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Benet Frau de Manacor Pere Frau peraire de Ciutat i Francesca sa muller Joan Frau de Manacor	78 lb
Artà	Antoni Vives d'Artà [...]	65 lb 10 s
Llucmajor	Pere Mateu Antoni Llaneres de Sineu Gabriel Samar de Ciutat	135 lb
Campos	Pere Mateu de Sineu Gabriel Samar de Ciutat Antoni Llaneres de Llucmajor Guillem Sabater sastre de Ciutat	60 lb
Santanyí	Romeu Albert de Santanyí	40 lb
Felanitx	Joan Sans carnisser de Ciutat Arnau Ferrer de Felanitx Llorenç Vilardell brasser de Ciutat Jaume Sañç de Santanyí	40 lb
SUMA TOTAL		418 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		961 lb

1.397-1.398⁹⁵

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i tots los ciutadans	Antoni Mascaró de Valldemossa	50 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Merola de Sóller Antoni Mascaró de Valldemossa	4 lb 10 s
Bunyola	Pere Moret Joan Moret carnisser de Ciutat	23 lb 10 s
Alcúdia	Bernat Galf d' Alcúdia	12 lb 10 s
Pollença	Ramon Poquer de Pollença	40 lb 10 s
Esporles	Pere Metge carnisser	3 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Moragues Pere Metge carnisser de Mallorca	12 lb 10 s
Sóller	Francesc Venrell Bartomeu Venrell tots de Sóller	21 lb
SUMA TOTAL		114 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Pere Moret Joan Moret carnisers de Ciutat Simon Figuera de Bunyola	27 lb 10 s
Inca i Escorca	Guillem Font Bernat Duran Jaume Claret tots d' Inca	43 lb
Selva	Guillem Terrassa de Selva Guillem Massaguer de Robines	20 lb
Campanet i Uyalfàs	Tomàs Ros pellisser de Mallorca Arnau Vidal de Sóller	32 lb 10 s
Alaró	Francesc Morell de Robines Joan Pons Bartomeu Pons	20 lb 10 s
Robines	Ramon Balaguer d' Alaró Bartomeu Vivó	18 lb
Sencelles	Pere Moret carnisser de Ciutat Joan Moret Simon Figuera de Bunyola	30 lb
SUMA TOTAL		191 lb 10 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Berenguer Oulomar Jaume Gerona Antoni Rubert tots de Sineu	35 lb
Petra	Jaume Gomer Bartomeu Garcies de Petra Pere Caselles paraire de Ciutat	29 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Guillem Frau de Montuiri Jaume Prats	49 lb
Porreres	Ramon Fels carnisser de Ciutat	22 lb 10 s
Muro i Santa Margalida	Feliu Bauló Guillem Gayart Pere Soldevila tots de Muro	26 lb
SUMA TOTAL		162 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Arnau Miralles Joan Sans carnisser Guillem Fontcuberta tots de Ciutat Arnau Gener de Manacor Jaume Sans de Santanyí	75 lb 10 s
Artà	Arnau Ferrer Pere Camps de Robines Joan Villalonga	45 lb 10 s
Llucmajor	Bernat Catany de Llucmajor Francesc Venrell Bartomeu Venrell els dos de Sóller Francesc Guerau Miquel Catany tots de Llucmajor	132 lb
Campos	Mateu Alou Guillem Burguera Benet Roses tots de Campos	42 lb 10 s
Santanyí	Francesc Guerau de Llucmajor Antoni Mascaró de Valldemossa Mateu Massot de Felanitx	36 lb
Felanitx	Mateu Massot	36 lb
SUMA TOTAL		367 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		884 lb 10 s

⁹⁵ ARM, RP-3821, fol 49-150

1.399⁹⁶

POBLE⁹⁷	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Benet Gali Benet Oliver tots d' Alcúdia	16 lb 10 s
Pollença	Pere Andreu [...] Caselles paraire	40 lb
Esporles	Antoni Auleguer Guillem Hugué Arnau Artigues	2 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Arnau Miralles de Ciutat Joan Riera Jaume Miralles [...]	12 lb 10 s
Sóller	Pere Ros Gabriel Peris	18 lb 10 s
SUMA TOTAL		89 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Riera	22 lb
Inca i Escorca	Guillem Moragues Pere Cerola Guillem Massaguer	40 lb
Selva	Guillem Massaguer Guillem Terrassa Pere Cerola Pere d' Ordines tots de Selva	23 lb
Campanet	Jordi Anfós de Ciutat Pere Grin Jaume Ballaster	40 lb
Alaró	Arnau Ferrer Joan Vilallonga Francesc Frau de Robines	27 lb 10 s
Robines	Pere Ferrer	20 lb 10 s
Sencelles	Guillem Font e Margalida sa muller Pere Rabol e Blanca sa muller	30 lb 10 s
SUMA TOTAL		203 lb 10 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Joan Garcia Jaume Fiol Pere Fiol tots de Sineu	40 lb
Petra	Pere Caselles paraire de Ciutat Joan Colombars Bartomeu Jordà Joan Caselles de la Ciutat	30 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Jaume Prats Martí Benet Jaume Geronès Pere Tomàs Berenguer Aulomar Berenguer Ortola	50 lb
Porreres	Jaume Vaquer Guillem Ferrer de Sineu	24 lb
Muro i Santa Margalida	Feliu Bauló e Bartomeva sa muller Bartomeu Pasqual Guillem Femenia de Muro	40 lb
SUMA TOTAL		184 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Bernat Frau de Manacor Pere Frau paraire de Ciutat e Francesca sa muller Joan frau de Manacor	78 lb
Artà	Antoni Vives Bernat Macip de Ciutat	65 lb 10 s
Llucmajor	Pere Mateu Antoni Llaneres els dos de Sineu Guillem Samar Gabriel Samar de Ciutat	135 lb
Campos	Pere Mateu de Sineu Gabriel Samar de Ciutat Antoni Llaneres de Llucmajor Guillem Sabater sastre de Ciutat	60 lb
Santanyí	Romeu Albert de Santanyí	40 lb
Felanitx	Joan Sans carnisser de Ciutat Arnau Ferrer de Felanitx Llorenç Vilardell brasser de Ciutat Juanó Sans de Santanyí	40 lb
SUMA TOTAL		388 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		866 lb

⁹⁶ ARM, RP-3822, fol 86v-173v⁹⁷ Dins el volum no apareix Ciutat i Marratxí

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Francesc Rafal Pere Cortal	40 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Simon de Ferreres Llorenç Mercader Francesc Castelló	3 lb 10 s
Bunyola	Guillem Castelló	10 lb
Alcúdia	Bernat Galí	14 lb
Esporles	Pere Escolà	4 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Aulaguer [...]	12 lb 10 s
Sóller	Bartomeu Pallisser Llorenç Bisbal	10 lb 12 s 6 d
SUMA TOTAL		54 lb 12 s 6 d
RAIGUER		
Santa Maria	Jaume Eimerich Antoni Gordiola teixidor Berenguer Teuler fuster de Ciutat	17 lb
Inca i Escorca	Guillem Cerdà Marc sa Massella Pere Roca Bernat Roca Pasqual Manera tots d'Inca	32 lb 10 s
Alaró	Lluís Guialmers Pere Llinàs Antoni Oliver teixidor de Ciutat	17 lb 10 s
Robines	Guillem Pons d'Alaró	6 lb 10 s
Sencelles	Francesc Frau	22 lb 10 s
SUMA TOTAL		96 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Joan Garcia Pere Tomàs pus jove Jaume Vaquer	27 lb 10 s
Porreres	Bartomeu Sabet	13 lb 10 s
SUMA TOTAL		41 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor	Antoni Sanseloni Pere Sunyer Pere Rossell	55 lb
Santanyí	Esteve Massot Andreu Bramona Pere Bramona	24 lb
SUMA TOTAL		79 lb
SUMA UNIVERSAL		310 lb

1.402⁹⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Guillem Miquel Joan Riera	46 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Llorenç Magre Bartomeu Magre Pere Soler de Ciutat	4 lb
Bunyola	Jaume Vila Bartomeu Vicenç	10 lb
Alcúdia	Francesc Morro carnisser Joan Barber	14 lb
Pollença	Vicenç Quart e sa muller Pere Cabanyelles Bernat Vila sastrre	15 lb
Esporles	Nicolau Mestre major de dies	3 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Guillem Julià Julià Guillem Jaume Mulet carnisser	12 lb 10 s
Sóller	Pere Gener Bartomeu Venrell Pere Miró Pere Vidal Pere Genesta tots de Sóller	10 lb
SUMA TOTAL		68 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Jaume Vila pallisser de Ciutat Bartomeu Vicenç	15 lb
Inca i Escorca	Jordi Anfós Esteve Solà	28 lb
Selva	Pere Catlar Bartomeu Canyelles Bertran Canyelles	11 lb
Campanet	Bernat Jaume Lluís Capa teixidors Andreu March Mateu Llops	22 lb 10 s
Alaró	Guillem Tria de Bunyola Gabriela sa muller	13 lb
Robines	Antoni Sorell Pere Pasqual Mateu Comis paraires	6 lb
Sencelles	Francesc Ferragut carnisser del dit lloc Guillem Ferragut Bartomeu Mir e Francesca sa muller	13 lb
SUMA TOTAL		108 lb 10 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Lluís Guialmons	14 lb
Petra	Guillem Tria de Bunyola i Gabriel sa muller	13 lb
Montuïri i Castellitx	Ramon Fels Bartomeu Fels Berenguer Roig teixidor	30 lb
Porreres	Salvador Sabet Pere Fuster baster	11 lb
Muro i Santa Margalida	Alfonso Gayart Pere Puig de Muro	20 lb
SUMA TOTAL		31 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Bartomeu Vicenç Pere Vicenç	31 lb 10 s
Artà	Arnau Cursach d' Artà Antoni Esbert	44 lb 10 s
Llucmajor	Antoni Aulaguer sabater Berenguer Reig teixidor Antoni Llobera teixidor Bartomeu Fels carnisser Gispert Sorà Jordi Anfós carnisser Romeu Fels i Romeu Fels son fill	81 lb
Campos	Nicolau Català teixidor Bernat Bertran teixidor Nicolau Martí teixidor Guillem Bertran teixidor	26 lb 10 s
Santanyí	Antoni Auleguer sastrre Ramon Fels menor de dies Bartomeu Fels	36 lb 10 s
Felanitx	Julià Bordoy de Felanitx	20 lb 10 s
SUMA TOTAL		240 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		494 lb 10 s

⁹⁹ ARM, RP-3824, fol 35-130

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Guillem Miquel Joan Riera Guillem Mulner celer Bartomeu Fèlix	36 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Pollença	Vicenç Guart e Margalida sa muller Pere Cabanelles fill den Picotes e Mateva sa muller Bernat Vila sastre tots de Pollença e Dolça sa muller Jaume Mastort Antoni Cabanelles Guillem Escolà peraire de Ciutat	15 lb
Esporles	Nicolau Mestre brasser de Ciutat Nicolau Mestre menor de dies Ramon Oliva	3 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Guillem Julià Julià Guimerà Jaume Mulet carnisers	12 lb 10 s
Sóller	Pere Gener Bartomeu Venrell Pere Miró Pere Vidal Pere Genesta tots de Sóller	10 lb
SUMA TOTAL		40 lb 10 s
RAIGUER		
Alaró	Guillem Tria de Bunyola e Gabriela sa muller	13 lb
Robines	Antoni Sorell peraire Pere Pasqual Mateu Conill	6 lb
Sencelles	Francesc Ferragut carnisser del dit lloc Guillem Ferragut Bartomeu Mir e Francesca sa muller	13 lb
SUMA TOTAL		32 lb
PLA		
Porreres	Salvador Sabert del dir lloc Pere Fuster baster de Ciutat	11 lb
Muro i Santa Margalida	Pere Puig Pere Sunyer Alfonso Gayart	10 lb
SUMA TOTAL		21 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Artà	Arnau Cursach Antoni Sbert	44 lb 10 s
Llucmajor	Antoni Aulaguer sabater Berenguer Reig teixidor Gispert Sorà Ramon Fels e Ramon Fels son fill Jordi Anfós carnisser	81 lb
Campos	Nicolau Català Bernat Bertran traginer Nicolau Martí teixidor Guillem Bertran tots de Ciutat	26 lb 10 s
Santanyí	Antoni Aulaguer sabater Bartomeu Fels carnisser de Ciutat Ramon Fels carnisser	36 lb 10 s
Felanitx	Julià Bordoy de Felanitx	20 lb 10 s
SUMA TOTAL		209 lb
SUMA UNIVERSAL		338 lb 10 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Pere Bruguera teixidor Guillem Bruguera assaunador Guillem Peris Jaume Belloch Jaume Busquet de Söller Martí Bruguera de Ciutat	50 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Mager	1 lb 17 s 10 d
Bunyola	Ramon Fels	9 lb
Alcúdia	Guillem Ullastret de dit lloc Bernat Oliver	14 lb 1 s
Pollença	Vicenç Quart Margalida sa muler Bernat Quart e sa muller Magdalena Guillem Ciges fill den Miquel Ciges	31 lb 10 s
Esporles	Berenguer Reig teixidor de llana Guillem Vernet Pere Sart hortolà Ramon Ferratjans d'Esporles	3 lb
Andrats, Calvià i Puigpunyent	Antoni Aulaguer sabater Pere Metge carnisser Tomàs Pales sabater Bernat Rossinyol convers sabater Francisquina muller del dit Antoni	16 lb
Sóller	Pere Vila traginer Bernat Vila son frare	12 lb 7 s 6 d
SUMA TOTAL		87 lb 15s 4d
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Sorell corredor Antoni Sorell peraire Antoni Mulet bracer Joan Mulet bracer Simon Sorell peraire Guillem Xeveri menescal Francesc Montagut sastrer	18 lb
Inca i Escorca	Felip Aguiló d'Inca Arnau Ramis Joan Ramis Pere Gredoli Pere Aguiló d'Inca	35 lb
Selva	Pere d'Orius Pere Llinars Guillem Terrassa Joan Mayol Gabriel Llinars Nadal Llinars Bartomeu Forner paraire	17 lb 10 s
Campanet	Huguet Gontard Mateva sa muller Joan Palou	30 lb
Alaró	Antoni Guitard Bartomeu Ponç	13 lb
Robines	Francesc Frau Joan Mas Manseya muller den Salvador Nadal	15 lb
Sencelles	Pere Sunyer de Muro Joan Lugany escrivà	25 lb
SUMA TOTAL		153 lb 10 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Pere Tomàs Antònia sa muller de Sineu Pere Antensa e sa muller	26 lb 10 s
Petra	Joan Omar de Petra Arnau Canet	35 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Joan Sorell corredor Antoni Sorell son fill Antoni Mulet bracer Guillem Moragues de Castellitx	57 lb
Porreres	Guillem Ferrà del dit lloc Julia Riera Antoni Riera Joan Salat tots de Porreres	18 lb 10 s
Muro i Santa Margalida	Guillem Ferrà de Porreres Bernat Ramon e Marió sa muller Bartomeu Ferrer pues joves e sa muller na Marió e Caterina muller del dit Guillem Ferrà tots de Porreres	40 lb 10 s
SUMA TOTAL		177 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Ramon Fels menor de dies carnisser Gispert Sorà carnisser Guillemó Frau carnisser Joan Frau bracer Domingo Martí guixer Joan Borrassà guixer Llorenç Frau guixer Antoni Frau carnisser Gabriel Palou teixidor Martí Colomar vidrier	73 lb
Artà	Pere Despuig Antoni Vives Francesc Mateu barber	50 lb 10 s
Llucmajor	Francesc Joan carnisser Blanca sa muller Vicenç Salvador	139 lb
Campos	Martí Salt paraire Antònia sa muller Pere Metge carnisser Antoni Aulaguer sabater Lluís sa Pera teixidor	53 lb
Santanyí	Guillem Femar Julia Riera Antoni Riera Joan Salat	44 lb 10 s
Felanitx	Guillemó Julià carnisser Bernat Julià Bernat Bernat tender Pere Domènec paraire Joana sa muller del dit Guillemó tots de Ciutat	40 lb 10 s
SUMA TOTAL		400 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		869 lb

1.405-14.06¹⁰²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i tots els ciutadans i encara de totes les parròquies de l'illa de Mallorca	Jurats e altres obligats o per ells en Bartomeu des Cors (per 5 anys)	950 lb

1.411¹⁰³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Pla de la Ciutat i Marratxí	Berenguer Voltes	115 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Pollença	Anfós Gallart d'Uyalfàs	41 lb
Alcúdia	Bernat Julià d'Uyalfàs	18 lb
Bunyola	Bartomeu Celia carnisser major	16 lb 10 s
Valldemossa	Bartomeu Celia	5 lb
Esporles	Bartomeu Celia	5 lb
Andratx, Calvià i Puipunyent	Bartomeu Celia	14 lb 10 s
Sóller		18 lb 10 s
SUMA TOTAL		117 lb 10 s
RAIGUER		
Sencelles	Jacob Sitjar	37 lb 10 s
Campanet i Uyalfàs	Bernat Julià	28 lb
Selva	Bernat Julià	25 lb
Alaró	Pere Perpinyà	20 lb
Santa Maria	Simó Argelers carnisser	17 lb 10 s
Inca i Escorca	Pere Roca	37 lb
Robines	Simon Argelers carnisser	19 lb
SUMA TOTAL		184 lb
PLA		
Montuiri i Castellitx	Guillem Ferrer de Sineu	50 lb
Muro i Santa Margalida	Antoni Obrador de Petra	49 lb 10 s
Sineu i Sant Joan	Guillem Ferrer de Sineu	50 lb 10 s
SUMA TOTAL		150 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Martí Gil carnisser	176 lb
Artà	Berenguer Voltes	80 lb
Santanyí	Miquel Pellisser Jacob Pericàs	35 lb
SUMA TOTAL		291 lb
SUMA UNIVERSAL		858 lb

¹⁰² ARM, RP-3827, fol 37¹⁰³ ARM, RP-2592, fol 5-9v

1.412¹⁰⁴

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Pla de Ciutat i Marratxí	Bartomeu Celia	76 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Jacob Rossinyol d' Alcúdia	28 lb 10 s
Pollença	Pere Ros de Sóller	43 lb
Esporles	Bartomeu Celia carnisser	4 lb
Valldemossa	Berenguer Reig carnisser	4 lb 15 s
Bunyola	Joan Castell carnisser	15 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Salia	20 lb 10 s
Sóller	Jacob Bertran de Valldemossa	15 lb 10 s
SUMA TOTAL		131 lb 5 s
RAIGUER		
Campanet i Uyalfàs	Jacob Vilar de Muro	42 lb
Santa Maria	Antoni Fullós	15 lb 10 s
Alaró	Antoni Guitard d' Alaró	17 lb 10 s
Sencelles	Bartomeu Moragues carnisser	20 lb
Robines	Francesc Frau	20 lb
Inca i Escorca	Pere Roca Antoni Cerdà carnisser i Valença dona seva Jacob Nebot Pere Marçal	30 lb
Selva	Pere Ros	20 lb
SUMA TOTAL		165 lb
PLA		
Montuiri i Castelltix	Bartomeu Moragues carnisser	34 lb
Muro	Jacob Vilar de Muro	45 lb 10 s
Porreres	Bartomeu Moragues carnisser	15 lb 10 s
Sineu i Sant Joan	Jacob Cigar de Sineu	35 lb
SUMA TOTAL		130 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Bernat Julià carnisser	90 lb
Felanitx	Bernat Julià	36 lb
Manacor i Bellver	Jacob Belloc de Manacor	101 lb
Artà	Bartomeu Celia carnisser	81 lb
Campos	Joan Castell carnisser	30 lb
Santanyí	Simon Argelers carnisser	15 lb
SUMA TOTAL		353 lb
SUMA UNIVERSAL		855 lb 5 s

1.413¹⁰⁵

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Terme de la Ciutat i de totes les parròquies del Regne de Mallorca de fora la Ciutat	Arnau Oliver	90 lb
SUMA UNIVERSAL		90 lb

¹⁰⁴ ARM, RP-2592, fol 28-34v¹⁰⁵ ARM, RP-2592, fol 52v

Com s'ha dit abans, per fer l'anàlisi del delme, s'han consultat dos tipus de fonts diferents. La que feia referència al patrimoni reial, i l'altra que feia esment al delme recaptat pel Capítol de la Seu. Doncs, ara, analitzarem el comportament del l'impost del bestiar de la part capitular entre els anys 1.401 i 1.420.

A l'igual com la documentació reial, per poder estudiar el delme del bestiar per la part del Capítol, també s'ha dividit Mallorca en cinc seccions: Ciutat, Serra de Tramuntana, Raiguer, Pla i Llevant-Migjorn.

La principal zona, en quant en aportacions a les arques capitulars, era el Llevant i Migjorn de l'illa, la qual ingressava entre un 30 i 40 % del total. Els seus ingressos podien anar de 50 fins a 130 lliures. Essent l'any 1.412 el millor amb 131 lliures i 10 sous. Dins d'aquesta zona hi destacaren els pobles de Manacor-Bellver i Artà. Les dues parròquies tenien un comportament semblant. Ingressaven de 20 a 50 lliures, esdevenint el cas de Manacor el més important. Les viles disposaven d'àmplies zones per al conreu de cereal, i sobretot, farratges, per al nodriment del bestiar.

Seguidament hi apareixia Campos, Santanyí i Felanitx, amb unes aportacions de 20 a 30 lliures. Eren una mica més petites que els dos casos anteriors.

Les aportacions a la part capitular eren la meitat respecte a la part reial. Però el comportament era el mateix. Com es feia en el patrimoni reial, en la mesa capitular, referent al delme del bestiar, el principal exponent era el Llevant-Migjorn de Mallorca, gràcies a la seva disponibilitat de terres dedicades al conreu de plantes de farratges per a alimentar els animals. Els principals productes eren la producció de carn, llana i formatges.

De ben a prop, a la zona sud de Mallorca, li acompanyava la franja del Raiguer. Amb un protagonisme de 22 fins un 30 % del total. Els seus principals ingressos esdeveniren al 1.420 amb 96 lliures i 10 sous. Per la resta d'anys aportava, normalment, 70 lliures.

Els màxims representants de la zona eren, en primer lloc, la parella formada per Inca-Escorca amb unes aportacions d'entre 17 i 20 lliures. Seguidament, Campanet i Uyalfàs, també amb uns ingressos aproximadament de 10 a 20 lliures. Ambdós casos gaudien de importants extensions dedicades a pastures. Sencelles, per la seva part, ingressava, també, gairebé, el mateix que el cas anterior. En la vila, hi havia un predomini absolut dels cereals sobre els altres cultius. La vinya, també, era un conreu, en sí mateix, interessant. En referència als ramats, les ovelles representaven el 70 % del total de caps de bestiar, seguits per cabres. Era a Sencelles on sovint s'hi llogaven pastures.

Els ingressos del delme del bestiar de Santa Maria, Alaró i Robines aquestes eren de 10 a 15 lliures anuals. Els animals més característics eren les ovelles, les cabres i els porcs. Aquest conjunt de pobles eren els principals aportadors d'efectius al delme del vi, sent Robines el màxim productor i distribuïdor de vi de Mallorca, per tant, la resta de cultius hi tenien un paper secundari respecte a la vinya.

En tercer lloc, se presentava la comarca del Pla, ocupava entre uns 13 i 17 % de la totalitat del delme del bestiar de la part dels canonges. Els principals ingressos per aquesta franja arribaren al 1.411, com en el Raiguer, amb 63 lliures. La resta d'anys aportava unes sumes d'entre 35 i 50 lliures.

A l'igual com en el delme de la part reial, en el delme capitular, els principals representats de la zona eren, per ordre d'importància, Muro-Santa Margalida, Sineu-Sant Joan i Petra. La primera parròquia reportava uns ingressos de 40 a 30 lliures. Els seus relleus eren plans i el desenvolupament d'una ramaderia estabulada va ésser important, juntament amb l'agricultura de secà, basada en el blat.

També, Sineu i Sant Joan, a part de ser el centre de redistribució de cereal per la resta de Mallorca i ser la capital del Pla, on es venia el delme del blat, va esdevenir important per al delme del bestiar, gràcies a la seva disponibilitat de pastures per als ramats. Els seus ingressos oscil·laven de 20 a 30 lliures. I en el cas de Petra se podia observar el mateix comportament que la del delme de Sineu.

Referent a les aportacions que feien les viles situades en la Serra de Tramuntana al tribut del bestiar per la part capitular representaven un 13 o 14 %. Sent en principal any, en quant a ingressos, el 1.411, amb 60 lliures 6 sous i 3 diners. Per la resta de dates aportava d'entre 40 i 50 lliures.

El cas més interessant, a l'igual com en la part reial, fou el de la parròquia de Pollença, amb uns efectius de fins a 20 lliures anuals. A aquest li segueixen Alcúdia, Sóller i Bunyola reportant a les arques capitulars unes sumes que podien arribar a 7 lliures. Valldemossa, Esporles i les tres parròquies (Andratx, Calvià i Puigpunyent) participaven del delme amb uns efectius d'entre 2 a 8 lliures.

En darrer lloc, el cas de Ciutat, aquesta vendria dibuixant-se amb uns percentatges del 10 % de la totalitat de l'impost dels ramats. Així, els seus ingressos podien oscil·lar d'entre 30 i 50 lliures. Val a dir que, la Ciutat de Mallorca, per a l'Edat Mitjana, s'havia especialitzat en els conreus d'horta, i per tant, les seves principals aportacions eren per al delme de l'hortalissa.

Com es pot observar, els mateixos comportaments i principals casos que es presentaven en l'impost del bestiar referents al patrimoni reials, se solapaven, de la mateixa manera, al delme de la part capitular, però sempre amb menys quantitats.

El delme del bestiar de la part dels canonges es va vendre, també, de manera conjunta, és a dir, el delme de la Ciutat i de tota l'illa, els anys 1.405, 1.406, 1.407, 1.408, 1.409, 1.414, 1.415, 1.416 i 1.418. Segurament per mos que la producció devia de ser petita.

L'any de màxims ingressos per al conjunt del delme del bestiar del Capítol fou al 1.415 amb un total de 457 lliures i 14 sous, per contra, l'any de menors aportacions va esser el 1.400 amb 242 lliures i 5 sous.

Per tant els ingressos de la part capitular representaven la meitat dels que s'aportaven al monarca.

DELME DEL BESTIAR PER LA PART DEL CAPÍTOL DE LA SEU (1.400-1.420)

1.400¹⁰⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Guillem Blanc, notari Pere Cortal Pere Vicenç teixidor	47 lb	23 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Aulaguer Pere Sirvent Simon Pisà	12 lb 10 s	6 lb 5 s
Esporles	Guillem Tauler carnisser	4 lb	2 lb
Valldemossa	Bartomeu Moranta Pere Ortola	6 lb 15 s	3 lb 7 s 6 d
Sóller	Tomàs Merola Pere Merola	11 lb 10 s	5 lb 15 s
Bunyola	Bernat Moragues e sa muller e son fill	12 lb	6 lb
Pollença	Bartomeu Bissanya de Pollença		10 lb 7 s
Alcúdia	Francesc Morro Bernat Oliver	15 lb	7 lb 10 s
SUMA TOTAL		61 lb 15 s	30 lb 15 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Francesc Ferragut	16 lb 10 s	8 lb 5 s
Alaró	Lluís Guialmons	15 lb 10 s	7 lb 15 s
Robines	Pere Cortal	9 lb 10 s	4 lb 15 s
Sencelles	Miquel de Vilaplana Tomàs Reboll Joan Reboll	25 lb	12 lb 10 s
Inca i Escorca	Pere Pruner Miquel Ribera Antoni Vilapriu Guillemó Cerdà	35 lb	17 lb 10 s
Selva	Pere Plomer Miquel Ribera Antoni Vilapriu Guillemó Cerdà	18 lb 10 s	9 lb 5 s
Campanet i sa Pobla	Anfós Gayart	23 lb 10 s	11 lb 15 s
SUMA TOTAL		143 lb 10 s	71 lb 15 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Feliu Bauló Pere Femenia	25 lb	12 lb 10 s
Sineu i Sant Joan	Bernat Rabassa	25 lb	12 lb 10 s
Petra	Pere Mateu	22 lb 10 s	11 lb 5 s
Porreres	Joan Salat Guillem Ferran	16 lb	8 lb
SUMA TOTAL		88 lb 10 s	44 lb 5 s
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Antoni Carrió	33 lb	16 lb 10 s
Manacor i Bellver	Antoni Sant Celoni Arnau Sans	32 lb 10 s	16 lb 5 s
Felanitx	Mateu Massot	25 lb 10 s	12 lb 5 s
Santanyi	Esteve Massot	20 lb	10 lb
Campos	Guillem Burguera	32 lb 10 s	16 lb 5 s
SUMA TOTAL		143 lb 10 s	71 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		484 lb 10 s	242 lb 5 s

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Francesc Rafal Pere Cortal i lurs mullers	40 lb	20 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Aulaguer Pere Escolà Guillemó Julià	12 lb 10 s	6 lb 5 s
Esporles	Bernat Escolà Antoni Sorell Joan Ginestar Pere Sorell	3 lb	1 lb 10 s
Valldemossa	Simon de Ferreres	7 lb	3 lb 10 s
Sóller	Llorenç Bisbal Bartomeu Pallicer	10 lb 12 s 6 d	5 lb 6 s 3 d
Bunyola	Guillemó Castelló Bartomeu Peretó	44 lb	22 lb
Pollença	Jaume Moncada Jaume Maiol Antoni Maiol	30 lb 10 s	15 lb 5 s
Alcúdia	Bernat Galí Bernat Oliver Antoni Creixell	13 lb	6 lb 10 s
SUMA TOTAL		120 lb 12 s 6 d	60 lb 6 s 3 d
RAIGUER			
Santa Maria	Jaume Eymerich pastor	17 lb	8 lb 10 s
Alaró	Lluís Guialmons Pere Llinàs	17 lb	8 lb 10 s
Robines	Guillem Pons Bernat Provençal	6 lb 10 s	3 lb 5 s
Sencelles	Francesc Frau	22 lb 10 s	11 lb 5 s
Inca i Escorca	Guillemó Cerdà Antoni Vilapriu Miquel Ribera	32 lb 10 s	16 lb 5 s
Selva	Guillemó Cerdà Antoni Vilapriu Miquel Ribera	15 lb	7 lb 10 s
Campanet i sa Pobla	Anfòs Gayart Jordi Anfòs	25 lb	12 lb 15 s
SUMA TOTAL		135 lb 10 s	67 lb 15 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Pere Soldevila Pere Amer i son fill i son muller Feliu Bauló i sa muller	28 lb	14 lb
Sineu i Sant Joan	Joan Garcia	27 lb	13 lb 10 s
Petra	Jaume Omar	30 lb	15 lb
Porreres	Bartomeu Sabet	13 lb 10 s	6 lb 15 s
SUMA TOTAL		98 lb 10 s	49 lb 5 s
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Pere Colomer	41 lb 10 s	20 lb 15 s
Manacor i Bellver	Antoni Sant Celoni Salvador Sant Celoni Pere Rossell	55 lb	27 lb 10 s
Felanitx	Mateu Massot	26 lb	13 lb
Santanyí	Esteve Massot	23 lb	11 lb 10 s
Campos	Pere Ros de Sóller	26 lb	13 lb
SUMA TOTAL		171 lb 10 s	85 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		566 lb 2 s 6 d	283 lb 1 s 3 d

1.403¹⁰⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Pere Burguera e Catalina sa mare e sa muller Guillem Burguera	50 lb	25 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Aulaguer Pere Metge Antoni Vicenç Joan Solà	16 lb	8 lb
Esporles	Lluís Reig Mateu Domènec	3 lb	1 lb 10 s
Valldemossa	No fou venut		17 s
Sóller	Pere Vila e Benet Vila	12 lb 7 s 6 d	6 lb 3 s 9 d
Bunyola	Ramon Folcs carnisser	9 lb	4 lb 10 s
Pollença	Vicenç Quart	31 lb 10 s	15 lb 15 s
Alcúdia	Guillemó Estret Benet Oliver	14 lb 1 s	
SUMA TOTAL		75 lb 18 s 6 d	37 lb 14 s 3 d
RAIGUER			
Santa Maria	Jaume Sorell Antoni Sorell peraire Antoni Mulet Jaume Mulet	19 lb	9 lb 10 s
Alaró	Antoni Guitard	13 lb	6 lb 10 s
Robines	Francesc Frau	15 lb	7 lb 10 s
Sencelles	Pere Sunyer carnisser	25 lb	12 lb 10 s
Inca i Escorca	Felip Aguiló	35 lb	17 lb 10 s
Selva	Pere Dorius Pere Llinàs	17 lb 10 s	8 lb 15 s
Campanet i sa Pobla	Huguet Gontard e Magdalena muller sua	30 lb	15 lb
SUMA TOTAL		154 lb 10 s	77 lb 5 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Guillem Ferran Bartomeu Ferrer	40 lb 10 s	20 lb 5 s
Sineu i Sant Joan	Pere Tomàs e Antònia sa muller	26 lb 10 s	13 lb 5 s
Petra	Pere Ferrer prevere Guillemó Canet convers	35 lb 10 s	17 lb 15 s
Porreres	Guillem Ferran Bartomeu Ferrer	18 lb	9 lb
SUMA TOTAL		120 lb 10 s	60 lb 5 s
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Pere Puig de Muro Antoni Vicenç	50 lb 10 s	25 lb 5 s
Manacor i Bellver	Ramon Fels Gispert Sorà Domingo Martí	73 lb	46 lb 10 s
Felanitx	Guillemó Julià	40 lb 10 s	20 lb 5 s
Santanyí	Guillem Ferran Bartomeu Ferran	44 lb 10 s	22 lb 5 s
Campos	Martí Salt Pere Metge Antoni Aulaguer	53 lb	26 lb 10 s
SUMA TOTAL		261 lb 10 s	130 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		662 lb 8 s 6 d	331 lb 4 s 6 d

1.405¹⁰⁹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i tota l'illa de Mallorca	Honrats Jurats de la Universitat de Mallorca	785 lb	392 lb 10 s

1.406¹¹⁰

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i tota l'illa de Mallorca	Honrats Jurats de la Universitat de Mallorca	785 lb	392 lb 10 s

1.407¹¹¹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS DE LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i tota l'illa de Mallorca	Honrats Jurats de la Universitat de Mallorca	785 lb	392 lb 10 s

1.408¹¹²

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS DE LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i tota la illa de Mallorca	Honrats Jurats de la Universitat de Mallorca	785 lb	392 lb 10 s

1.409¹¹³:

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i tota la illa de Mallorca	Honrats Jurats de la Ciutat	785 lb	392 lb 10 s

¹⁰⁹ ACM, Mesa Capitular, 2732, fol 2-15v¹¹⁰ ACM, Mesa Capitular, 2733, fol 2-15v¹¹¹ ACM, Mesa Capitular, 2734, fol 2-16¹¹² ACM, Mesa Capitular, 2735, fol 2-16¹¹³ ACM, Mesa Capitular, 2736, fol 2

1.410¹¹⁴

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Bartomeu Sàlia carnisser Antoni Riera paraire Bartomeu Salort paraire Antoni Jordi teixidor	27 lb
TOTAL		27 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Vich Pere Flexes Pere Torra, tots d' Andratx	7 lb 5 s
Esporles	Bartomeu Sàlia, carnisser	2 lb 10 s
Valldemossa	Pere Merola Tomàs Merola	2 lb 5 s
Sóller	No fou venut	
Pollença	Pere Sitges, habitador de Pollença	
Alcúdia	Gabriel Creixell	7 lb
TOTAL		33 lb
RAIGUER		
Alaró	Pere Perpinyà	6 lb 15 s
Sencelles	Bartomeu Gili Gabriel Vadell Bernat Julià	10 lb 5 s
Selva	Felip Aguiló Pere Roca	9 lb
Campanet i sa Pobla	Pere Ros Gabriel Bernat Pere Bernat tots de Sóller	11 lb 10 s
Robines	Felip Aguiló d'Inca	8 lb 5 s
Inca i Escorca	Pere Merola Tomàs Merola	16 lb 5 s
Santa Maria del Camí	Bernat Mestre de Sóller	8 lb 15 s
TOTAL		70 lb 15 s
PLA		
Muro i Santa Margalida	Anfós Gayart	16 lb
Sineu i Sant Joan	Bartomeu Gili	13 lb
Petra	Bartomeu Saurina, de Sineu Jaume Sgar Joan Poquet	10 lb 5 s
Porreres	Bartomeu Saurina Joan Ribes	9 lb
TOTAL		48 lb 5 s
LLEVANT-MIGJORN		
Arta	Guillem Sitges Arnau Company de Pollença Felip Bisoldo i sa muller Bernat Bauló Miquel Monja de Muro	30 lb 5 s
Manacor i Bellver	Arnau Verger I la seva esposa Antoni Verger Tomàs Nava	32 lb 10 s
Felanitx	Jaume Barbarà de Felanitx	11 lb
Santanyí	Esteve Massot Pasqual Ferran, tots dos de Santanyí Jaume Barbarà de Felanitx	12 lb 10 s
Campos	Bernat Julià carnisser	20 lb
TOTAL		106 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		265 lb 5 s

¹¹⁴ ACM, Mesa Capitular, 2737, fol 2-13v

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Berenguer Voltes Antoni Humbert i els seus companys	57 lb 15 s
TOTAL		57 Lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Sàlia	7 lb 5 s
Esporles	Bartomeu Sàlia	2 lb 10 s
Valldemossa	Bartomeu Sàlia Antoni Riera, teixidor	2 lb 10 s
Sóller	Jaume Terròs Jaume Bisbal	9 lb 5 s
Bunyola	Bartomeu Sàlia Berenguer Castelló, fuster Bartomeu Sàlia, fuster	8 lb 5 s
Pollença	Anfós Gallart Pere Ferrer de Uyalfàs	20 lb 10 s
Alcúdia	Bernat Julià Anfós Gayart de Uyalfàs	9 lb
TOTAL		58 lb 15 s
RAIGUER		
Santa Maria	Simó Argalers, carnisser i la seva esposa Bernat Julià, carnisser	8 lb 15 s
Alaró	Pere Perpenya Francesc Frau de Robines	10 lb
Sencelles	Jaume Cigar de Sineu i la seva esposa	18 lb 15 s
Robines	Simó Argalers, carnisser i la seva esposa Bernat Julià, carnisser	9 lb 10 s
Inca i Escorca	Pere Roca i la seva esposa Joan Company Jaume Bertran Pere Romani	18 lb 10 s
Selva	Bernat Julià Guillem Julià Joan Moga de Selva	12 lb 10 s
Campanet i sa Pobla	Bernat Julià Anfós Gayart de Uyalfàs	9 lb
TOTAL		92 lb 10 s
PLA		
Muro i Santa Margalida	Antoni Obrador de Petra Pasqual Rigolf de Muro Vicenc Quart de Pollença	24 lb 15 s
Sineu i Sant Joan	Arnau Oliver Ramon Gayà	25 lb
Petra	Arnau Oliver Ramon Gayà	25 lb
Porreres	Bernat Julià, carnisser Joan Julià, teixidor	13 lb
TOTAL		63 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Artà	Berenguer Voltes Arnau Oliver Ramon Gayà	40 lb
Manacor i Bellver	Arnau Oliver Ramon Gayà	53 lb
Felanitx	Arnau Oliver Ramon Gayà	20 lb
Santanyí	Jaume Pericàs Joan Ribes	12 lb 10 s
Campos	Arnau Oliver Ramon Gayà	25 lb
TOTAL		150 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		422 lb 10 s

1.412¹¹⁶

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Bartomeu Sàlia Antoni Figuera i la dona Antònia, muller del Sàlia	38 lb
TOTAL		38 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Sàlia, carnisser Antoni Sàlia, paraire Berenguer Castelló, fuster	6 lb 10 s
Esporles	Antoni Verger Joan Guiscafè, tots dos d'Artà Bartomeu Sàlia carnisser de Ciutat	2 lb
Valldemossa	Berenguer Reig, carnisser	2 lb 7 s
Sóller	Jaume Bertran de Valldemossa	7 lb 5 s
Bunyola	Joan Castelló carnisser La dona Fransoia muller del dit Bartomeu Conill braser	7 lb 10 s
Pollença	Pere Soler Tomàs Merola Bernat Llaneres Jaume Bertran de Valldemossa	21 lb 10 s
Alcúdia	Joan Rossinyol Joan Maura, tots dos d'Alcúdia	14 lb 5 s
TOTAL		60 lb 17 s 6 d
RAIGUER		
Santa Maria del Camí	Antoni Fullós Antoni Horrach, habitants d'aquí mateix	7 lb 15 s
Alaró	Guillem Pons Antoni Guitart d'Alaró	8 lb 10 s
Sencelles	Bartomeu Moragues, carnisser de Ciutat Pere Moragues, habitador d'Alaró i les seves mullers	10 lb
Robines	Francesc Frau Arnau Ferrer i la seva esposa, tots de Robines	10 lb
Inca i Escorca	Pere Roca i la seva muller Antoni Cerdà Jaume Bertran Jaume Font	15 lb
Selva	Pere Ros de Sóller Tomàs Marola de Valldemossa	10 lb
Campanet i sa Pobla	Jaume Vilar i els seus companys	21 lb
TOTAL		82 lb 5 s
PLA		
Muro i Santa Margalida	Jaume Vilar Felip Bisoldo Bernat Bisoldo Llorenç des Pou, tots de Muro	22 lb 15 s
Sineu i Sant Joan	Jaume Sigar i la seva muller Esteve Bonet, tots de Sineu	17 lb 10 s
Petra	No ha estat venut	
Porreres	Bartomeu Moragues, carnisser Joan Ferrer, paraire Bernat Nicolau d'Inca	7 lb 15 s
TOTAL		48 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Artà	Bartomeu Sàlia, carnisser Pere Rotlan, pellisser Bartomeu Sàlia, teixidor Antoni Riera, paraire	40 lb 10 s
Manacor	Jaume Bell Lloc i la seva esposa, de Manacor Jaume Bell Lloc de Sóller	50 lb 10 s
Felanitx	Bernat Julià, carnisser, i la seva esposa Joan Julià	18 lb
Santanyí	Simon Argelers, carnisser Antoni Roca, orxaler Bartomeu Sàlia, teixidor Francesc Pomar, blanquer	7 lb 10 s
Campos	Joan Castelló, carnisser, i la seva muller Bartomeu Conill, braser	15 lb
TOTAL		131 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		360 LB 12 S 6 D

¹¹⁶ ACM, Mesa Capitular, 2739, fol 2-15

1.414¹¹⁷

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i tota la illa de Mallorca	Cisadors de carns: Antoni Umbert Antoni Corder Bernat Oliver Antoni Oliver	1000 lb	500 lb

1.415¹¹⁸

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i tota l'illa de Mallorca	Guillem Bremona Daniel mercaders Antoni Picaro d'Inca	1500 lb (entre el bisbe, capítol i prelats (=184 lb 12 sol))	457 lb 14 s

1.416¹¹⁹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i tota l'illa de Mallorca	Miquel Bennasser, cisador de carns	1000 lb (entre bisbe, capítol i prelats(=170 lb 5 sol 2 d))	414 lb 14 s 5 d

¹¹⁷ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 2¹¹⁸ACM, Mesa Capitular, 2741, fol 2¹¹⁹ACM, Mesa Capitular, 2742, fol 1

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat	Pere Perpenya Antoni Guitart	31 lb 5 s
TOTAL		31 lb 5 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Feixes Jaume Baltar	10 lb 5 s
Esporles	Pere Joan Pere de Vic	3 lb
Valldemossa	Pere Joan Bartomeu Sàlia Pere de Vic	8 lb 15 s
Sóller	Guillem Fontanet Joan Cerdà	8 lb 10 s
Bunyola	Bartomeu Moger Joan Rosselló	5 lb 15 s
Pollença	En Timoneda Joan Bertran	12 lb
Alcúdia	Mateu Lloret Guillem Cursach	8 lb 15 s
TOTAL		57 lb
RAIGUER		
Santa Maria del Camí	Ramon Dolçamóra Pere Frau	5 lb
Alaró	Antoni Cerdà	7 lb 10 s
Sencelles	Antoni Ferrers i la seva esposa, de Muro Guillem Riusec, teixidor Pere Huguet	7 lb 10 s
Robines	Pere Roca Guillem Horrach de Robines	7 lb 10 s
Inca i Escorca	Marti Mir Bartomeu Mir d'Inca	18 lb 15 s
Selva	Guillem Tartrà Pere Perexo	7 lb
Campanet i sa Pobla	Miquel Ribera i sa muller Bernat Font	10 lb
TOTAL		63 lb 5 s
PLA		
Muro i Santa Margalida	Antoni Sabater	17 lb 10 s
Sineu i Sant Joan	Joan Tey Mateu Vallfogó Bartomeu Forner, tots de Sineu	10 lb
Petra	Pere Reial i la seva esposa Pere Torner de Sineu	5 lb
Porreres	Françoi Ginard	2 lb 10 s 6 d
TOTAL		35 lb 6 d
LLEVANT-MIGJORN		
Artà	Antoni Obrador i la seva muller Arnau Canet, tots de Petra	18 lb 15 s
Manacor	Joan Tey Bartomeu Forner, tots de Sineu	17 lb 10 s
Felanitx	Salvador Llaneres	4 lb
Santanyí	Mateu Masset i Caterina, muller seva	2 lb 11 s 6 d
Campos	Antoni Riera en Ponç Valls, els dos de Porreres	4 lb
TOTAL		46 lb 11 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		233 LB 7 S

1.418¹²¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i de tota l'illa de Mallorca	Jordi de Sales Antoni Parera	1.000 lb	436 lb 5 s 8 d

1.420¹²²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat	Tomàs Merola e a la dona Magdalena muller sua Pere Merola e a sa muller	62 lb	31 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Guillem Frau	12 lb	6 lb
Esporles	Bartomeu Salia carnisser	3 lb	1 lb 10 s
Valldemossa	Lluc Mager Joan Rosselló Bartomeu Massot	12 lb	6 lb
Sóller	Gabriel Serra Pere Moscaroles	20 lb	10 lb
Bunyola	Tomàs Merola	9 lb	4 lb 10 s
Pollença	Benet Gruat Joan Seguí	27 lb 10 s	13 lb 15 s
Alcúdia	Antoni Rapó e a sa muller e a son fill	15 lb 17 s 6 d	7 lb 18 s 9 d
SUMA TOTAL		78 lb 7 s 6 d	39 lb 3 s 9 d
RAIGUER			
Santa Maria	Miquel Ribera d'Inca e la dona Blaia muller sua Arnau Pagès e a la dona Jaumeta muller sua	12 lb 10 s	6 lb 5 s
Alaró	Antoni Ferrer Antoni Guitard	33 lb	16 lb 10 s
Sencelles	Miquel Ribera Arnau Pagès Jaume Mata tots d'Inca e a llurs mullers	35 lb	17 lb 10 s
Robines	Guillem Tartra Jaume Català de Selva	20 lb	10 lb
Inca i Escorca	Arnau Payo Jaume Català de Selva	35 lb 10 s	17 lb 15 s
Selva	Françoi Plomer d'Inca	20 lb 10 s	10 lb 5 s
Campanet e Uyalfàs	Anfós Gayart	36 lb 10 s	18 lb 5 s
SUMA TOTAL		193 lb	96 lb 10 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Anfós Gayart	22 lb	11 lb
Sineu i Sant Joan	Arnau Verger Joan Reial notari de Sineu	25 lb	12 lb 10 s
Petra	Antoni Flaquer Pere Valmoll	27 lb 10 s	13 lb 15 s
Porreres	Antoni Riera fill d'Antoni Riera Antoni Riera fill de Jaume Riera de Porreres	18 lb 10 s	9 lb 5 s
SUMA TOTAL		93 lb	46 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN			
Artà	Antoni Valmoll Mateu Tomàs major de dies d'Artà	37 lb 10 s	18 lb 15 s
Manacor i Bellver	Ferrer Massot Felip Ballester Salvador Llaneres Pere Cavaller tots de Manacor	75 lb	37 lb 10 s
Felanitx	Ferrer Massot	30 lb 10 s	15 lb 5 s
Santanyí	Ferrer Massot de Felanitx	20 lb	10 lb
Campos	Pere Vicenç de Felanitx	31 lb	15 lb 10 s
SUMA TOTAL		194 lb	97 lb
SUMA UNIVERSAL		620 lb 7 s 6 d	310 lb 3 s 9 d

¹²¹ ACM, Mesa Capitular, 2744, fol 2-16v

¹²² ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 2-16v

No totes aquestes sumes eren netes de costos. Dir però, que les despeses s'han pogut conèixer gràcies a la documentació de la Mesa Capitular, ja que per la part del patrimoni reial, només hi apareixien els ingressos. Les despeses referents al delme del bestiar eren inferiors si es contraposen a altres tributs agrícoles. Així, els costos a pagar eren, per norma, els jornals dels portadors de lletres que anaven a encantar el delme per les parròquies de fora de la Ciutat, els quals eren pagats pel Capítol de la Seu, amb 11 sous i 3 diners; alhora, que com en la resta de delmes, es guarnia la plaça on es realitzava la venda del tribut, s'encarregava de fer-ho, en Petro, que metia els bancs i tapits, per tot, cobrava un sou que pujava a 4 diners.

Missions del delme del bestiar 1420¹²³	
CONCEPTE	COST
10/1 als portadors de lletres qui anaren per les parròquies fora la Ciutat que tothom que volgués comprar delmes del bestiar que fossen a la plaça del pa lo diumenge qui es comptava 13 de gener	11 s 3 d
Per metre bancs e tapits a la plaça del pa per 2 dies que venem los dits delmes dels bestiar	8 d
DESPESES TOTALS	11 s 11 d

Per la part reial, és curiós com el pitjor any per al delme del reial fou el 1390, quan el rei Joan I pretenia aconseguir majors beneficis per a la monarquia, dins d'un context encalientit per a la posterior revolta, el l'impost tributat fou el pitjor.

Per altra banda, com ja s'ha dit anteriorment, els principals adquiridors del delme del bestiar eren carnissers, paraires, teixidors de llana, entre d'altres, tots ells relacionats amb oficis que tenien els animals com a productes estrelles. Molts d'ells procedien de Ciutat.

110

COMARCA	LLEVADORS
Ciutat i Marratxí	<i>Antoni Mercer</i> carnisser, <i>Antoni Creixell</i> d'Alcúdia, <i>Pere Caua</i> , <i>Pere Tàrtar</i> , <i>Francesc i Bernat Pogullull</i> , <i>Bernat Oliver</i> , <i>Guillem Massaguer</i> , <i>Pere Cerola</i> , <i>Bartomeu Mager</i> i <i>Tomàs Merola</i>
Serra de Tramuntana	<i>Antoni Mercer</i> carnisser, <i>Antoni Creixell</i> d'Alcúdia, <i>Pere Caua</i> , <i>Pere Tàrtar</i> , <i>Francesc i Bernat Pogullull</i> , <i>Bernat Oliver</i> , <i>Guillem Massaguer</i> , <i>Pere Cerola</i> , <i>Bartomeu Mager</i> i <i>Tomàs Merola</i>
Raiguer	<i>Bernat Julià</i> , <i>Bartomeu Celià</i> carnisser major, <i>Simon Argelers</i> carnisser, <i>Bartomeu Mager</i> , <i>Antoni Vilapriu</i> , <i>Anfós Gayart</i> i <i>Guillem Tàrtar</i>
Pla	<i>Anfós Gayart</i> , <i>Mateu Esteve</i> i <i>Ferrer Massot</i>
Llevant-Migjorn	<i>Joan Riera</i> , <i>Guillem Blanquer</i> , <i>Jaume Blanquer</i> , <i>Joan Guiscafrè</i> , <i>Bernat Cabrer</i> , <i>Jaume Osseres</i> , <i>Pere Merola</i> , <i>Pere Estada de Sóller</i> i en <i>Guillem Carbó</i>

A l'illa de *Menorca*, en qüestió del bestiar criat allà, el seu territori comptava amb una problemàtica i era que en ell l'aprofitament de la terra pel conreu no podia abastir, gairebé, el 50 % de l'extensió de l'explotació i més encara, durant l'època baix-medieval, la meitat de la terra cultivable es mantenia en guaret, per bé que hom feien servir com a pastures els rostolls i les herbes que hi creixien, a l'igual que a Mallorca. Per això, la ramaderia havia de ser, per raons òbvies, la principal raó rural menorquina. Essent el blat la base de l'alimentació dels menorquins. Fou la transformació dels

¹²³ ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 55

campes, l'aplicació de la nova tècnica dels tancaments, que augmentà la producció dels productes ramaders. Les grans explotacions agropecuàries, actualment, anomenades *llocs*¹²⁴, foren el fonaments d'aquest tipus d'economia¹²⁵.

Referent a les aportacions del delme del bestiar de Menorca, només podem gaudir d'informacions en quant als ingressos de la part del Capítol de la Seu, i més en concret, només disposam dels anys 1.411, 1.412, 1.414 i 1.417. En aquest cas, l'illa no ha quedat desglossada en poblacions per mos que es venia el delme de tota Menorca de manera conjunta. Apareixia en els documents *el delme de tota l'illa*. Exceptuant el 1.412, en què també ingressà a les arques capitulars la cavalleria de n'Andreu Martorell, amb 1 lliura. La data de majors ingressos fou el 1.414 amb un total de 92 lliures 12 sous i 6 diners. En canvi, la pitjor part es recollí al 1.412 amb 66 lliures. En quant als llevadors, tampoc se n'ha pogut conèixer els noms, ja que no apareixien reflectits en els documents.

DELME DEL BESTIAR DE MENORCA PER LA PART CAPITULAR (1401-1420)¹²⁶

	1.411	1.412	1.414	1.417	1.420
TOTA L'ILLA	64 lb 3 s 9 d	65 lb	92 lb 12 s 6 d	87 lb 10 s	72 lb 11 s 9 d
CAVALLERIA D'ANDREU MARTORELL		1 lb			
TOTAL	64 lb 3 s 9 d	66 lb	92 lb 12 s 6 d	87 lb 10 s	

I amb tot, dir que els ingressos de sumaven al patrimoni duplicaven als de la part capitular, fins al punt de triplicar als aportats per l'illa de Mallorca.

TAULA COMPARATIVA DE LES APORTACIONS TOTALES

111

ANY	PART REIAL	PART CAPITULAR
1.401	310 lb	283 lb 1 s 3 d
1.403	869 lb	331 lb 4 s 6 d
1.405	950 lb ¹²⁷	392 lb
1.406		392 lb 10 s
1.411	858 lb	422 lb 10 s
1.412	855 lb 5 s	360 lb 12 s 6 d

TAULA COMPARATIVA DE LES APORTACIONS DEL DELME DE MALLORCA I MENORCA

	PART REIAL MALLORCA	PART CAPITULAR MALLORCA	PART CAPITULAR MENORCA
1.411	858 lb	422 lb 10 s	64 lb 3 s 9 d
1.412	855 lb 5 s	360 lb 12 s 6 d	66 lb
1.414		500 lb	92 lb 12 s 6 d
1.417		233 lb 7 s	87 lb 10 s

¹²⁴ Masia, finca rústica amb casa d'estatge per als pagesos que la conren

¹²⁵ MURILLO TUDURÍ, M.: "Economia i societat en un espai de repoblament urbà tardà: Menorca en el segle XIII", *XIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*, Ed. IEB-CIM, Palma.

¹²⁶ Només apareixen aquests anys, per la resta, el delme del bestiar fou venut amb altres rendes

¹²⁷ Se presenten conjuntament el 1405 i 1406 en el document

Malgrat aquest comportament, també amb l'estudi del delme del bestiar d'ambdues faccions, es deixava entreveure que hi havia, durant l'Edat Mitjana, una especialització ramadera, fonamentalment, en la zona meridional de Mallorca i a Menorca, la qual es trobava relacionada, íntimament, amb la sembra de cereals, sobretot, de blat. Ja que a les zones bladeres, una vegada que s'havien recollit les espigues, les terres es destinaven a les pastures d'animals, per a poder-los nodrir.

10. EL DELME DE L'OLI (1.380-1.420)

Els delmes eren un impost directe que gravaven la producció agrícola i ramadera, concretament, cereals, llegums, oli, la verema, les hortalisses i ramats, fonamentalment, ovelles i cabrits.

El cultiu de l'olivera, l'elaboració i el consum d'oli d'oliva tenien una gran tradició a Mallorca des d'època antiga. En l'Antiguitat clàssica ja es testimoniava el desenvolupament del conreu de l'olivera en les contrades septentrionals mallorquines, procedents de la Península. Posteriorment, els romans el varen assentar i els musulmans en milloraren el procediment d'extracció.

En el segle XIII exportava l'oli mallorquí cap al nord d'Àfrica, sud de França, i inclús més lluny, fins a Alexandria: *duen oli a Alexandria, terra del sol de Babilònia*¹²⁸. A mitjans del segle XIV, es trobaven testimonis que evidenciaven que hi havia dibuixada tota una xarxa comercial entorn del preuat producte. D'aquesta manera, el viatge de l'oli mallorquí per la Mediterrània, començava en el port de Sóller. I tanta importància va adquirir, que en el segle XVI, va ser quan es va produir un gran avanç en el conreu i producció d'oli. Esdevenint, d'aquesta manera, a ser la principal font de riquesa de gran nombre de "possessions" de Mallorca, les quals comptaven amb una tafona pròpia.

L'expansió de l'olivera es va anar desenvolupant en la part septentrional de la balear major, quedant emmarcada entre la Serra de Tramuntana i la comarca del Raiguer.

L'olivera s'adaptava perfectament en el medi on es conreava. Els sòls agrícoles de Mallorca són de tipus calcari, amb una consistència forta i una estructura amb estrats horitzontals, entre les quals s'acumulen argiles molt riques per a les oliveres; cosa que, contribuïa a l'obtenció d'olives amb aromes característics i singulars.

Juntament amb el clima mediterrani, condicionat per temperatures moderades, hiverns suaus i estius càlids i secs. Disfrutant d'unes temperatures mitjanes de 17°C, on les pluges màximes esdevenen en la tardor i les mínimes en l'estiu; s'ha de destacar l'alt nivell d'humitat.

Per al desenvolupament i per al manteniment del cultiu de l'oliverar, la humitat és un factor molt precís i que afecta a la qualitat de la producció.

Se li ha de sumar, alhora, els elements orogràfics característics de la Serra de Tramuntana, on les plantacions d'oliveres s'hi disposaven en parcel·les de diverses altituds. Les terrasses eren construccions que permetien els cultius salvant les pendents, a més, d'evitar l'erosió del terreny. A Mallorca, les terrasses amb oliveres constituïa un dels paisatges més interessants i típics de la zona. La Serra presenta abruptes formacions escarpades. Les terrasses, doncs, quedaven orientades cap al sud i migdia, d'una part, aprofitant els pendents i la màxima insolació, i d'una altra, evitant els vents freds que provenen del nord, la qual cosa permetia un perfecte desenvolupament de l'olivera.

Les plantacions d'oliveres en la Serra de Tramuntana eren molt irregulars, formant terrasses típiques d'aquesta part de l'illa, les quals tenien el seu origen en el sistema de cultiu, pròpiament, andalusí. Així que, la dificultat d'accés als conreus de muntanya, condicionava les tècniques de cultiu. Per aquest motiu, les olives es collien, quan es trobaven en el punt de producció major que en les olives recol·lectades en el Raiguer.

¹²⁸ ARM, RP-3810, fol 49v

També s'ha de tenir en compte que hi havia hagut, des de sempre, una simbiosi entre el conreu de l'olivera i la pastura del ramat, fonamentalment, oví, extès per la Serra.

Simultaniejar el cultiu d'oliveres amb el ramat oví era una pràctica molt comuna a Mallorca. En les "possessions" es complementava amb la presència de ramats, donat que era un animal perfectament adaptat al clima i a les condicions que oferien aquestes explotacions i que proporcionava tota una sèrie d'avantatges en el cultiu de l'oliva. El ramat oví tenia un doble comès. Per una banda, era aprofitat per eliminar les "males herbes", al mateix temps que aportava adob, la qual cosa proporcionava un equilibri nutritiu a l'arbre.

Des del punt de vista econòmic i social, la conjugació de l'agricultura i la ramaderia en una mateixa explotació suposava una major estabilitat i rendibilitat d'aquesta.

Amb les zones de cultiu i el seu desenvolupament, s'ha de tenir en compte que el conreu de l'oliverar era una tasca molt dura, i una vegada recollit el fruit, la terra demandava ser llaurada. En ocasions, es tornava a llaurar en abril o maig, per mos que l'aigua de pluja es filtrés els solcs¹²⁹, i una altra vegada, abans de la collita, per setembre o octubre. Per poder llaurar s'utilitzava una arada i una bístia (ase, somera, mul). Únicament es llauraven els marges que eren plans.

Les demés feines que l'olivera necessitava eren la d'exsecallar, és a dir, tallar de forma anual, les branques seques que sobraven dels arbres, buidant-los per dins per a què tenguessin el màxim de llum. Per poder dur a terme aquesta tasca, s'empraven el xorrac, les tisores, el gatzoll¹³⁰ i la destral.

Després d'exsecallar, s'eixermava, es tallaven els brots de l'olivera que sobresortien al peu del tronc i que en dificultaven el creixement. Si en les explotacions disposaven de ramats, aquests eren els encarregats de menjar-se aquestes branquetes sobrants.

Fetes aquestes tasques, començava l'etapa de recol·lecció de l'oliva mallorquina, la quals s'iniciava a finals d'octubre i principis de novembre i durava fins al gener. Habitualment, aquesta feina era pròpia de dones i nins, que collien les olives del terra¹³¹.

Una vegada recollida tota l'oliva, aquesta era transportada fins a la *tafona*. La tafona era l'edifici on l'oliva es transformava en oli. S'hi desenvolupaven tres tasques principals: mòlta, premsat i emmagatzematge.

L'oliva, una vegada arribada a la tafona, es dipositava en els graners, passava al trull, i després, mitjançant esportins, es premsava. Per a realitzar aquesta transformació s'utilitzava aigua calenta perquè ajudés a extreure l'oli de la pasta, i posteriorment, se separaven del tot en el transcurs de la decantació.

A Mallorca, actualment, hi ha més de 420 tafones catalogades, la majoria situades en la Serra de Tramuntana i en el Raiguer. Normalment, apareixien adossades a demés construccions de l'explotació.

Els elements propis que formaven part de la tafona eren:

Els *graners*, estances usades com a dipòsits d'oliva a darrera el trull, o bé, a devora. La tipologia més usual era la de volta i la de compartiment.

El *trull*, entès com el molí de sang destinat a la mòlta d'oliva. Les olives es dipositaven en la *surola* i el *rutló*, en rotació les encalentien. La somera enganxada a la perxa movia el rutló.

¹²⁹ Sot allargat que es fa en els camps amb l'arada quan es llaura

¹³⁰ Eina d'agricultor, consistent en una fulla de ferro corbada amb tall, posada al cap d'un mànec llarg, que serveix per tallar branques altes o per a vermar.

¹³¹ *Pellucaven*: Collir les olives que havien quedat sense prendre en la collita normal.

L'*esportinador* era una pica, baixa dels costats, obrada de pedra viva. On s'hi posava la pasta que es treia del trull i omplir-ne els esportins per després premsar-la.

La *premsa* que realitzava el premsat de la pasta de l'oliva. La més antiga era la *de biga*, amb aquesta es premsava la pasta en una pila d'esportins col·locada sobre el *bassí*, mitjançant la pressió d'una gran biga que pujava i davallava per l'acció d'una espiga que anava unida a un contrapès (un quintar).

En el *fornal* s'hi ubicava la caldera per escalfar l'aigua necessària per al procés del premsat.

En la *botiga de l'oli* era on es localitzaven els safareigs i les piques per a la tria i l'emmagatzematge d'oli. S'hi solien trobar recipients per a l'oli, com per exemple, gerres.

Més o manco, una setmana abans de començar la recollida de l'oliva, es netejava a fons la tafona amb calç, normalment, o també amb sosa, feta amb cendres del fornal, produïdes l'any anterior.

A mesura que anava arribant l'oliva, es realitzaven les *trullades*¹³². En una tafona hi feien feina uns 3 o 4 homes. Cada una tenia una tasca assignada. El *tafoner major*, era l'encarregat de la tafona, juntament amb el segon mestre. L'*esportinador* era el que omplia els esportins de pasta d'oliva per premsar-los. L'*escaldador* tirava l'aigua calenta amb una cassà sobre l'esportí. L'*assentador*, assentava els esportins i els alineava correctament. El curiós cas del *dimoni* el qual mantenia el foc de la fornal.

L'elaboració de l'oli tradicional passava per tres etapes. Començava per la mòlta, una vegada transportada l'oliva a la tafona, es dipositava en els graners. Es feia l'oli. Seguidament, amb senalles, es posava a la *tremuja*¹³³ i anava caient en el trull que anava molent l'oli en moviment de rotació.

Del trull sortia la pasta amb la qual s'omplien els esportins. Aquesta pasta es dipositava a l'esportinador amb un *gavetó*¹³⁴. Cada esportí s'omplia amb una palada d'aquesta pasta, es col·locava sota la premsa i s'hi abocava una cassola d'aigua calenta. Aquests esportins es disposaven alineats un sobre l'altre. Aquestes fileres s'anomenaven *trullades*.

Com ja s'ha dit, la premsa més antiga és la de biga. En ella, els esportins s'alineaven sobre el *bassí*¹³⁵. Després, els tafoners giraven l'*espiga*¹³⁶ per aixecar el quintar. La biga baixava sobre els esportins, premsant-los. Amb una barra es mantenia la pila recta i s'hi anaven abocant cassades d'aigua calenta. Des d'aquí, desembocava l'aigua i l'oli a la botiga de l'oli, on hi quedaven situats els dipòsits, els quals podien ser de tres tipus: de decantar o triar, de repòs i d'emmagatzematge.

Una vegada premsada, la pasta que quedava se l'anomenava *pinyol* i s'utilitzava com a combustible o per alimentar al bestiar. Mitjançant unes gerres, es transvasava l'oli a un safareig, on reposava durant vuit dies. Dels safareigs de repòs passaven a un dipòsit definitiu.

La botiga de l'oli es trobava situada en un lloc fresc i resguardat de la llum solar i els corrents d'aire per a què l'oli no tornàs dolent.

L'aigua sobrant de tot aquest procés, denominada *molinada*, s'abocava en el camp o en un torrent. Era una aigua de color negre fortament contaminada i corrosiva.

¹³² Quantitat d'oliva que es mòlt i és suficient per una premsada.

¹³³ Caixa en forma de tronc de piràmide o de con truncat invertit dins la qual s'aboquen materials que s'han de moldre i que per l'obertura inferior de la caixa passen a les moles.

¹³⁴ Recipient de fusta o metall amb un costat sense paret i amb una ansa a cada costat, que en la tafona servia per a trajinar la pasta d'oliva des del trull fins a l'esportinador.

¹³⁵ Espècie de plat gros de pedra viva, posat fort en terra, davall la biga de la tafona, sobre la qual s'assentava la pila d'esportins que s'havien de premsar.

¹³⁶ Peça cilíndrica guarnida de rosques que va ficada en altres peces i que serveix per fer moldre, estrényer o aixamplar algun element.

Posteriorment de la venda de l'oli, s'encarregaven els *oliers* que compraven en *somades*¹³⁷ a l'engròs i el venien a la menuda.

Així doncs, feta aquesta introducció a tot el procés de cultiu i producció d'oli, explicam, en conseqüència, la venda i distribució de l'oli a Mallorca a través del l'impost, denominat, *delme*, durant els anys 1.380 i 1.420.

Per poder estudiar el comportament del dit tribut s'han hagut de consultar dos tipus de documentacions històriques diferents. Per redactar l'etapa del 1380 fins al 1.413, s'han utilitzat les fonts dipositades en l'Arxiu del Regne de Mallorca, concretament, la sèrie de Patrimoni Reial. En canvi, per les dates compreses entre 1400 i 1.420, s'han estudiat les informacions de la sèrie documental referent a la Mesa Capitular, en l'Arxiu Capitular de la Seu de Mallorca; la qual ens remet al delme adquirit per la part del Capítol, és a dir, dels canonges.

De manera comuna, tant en la part reial com en l'eclesiàstica, s'ha fraccionat l'illa de Mallorca en tres seccions: Ciutat-Marratxí, Serra de Tramuntana i Raiguer, tal i com demandaven els documents.

En la resta de delmes, la separació territorial era de cinc parts, però en l'impost de l'oli no s'ha estat possible fer-la, degut a que en el Pla i Llevant-Migjorn, el cultiu de l'oliveres, era inexistent, en les èpoques que es treballen.

El delme gravava el 10 % de la collita de l'oliva. Es feia efectiva al Rei, al Bisbe, Cabildo diocesà i altres nobles feudals. Es pagava en diners o en espècies.

Per poder obtenir els ingressos del delme, hi havia tot un sistema perfectament estructurat. En primer lloc, tant el Rei com el Capítol de la Seu, feien el recompte de l'anyada que s'havia obtingut, en aquest cas, els quintars d'oli produïts. Posteriorment, s'encomanava als *portadors de lletres* que anassin per totes les parròquies de fora de la Ciutat per fer la *crida*, amb la qual s'avisava a totes les persones que volguessin adquirir el delme de l'oli, fossin en la data i lloc estipulats. En el cas de l'oli, es venia a la plaça de la vila de Bunyola en la diada de Sant Mateu, dia 21 de setembre.

Una vegada avisats els forans, se subhastava el tribut, públicament, i a dit efecte, tant el monarca com els canonges facultaven a un *corredor* per a què subhastés l'anyada o l'atorgués a l'oferta més avantatjosa, la qual no havia de ser, necessàriament, de manera immediata, a la del millor postor.

La procuració reial i la capitular recorrien al sistema de venda per subhasta, per mos que es considerava que era un procediment més operatiu i còmode que la gestió per recaptació directa, cosa que implicava mobilitzar a tota una esquadra de recaptadors, que eren els portadors de lletres i corredors, tal com es reflectia en els documents.

Només en el cas de què les licitacions en la venda no eren rebudes a la baixa o per no inspirar, el licitador, entre d'altres casos, si la venda quedava deserta, que no hi hagués *llevador-comprador* del delme, es recorria a la recaptació per gestió directa.

Els compradors de l'impost havien de deixar constància de la transacció-adquisició firmant una notificació, la qual quedava sota tutela d'un notari.

Els ingressos obtinguts se separaven entre el Rei, Bisbe i el Capítol. Malgrat, per fer el treball, s'han consultat, com s'ha esmentat anteriorment, dues fonts distintes (reial i capitular), des del primer moment, ja es deixava entreveure que a Mallorca hi havia una zona especialitzada en el cultiu d'olivera i, conseqüentment, en producció d'oli, aquesta era la Serra de Tramuntana.

Dins d'aquest context, tenien el màxim protagonisme els pobles de Sóller i Bunyola. Sóller jugava com a distribuïdor de l'oli mallorquí per la Mediterrània. En canvi, Bunyola esdevenia com a repartidor d'oli per les contrades de l'interior de l'illa. Convertint-se l'activitat oleícola la principal activitat agrícola d'aquestes viles, cosa que

¹³⁷ Càrrega de 97,416 litres d'oli.

provocà importants canvis en el paisatge de la Serra. L'explotació s'organitzava en grans explotacions agrícoles, que intercalaven oliveres i cereals.

Per tots aquests motius, referents a la part reial, el delme de l'oli de la Serra de Tramuntana representava entre el 60 i el 85 % del total de l'impost. Arribant al 1.403, fins a ser d'un 96,4 %, amb uns ingressos de 537 lliures i 10 sous.

Dins de la procuració reial, el cas de Sóller arribava a ingressar d'entre 40 i 300 lliures anuals; per la seva banda, Bunyola, ho feia, gairebé, de la mateixa manera, és a dir, amb 10 fins a 300 lliures. Sumes molt importants per a les èpoques en que s'emmarcaven. Cal tenir en compte que l'oli mallorquí era un producte molt preuat i desitjat al llarg de tota l'Edat Mitjana.

A Sóller i Bunyola, els seguien de ben a prop, el cas de Valldemossa, amb unes aportacions que podien oscil·lar d'entre 10 fins a 90 lliures dirigides a omplir les arqués reials. Darrera, apareixia Esporles, on el cultiu de l'olivera i la producció d'oli també era interessant. Podia arribar a aportar en la venda del delme fins a 60 lliures, en casos excepcionals; normalment, els seus ingressos comportaven d'entre 40 i 3 lliures, aproximadament. Dins del conjunt de la Serra de Tramuntana, també hi tenien presència les *tres parròquies*, és a dir, Andratx, Calvià i Puigpunyent, amb unes entrades de fins a 10 lliures anuals. Juntament amb totes aquestes viles, en la documentació del patrimoni reial, també hi quedaven reflectides les entrades de la Baronia de Biniaraix de Sóller; les quals podien anar de 3 a 10 lliures.

En segon lloc, en quant en importància respecte al delme de l'oli per la part reial, es presentava la comarca del Raiguer. Representava gairebé el 40 % de les aportacions totals. Sent l'any de majors guanys, el 1.380, amb un total de 71 lliures i 1 sou. Per la resta d'anys les entrades podien oscil·lar d'entre 60 i 100 lliures.

Els principals protagonistes d'aquestes contrades foren el conjunt polític-administratiu format i encapçalat per Inca, Campanet, Selva i sa Pobla. Esdevenint el màxim productor d'oli, la vila de Selva. La qual cosa significava que el conjunt inquer era important. Aportava a la procuració reial d'entre unes 40 i 30 lliures, exceptuant els anys 1.388, 1.391, 1.392 i 1.393 que s'arribaren a ingressar 180 lliures.

Seguint d'aprop, apareixia el cas d'Alaró. Aquí el cultiu de l'olivera era, en si mateix, interessant per a l'economia local juntament amb l'agricultura de secà i la ramaderia, fonamentalment, l'ovina. També estava limitant geogràficament amb Bunyola, això permetia que la venda del delme fos més fàcil.

A Alaró se li sumaven les parròquies de Sencelles i Robines. En elles, malgrat, l'olivera hi era present, era molt més intermitent. Respecte a tot aquest grup, pel que fa al delme de l'oli per la part reial, aportava uns efectius d'entre 30 i 40 lliures.

I la darrera parròquia, en quant en importància, i que aportava al delme, era el cas de Santa Maria del Camí. Aquesta participava amb menys guanys, com a molt, ho feia amb 20 lliures. Les oliveres aquí, a l'igual que a Robines i a Sencelles, eren més intermitents.

La tercera partió que s'ha de fet de Mallorca referent als ingressos que engrandien les arqués reials era la parella formada per Ciutat-Marratxí. Les seves entrades tenien un comportament bastant irregular respecte d'un any a l'altre, ja que el cultiu de l'olivera quedava reduït a unes petites parcel·les orientades cap a la serralada nord de l'illa. Ciutat destacà, al llarg de l'edat mitjana, pels seus conreus d'hortalisses, gràcies a la seva disponibilitat d'aigua, amb la que podia regar els cultius. Així, els cereals, la vinya o les oliveres no hi tenien una presència considerable. La data de major interès pel que fa al tribut de l'oli de la procuració reial fou el 1.397, amb un total de 60 lliures; en canvi, per la resta d'anys, només aportava fins a 30 lliures, arribant al punt

que en alguns llibres de la sèrie documental, no quedava redactada la recaptació del delme d'aquestes contrades. Per tant, tenia una representació total d'un 1 o 2 %.

Al mateix temps, referent al conjunt del delme de l'oli de la part reial, dir que, l'any de majors guanys fou el 1.397-1.398, amb unes entrades que arribaren a 1.282 lliures.

EL DELME DE L'OLI DE LA PART REIAL (1.380-1.413)

1.380¹³⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bernat Cerdà	3 lb 1 s
Bunyola	Pere Terrés	1 lb 10 s
Esporles	Joan Sunyer	1 lb 10 s
Sóller	Bernat Joan Jaume Alou Ramon Monsó Ramon Monsó teixidor	1 lb 10 s
Baronia de Biniaraix de Sóller	Guillem Sorà Guillem Custurer	1 lb
SUMA TOTAL		8 lb 11 s
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Cama	1 lb 1 s
Inca, Selva i Campanet	Jaume March Joan Malferit Jaume Vicens Pere Piquer	31 lb
Alaró, Sencelles i Robines	Joan Cama Joan Espert	39 lb
SUMA TOTAL		71 lb 1 s
SUMA UNIVERSAL		79 lb 12 s

1.381¹³⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Contestí de Sóller	1 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Masser Arnau Portell	13 lb
Bunyola	Guillem Castelló de Bunyola	11 lb
Esporles	Bernat de Pina de Puigpunyent	2 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bernat de Pina	2 lb
Sóller	Francesc Bauló	36 lb
Baronia de Biniaraix	Francesc Bauló de Sóller	10 lb
SUMA TOTAL		74 lb
RAIGUER		
Santa Maria del Camí	Guillem Rabassa de Coanegra	1 lb 5 s
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Pere Jover Jaume March Domingo Montagut Jaume March Jaume Malferit	33 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Pere Servera d'Alaró Pere Jover Jaume Vives Joan Malferit Francesc Bernat d'Inca	30 lb
SUMA TOTAL		64 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		139 lb 5 s

¹³⁸ ARM, RP-3809, fol 5-149

¹³⁹ ARM, RP-3810, fol 40-121v

1.382¹⁴⁰

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Comtesa de Sóller	1 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Masser Arnau Portell	13 lb
Bunyola	Guillem Castelló de Bunyola	11 lb
Esporles	Bernat de Pina de Puigpunyent	2 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bernat de Pina	2 lb
Sóller	Francesc Bauló de Sóller	36 lb
Baronia de Biniaraix	Francesc Bauló	10 lb
SUMA TOTAL		74 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Guillemó Rabassa de Coanegra	1 lb 5 s
Inca, Selva i Campanet	Petro Jover Jaume March Domingo Montagut Jaume Marc Joan Malferitforts	33 lb
Alaró, Sencelles i Robines	Pere Servera d'Alaró Pere Jover Jaume Vives Joan Malferit Francesc Bernat d'Inca	30 lb
SUMA TOTAL		64 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		139 lb 5 s

1.387¹⁴¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Mayrach	10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Palou Moragues del dit lloc	16 lb
Bunyola	Guillem Tries Pere Tries del dit lloc	60 lb
Esporles	Guillem Figuera Francesc Cipel	5 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Alemany rector de Puigpunyent Guillem Castelló	6 lb
Sóller	Pere Merola	25 lb
Baronia de Biniaraix	Bartomeu Venrell	3 lb 5 s
SUMA TOTAL		111 lb 5 s
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Cama	10 s
Inca, Selva i Campanet	Pere Pasqual de Selva Pere Jover sabater d'Inca Joan Malferit	18 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Joan Cama	31 lb
SUMA TOTAL		59 lb
SUMA UNIVERSAL		170 lb 15 s

¹⁴⁰ ARM, 3811, fol 44-137v¹⁴¹ ARM, RP-3812, fol 57-153v

1.388¹⁴²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Mayrach	15 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Palou Moragues Pere Agulló de Ciutat	99 lb
Bunyola	Francesc Alzina Jaume Company Guillem Castelló	145 lb
Esporles	Antoni Ferrer Francesc Llana	60 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Alemany rector de Puigpunyent	30 lb
Sóller	Antoni Mascaró	80 lb
Baronia de Biniaraix	Guillem Canós	4 lb
SUMA TOTAL		418 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Arnau Gombau Bernat Cerdó	10 lb
Inca, Selva i Campanet	Jaume Cantarelles Bernat Mateu Pere Llorenç Andreu Ferrer Guillem Morro de Selva Bernat Riera peraire de Ciutat	
Alaró, Robines i Sencelles	Jaume Cantarelles	102 lb
SUMA TOTAL		112 lb
SUMA UNIVERSAL		545 lb

143 1.388-1.390¹⁴⁴

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Mayrach	30 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Mascaró Bernat Mager	70 lb
Bunyola	Ferrer Sala draper Pere Castelló Pere Guelsen Guillem Castelló	371 lb
SUMA TOTAL		441 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Malferit fort d'Inca	15 lb
Inca, Selva i Campanet	Francesc Domingo Romeu Cifre Pere Castelar Guillem Morro de Selva	125 lb
SUMA TOTAL		140 lb
SUMA UNIVERSAL		611 lb

120

¹⁴² ARM, RP-3813, fol 28-128¹⁴³ ARM, RP-3814, fol 51-100v¹⁴⁴ Llibre incomplet

1.390¹⁴⁵

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat Mayrach	4 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Ferrer Sala draper de Mallorca	190 lb
Baronia de Biniraix	Pere Moscaroles	35 lb
Sóller	Bartomeu Prats Guillem Rovira de Sóller	345 lb
Valldemossa	Antoni Mascaró	35 lb
Esporles	Bernat Gener calderer	12 lb
Andratx	Joan Caselles	72 lb 10 s
SUMA TOTAL		689 lb 10 s
RAIGUER		
Inca	Guillem Marió de Selva Pere Catlar Pere Pasqual de Selva	53 lb 6 s 8 d
Robines i Alaró	Berenguer Far	21 lb
Santa Maria	Joan Malferit fort	3 lb
SUMA TOTAL		77 lb 6 s 8 d
SUMA UNIVERSAL		770 lb 6 s 8 d

1.391, 1.392, 1.393¹⁴⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bartomeu Colomer Antoni Mayrach preveres de Ciutat	42 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Mager Antoni Mascaró Joan Bonaventura	40 lb
Bunyola	Bartomeu Muntanyans de dit lloc Antoni Mascaró Joan Bonaventura de Valldemossa	235 lb
Esporles	Pere Mateu d'Esporles	76 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Benvengut Antoni Caffer Jaume Company Miquel Bosc de Ciutat	55 lb
Sóller	Antoni Mascaró Bartomeu Mager Francesc Batle Llorenç Claret pus jove de Valldemossa	400 lb
Baronia de Biniraix	Guillem Custurer de Sóller	54 lb
SUMA TOTAL		860 lb
RAIGUER		
Inca, Selva i Campanet	Nicolau Font Pere Caselles peraire Pere Agosti Arnau Sabater teixidor de lli de Ciutat	180 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Pere Jover Sabater Antoni Agost rector d'Inca	75 lb
SUMA TOTAL		255 lb
SUMA UNIVERSAL		1.157 lb

¹⁴⁵ ARM, RP-3815, fol 26-79¹⁴⁶ ARM, RP-3817, fol 51-156v

1.394¹⁴⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Antoni Guasch teixidor	7 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Mag Antoni Mascaró	45 lb
Bunyola	Guillem Massaguer Guillem Castelló de Bunyola	170 lb
Esporles	Antoni Guasch teixidor Guillem Adrover Silvestre Comabella	8 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Company Jaume Eimeric	10 lb
Sóller	Pere Robert Pere Merola	27 lb
Baronia de Biniaraix	Guillem Miró Guillem Climent Francesc Climent de Sóller	2 lb 4 s
SUMA TOTAL		262 lb 4 s
RAIGUER		
Santa Maria	Antoni Guasch teixidor	8 lb
Inca, Selva i Campanet	Pere Jover	44 lb
SUMA TOTAL		53 lb
SUMA UNIVERSAL		322 lb 4 s

1.397¹⁴⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Pere Tries Guillem Tries	60 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Mascaró de Valldemossa Joan Riera de Ciutat	40 lb
Bunyola	Antoni Mascaró Joan Riera	120 lb
Esporles	Pere Mateu Guillem Portell	36 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Felip Castany Guillem Adrover hortolà Lluís Alfonso teixidor de llana Joan Basset de Puigpunyent Francesc Codines Joan Costa pallisser de Ciutat	93 lb
Sóller	Bartomeu Prats Pere Massach Llorenç Rotlan Francesc Roure Bartomeu Venrell	55 lb
Baronia de Biniaraix	Bartomeu Venrell Pere Massach Llorenç Rotlan Francesc Roure	7 lb
SUMA TOTAL		358 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Arnau Barberà Antoni Domènec Francesc Comes pintor Martí Taules	9 lb
Inca, Selva i Campanet	Pere Jover [...]	26 lb
SUMA TOTAL		65 lb
SUMA UNIVERSAL		483 lb

¹⁴⁷ ARM, RP-3818, fol 53-156v¹⁴⁸ ARM, RP-3820, fol 36-152v

1.397-1.398¹⁴⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Portell Arnau Portell tots de Valldemossa	11 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Mascaró	70 lb
Bunyola	Bernat Albertí Francesc Llana Francesc Codines Gabriel Ballester de Ciutat	300 lb
Esporles	Antoni Mascaró	40 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Francesc Llana Francesc Codines Gabriel Ballester tots de Ciutat	
Sóller	Bernat Albertí Francesc Llana Francesc Codines Gabriel Ballester tots de Ciutat Antoni Salar de Sóller Bernat Duran	489 lb
Baronia de Biniaraix	Bernat sa Vila Pere Climent tots de Sóller	60 lb
SUMA TOTAL		995 lb
RAIGUER		
Inca, Selva i Campanet	Gabriel de Galla de Selva Miquel de Vilaplana Antoni de Riusec preveré d'Inca Estrany Caselles de Selva	156 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Pere Jover Gabriel Ballester Pere Rosa Bartomeu Miralles d'Alaró	120 lb
SUMA TOTAL		276 lb
SUMA UNIVERSAL		1.282 lb

1.399¹⁵⁰

POBLE ¹⁵¹	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Antoni Mascaró Joan Riera	120 lb
Esporles	Pere Mateu Guillem Portell	36 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Feliu Castany Guillem Adrover Lluís Alfonso	92 lb 19 s
Sóller	Bartomeu Prats Pere Masach Lloreç Rotlan Francesc Roure Bartomeu Venrell	55 lb
Baronia de Biniaraix	Bartomeu Prats Pere Masach Lloreç Rotlan Francesc Roure Bartomeu Venrell	7 lb
SUMA TOTAL		274 lb 19 s
RAIGUER		
Santa Maria	Arnau Barberà Martí Tauler	9 lb
Inca, Selva i Campanet	Pere Jover d'Inca Pere Jover son pare Pere Bernat d'Inca	26 lb
SUMA TOTAL		35 lb
SUMA UNIVERSAL		309 lb 19 s

¹⁴⁹ ARM, RP-3821, fol 49-150

¹⁵⁰ ARM, RP-3822, fol 86v-173v

¹⁵¹ No apareixen Ciutat i Marratxí

1.401¹⁵²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Esporles	Guillem Tries de Bunyola	2 lb
Baronia de Biniaraix	Jaume Busquet de Sóller	2 lb 12 s
SUMA TOTAL		4 lb 12 s
RAIGUER		
Alaró, Sencelles i Robines	Arnau Ferrer de Robines Pere Sala barber de Marratxí	3 lb
SUMA TOTAL		3 lb
SUMA UNIVERSAL		7 lb 12 s

1.402¹⁵³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Montserrat Palet de Marratxí Jaume Palet picapedres Marimon Cantarelles	40 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa ¹⁵⁴	Nicolau Calafat Gabriel Mestre de Ciutat	59 lb
Bunyola	Francesc Ripoll menor de diez Francesc Ripoll major de diez i Caterina sa muller Domingo de Padrós Jaume Guitard	260 lb
Esporles	Joan Riera ciutadà Antoni Mascaró de Valldemossa Arcis Figera d'Esporles Antoni Cafer Guillem des Camps	72 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera de Ciutat Jaume Company de Ciutat Marió muller del dit Joan Jaume Batle sabater	42 lb
Baronia de Biniaraix	Pere Marquès de Sóller	20 lb
Sóller	Berenguer Venrell Guillem Custurer tots de Sóller Jaume Falcó prevere Guillem Venrell pare del dit Berenguer Dolça muller del dit Guillem Custurer	160 lb
SUMA TOTAL		613 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Castelló de Bunyola Joan de Sant Joan donzell	10 lb 15 s
Alaró, Robines i Sencelles	Berenguer Reynés d'Alaró Antoni Mascaró de Valldemossa Joan Cama de Ciutat Pere Far Andreu Ferrer els dos de Robines	100 lb
SUMA TOTAL		110 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		763 lb 15 s

¹⁵² ARM, RP-3823, fol 32-137v¹⁵³ ARM, RP-3824, fol 35-130¹⁵⁴ Pertany als cartoixans

1.402¹⁵⁵

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Esporles	Joan Riera ciutadà Antoni Mascaró de Valldemossa Arcis Figuera d'Esporles Antoni Caffer Guillem d'Estanyels els dos de Ciutat	72 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera de Ciutat Jaume Company de Ciutat Marçó muller del dit Joan Jaume Batle sabater	42 lb
Sóller	Berenguer Venrell Guillem Custurer tots de Sóller Jaume Falcó prevere Guillem Venrell peraire pare del dit Berenguer Dolça muller del dit Guillem	160 lb
Baronia de Biniaraix	Pere Marquès de Sóller	20 lb
SUMA TOTAL		294 lb
RAIGUER		
Robines, Alaró i Sencelles	Berenguer Reinés d'Alaró Antoni Mascaró de Valldemossa Joan Cama de Ciutat Pere Far Andreu Ferrer de Robines	100
SUMA TOTAL		100 lb
SUMA UNIVERSAL		394 lb

1.403¹⁵⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Pere Burguera teixidor Joan Biscaria Bernat Blanquer paraires	2 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Pere Campins Antoni Muntaner Guillem Omar de Bunyola	99 lb
Esporles	Guillem Adrover Guillem Rubí teixidor Martí Rubí tintorer	10 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera Antoni Mascaró	12 lb 10 s
Sóller	Jaume Falcó prevere Francesc Duran Joan Bru	373 lb
Baronia de Biniaraix	Tomàs Seva Pere Conill Ramon Arbona Cristòfol Sunyer Bernat Vila	43 lb
SUMA TOTAL		537 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Antoni Fuyós	2 lb 10 s
Inca, Selva i Campanet	Lluís Seguí de Selva Guillem Morgat Antoni Morgat son fill Llorenç Cabanelles de Pollença	12 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Arnau Ferrer	5 lb
SUMA TOTAL		19 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		558 lb 10 s

¹⁵⁵ ARM, RP-3825, fol 35-142¹⁵⁶ ARM, RP-3826, fol 30-143

1.405-1.406¹⁵⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Joan Riera	15 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Jaume Pellisser Pere Campins	40 lb
Esporles	Pere Saleta de Valldemossa Bartomeu Mager	6 lb 10 s
Andratx	Jaume Vidal teixidor de llana Jaume Vidal fill del dit Jaume Antoni Ponç Bernat de Sant Joan	1 lb 10 s
Calvià	Berenguer Pals prevere	12 s 6 d
Sóller	Antoni Font prevere	47 lb
Baronia de Biniaraix	Antoni Font Tomàs Seva	5 lb 10 s
SUMA TOTAL		101 lb 2 s 6 d
RAIGUER		
Santa Maria	Nicolau Andreu peraire Bartomeu Puig sastre Antoni Genestar Bernat d'Agostenens	3 lb
Inca, Selva i Campanet	Llorenç Galur Bernat Palou Antoni Rebull baster	37 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Bartomeu Miralles d'Alaró Gabriela sa muller Joan Mayol	22 lb
SUMA TOTAL		62 lb
SUMA UNIVERSAL		163 lb 17 s 6 d

126

1.411¹⁵⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Pla de Ciutat i Marratxí	Jacob Capra	7 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Bernat Rubert ciutadà	30 lb
Sóller	Guillemó Deià de Sóller	41 lb
Baronia de Biniaraix	Pere Bou Arnau Vidal els dos de Sóller	3 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan d'Olesa	10 lb
Valldemossa	Raimon des Pla ciutadà	15 lb
Esporles	Joan Figuera	11 lb 5 s
SUMA TOTAL		110 lb 5 s
RAIGUER		
Alaró, Robines i Sencelles	Agustí sa Tria d'Alaró	61 lb
Santa Maria	Bernat Pi d'Alaró	8 lb
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Montserrat Roig de Selva	46 lb
SUMA TOTAL		115 lb
SUMA UNIVERSAL		232 lb 15 s

¹⁵⁷ ARM, RP-3827, fol 35-145¹⁵⁸ ARM, RP-2592, fol 21-23v

1.412¹⁵⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat	Pere Soler de Sóller	4 lb 10 d
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Bartomeu Vicenç ciutadà	35 lb
Sóller	Antoni Font prevere	23 lb
Baronia de Biniaraix	Antoni Font prevere	3 lb
Esporles	Joan Miró ciutadà	9 lb
Valldemossa	Pere Sala	9 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Basset de Calvià	30 lb 10 s
SUMA TOTAL		109 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Nicolau Fontcuberta	7 lb 15 s
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Jacob Garriga de Robines	35 lb
Alaró	Arnau Barberà	31 lb 10 d
SUMA TOTAL		73 lb 15 s 10 d
SUMA UNIVERSAL		187 lb 6 s 8 d

1.413¹⁶⁰

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Esporles	Pere des Bach donzell	20 lb 10 d
Sóller	Antoni Font prevere Tomàs Seva de Sóller	208 lb 10 d
Baronia de Biniaraix	Guillem Mayol Jacob Mayol Bartomeu Mayol tots de Sóller	40 lb
Bunyola	Miquel Bennàsser ciutadà	90 lb
Valldemossa	Pere Soler de Sóller	33 lb 10 d
SUMA TOTAL		391 lb 2 s 6 d
RAIGUER		
Inca, Selva i Campanet	Bernat Pons de Selva	40 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Pere Massaguer de Robines	46 lb
Santa Maria	Joan Monja de Santa Maria	15 lb
SUMA TOTAL		101 lb
SUMA UNIVERSAL		492 lb 2 s 6 d

¹⁵⁹ ARM, RP-2592, fol 48-49¹⁶⁰ ARM, RP-2592, fol 70

Per altra banda, i com ja s'ha comentat anteriorment, s'han consultat les documentacions referent al *Capítol de la Seu* en quant al delme. Pel que fa a les seves recaptacions, aquestes eren inferiors respecte a les de la part reial, segurament, per què el monarca es reservava les millors terres, per a una major producció.

El delme de l'oli de la part capitular estudiat s'ha emmarcat entre els anys 1.400 i 1.420, degut a que els lligalls anteriors són inexistents. Malgrat fossin les entrades que pertanyien als canonges, aquestes tenien el mateix comportament que les reflectides en la procuració reial. Per aquest motiu, els màxims protagonistes de l'impost eclesiàstic seran les viles situades en la Serra de Tramuntana. La data màxims guanys per el Capítol va ser el 1.400, amb uns totals de 687 lliures. Així que, a l'igual que la part reial, representava entre un 40 i un 70 %, respecte al conjunt del delme.

En el context de la Serra, destacaven les parròquies de Bunyola i Sóller. La primera amb uns ingressos que oscil·laven d'entre 20 fins a 200 lliures. I Sóller també experimentava aquestes sumes. S'havia de tenir present el concepte de què Sóller distribuïa l'oli de Mallorca per la Mediterrània; i, per la seva banda, Bunyola, repartia l'oli per l'interior de l'illa.

La resta de pobles situats a la serralada nord, com el cas de Valldemossa, aportava de 20 i 35 lliures. En canvi, Andratx, Calvià i Puigpunyent participaven del delme de l'oli però només ho feien amb 5 lliures, arribant alguns anys a 20 lliures.

Pel que fa a la comarca del Raiguer. Aquesta a l'estar situada entre el pla i la muntanya, gaudia de tota una sèrie de propietats que feien factibles el cultiu de l'olivera, sobretot, en els pobles més propers a la Serra, com eren Alaró i Inca, la qual cosa, els permetia aportar majors ingressos a les arques capitulars.

El conjunt del Raiguer quedava representat entre un 20 i 40 % referent al total del delme de l'oli; sent la data de màximes entrades el 1.400, amb 237 lliures. Així, com en la part reial, en la documentació capitular, destacaven el protagonisme desenvolupat per Inca i Alaró, aportant unes sumes que podien arribar fins a 100 lliures.

A més d'Inca i Alaró, en l'entramat del Raiguer, també s'hi presentava la parròquia de Santa Maria del Camí; la qual recaptava, per al delme eclesiàstic de l'oli, unes sumes de 20 lliures.

Amb tot, gràcies a la documentació de la sèrie de Mesa Capitular, s'ha pogut saber les recol·leccions que podien arribar a produir les viles d'Inca i Alaró. Concretament, en l'any 1.417, pel que fa referència a Alaró, es produïren un total de 1.842 quintars d'oli; i per la seva banda, Inca, es presentà, al mateix any, amb una producció de 2.454 quintars. Representaven unes quantitats considerables, i a més, així, es pot imaginar, en certa mesura, les quantitats d'oli que es devien produir en aquets llocs.

En el context del delme per la part capitular, a l'igual com en la procuració reial, en darrer lloc, es presentava, en quant en aportacions, la Ciutat-Marratxí. La qual només aportava d'entre 10 i 2 lliures, exceptuant alguns casos, que podia aconseguir fins a 20 lliures. En aquest cas, les fluctuacions eren bastant pronunciades. A tall d'exemple, al 1.410 s'ingressaren 25 lliures; per contra, un any després, al 1.411, només s'aportaren 3 lliures.

EL DELME DE L'OLI DE LA PART CAPITULAR (1.400-1.420)

1.400¹⁶¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Berenguer Monja Guillemó Monja	61 lb	30 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Company Joan Riera i llurs mullers	67 lb	33 lb 10 s
Esporles	Antoni Cafer Francesc Codines Antoni Escolà	100 lb	50 lb
Valldemossa	Antoni Mascaró	70 lb	35 lb
Sóller	Mossèn Antoni Mayrach Mossèn Joan Riera		225 lb
Bunyola	Mossèn Antoni Mayrach Mossèn Joan Riera		225 lb
SUMA TOTAL		237 lb	687 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Colomer Bartomeu Miralles	22 lb	11 lb
Alaró, Robines i Sencelles	Bernat Miralles Bartomeu Miralles Bartomeu des Pi	226 lb	113 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Pere Losa Antoni Pou	226 lb	113 lb
SUMA TOTAL		474 lb	237 lb
SUMA UNIVERSAL		772 lb	854 lb 10 s

1.401¹⁶²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Guillemó Tries	3 lb	1 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Guillemó Tries	7 lb 10 s	3 lb 15 s
Esporles	Guillemó Tries	2 lb	1 lb
Valldemossa	No fou venut		
Sóller	No fou venut		
Bunyola	No fou venut		
SUMA TOTAL		9 lb 10 s	4 lb 15 s
RAIGUER			
Santa Maria	Berenguer Manera	1 lb	10 s
Alaró, Robines i Sencelles	Bernat Rosselló Jaume Estaràs	1 lb	10 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Guillemó Tries	4 lb	2 lb
SUMA TOTAL		6 lb	3 lb
SUMA UNIVERSAL		18 lb 10 s	9 lb 5 s

¹⁶¹ ACM, Mesa Capitular, 2728, fol 2-16

¹⁶² ACM, Mesa Capitular, 2729, fol 2-15

1.403¹⁶³

POBLE	LLEVADOR/S DELME	DEL	INGRESSOS COMUNA	PART	INGRESSOS CAPÍTOL	PART
Ciutat i Marratxí		Pere Burguera	2 lb 10 s		1 lb 5 s	
SERRA TRAMUNTANA	DE					
Andratx, Calvià i Puigpunyent		Joan Riera Antoni Mascaró	12 lb 10 s		6 lb 5 s	
Esporles		Joan Riera	9 lb		4 lb 10 s	
Valldemossa		Antoni Mascaró	13 lb		6 lb 10 s	
Sóller		Mossèn Jaume Falcó prevere	362 lb		181 lb	
Bunyola		Pere Campins Antoni Muntaner	80 lb		40 lb	
SUMA TOTAL			476 lb 10 s		238 lb 5 s	
RAIGUER						
Santa Maria		Joan Riera	2 lb 10 s		1 lb 5 s	
Alaró, Robines i Sencelles		Agustí Tries	5 lb		2 lb 10 s	
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla		Antoni Morgat	13 lb		6 lb 10 s	
SUMA TOTAL			20 lb 10 s		10 lb 5 s	
SUMA UNIVERSAL			499 lb 10 s		249 lb 15 s	

1.404¹⁶⁴

POBLE	LLEVADOR/S DELME	DEL	INGRESSOS COMUNA	PART	INGRESSOS CAPÍTOL	PART
Ciutat		Cristòfol Murta Bernat Agostenencs	44 lb		22 lb	
SERRA TRAMUNTANA	DE					
Andratx, Calvià i Puigpunyent		Joan Riera Antoni Mascaró	37 lb 10 s		18 lb 15 s	
Esporles		Antoni Mascaró	43 lb		21 lb 10 s	
Valldemossa		Guillemó Vey Nicolau Cotoner	51 lb		25 lb 10 s	
Sóller		Tomàs Sena	56 lb		28 lb	
Bunyola		Antoni Mascaró Guillem Amat	231 lb		115 lb 10 s	
SUMA TOTAL			418 lb 10 s		204 lb 5 s	
RAIGUER						
Santa Maria		Joan Riera	16 lb		8 lb	
Alaró i Robines		Andreu Ferrer	75 lb		37 lb 10 s	
Inca, Selva i Campanet		Mateu Albertí	242 lb		121 lb	
SUMA TOTAL			333 lb		166 lb 10 s	
SUMA UNIVERSAL			795 lb 10 s		397 lb 5 s	

¹⁶³ ACM, Mesa Capitular, 2730, fol 2-16v

¹⁶⁴ ACM, Mesa Capitular, 2731, fol 2-15

1405¹⁶⁵

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat	Pere Burguera	2 lb 10 s	1 lb 5 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera	5 lb	2 lb 10 s
Esporles	Mossèn Antoni Estany	21 lb	10 lb 10 s
Valldemossa	Mossèn Antoni Estany Bartomeu Mager Antoni Mascaró	15 lb	7 lb 10 s
Sóller	Tomàs Seva	142 lb	71 lb
Bunyola	Guillemó Castelló Tomàs Huguet	35 lb	17 lb 10 s
SUMA TOTAL		218 lb	109 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Pere Burguera Bernat Gener	4 lb 10 s	2 lb 5 s
Alaró i Robines	Antoni Guitard Martí ses Oliveres tots d'Alaró	14 lb	7 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Antoni Clergue Pere Carreres Pere Catlar	16 lb	8 lb
SUMA TOTAL		34 lb 10 s	17 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		255 lb	127 lb 10 s

1.406¹⁶⁶

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	No fou venut, per çò no hi trobam diners		
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera	12 s 6 d	6 s 3 d
Esporles	Mossèn Antoni Estany	4 lb 10 s	2 lb 5 s
Valldemossa	Jaume Vasia	20 lb	10 lb
Sóller	Tomàs Seva	37 lb	18 lb 15 s
Bunyola	Nicolau Bennàsser	35 lb	17 lb 10 s
SUMA TOTAL		97 lb 2 s 6 d	48 lb 11 s 3 d
RAIGUER			
Santa Maria	Macià Oliver	3 lb	1 lb 10 s
Alaró i Robines	Joan Cama Joan Mestre sastre	20 lb	10 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Llorenç Galur i sa muller	37 lb	18 lb 10 s
SUMA TOTAL		60 lb	30 lb
SUMA UNIVERSAL		157 lb 2 s 6 d	78 lb 11 s 3 d

131

¹⁶⁵ ACM, Mesa Capitular, 2732, fol 2-15v¹⁶⁶ ACM, Mesa Capitular, 2733, fol 2-15v

1.407¹⁶⁷

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Jaume Porcell Llorenç Mercader	31 lb	15 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera Marió muller sua	40 lb	20 lb
Esporles	Mossèn Antoni Estany Joan Cama Antoni Mascaró	40 lb	20 lb
Valldemossa	Ramon Despla Bartomeu Mager	70 lb	35 lb
Sóller	Mossèn Guillem Sant Joan	435 lb	217 lb 10 s
Bunyola	Tomàs Huguet Simon Pasqual	258 lb	129 lb
SUMA TOTAL		843 lb	421 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Fuyós Antoni Horrach	17 lb	8 lb 10 s
Alaró i Robines	Pere Ponts d'Alaró Ramon Satorre Joan de Sales	150 lb	75 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Pere Carreres Pere Catlar Berenguer Estrenc	245 lb	122 lb 10 s
SUMA TOTAL		412 lb	206 lb
SUMA UNIVERSAL		1.286 lb	643 lb

1.408¹⁶⁸

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Jaume Portell	3 lb 10 s	1 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Agustí de Mora ciudadà	20 lb 10 s	10 lb 5 s
Esporles	Mossèn Antoni Estany	12 lb	6 lb
Valldemossa	Jaume Siurana Vicens Ribes	26 lb	13 lb
Sóller	Gabriel Piris Bartomeu Prats de Sóller	15 lb	17 lb 10 s
Bunyola	Vicens Ribes peraire Jaume Siurana habitants de la Ciutat	37 lb	18 lb 10 s
SUMA TOTAL		110 lb 10 s	55 lb 5 s
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Fuyós Antoni Horrach	3 lb 10 s	1 lb 15 s
Alaró, Sencelles i Robines	Macià Oliver Bernat Palou	20 lb	10 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Montserrat Reg i Antònia muller sua Gabriel i Joan Reg, fills d'ells	46 lb	23 lb
SUMA TOTAL		69 lb 10 s	34 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		183 lb 10 s	91 lb 15 s

¹⁶⁷ ACM, Mesa Capitular, 2734, fol 2-16¹⁶⁸ ACM, Mesa Capitular, fol 2-16

1.409¹⁶⁹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Pere Montsans	5 lb	2 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Torre Pere Jover Bernat Sampol, tots ells d' Andratx	8 lb	4 lb
Esporles	Mossèn Antoni Astany	8 lb	4lb
Valldemossa	Bartomeu Moger	35 lb	17 lb 10 s
Sóller	Tomàs Seve de Sóller	175 lb	87 lb 10 s
Bunyola	Pere Campins Guillem Omar	145 lb	67 lb 10 s
SUMA TOTAL		371 lb	185 lb 1 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Antoni Fuyos	5 lb	2 lb 10 s
Alaró i Robines	Joan Cama	60 lb	30 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Joan Cama Pere Far Andreu Ferrer	50 lb	25 lb
SUMA TOTAL		115 lb	57 lb 1 s
SUMA UNIVERSAL		481 lb	244 lb 11 s 6 d

1410¹⁷⁰

POBLE	LLEVADORS DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Julià Soler i en Montsans	50 lb	25 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Esporles	Antoni Estany Antoni Mascaró	68 lb	34 lb
Valldemossa	Jaume Corts	91 lb	35 lb 10 s
Sóller	Bartomeu Sala Antoni Umbert Pere Conill Berenguer d'Olives	400 lb	200 lb
SUMA TOTAL		559 lb	269 lb 10 s
RAIGUER			
Alaró	Bernat Bennàsser Antoni Domènec Pere Sunyer	132 lb	66 lb
Santa Maria del Camí	Antoni Fuyós Ramon Cerdà	15 lb	7 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Montserrat Reig Bernat Palestrí Gabriel Reig Nicolau Martí i sa muller	181 lb	90 lb 10 s
SUMA TOTAL		328 lb	164 lb
SUMA UNIVERSAL		937 lliures	368 lb 10 s

¹⁶⁹ACM, Mesa Capitular, 2736, fol 2-9

¹⁷⁰ACM, Mesa Capitular, 2737, fol 2-8

1.411¹⁷¹

POBLE	LLEVADORS DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Jaume Porcell	7 lb 10 s	3 lb 15 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Mossèn Joan Marcer	8 lb 10 s	4 lb 4 s
Esporles	No fou venut		
Valldemossa	Ramon des Pla Pere Ferran	12 lb	6 lb
Sóller	Guillem Deià Pere Perpenya Mossèn Antoni Font	35 lb	17 lb 10 s
Bunyola	Bernat Rubert Arnau Calafell de Sineu	45 lb	22 lb 10 sol
SUMA TOTAL		100 lb 10 s	50 lb 5 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Ramon Sunyer Macià Oliver	8 lb	4 lb
Alaró i Robines	Nadal Joan Guillem Pere Joan des Brull Tots ells mercaders	65 lb	27 lb 10 s
Inca, Campanet, Selva i sa Pobla	Montserrat Reig Jaume Mateu Guillem Falques d'Inca Llorenç Gallur de Selva	45 lb	23 lb
SUMA TOTAL		110 lb	55 lb
SUMA UNIVERSAL		218 lb	109 lb

¹⁷¹ACM, Mesa Capitular, 2738, fol 2-6

1.412¹⁷²

POBLE	LLEVADORS DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Jaume Porcell	3 lb	1 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Basset	3 lb 10 s	1 lb 15 s
Esporles	Pere Bach	6 lb	3 lb
Valldemossa	Bartomeu Moger	7 lb	3 lb 10 s
Sóller	Mossèn Antoni Font prevere Guillemó Costurer	25 lb	12 lb 10 s
Bunyola	Mossèn Bernat Muntaner, rector de Bunyola Arnau Borràs	33 lb	16 lb 10 s
SUMA TOTAL		74 lb 10 s	37 lb 5 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Antoni Fuyós Llorenç Genovart	6 lb 15 s	3 lb 7 s 6 d
Alaró, Robines i Sencelles	Nadal Joan Antoni Guitart	23 lb	11 lb 10 s
Inca, Campanet, Selva i sa Pobla	Antoni Morgat Salvador Vicens Joan Reig paraire d'Inca	35 lb	17 lb 10 s
SUMA TOTAL		64 lb 15 s	32 lb 7 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		142 lb 5 s	71 lb 2 s 6 d

De la data **1.413** no en tenim cap referent documental, pel que fa als delmes, tal vegada, el lligall s'ha perdut, ja que si se consulten els *Llibres d'Albarans*, ens apareixen les referències als llibres de Mesa Capitular.

¹⁷²ACM, Mesa Capitular, 2739, fol 2-7

POBLE	LLEVADORS DEL	INGRESSOS DE LA PART COMUNA	INGRESSOS DE LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Julià Soler Vicenç Ribes	21 lb	10 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Agustí de Mora	41 lb	20 lb 10 s
Esporles	Joan Miró	22 lb	11 lb
Valldemossa	Ramon des Pla	34 lb	17 lb
Sóller	Antoni Font Tomàs Seva	351 lb	175 lb 10 s
Bunyola	Bartomeu Sala Miquel Bennàsser Bartomeu Muntanyans	162 lb	81 lb
SUMA TOTAL		610 lb	305 lb
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Pere Pons Antoni Déu-lo-feu	10 lb	5 lb
Robines, Alaró i Sencelles	Arnau Barberà	56 lb	28 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Vicenç Ribes paraire Pere Marçal	166 lb	83 lb
SUMA TOTAL		332 lb	166 lb
SUMA UNIVERSAL		963 lb	481 lb 10 s

¹⁷³ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 2-7

POBLE	LLEVADORS DEL DELME	INGRESSOS DE LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Julià Soler	8 lb	4 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Puigpunyent i Calvià	Joan Simoní Pere Torres	25 lb	12 lb 10 s
Esporles	Pere Mateu	25 lb	12 lb 10 s
Valldemossa	Ramon des Pla Nicolau Calafat Ramon Mager	41 lb	20 lb 10 s
Sóller	Jaume Alou Jaume Arbona Pere Guerau Guillem Mayol Mossèn Antoni Font	88 lb	44 lb
Bunyola	Guerau Palou Nicolau Andreu, amer Pere Montagut Julià Gústó, teixidor de llana Jaume Gruat guixer Gabriel Palau Antoni Nicolau, teixidors Joan de Térmens tots de Ciutat	280 lb	140 lb
SUMATOTAL		459 lb	229 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Pere Messeguer	13 lb	6 lb 10 s
Alaró, Robines i Sencelles	Pere Messeguer Gabriel Bover	75 lb	37 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Mateu Albertí Bernat Albertí, paraire	80 lb	40 lb
SUMA TOTAL		168 lb	84 lb
SUMA UNIVERSAL		635 lb	317 lb 10 s

POBLE	LLEVADORS DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Julià Soler	2 lb 5 s	1 lb 2 s 6 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Porcell Ramon Mager	10 lb	5 lb
Esporles	Guillem des Portell	12 lb	6 lb
Valldemossa	Pere Ferran Llorenç Mercader	11 lb 5 s	5 lb 12 s 6 d
Sóller	Antoni Font prevere	39 lb	19 lb 10 s
Bunyola	Bernat Huguet Nicolau Bennàsser	36 lb	18 lb
SUMA TOTAL		108 lb 5 s	54 lb 2 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Macià Oliver d'Alaró	4 lb 10 s	2 lb 5 s
Alaró, Robines i Sencelles	Antoni Penyaflor	42 lb	21 lb
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Jaume Albertí, d'Inca Bernat Rubert	90 lb	45 lb
SUMA TOTAL		136 lb 10 s	68 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		247 lb	123 lb 10 s

¹⁷⁴ACM, Mesa Capitular, 2741, fol 2-7¹⁷⁵ACM, Mesa Capitular, 2742, fol 2-7

POBLES	LLEVADORS DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Pere Soler mercader	50 lb	25 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Gabriel Gual mossèn Pere Rotlan, rector d'Andratx Pere Fuster baster	65 lb	32 lb 10 s
Esporles	Bernat sa Verdera, donzell	35 lb	17 lb 10 s
Valldemossa	Gabriel Gual Ramon Mager	135 lb	67 lb
Sóller	Mossèn Antoni Font Lluís sa Vela	650 lb	325 lb
Bunyola	Vicenç Ribes e sa muller Guillem Castelló Andreu Callar	601 lb	300 lb 10 s
SUMA TOTAL		1.351 lb	675 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Antoni Fuyos	18 lb	9 lb
Alaró, Robines i Sencelles	No fou venut Ha estat llevador Antoni Cirer de Robines	1.842 quartans d'oli es retrà compte al 1418	
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Bartomeu Seguí	2.454 quartans entre el Bisbe i el Capítol	
SUMA TOTAL		18 lb	9 lb
SUMA UNIVERSAL		1.419 lb	709 lb 10 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	DEL	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat e Marratxí	No ha estat venut			
SERRA DE TRAMUNTANA				
Andratx, Calvià i Puigpunyent	No fou estat venut			
Esporles	No fou estat venut			
Valldemossa	No fou estat venut			
Sóller	No fou estat venut			
Bunyola	No fou estat venut			
RAIGUER				
Santa Maria	No fou estat venut			
Alaró i Robines	Lleonard Padró		10 lb	5 lb
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Salvador Vicenç Antoni Vidal Pere Massaguer		48 lb	24 lb
SUMA TOTAL			58 lb	29 lb
SUMA UNIVERSAL			58 lb	29 lb

¹⁷⁶ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 1¹⁷⁷ ACM, Mesa Capitular, 2744, fol 2-16v

POBLE	LLEVADOR/S DELME	DEL	INGRESSOS COMUNA	PART	INGRESSOS CAPÍTOL	PART
Ciutat e Marratxí	Jaume Cerdà de Ciutat		7 lb		3 lb 10 s	
SERRA TRAMUNTANA	DE					
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jaume Feixes		17 lb		8 lb 10 s	
Esporles	Mossèn Antoni Coltaller prevere Pere Soler		3 lb		1 lb 10 s	
Valldemossa	Pere Massaguer de Robines		20 lb		10 lb	
Sóller	Antoni Sants Bartomeu Mayol Guillem Mayol Mateu Duran		85 lb		42 lb 10 s	
Bunyola	Antoni Moragues Jaume Vinyoles		90 lb		45 lb	
SUMA TOTAL			215 lb		107 lb 10 s	
RAIGUER						
Santa Maria	Jaume Mates de Santa Maria		15 lb		7 lb 10 s	
Alaró, Sencelles i Robines	Antoni Guitard Arnau Barberà		35 lb		17 lb 10 s	
Inca, Selva, Campanet e Uyalfàs	Pere Massaguer de Robines Lluc Empúries		72 lb		36 lb	
SUMA TOTAL			122 lb		61 lb	
SUMA UNIVERSAL			337 lb		168 lb 10 s	

Però malgrat tot, el delme de l'oli per la part capitular, tenia el mateix comportament que el delme de la part reial, tenint en compte que els canonges ingressaven la meitat que ho pogués fer el monarca, però el principal protagonista de l'impost, en quant en aportacions d'efectius fou la Serra de Tramuntana, amb els seus dos exponents, Sóller i Bunyola.

Per altra banda, no tots els guanys eren nets. Tota l'esquadra que es mobilitzava per poder dur a terme la subhasta del delme, suposava tota una sèrie de despeses. Dins d'aquest apartat s'ha de tenir en compte que en la documentació del patrimoni reial no apareixien escrites, exceptuant, al 1390, amb un cost de 5 lliures i 3 sous. Per això, s'han pogut saber les despeses del delme de l'oli gràcies a la documentació capitular.

Els costos sempre gravaven els mateixos conceptes: el portador de lletres que anava per anava per les parròquies de fora de la Ciutat a avisar a tothom que volgués comprar el delme de l'oli fossin Bunyola el dia de Sant Mateu. Aquest portador de lletres tenia un jornal, per la part reial, de 12 sous amb 6 diners; en canvi, per la part capitular cobrava 6 sous i 3 diners. També quedava gravat el lloguer de les bèsties amb les quals cavalcaven el portador de lletres i el seu escuder, i normalment, l'animal costava 1 sou, però depenia dels dies que s'havien utilitzat els seus serveis. Aquests dos conceptes eren fixos dintre de les despeses. Però, en la secció capitular de les sortides, algunes vegades, hi apareixien redactades altres costos, com per exemple, el pagament que es feia per endomassar la plaça de la vila, entre bancs i tapissos, que tenia un preu de 4 diners. També, les despeses dels dinars i berenars que prenien els portadors i corredors quan anaven a Bunyola per vendre el delme, que no tenien sempre el mateix preu, ja que aquest, depenia dels comensals i els aliments que adquirien.

Despeses¹⁷⁹

¹⁷⁸ ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 2-16

¹⁷⁹ ACM, Mesa Capitular, 2737, fol 44v

CONCEPTE	DESPESA
Costa la messió del dinar de Bunyola, lo jorn de Sant Mateu, quan venem los delmes de l'oli, que donà n'Alfonso Quiles als procuradors del senyor Mateu de Loscos	1 lb 9 s 10 d
Doni a un portador de lletres, el qual aporta una lletra a les parròquies del Raiguer, que tothom que vulgui comprar delmes de l'oli, fos lo jorn de Sant Mateu a Bunyola	6 s 3 d
Doni al corredor qui encanta los dits delmes, per la bèstia en què cavalca	1 s
Doni a en Sallent, verguer, per metre lo tapit i bancs a la plaça del pa, on s'encanten els delmes, que eren romasos a vendre lo primer diumenge après Sant Mateu	4 d

Per altra banda, una qüestió important dins del conjunt del delme eren els llevadors del dit impost. Ells adquirien els drets del tribut a canvi de doblers, que pagaven al Rei o en Capítol. Sovint, les mateixes persones compraven el delme de l'oli de la part reial com de la part capitular.

En referència als adquirentors de l'impost, destacaren, entre 1380 al 1420, els següents:

COMARCA	LLEVADOR/S
Ciutat i Marratxí	<i>Bernat Mayrach, Pere Jover, Pere Montsants i Julià Soler</i>
Serra de Tramuntana	<i>Bernat de Pina, de Puigpunyent; Francesc Bauló de Sóller; Antoni Mascaró, Bartomeu Mager, Joan Bonaventura de Valldemossa, Pere Massach, Llorenç Rotlan, Francesc Roure, Bartomeu Venrell, Francesc Llana, Francesc Codines i Gabriel Ballester, aquests tres darrers, procedents de Ciutat, Pere Jover, Antoni Mascaró, Antoni Font prevere i Ramon Mager</i>
Raiguer	<i>Joan Cama de Ciutat, Pere Jover, sabater d'Inca; Jaume March, Francesc Bernat d'Inca i Antoni Fullós</i>

140

Els compradors, normalment, se solien dedicar professionalment als oficis de paraires, teixidors o mercaders. Aquest darrer desenvolupava un important paper en la Mallorca medieval, fent d'intermediari de productes mallorquins i estrangers.

Dir, també, s'han pogut conèixer, gràcies a la documentació capitular, els rectors de diverses parròquies per les dates anteriors. Com eren, *Antoni Riusec*, prevere d'Inca, mossèn *Benet Muntaner*, rector de Bunyola, o el rector d'Andratx, mossèn *Pere Rotlan*. Inclús hi participaven de la compra del delme, alguns procuradors de diferents viles, com era el cas d'*Andreu Cirer*, procurador de Robines.

En altra instància, sempre tenint en compte la disposició dels documents, referent al delme de l'oli de Mallorca, en ell no configuren les comarques del Pla ni del Llevant-Migjorn de l'illa, a l'igual que Menorca.

El cultiu de l'olivera i posterior producció de l'oli en aquestes tres zones, durant l'època medieval, era inexistent. Els seus relleus plans es varen anar especialitzant en activitats agràries diferents: conreu de cereals i pastura de ramats. Per aquest motiu, no s'han pogut recopilar informació sobre elles.

D'aquesta manera, el delme de l'oli venia perfectament representat amb la part septentrional de Mallorca, zona més pròspera en quant a producció d'oli. No era d'estranyar que el cultiu de l'olivera, per dites contrades, es trobàs de forma homogènia, destacant com a màxims productors i aportadors d'entrades al delme de l'oli, tant de la part reial com capitular, les parròquies de Sóller i Bunyola, seguides per la franja del Raiguer, i en darrer lloc, la Ciutat.

11. EL DELME DEL VI (1.380-1.420)

Els delmes eren un tipus d'impost directe que gravaven la producció agrícola i ramadera, concretament, cereals, llegums, oli, la verema, les hortalisses i els ramats, fonamentalment, ovelles i cabrits.

En aquest capítol hem estudiat el comportament del delme del vi de Mallorca i Menorca, entre les dates de 1.380 i 1.420. I més, el que s'ingressava a les arques reials i al Capítol de la Seu.

En aquest sentit val a dir que la presència de vinyes en el camp mallorquí i menorquí era ben patent en època romana. Amb l'arribada de Quint Cecili Metel, l'any 123 a.C., l'establiment del cultiu de la vinya i la posterior producció de vi, es va assentar en les Balears. Així, Plini el Vell, en la seva *Història Natural*, testimoniava que *els vins baleàrics es comparen amb els millors d'Itàlia*.

Amb el temps, aquest cultiu va anar assolint unes importants expectatives. Durant el període de dominació islàmica aquest conreu era conegut i emprat, singularment, pel consum de raïm i panses. Al llarg de la dominació cristiana, la vinya s'expandí ràpidament al segle XIII. De les dades que aportaren Soto i Kichner (2.006) es deriva que després de la conquesta catalana de 1.229, la vinya ocupà la part occidental de Mallorca i la vessant sud de la Serra de Tramuntana, en els territoris dels antics districtes musulmans de *Bunyula-Musa*¹⁸⁰, *Qanarusa*¹⁸¹, *Suylar*¹⁸², *al-Gibal*¹⁸³, i de *Madina Mayurqa*. Aquesta expansió, segurament, es va fer de manera molt ràpida. La seva distribució es donà en aquelles zones on possiblement la presència de l'agricultura musulmana va ser més intensiva i on existia una major irrigació per medis artificials.

Amb l'arribada a Mallorca del rei en Jaume I s'iniciaren tota una sèrie de programes generals de plantació de vinyes. Concedí llicències de plantació en els seus dominis, amb reserva del delme. Aquests permisos es donaren a les parròquies de Bunyola, Campos, Felanitx, Manacor, Porreres i Valldemossa.

La vinya se concentrava, per tant, en la perifèria urbana, inclús, estava present en la zona rururbana intramuros. En el terme de Ciutat hi quedava la meitat de la vinya insular. Sent aquest uns dels que aportí majors efectius al delme de la procuració reial i als canonges de la Seu.

Des de l'època medieval fins al nostre segle, el cultiu de la vinya ha presentat les mateixes característiques, incidint en què la revolució industrial no li va afectar molt. Fou amb l'episodi de la filoxera, en el segle XIX, quan van canviar els hàbits dels viticultors amb la introducció de nous avenços tècnics alhora que noves varietats millor adaptades i productives.

Hi havia, i hi ha, tota una sèrie de factors que afectaven la qualitat del raïm, entre els quals: el clima, el cep, la naturalesa del sòl i l'edat de la vinya.

Dins dels aspectes climàtics, aquests canviaven de manera anual i constituïen l'anyada. Són la temperatura, la insolació i la humitat, els que establien el ritme vegetatiu de la vinya. S'havien de tenir en compte que a la vinya li podia els accidents meteorològics com les gelades o les seves pròpies malalties. A més, apareixien un conjunt d'aspectes modificables per l'home, com per exemple, el cultiu, la poda o l'abono.

¹⁸⁰ Bunyola-Valldemossa

¹⁸¹ Santa Maria-Binissalem-Alaró

¹⁸² Sóller

¹⁸³ Escorca

A Mallorca, l'expansió de la vinya es va anar concentrant a la zona del Raiguer, Ciutat, i en la part meridional de l'illa, tenia un protagonisme important la parròquia de Felanitx.

La seva distribució era ben curiosa, per mos que creixia en terrenys secs i difícils de llaurar. Terrenys on altres productes, com el blat o l'hortalissa, tendrien suficients dificultats per poder-s'hi desenvolupar.

Així, el procés de cultiu i vinificació en època medieval es feia de la següent manera:

En primer lloc, normalment, la vinya a Mallorca es plantava, més o manco, en l'hivern. Aquesta sembra començava en mes de novembre fins a finals de gener, depenent de la zona. Al cap d'un any, i quan el cep ja havia "aferrat", aquest s'empeltava, esdevenint l'empelt més emprat el *d'estaca* o *d'agulla*¹⁸⁴.

Les varietats de vinya que es cultivaven eren varietats autòctones de la terra: callet, manto negro i moll.

Després de plantar, la vinya recomanava d'adobar. La manera més comuna era *l'adobat de fons*, que es feia a la tardor o a l'hivern, en l'època de repòs de la planta, per restituir els nutrients que havia consumit la planta per créixer i produir el raïm. S'escampaven a la terra fems orgànic de les bèsties. Sent també comú, *l'adobat de cobertera*, el qual es realitzava abans de la floració i es feia per obtenir una bona producció.

La tercera fase del cicle anual de la vinya era la tasca de llaurar. En època medieval, aquesta feina es feia amb arades tirades per cavalls o mules. Es realitzava durant l'hivern, per esponjar i airejar la terra, i una altra vegada, en primavera, per treure les males herbes del camp i esponjar la terra per a què pogués retenir l'aigua aportada per les pluges.

Posterior a la llaurada, arribava el temps de podar. Es feia quan la planta estava en repòs, per tant, durant l'hivern, des del mes de gener fins al febrer. El sistema més utilitzar era el *d'espada i daga* o *de cap i verga*. Aquest consistia en deixar al tronc del cep només una o dues vares, que tenguessin entre set i tres nus, si la planta tenia poca força, i quatre o cinc vares, en cas que en tengués molta més.

També es realitzava la *poda en verd*, de manera manual. S'esporgava la planta, per primavera, s'eliminaven els brots sobrants, i així, quan venia la floració i ja es formaven els granets de raïm, s'havia d'esfullar la parra. Consistia en eliminar totes les fulles que tapaven el fruit perquè el sol i l'aire li arribessin i per tant, aconseguir una bona maduració.

A les zones on hi havia vinya, com per exemple, en alguns pobles situats a la Serra de Tramuntana, i la planta no es podia llaurar amb bèsties, per poder eliminar les males herbes, ventilar el sòl i augmentar la retenció d'aigua, es *mangecava* i *entrecavava*¹⁸⁵ la terra. L'operació se solia realitzar per primavera, entorn del mes de maig.

¹⁸⁴ És un tipus d'empelt que es fa a 10 o a 5 centímetres del terra, per què quedi tapada d'empeltadura. L'empelt necessita quedar cordat amb corda d'esparg. Tallant la planta i posant la muda en el tall i després ben tapat amb terra on hi ha la ferida i la muda que surti cap amunt.

¹⁸⁵ Cavar superficialment la terra sembrada, per treure'n les males herbes

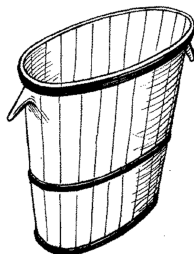
Per tant, el calendari de les feines de la vinya eren:

ESTACIÓ	FASE DE LA PLANTA	FEINES
Hivern	Repòs	Podar Llaurar Adobar
Primavera	Brotada de sarments i fulles Floració	Podar Llaurar Adobar
Estiu	Maduració del fruit	
Tardor	Caiguda de les fulles	Verema

Era molt important determinar el moment en què s'havia de collir el raïm: la *verema*. Aquest moment es produïa a finals d'estiu o començament de la tardor, depenent de la localització geogràfica, del clima i de la varietat del cep. En el cas de Mallorca, es començava a veremar a finals d'agost i principis de setembre.

La verema era el moment culminant de l'any agrícola de la vinya. Suposava diversos treballs simultanis: recol·lecció del raïm, transport del raïm, trepitjar, premsat i trasllat del vi a la bóta.

Amb la veremada es procedia a l'elaboració de vi¹⁸⁶ que s'ha mantingut gairebé inalterat amb el pas del temps. Des de sempre, s'ha veremat manipulant el raïm amb les mans i col·locant-lo en *portadores*¹⁸⁷ per al seu transport, per arribar a un gran *cup*¹⁸⁸, que podia ser de fusta o de pedra. Seguidament, diversos homes, agafats a una corda, trepitjaven el raïm amb els peus nus, fent que el *most*¹⁸⁹ corregués cap al cubell. A vegades, s'utilitzaven unes gavetes grosses de fusta, les quals tenien forma de pastera, conegudes com a *afolladors*¹⁹⁰, que tenien unes postetes amb uns forats petits per on passava el most a dins un cubell. Quedant la molla i la pell del raïm dins els *esportins*¹⁹¹ i després s'emprava la *premsa de biga* per acabar-lo d'espremer.

PORTADORA (|| 2)

CUP

¹⁸⁶ Vinificació

¹⁸⁷ Recipient format per dogues de fusta, de forma troncocònica invertida, més alt que ample, amb la boca i fons de forma ovalada, amb dos agafadors laterals a la part superior, que servia per a transportar vi i raïm.

¹⁸⁸ Recipient de dogues de fusta, que servia per a trepitjar-hi el raïm.

¹⁸⁹ Suc del raïm abans de fermentar.

¹⁹⁰ Recipient de fusta en forma de pastera, que té per sòl unes barres travesseres i posts amb retxilleres i que serveix per trepitjar-hi raïm.

¹⁹¹ Tipus de senalla planera d'espart.

Esportins

Prensa de biga

Un cop extret el most gràcies a un garbell¹⁹², es procedia a l'elaboració de vi, pròpiament dit. Una vegada filtrat el most, aquest fermentava directament dins una bóta i no dins del cup. El procés solia tenir una durada d'entre uns vuit dies, aproximadament. I seguidament, s'iniciava el procés d'envelliment del vi, gràcies al sistema de *soleres* i *criaderes*. Eren vins amb un alt grau alcohòlic.

Garbells

El suc del raïm acabava la seva fermentació dins del cup al cap de dos mesos. Durant aquest període, les úniques tasques que es realitzaven eren les d'eliminar els residus que flotaven dins del recipient cada quinze dies i reomplint-los de vi, degut a possibles pèrdues que hi pogués haver. Després d'haver separat els *solatges*¹⁹³ amb un filtre de sac i haver cremat amb una *beca* el tel que els llevats hi havia deixat. S'anava, així, transvasant d'una bóta a una altra. Es tractava de fer circular el vi entre diferents botes criaderes per acabar en una *bóta solera*, on reposava el suc llest per al seu consum.

Bótes soleres

Tot aquest vi era custodiat dins de grans cellers, els quals gràcies a la documentació, s'ha pogut saber que a Mallorca hi havia una xarxa de cellers, per diversos pobles vinaters on es guardava el vi referent al delme de la part capitular i reial. Aquests s'establiren en les viles major productores de vi: Robines, Inca, Ciutat, Alcúdia, Sóller, Marratxí, Sineu i en el Castell del Rei. No era casualitat la seva situació, és a dir, la parròquia de Robines, era una de les principals productores de vi, sent una de les màximes aportadores d'efectius al delme del vi, tant de la part reial com de la capitular. En el Cronicon Mayoricense apareix que al 1.415, el procurador reial

¹⁹² Receptacle que té el fons ple de forats iguals que serveix per separar objectes.

¹⁹³ Conjunt de matèries que quedaven en suspensió en un líquid.

pagà a Jaume Garriga de Robines, la quantitat de 9 lliures, per una casa i corral, comprats per compte del rei per a establir la bodega, a fi de dipositar-hi en ella el delme dels vins corresponents al monarca¹⁹⁴. Inca, per la seva banda, jugava un paper important, per mos que era centre redistribuidor de vi per tota l'illa de Mallorca, en la diada de Sant Bartomeu, s'hi venia el delme del vi. Ciutat, com a capital del Regne, tenia gran nombre de vinyes, com s'ha dit anteriorment, i tenia una gran producció. En el cas d'Alcúdia, aquesta vila patí un descens de la producció bladera en contraposició del vi, a mitjans del segle XIV. Així que el rei Martí I eximí als alcudienecs del sisè del vi i eixamplà els seus privilegis¹⁹⁵. S'hi establí un celler per mos de què molta de la producció es destinava a l'exportació, fonamentalment a Menorca i cap a Sardenya¹⁹⁶. Per tant, des d'aquesta parròquia, començaria el viatge comercial del vi mallorquí per la Mediterrània. En darrer terme, a Sóller també ha esdevenir important el conreu de vinya al llarg de l'Edat Mitjana, per això, no era d'estranyar que hi hagués un celler per a distribuir vi per les diverses viles situades a la Serra, a l'igual que des d'ella, partia el vi de Mallorca cap a Catalunya i sud de França. El de Sineu, segurament, a l'igual que alguns dels altres, devia tenir doble funció: servia per a emmagatzemar blat i vi. Els quals es repartien per la zona del Pla de Mallorca.

Dins d'aquests grans cellers el vi es guardava dins les bótes, que eren anomenades *congrenyades* per gruixats cercols que l'envolten, que se subjectaven gràcies a agafalls de ferro, els quals rebien el nom de *congrenys*¹⁹⁷. Aquests solien esser de fusta de roure, i algunes vegades, de fusta d'olivera. En aquestes bótes *congrenyades*, el vi s'introduïa per una obertura superior que posteriorment quedava closa. La bóta s'anava omplint amb un embut o amb una canal. Davant d'aquests recipients, hi havia un forat quadrat per on s'hi podia fer net l'interior amb aigua i calç. En el celler, les bótes *congrenyades* se situaven en una certa elevació, sobre unes fustes als laterals del local.

Des dels distints cellers de Mallorca, el transportava vi cap a les diferents tavernes que es trobaven a Ciutat. En elles es venia el vi, en somades, a la menuda, a particulars. Cada taverner o tavernera cobrava 25 sous mensuals. Aquestes tavernes eren la *taverna den Daniel Creus, damunt de Sant Miquel*; la *taverna de la dona Montserrat, del cap avall de la bosseria*; la *taverna de la dona Eulàlia, prop del proador de na Xona*; la *taverna de la dona Llúcia, prop de la porta del Call*; la *taverna den Joanico, a l'adoberia vella*; i la *taverna den Joan Segals, prop del pou del mercat*.

¹⁹⁴ CAMPANER, Á. (1.984): *Cronicon Mayoricense*, Ed. Establecimiento tipográfico de Juan Colomar y Salas, Palma, pàg 152.
¹⁹⁵ MAYOL LLOMPART, A.: "El vi en el sistema tributari de Mallorca (segles XIV-XV)", *Mayurqa* 26, Ed. UIB, Palma, 2000, pàg 165 i 167.
¹⁹⁶ MAS FORNERS, A.; ROSSELLÓ BORDOY, G.; ROSSELLÓ VAQUER, R. (1.999): *Història d'Alcúdia. De l'època islàmica a la Germania*; Ed. A juntament d'Alcúdia, Alcúdia, pàg 221.
¹⁹⁷ Cada un dels cercols de fusta, composts per diverses corbes, els quals envolten estretament les bótes *congrenyades*.

Taverna

Per altra banda, el vi, com la resta de productes que formaven part de la trilogia mediterrània, blat i oli, juntament amb l'hortalissa i el bestiar, estava gravat per l'impost anomenat el *delme*.

En el present treball, s'ha estudiat el comportament del tribut entre els anys 1.380 i 1.420, consultant dos tipus d'informacions: l'eclesiàstica i la reial. Així, per a poder redactar l'etapa compresa del 1380 fins al 1413, s'ha utilitzat les fonts a l'Arxiu del Regne de Mallorca, concretament les que fan referència a tot l'adquirit pel monarca gràcies al delme, i es troba en la secció de Patrimoni Reial. En canvi, des del 1.400 fins al 1.420, s'han consultat les fonts eclesiàstiques referents al Capítol de la Seu, en la sèrie documental titulada Mesa Capitular, la qual queda custodiada a l'Arxiu Capitular de la Seu de Mallorca.

De manera comuna, tant per la part reial com per l'eclesiàstica, s'ha estudiat el comportament del delme del vi de l'illa de Mallorca i de Menorca. De les Pitiüses no en tenim constància, per mos que pertanyien a la Diòcesi de Tarragona. Per tant, en el cas de Mallorca, s'ha fraccionat l'illa en cinc seccions: Ciutat-Marratxí, Serra de Tramuntana, Raiguer, Pla i Llevant-Migjorn. El cultiu de la vinya i la producció de vi era extensible en totes les parts de la balear major.

El delme del vi gravava el 10% de la verema produïda. Es feia efectiu al Rei, al Bisbe, al Cabildo diocesà i altres senyors feudals. Es pagava en diners o en espècies.

Per poder obtenir els ingressos del delme, hi havia tot un sistema perfectament estructurat i desenvolupat. En primer lloc, tant el Rei com en Capítol de la Seu, feien el recompte de l'anyada que s'havia obtingut. Llavors, s'encomana als *portadors de lletres* que anassin per totes les parròquies de fora de la Ciutat a fer la *crida*, amb la qual s'avisava a totes les persones que volguessin adquirir el delme, fossin en la data i lloc estipulat. En el cas del vi, es venia a la plaça d'Inca, en la diada de Sant Bartomeu, 24 d'agost.

Una vegada avisats els forans, se subhastava el tribut, públicament, i a dit efecte, tant el monarca com els canonges facultaven a un *corredor*¹⁹⁸ per a què subhastés l'anyada o l'atorgués a l'oferta més avantatjosa, la qual, no havia de ser, necessàriament, de manera immediata, a la del millor postor.

La procuració reial i la capitular recorrien al sistema de venda per subhasta, per mos que es considerava que era un procediment més operatiu i còmode que la gestió per recaptació directa, cosa que implicava mobilitzar a tota una esquadra de recaptadors, que eren portadors de lletres i corredors.

Només en el cas de què les licitacions en la venda no eren rebudes a la baixa o per no inspirar el licitador, entre d'altres casos, si la venda quedava deserta, que no hi hagués *llevador*¹⁹⁹-comprador del delme, es recorria a la recaptació per gestió directa.

¹⁹⁸ Intervenia en compra-vendes i altres contractes, anunciant-los, posant en relació les parts contractants.

¹⁹⁹ Encarregat de portar el comptes d'entrades i sortides.

Els compradors havien de deixar constància de la transacció-adquisició del tribut, firmant una notificació, la qual quedava sota tutela d'un notari.

Tots els ingressos obtinguts se separaven entre el Rei, el Bisbe i el Capítol.

Així, en primer terme, ens hem centrat en l'estudi de les entrades aportades al patrimoni reial gràcies al delme. Per a la secció reial, s'han observat d'entre anys 1.380 fins al 1.413, alhora que també, s'han fet les cinc seccions de Mallorca.

Des del primer moment, ja es deixava veure en la documentació, que en la balear major hi havia una zona especialitzada en el conreu de la vinya i la conseqüent producció de vi. Aquesta era la comarca del Raiguer. Destacant els casos de les parròquies d'Inca i Robines. Els ingressos aportats a la procuració reial per part del Raiguer oscil·laven entre un 50 i 25 %, sent la millor anyada al 1.411, amb uns màxims de 63,2 % i un total de 1.070 lliures; en contraposició del 1.413, amb l'aportació d'uns ingressos de 120 lliures, per tant un 14,3 %.

Com s'ha dit, dins del Raiguer destacaven, en primer lloc, el conjunt polític-administratiu format per Inca, Selva i Campanet. Per ordre, havia de ser el major aportador d'efectius a les arque reials, era la capital del districte i a on es venia el delme del vi en la diada de Sant Bartomeu. Els seus ingressos anaven d'entre 200 i 400 lliures anuals, exceptuant l'any 1.411, que s'arribaren a aportar 602 lliures. A Inca, la vinya era el principal cultiu, ja des d'època àrab. Per mos que aquest conreu s'adaptava perfectament a les condicions del sòl i del clima. Era lloc important, hi havia un celler episcopal, ordenat construir al 1.263, pel bisbe Torrelles. Així, de l'expansió del conreu de la vinya per les contrades inques i de la seva importància dins del conjunt d'ingressos de la Corona, en fou prova el fet que l'any 1282, funcionaven, ja, dos cellers construïts *ex professo*, un a Ciutat i l'altre a Inca, per emmagatzemar el vi que pertocava al rei, en virtut de delmes i altres drets²⁰⁰.

Dins del Raiguer, destacava, en quant en aportacions al delme reial, la parròquia de Robines. En ella la tradició vitícola encara hi és vigent en l'actualitat. Els ingressos podien anar de 30 a 110 lliures al 1.412, en que fou la millor anyada. Per aquest motiu, s'ha documentat que al 1.339 hi havia grans extensions de vinyes. Era i, encara actualment que, en les terres binissalemeres hi hagués una simbiosi perfecta entre el blat i la vinya. En la mateixa parcel·la s'hi podien trobar aquests dos tipus de conreu.

Robines, seria centre de poder local, la seva extensió seria, en certa mesura, bastant gran. Es devia a què englobava, des del segle XIII, tota un sèrie de cavalleries, concretament, cavalleries majors, pròpies de l'alta noblesa. A Binissalem, la que comptà amb major territori fou la de Morneta, la qual anava des del mateix poble fins a Lloseta. Li seguia, en grau d'importància la de les Dones de les Jonqueres que s'estenia cap a Robines i Biniagual²⁰¹, on hi havia una interessant afició per la vinya. També hi havia la Cavalleria de na Bausana, la qual s'atorgà al Capítol de la Seu al 1.336, la qual arribava fins a Sencelles. I la darrera, cavalleria menor, sa Torre, que quedava dispersada per Binissalem, Alaró, Consell i Santa Maria del Camí. Per tant, com es pot observar, l'extensió de Robines era considerable en època medieval. Tot el seu territori estava dibuixat per vinya, no és estranyar, doncs, que hi hagués un celler, on dipositar-hi la verema obtinguda en la zona. Així, Robines era una de les parròquies que ingressaven majors efectius a les arque reials, en referència al delme.

Dins de la comarca del Raiguer, en tercer grau en importància en quant en aportacions, era la vila d'Alaró. Tenia un comportament bastant lineal, és a dir, solia ingressar, de manera anuals, de 30 a 35 lliures. Malgrat el cultiu estrella de la vila era el

²⁰⁰ LLABRÉS, J. i ROSSELLÓ, R. (1.998): *Inca en la història (1.229-1.349)*, Ed. Ajuntament d'Inca, Inca.

²⁰¹ Logaret situat entre Binissalem i Sencelles, en el pla de Biniali

de l'olivera, els conreus de secà, vinya i blat, també hi tenien una certa presència, gràcies a la seva situació, entre el pla i la muntanya.

Seguit de ben aprop, apareixia Sencelles, amb uns ingressos de 6 a 20 lliures per al delme de la procuració reial. Aquest a l'estar situat en la zona plana de Mallorca, les seves importants aportacions eren amb el delme del blat. Però, segurament, segut a què la vinya era un tipus de conreu que s'adaptava en el sòl on es conreava, en terres difícils, com ho poguéu fer el cereal, i possiblement, a causa de la seva proximitat de Robines, la vinya s'estengués per aquestes contrades.

En darrer lloc, quedava la vila de Santa Maria del Camí. Solia ingressar uns efectius d'entre 8 i 16 lliures anuals a les arques reials, exceptuant, l'any 1.412, que arribà a aportar 200 lliures i 10 sous, un cas excepcional. Però per la resta d'anys, les aportacions eren a la baixa, malgrat, el cultiu de la vinya i la tradició vitícola estàs ben assentada en la zona. La vinya va anar guanyant terreny en detriment del cultiu de l'olivera i del cereal. Fins al punt que, en la dita vila, hi ha l'existència d'una zona anomenada *es Vinyet*, la qual limita amb Santa Eugènia, Sencelles i Consell.

En referència a la recaptació del delme del vi per a la part del Rei, en segon lloc, en importància en quant a ingressos, apareixien la Ciutat i la Serra de Tramuntana. Ambdues feien unes aportacions semblants. La primera, la capital del Regne de Mallorca, ingressaria entre un 20 i un 40% respecte al total del tribut. Sent la millor anyada al 1.394 amb 681 lliures. Cal tenir en compte, que era a la Ciutat, on es trametia el vi produït de diferents zones de l'illa per a què fos venut, a la menuda, en les diverses tavernes ciutadanes. A més, juntament amb l'hortalissa, la vinya esdevení un altre tipus de cultiu estrella en les contrades. Seguint el treball de Rosselló Bordoy i Barceló Crespí (2.007)²⁰², es refereixen a què en època musulmana ja es documentava vinya (topònims en *karm*). L'expansió de la vinya va fer possible l'existència d'una àmplia zona, envoltant la ciutat, coneguda com el *vinyet*²⁰³, com el topònim documentat en la parròquia de Santa Maria.

De ben a prop, es presentaven els pobles situats a la Serra de Tramuntana. En el seu conjunt, solien aportar a les arques del patrimoni reial entre un 16 i un 22 % del total. L'any de major recaptació fou al 1.413, amb 1.413, per contra, de les 62 lliures adquirides al 1.402.

En la Serra de Tramuntana, el cultiu de la vinya hi va arrelar amb força. Sobretot a partir del segle XV, amb la introducció d'una nova espècie de vi, dolç, la malvasia. Però aquest tipus estava absent de pagar el delme. Malvasia, era una ciutat grega de Morea, la qual va estar connectada amb la dinastia catalanoaragonesa, i en concret, amb la casa reial de Mallorca. Així, quedava documentat, amb les cartes que enviava el rei Pere III, als productors de vi mallorquins. El 18 de juliol del 1.352, Pere III demanà als seus procuradors del Regne de Mallorca que li enviïn *dues vegetes sive botas de mena plenas meliori vino greco ducedine carente, quod invenire poteris in Maiorice*²⁰⁴.

Altra escrita pel rei, a València, el 22 de maig de 1.371, mana al mestre racional Berenguer de Codinachs que pagui al procurador reial de Mallorca, Berenguer Llobet, *algunes quantitats de diners en çò que han costat dues bótes plenes de vin grech i mija bóta de vin blanc de Mallorches*²⁰⁵.

²⁰² ROSSELLÓ BORDOY, G. i BARCELÓ CRESPI, M. (2.007): *La Ciudad de Mallorca. La vida cotidiana en una ciudad mediterránea medieval*, Col. Rrafaubetx, 28, Ed. Lleonard Muntaner, pàg 145.

²⁰³ BARCELÓ CRESPI, M. (1.988): "Aspectes agraris d'un nucli urbà", *Bulletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, 44, Ed. BSAL, Palma, pàg 195.

²⁰⁴ TRENCHS, J. : *El vi a la taula reial: Documents per al seu estudi a l'època del rei Cerimoniós*; ACA, RC, 1417, fol 104v.

²⁰⁵ *Ibidem* , ACA, RC, 1429, fol 172.

La malvasia es va extensar, preferentment, a Banyalbufar i a Estellencs, on la tradició islàmica del cultiu de vinya en les terrasses vora la mar, va seguir vigent en època cristiana.

En el nord de l'illa de Mallorca, la vinya ja es documenta des d'època romana, concretament, al municipi de Pol·lèntia, on s'hi desenvolupà una important tasca vitícola, en les excavacions en el sòl de marès, on després d'emplenar-les amb terra vermella, de les contrades, es plantaven els ceps.

El principal protagonista de la Serra de Tramuntana, pel que fa al delme de la porció reial fou la parròquia d'Alcúdia. Solia ingressar de 116 fins a 281 lliures anuals. Aquesta darrera quantitat fou el punt més àlgid, en quant a recaptacions, al 1388. En canvia, la pitjor anyada va esdevenir entre els anys 1.391, 1.392 i 1.393, en els quals només s'aportaren 42 lliures, 4 sous i 4 diners.

El cultiu de la vinya a Alcúdia va esdevenir primordial per a l'economia local en època medieval. Des de mitjans del segle XIV, la recaptació del delme del cereal descendí considerablement a favor del vi. Així que, al 1395, el rei Joan I donà el privilegi a Alcúdia pel qual el vi fabricat en el terme era exempt d'impostos de venda²⁰⁶. I, posteriorment, dos anys més tard, al 1.397, el rei Martí I eixamplà els privilegis d'Alcúdia, eximint-los del sisè del vi i de qualsevol altre gravamen²⁰⁷. Amb aquesta quota del sisè es gravava la sisena part del preu de compra del vi al lloc de producció. Al 1.410, per ordre reial del Gran General Consell, se sap que els alcudienecs tenen mandat que els eximeix de pagar el quint del vi²⁰⁸.

Per tant, es pot observar com aquest conreu va esdevenir de certa rellevància en l'economia alcudienca i, extensible, en la mallorquina. Gràcies al camí d'Inca, que passava per les parròquies del Raiguer, tenia els dos extrems a Santa Maria i Alcúdia, i era, aquest, el viatge que feia el vi per anar cap a la Ciutat.

Molt del vi produït en la zona es destinava a l'exportació, fonamentalment a Menorca, malgrat, en ella, hi hagués producció pròpia, però segurament no devia satisfer la demanda local, i s'havia d'importar des de la balear major, per contra, aquesta importava cereal menorquí. També, es transportava vi alcudienec cap a l'illa de Sardenya²⁰⁹. Segons Mas Forners et alii, situen la zona més extensa de conreu de vinya a les terres properes al nucli urbà, com a Vila-roja o al Camp de Santa Maria²¹⁰.

Com a zona productora de vi, també, havia de disposar d'un celler, on poder-hi emmagatzemar els brous, els quals, hem pogut saber, que disposava dels utensilis necessaris per fer vi: bótes, cups, premsa, bancs, estopes o portadores.

²⁰⁶ JUAN VIDAL, J: "Evolució de la producció vitícola a Mallorca entre els segles XIV i XVII", *Vinyes i vins, mil anys d'història: actes i comunicacions del III Col·loqui d'Història Agrària sobre mil anys de producció, comerç i consum de vins i begudes alcohòliques als Països Catalans*, febrer del 1990, coord. Emili Giralt i Raventós, Vol. 1, 1.993, Barcelona, pàgs. 409-417.

²⁰⁷ MAYOL LLOMPART, A.: "El vi en el sistema tributari de Mallorca (segles XIV-XV)", *Mayurqa* 26, Ed. UIB, Palma, 2000, pàg 165.

²⁰⁸ Íbidem, pàg 167.

²⁰⁹ MAS FORNERS, A.; ROSSELLÓ BORDOY, G. I ROSSELLÓ VAQUER, R. (1.999): *Història d'Alcúdia. De l'època islàmica a la Germania*, Ed. Ajuntament d'Alcúdia, Alcúdia, pàg 221.

²¹⁰ Íbidem, pàg 222.

Celler

En la Serra de Tramuntana, l'altra parròquia en importància, pel que fa al delme del vi per la part de monarca, fou la de Sóller. La tònica habitual era la d'ingressar a les arques reials unes 40 lliures anuals, exceptuant la millor anyada, que fou la del 1.382, amb uns màxims de 60 lliures; per contra, el pitjor fou el 1.412, amb unes 14 lliures.

Seguit de ben a prop, apareixia, en grau d'importància, la vila de Valldemossa. Aquesta feia uns ingressos anuals d'entre 25 i 50 lliures. El pitjor any fou al 1.390, amb una aportació mínima de 9 lliures; en canvi, al 1.382 i al 1.413, arribaren als seus màxims amb uns efectius de 50 lliures. Val dir, que tant a Sóller com a Valldemossa, el cultiu fonamental desenvolupat en les seves contrades era l'olivera, però en les marjades on s'hi conreava l'arbre, també eren aprofitades per sembrar-hi els ceps.

En referència a les demés viles de la part septentrional de Mallorca, com Bunyola, Esporles i el conjunt de les tres parròquies²¹¹, aportaven uns ingressos d'entre 10 i 20 lliures anuals. Presentaven un mateix comportament. Eren zones on el cultiu de la vinya no s'hi va establir amb gaire força, malgrat, la planta pogués créixer en terrenys difícils, es va optar per un altre tipus d'agricultura.

La quarta comarca de Mallorca en importància en quant a aportacions al delme de la procuració reial, era la del Pla. Representava entre un 11 i 25 % anuals. Tenia un comportament bastant irregular. Els màxims ingressos s'aconseguien al 1.405 amb un total de 283 lliures i 5 sous. En contraposició, al 1.402, només s'arribaren a 35 lliures.

Com s'ha dit anteriorment, aquesta zona era l'estrella del cultiu de cereal, predominantment de blat. Així, la presència de la vinya, també, era interessant, ja que eren i són dos tipus de cultius que s'avenen perfectament. A l'igual com en el delme del blat, un dels pobles que aportava majors quantitats de lliures a les arques reials era el de Sineu-Sant Joan. Aquest era població amb privilegi reial, a més de ser la capital del Pla, era distribuïdora de vi i blat per l'illa de Mallorca.

Com centre comercial important, en ella s'hi va construir el Palau del Rei, al 1.309, Jaume II. En ell, s'hi disposava d'un celler. El qual estava situat al davant del Pati d'armes. Fins al punt, va arribar a ser tan important que, també, s'hi construï un celler bisbal: el celler del bisbe, on es depositaven cada any els delmes i primícies que els bons cristians entregaven per subvenir i ajudar a les moltes despeses que gravaven l'església.

Els ingressos de la parròquia al patrimoni reial oscil·laven d'entre 70 i 140 lliures. Sent, el 1.405, la màxima recaptació amb 155 lliures; en canvi, els menors ingressos foren al 1.391 amb, només, 17 lliures.

Per la seva banda, Porreres, solia aportar unes sumes que podien anar d'entre 30 i 70 lliures. La pitjor anyada, a l'igual que Sineu, fou al 1.391, amb 26 lliures; per

²¹¹ Andratx, Calvià i Puigpunyent

contra, al 1.388, es van recaptar 119 lliures. En ella la qualitat de la terra era òptima per als cereals i la vinya.

Seguidament, apareixia el grup format per Montuïri i Castellitx. Ingressaven de 20 a 40 lliures anuals. Com la resta de casos anteriors, eren viles predominantment cerealícoles. La màxima producció s'aconseguí al 1.382 amb 49 lliures; i els seus mínims arribaren al 1.394, amb 19 lliures.

En darrer terme, en el Pla, es presentava la parròquia de Petra. La qual solia ingressar entre 10 i 20 lliures a les arquees reials. Aquest, a l'igual que Porreres i Montuïri, foren poblacions creades al 1.300, i era una dinàmica habitual que en aquestes noves parròquies, el cultiu de la vinya hi tengués una certa representació.

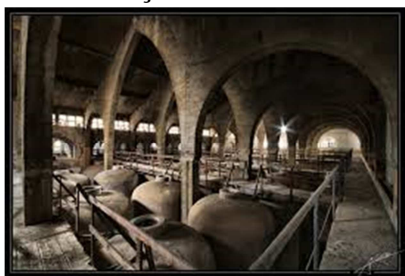
En la cinquena comarca en importància en quant a ingressos per al monarca, era la formada pels pobles del Llevant i Migjorn mallorquins. Gairebé tots ells eren pobles de nova formació, i per tant, la vinya i el vi eren productes apreciats en aquesta zona.

De la globalitat del delme del vi de la part reial, la zona meridional era la sumava menys efectius. Així ho demostren els documents. Els màxims s'aconseguien al 1.412, com a cas excepcional, amb 663 lliures i 4 sous. Per tant, la seva representació suposaria entre un 5 i un 10 % respecte del total

El principal protagonista fou la parròquia de Lluçmajor, amb unes aportacions d'entre 30 i 50 lliures. Sent la pitjor anyada al 1.390, amb 17 lliures; en contraposició, del 1411, amb 70 lliures. Val a dir que la vila de Lluçmajor, fou creada al 1.300, per Jaume II, tenia al seu abast un ampli territori. Malgrat, el cultiu del cereal i la cria de bestiar hi tenien una forta presència, el cultiu de vinya era, en sí mateix, interessant.

De ben a prop, li seguia, la parròquia de Manacor-Bellver, amb uns ingressos, que podien anar de 20 a 50 lliures. Menys el cas excepcional del 1.412, que feu una aportació de 402 lliures per a la procuració reial.

Per la seva part, Campos i Felanitx tenien un comportament semblant. Les sumes que donaven oscil·laven entre 10 i 20 lliures. Esdevenint, si cas dir-ho, encara, més importants les sumes de Felanitx, que les de Campos. Però, així i tot, a mesura que ha anat passant el temps, aquestes darreres viles, han esdevingut les principals zones vitícoles de Mallorca, juntament amb el Raiguer. Fins al punt que a les primeries del segle XX, a Felanitx, seguint la seva tradició històrica, s'hi creà el Celler Cooperatiu *es Sindicat*, amb el qual quedava ben arrelat que Felanitx era el centre mallorquí de la producció i comerç del vi de la història contemporània mallorquina.

es Sindicat

DELME DEL VI DE LA PART REIAL (1.380-1.413)

1.380²¹²

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Mateu Guillem Muntanyans de Montuïri Mateu Vilar de Ciutat, olier	34 lb
Bunyola	Jaume Huguet	10 lb 10 s
Alcúdia	Jaume Julià Guillem Tió	176 lb
Esporles	Pere Mateu de Ciutat Guillem Muntanyans de Montuïri	20 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Mateu Guillem Muntanyans de Montuïri Mateu Villar, olier de Ciutat	19 lb
Sóller	Berenguer Venrell Bartomeu Venrell Bernat Alzina de Sóller	51 lb
SUMA TOTAL		310 lb 10 s
RAIGUER		
Santa Maria	Arnau Gombau Andreu Roca, de Santa Maria els dos	8 lb
Inca, Selva i Campanet	Guillem Bonet Bernat Guiet , tots d'Inca Bernat Febrer taverner	352 lb
Alaró	Jaume Coll d'Inca	21 lb
Robines	Pere Contarella rector de Santa Eulàlia	56 lb
Sencelles	Pere Pons Pere Arrom	10 lb 10 s
SUMA TOTAL		447 lb 10 s
PLA		
Petra	Andreu Galmés Bernat Gibert	11 lb
Montuïri i Castellitx	Guillem Serra d'Inca Arnau Esquerre de Ciutat	37 lb
Porreres	Andreu Mora Joan Riera Marimon Ferran Antoni Riera	58 lb
SUMA TOTAL		106 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Joan de Seva Antoni Morey	20 lb 5 s
Llucmajor	Domingo Pàmies de Llucmajor Jaume Bonet	36 lb
Campos	Jaume Blanc Antoni Riera	10 lb 10 s
Felanitx	Pere Escarp Pere Truyols de Manacor Mateu Massot de Santanyí	10 lb
SUMA TOTAL		76 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		940 lb 15 s

²¹² ARM, RP-3809, fol 5-147

1.382²¹³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Tomàs Bendutxi	531 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Francesc Masser Bernat Cerdà Bernat Ferrer En Claret	50 lb
Bunyola	Bernat Pasqual Mateu Huguet	12 lb
Alcúdia	Guillem Cursach Bartomeu Bach	120 lb
Esporles	Romeu Fontanet rector d'Esporles	19 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Bertran ciutadà Ramon Pere Guillem Ensenyat	12 lb 10 s
Sóller	Bartomeu Vanrell Ramon Mosqueroles Bernat Duran Gil Peris Berenguer Vanrell tots de Sóller	59 lb 19 s
SUMA TOTAL		273 lb 9 s
RAIGUER		
Santa Maria del Camí	Estrany Buadella Miquel Cardell	14 lb
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Guillem Malferit Romeu Cifre Jaume Gual	400 lb
Alaró	Joan Cama Francesc Pi	34 lb
Robines	Guillem Massaguer Pere Figuera Pere Llorenç de la Sala	70 lb
Sencelles	Pere Llorenç de Sencelles e sa muller Bernat Ferrer del dit lloc	22 lb
SUMA TOTAL		540 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Ferrer Peleya Joan Calvó Joan Busquet Guerau Francesc de l'Anyell	91 lb
Petra	Bartomeu Bernat Jaume Galmés Andreu Galmés	21 lb 10 s
Montuiri i Castellitx	Pere Viver de Ciutat Pere Serra de Montuiri	49 lb
Porreres	Andreu Mora i Antònia muller sua Joan Riera Marimon Ferran Joan Riera fill den Jaume Riera i la dona Marió muller sua	68 lb
SUMA TOTAL		229 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Llorenç de Robines Joan de Seva Bertran Morey Antoni Morey Antoni Sureda de Manacor	27 lb
Llucmajor	Domingo Pàmies Jaume Bonet de Llucmajor	45 lb
Campos	Jaume Blanc Bernat Nicolau	7 lb
Felanitx	Pere Escarp prevere Guerau Escarp Coloma muller sua	17 lb 10 s
SUMA TOTAL		96 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.670 lb 9 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Nicolau Corretger pellisser Tomàs Bendutxo corder Bernat Busquet paraire Mateu Vilar hortolà Saura muller del dit Tomàs Bendutxo, tots de Ciutat	531 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Francesc Masser Bernat Cerdà Bernat Ferrer en altra manera, apellat Claret	50 lb
Bunyola	Bernat Pasqual Mateu Huguet	12 lb
Alcúdia	Guillem Cursach Bartomeu Bach de dit lloc	120 lb
Esporles	Romeu Fontanet rector de l'església d'Esporles	19 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Bertran de Puigpunyent e ciutadà Arnau Pere Guillem Ensenyat fill den Guillem Ensenyat	12 lb 10 s
Sóller	Bartomeu Venrell Ramon Moscaroles Bernat Duran Gil Peris Berenguer Venrell, tots de Sóller	59 lb 19 s
SUMA TOTAL		273 lb 9 s
RAIGUER		
Santa Maria	Estrany Buadella de la parròquia d'Inca Miquel Cardell de Selva	14 lb
Inca, Selva i Campanet	Guillem Malferit Ramon Fuster d'Inca Jaume Gual	400 lb
Alaró	Joan Cama Francesc Pi	34 lb
Robines	Guillem Massaguer Pere Figuera Pere Llorenç de la Sala	70 lb
Sencelles	Pere Llorenç de Sencelles i sa muller Bernat Ferrer de dit lloc	22 lb
SUMA TOTAL		540 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Ferrer Peleya Joan Calvó Guerau Requesens Joan Busquet Francesc de l'Anyell	90 lb
Petra	Bartomeu Bernat Jaume Galmés Andreu Galmés	21 lb 10 s
Montuïri i Castellitx	Pere Viver ciutadà Pere Serra de Montuïri	49 lb
Porreres	Andreu Mora i Antònia muller sua Joan Riera Marimon Ferran Joan Riera fill den Jaume Riera La dona Marió muller sua	68 lb
SUMA TOTAL		228 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Llorenç de Robines Joan de Seva Bertran Morey Antoni Morey Antoni Sureda de Manacor	27 lb
Llucmajor	Domingo Pàmies Jaume Bonet de Llucmajor	45 lb
Campos	Jaume Blanc Bernat Nicolau	7 lb
Felanitx	Pere Escarp prevere Garau Escarp Coloma muller sua	17 lb 11 s
SUMA TOTAL		96 lb 11 s
SUMA UNIVERSAL		1.669 lb 10 s

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Eimerich Francesc de Brossa Joan Caulelles Jordi Roig Bernat Saval Ramon Roig Bartomeu des Cos	720 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Guillem d'Orvall Pere Veí Bartomeu de Beses de Ciutat	28 lb
Bunyola	Pere Moragues Guillem Tria	9 lb
Alcúdia	Arnau Oliver e la dona Caterina muller sua	116 lb
Esporles	Antoni Mates peraire de Ciutat	15 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jordi Crespí Guillem Caselles de Bunyola	20 lb
Sóller	Bartomeu Venrell Guillem Boiosa Pere Bou Bartomeu Prats	42 lb
SUMA TOTAL		230 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Pere Cahua	16 lb
Inca, Selva i Campanet	Bernat Blanc peraire Bernat Aguiló draper, tots de Ciutat	300 lb
Alaró	Joan Cama	21 lb
Robines	Jaume Cantarelles del dit lloc Miquel Quintana	32 lb
Sencelles	Joan Riera Guillem Romanya Pere Arrom	15 lb
SUMA TOTAL		384 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Esteve Prats Guillem des Colell Pere Mateu Guillem Mateu de Sineu	82 lb
Petra	Bernat Gibert de la parroquia del dit lloc	12 lb
Montuiri i Castellitx	Guillem Romanya Domingo Joan de Montuiri	36 lb
Porreres	Juan Riera Francesc Vehí Bernat Nicolau	50 lb
SUMA TOTAL		180 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Jaume Belloch Arnau Sureda Bartomeu Frau, tots de Manacor	35 lb
Llucmajor	Mateu Mas del dit lloc Jaume Cardell	40 lb
Felanitx	Jaume Guasch del dit lloc	12 lb
SUMA TOTAL		87 lb
SUMA UNIVERSAL		1.601 lb

1.388²¹⁶

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Jaume Mates picapedres	510 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bartomeu Mager Antoni Mascaró	25 lb
Bunyola	Pere Moragues Guillem Adrover	11 lb
Alcúdia	Bernat Blanc paraire Leonard Aguiló Pere Portal Antoni Portal teixidor Tomàs Bendutxo de Ciutat	170 lb
Esporles	Mateu Vilar mesurador d'oli Pere Benvengut	20 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Bertran de Ciutat	18 lb
Sóller	Gabriel Mataró de Ciutat Guillem de Mas Nou de Sóller	50 lb
SUMA TOTAL		294 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Pere Cahua	11 lb
Inca, Selva i Campanet	Gabriel ça Mar Francesc Domingo Guillem Planes	370 lb
Alaró	Joan Ponç	21 lb
Robines	Jaume Cantarelles Bernat Mateu Esteve des Mas	46 lb
Sencelles	Joan des Grau Esteve des Mas Simó Esteve Bernat Mascaró Bernat Bugatells	18 lb
SUMA TOTAL		465 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bernat Blanc paraire Leonard Aguiló Pere Portal Antoni Portal teixidor	110 lb
Petra	Miquel Pulleris de Manacor Berenguer Garcies	12 lb
Montuïri i Castellitx	Pere Serra de Montuïri	37 lb
Porreres	Felip ça Font Francesca sa muller	119 lb
SUMA TOTAL		278 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Jaume Belloch Arnau Sureda	36 lb
Llucmajor	Miquel Catany Simon Montanyans Pere Mas	33 lb
Campos	Jaume Tayades Bernat Nicolau, tots de Campos	6 lb
Felanitx	Pere Escarp prevère	13 lb
SUMA TOTAL		88 lb
SUMA UNIVERSAL		1.125 lb

156

²¹⁶ ARM, RP-3813, fol 28-128

217 **1.388-1.390**²¹⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Pere Pont Francesc Llana Francesc Codines mercader de Mallorca	540 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Mascaró Bernat Mager	26 lb
Bunyola	Joan Carbonell notari	6 lb
Alcúdia	Pere Ribes Antoni Maura Antoni Eixartell Antoni Martí	281 lb
SUMA TOTAL		313 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Dachs del dit lloc	11 lb
Inca, Selva i Campanet	Gabriel ça Mar Francesc Domingo Francesc Llana Montsó Balaguer	400 lb
SUMA TOTAL		411 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Esteve Prats Jaume Bruguera Domingo Pàmies Berenguer Comte Miquel Andreu	160 lb
SUMA UNIVERSAL		1.424 lb

1.390²¹⁹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Francesc Llana	162 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Pere Ribes Antoni Maura Antoni Creixell Antoni Martí	140 lb 10 s
Sóller	Romeu Mercader Tomàs Seu	41 lb
Valldemossa	Antoni Mascaró	8 lb
Esporles	Francesc Loreda d'Esporles	27 lb
Andratx	Berenguer Fiol	13 lb
SUMA TOTAL		229 lb 10 s
RAIGUER		
Inca	Francesc Domingo d'Inca Felip Tous	215 lb
Robines	Miquel Costa sastre de Ciutat Domingo Moltó teixidor Jaume Rubí teixidor	42 lb 18 s
Sencelles	Pere Far	6 lb 19 s
Alaró	Guillem Ponts	9 lb
Santa Maria	Guillem Dachs de Santa Maria	6 lb
SUMA TOTAL		279 lb 17 s
PLA		
Montuïri i Castellitx	Pere Cuc Pere Serra	32 lb 13 s 4 d
Porreres	Romeu Albert	32 lb
Petra		15 lb
Sineu	Domingo Pàmies Jaume Burguera Berenguer Comte de Ciutat	108 lb
SUMA TOTAL		187 lb 13 s 4 d
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Gabriel Vives de Llucmajor	17 lb
Campos	Bernat Bugatell notari	9 lb
Felanitx	Jaume Belloch	21 lb
Manacor	Francesc Llana ciutadà	57 lb
SUMA TOTAL		104 lb
SUMA UNIVERSAL		1.149 lb 10 s 4 d

²¹⁷ ARM, RP-3814, fol 51-100v

²¹⁸ Llibre incomplet

²¹⁹ ARM, RP-3815, fol 26-79

1.391, 1.392, 1.393²²⁰

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Francesc Llana mercader Pere Brondo ciutadà de Mallorca	680 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Pere Martí corredor de Llevant Antoni Mascaró de Valldemossa	25 lb
Bunyola	Pere Benvengut Jaume Company tots de Ciutat	12 lb
Alcúdia	Bartomeu Bach	42 lb 4 s 4 d
Esporles	Arcís Figuera d'Esporles Martí Nadal d'Inca Bernat Poc d'Esporles Antoni Rosselló barber de Ciutat	20 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Benvengut Antoni Guasch teixidor de llana, tots de Ciutat	18 lb
Sóller	Jaume Venrell Francesc Venrell Arnau Montblanc	45 lb
SUMA TOTAL		162 lb 4 s 4 d
RAIGUER		
Santa Maria	Andreu Roca Pere Roca del dit lloc	12 lb
Inca, Selva i Campanet	Francesc Llana mercader	280 lb
Alaró	Pere Rodonyia de Robines Arnau Joan	27 lb
Robines	Joan Saumeta Gabriel Guàrdia Guillem Surribes de Ciutat	51 lb
Sencelles	Pau Piquer especiaire d'Inca Jaume Mecina de Sencelles	20 lb
SUMA TOTAL		1.380 lb
PLA		
Sineu	Guillem Guaxat de Sineu	80 lb
Petra	Miquel Borrell Joan Villardell argenter Antoni Sallent teixidor de Ciutat	17 lb
Montuïri	Guillem Romanyà pus jove Guillem Romanyà pare del dit Guillem Bernat Pol Jaume Huguet de Montuïri	25 lb
Porreres	Andreu Mora Antònia sa muller Bernat Valls Guillem Jaume del dit lloc	26 lb
SUMA TOTAL		148 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Estrany Caselles de Selva Guillem Caselles de Manacor Bernat Espareguera mariner de Ciutat	25 lb
Llucmajor	Guillem Verdera Mateu Mas Bonnanat Cardell tots de Llucmajor Bernat Llorenç peraire de Ciutat	62 lb
Campos	Esteve Vicens de Santanyí	17 lb
Felanitx	Bernat Bordoy de Felanitx Guillem Llodrà de Manacor	15 lb
SUMA TOTAL		94 lb
SUMA UNIVERSAL		2.464 lb 4 s 4 d

²²⁰ ARM, RP-3817, fol 51-156v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Mateu des Clapers Antoni Puig Nicolau Aguiló Pere Guielsen	681 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Ponç Balaguer Miquel Genestra prevere	25 lb
Bunyola	Jordi March Pere Campins	8 lb
Alcúdia	Antoni Munar paraire Pere Claret draper	135 lb
Esporles	Antoni Cafer	19 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Guasch Joan Riera	13 lb
Sóller	Bartomeu Vanrell Guillem Roure	41 lb
SUMA TOTAL		241 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Joan Babilon Pere Cahua	9 lb
Inca, Selva i Campanet	Pau Piquer Guillem Bonet Pere Guerrer Martí Ferrer Pere Reboll de la vila Bernat Cubell Girat Ramis Gabriel Samar	220 lb
Alaró	Pere Cevera Arnau Joan Antoni Guialmans	19 lb
Robines	Andreu Ferrer Antoni Ferrer tots de Robines Bernat Llorenç peraire de Ciutat	39 lb
Sencelles	Pau Ferrer prevere Pere Palau	13 lb
SUMA TOTAL		300 lb
PLA		
Sineu	Francesc Reixach Esteve Prats Guillem Colell	70 lb
Petra	Pere Caselles paraire Bernat Miró porter	
Montuïri i Castellitx	Pere Serra Pere Oller bracer	19 lb
Porreres	Julià Duran Ponç Feliu	33 lb
SUMA TOTAL		122 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Joan de Seva de Mancor	27 lb
Llucmajor	Miquel Saragossa	50 lb
Campos	Mateu Oriol de Porreres Pere Vicenç	11 lb
Felanitx	Bernat Berga	14 lb
SUMA TOTAL		102 lb
SUMA UNIVERSAL		1.446 lb

²²¹ ARM, RP-3818, fol 53-156v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Nicolau Aguiló Nadal Sobirats Bartomeu Salzet Jaume Moragues Berenguer Moragues Bartomeu Torner Jaume Dalmau	470 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Calafat Pere Vehí Bartomeu Mager	36 lb
Bunyola	Jaume Vinyoles Domingo Pedrolo Pere Pedrolo Antoni Vidal paraire	15 lb
Alcúdia	Jaume Montcada de Pollença Berenguer Siurell d' Alcúdia	181 lb
Eporles	Antoni Cafer	8 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Poquet	11 lb
Sóller	Francesc Roure Llorenç Roure Gabriel Peris Pere Merola	40 lb
SUMA TOTAL		291 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Pasqual Isern Miquel Mates	8 lb 10 s
Inca, Selva i Campanet	Gabriel Samar Bernat Albertí Francesc Cudines Antoni Solà Gabriel Ballester	400 lb
Alaró	Guillem Mir d' Alaró	28 lb
Robines	Pere Solà Antoni Solà	68 lb
Sencelles	Guillem Duran	15 lb
SUMA TOTAL		519 lb 10 s
PLA		
Sineu	Joan Santa Oliva	141 lb
Petra	Salvador Ferrer	28 lb
Montuïri i Castellitx	Guillem Duran porter Jaume Martí ciutadà	38 lb
Porreres	Julià Riera Antoni Oriol Bartomeu Trobat	70 lb
SUMA TOTAL		277 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Antoni Fuster	38 lb
Llucmajor	Miquel Catany	41 lb
Campos	Pere Palmer d' Inca	15 lb
Felanitx	Miquel Sabet [...]	16 lb 5 s
SUMA TOTAL		110 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		1.667 lb 15 s

1.397-1.398²²³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Feliu Busquet Antoni Caffer Joan Ritxardó ballester Pere Bas mercader	650 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Antoni Mascaró Joan Bonaventura	26 lb
Bunyola	Antoni Gilabert	12 lb
Alcúdia	Antoni Caffer Joan Rixardó ballester Feliu Busquet de Ciutat	261 lb
Esporles	Guillem Tria de Bunyola	11 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Antoni Caffer Antoni Escarp Jaume Caulana	12 lb
Sóller	[...]	40 lb
SUMA TOTAL		362 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Ramon Fels Pere Rotlan	11 lb
Inca, Selva i Campanet	Guillem Sadurní Pere Soler tots de Ciutat Pere Rabol d'Inca	431 lb
Alaró	Andreu Sunyer	26 lb
Robines	Gabriel Bastard Joan ses Oliveres Francesc Terrassa Berenguer Terrassa tots de Robines	64 lb
SUMA TOTAL		532 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Bernat Albertí paraire Francesc Codines Antoni Sala Francesc Llana Gabriel Fuster tots ciutadans	125 lb
Petra	Guillem Torrent Ramon Vicenç de Petra Joan Oliva de Sineu Antoni Obrador Guillem Jaume	23 lb
Montuïri	Arnau Bordoy Jaume Vinyoles de Montuïri Bernat Pellisser Pere Joan Antoni Palgues	31 lb
Porreres	Julià Riera Pere Escarrer Mateu Oriol tots de Porreres	63 lb
SUMA TOTAL		242 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Jaume Belloch Feliu Ballester Antoni Nadal prevere Guillem Colell de Manacor	37 lb
Llucmajor	Joan Riera Miquel des Puig picapedres de Ciutat Esteve des Puig Fuster Pere Portell de Castellitx	53 lb
Campos	Romeu Albert de Santanyí	12 lb
Felanitx	Guillem Valentí ciutadà Joan des Bach	30 lb
SUMA TOTAL		132 lb
SUMA UNIVERSAL		1.918 lb

²²³ ARM, RP-3821, fol 49-150

1.399²²⁴

POBLE ²²⁵	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Jaume Muncada de Pollença Berenguer Correy d' Alcúdia	181 lb
Esporles	Antoni Cafer	8 lb
SUMA TOTAL		189 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Pasqual Isern Miquel Mates	8 lb 10 s
Inca, Selva i Campanet	Bernat Albertí Gabriel Pomar Francesc Cudines Antoni Solà Gabriel Ballester	400 lb
Robines	Pere Solà Antoni Solà tots de Ciutat	71 lb 17 s 8 d
Sencelles	Guillem Duran Berenguer Garriga	15 lb
SUMA TOTAL		495 lb 7 s 8 d
PLA		
Sineu i Santa Joan	Joan Santa Oliva Bartomeu Corent	141 lb
Petra	Salvador Ferrer	28 lb
Montuiri i Petra	Guillem Duran porter Jaume Martí ciutadà	38 lb
Porreres	Julià Riera Antoni Miquel Bartomeu Trobat	70 lb
SUMA TOTAL		277 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Antoni Fuster del dit lloc	48 lb
Llucmajor	Miquel Conill Julià Tarragó de Llucmajor Miquel Catany	41 lb
Campos	Pere Palmer	15 lb
Felanitx	Miquel Sabet Arnau Ballester tots de Felanitx	16 lb 5 s
SUMA TOTAL		120 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		1.081 lb 12 s 8 d

1.401²²⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Nicolau Aguiló Miquel Saragossa [...] Oliver [...]	633 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Tria de Bunyola	8 lb
Inca	Francesc [...] Antoni Solà Gabriel Ballester Girart Ramis	266 lb
SUMA TOTAL		274 lb
PLA		
Petra	Jaume Omar	30 lb
SUMA TOTAL		30 lb
SUMA UNIVERSAL		937 lb

²²⁴ ARM, RP-3822, fol 86v-173v²²⁵ Ciutat i Marratxí no apareixen²²⁶ ARM, RP-3823, fol 32-137v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Joan Negre Bernat Dolcet	600 lb
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa ²²⁸	Antoni Mascaró	30 lb
Bunyola	Simon Figuera del dit lloc	15 lb
Alcúdia		165 lb 1 s
Esporles	Arcis Figuera del dit lloc Jaume Negre de Valldemossa Antoni Aulaguer Sabater Pere Metge carnisser de Ciutat	8 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Salzet Huguet Llops traginer	17 lb
Sóller	Pere Raig Francesc Roure Guillem Reure Guillem Sunyer tots de Sóller	37 lb
SUMA TOTAL		274 lb 1 s 9 d
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Tria de Bunyola	9 lb
Inca, Selva i Campanet	Jaume Estaràs Guillem Bonet Guillem Font Pere Guerrer Joan Guerrer Bartomeu Monroig Guerau Ferrer Jaume Albertí Bartomeu Montagut tots d'Inca	332 lb
Alaró	Martí Xanxo tauler e sa muller Antoni Guitard Berenguer Mestre d'Alaró	20 lb
Robines	Antoni Cella de Ciutat Guirart Ramis d'Inca	63 lb
Sencelles	Simon Esteve de Sencelles	12 lb
SUMA TOTAL		436 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Antoni Huguet Antoni Pujals teixidor Lluís Mulet	75 lb
Petra	Antoni Mestre de Petra	10 lb 1 s
Montuïri i Castellitx	Miquel Huguet Antònia sa muller Jaume Huguet	23 lb
Porreres	Joan Riera de Ciutat Julià Riera Pere Riera els dos de Porreres	35 lb
SUMA TOTAL		143 lb 1 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Jaume Bonafè barber	26 lb 5 s
Llucmajor	Guillem Verdera fill de Jaume Verdera Jaume Salom	61 lb
Campos	Pasqual Ferran	10 lb
Felanitx	Pere Martí Jaume Ferrando	11 lb
SUMA TOTAL		108 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		1.561 lb 7 s 9 d

²²⁷ AR, RP-3824, fol 35-130²²⁸ Pertany als cartoixans

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Esporles	Arcis Figuera del dit lloc Jaume Negre de Valldemossa Antoni Aulaguer Sabater Pere Metge carnisser de Ciutat	8 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bartomeu Salzet de Ciutat Huguet Llops traginer de Ciutat	17 lb
Sóller	Pere Roig Francesc Roure Guillem Roure Guillem Sunyer	37 lb
SUMA TOTAL		62 lb
RAIGUER		
Alaró	Martí Xanxo tauler e sa muller Antoni Guitard Berenguer Mestre tots d'Alaró	20 lb
Robines	Antoni Solà de Ciutat Guitard Ramis d'Inca	63 lb
Sencelles	Simon Esteve de dit lloc	12 lb
SUMA TOTAL		95 lb
PLA		
Porreres	Joan Riera de Ciutat Julià Riera Pere Riera els dos de Porreres	35 lb
SUMA TOTAL		35 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Llucmajor	Guillem Verdera fill de Jaume Verdera	61 lb
Campos i Santanyí	Pasqual Ferran Antoni Ferran son fill tots de Santanyí	10 lb
Felanitx	Pere Martí Jaume Ferrando	11 lb
SUMA TOTAL		82 lb
SUMA UNIVERSAL		274 lb

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat d'Agostenens Jaume Llobera	266 lb 6 s 2 d
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Pere Burguera teixidor de llana	15 lb 5 s
Alcúdia	Guirart Ramis Esteve Bernadí de Ciutat	180 lb
Esporles	Arcis Figuera Pere Morro	17 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bernat Busquet Nicolau Comalonga Joan Basset	6 lb 16 s 6 d
Sóller	Pere Moscaroles Bartomeu Pellisser Guillem Deià	37 lb
SUMA TOTAL		256 lb 1 s 6 d
RAIGUER		
Santa Maria	Guillem Tria de Bunyola Bernat Bachs paraire Joan Casamaganes Nicolau Mateu	8 lb
Inca, Selva i Campanet	Joan Estaràs Guillem Bonet Pere Guerrer Joan Guerrer Joan Albertí Gabriel Estaràs Bernat Bonet Bartomeu Rebol Pau Piquer Bernat Provençal Gonsalbo Xemenó Guillem Pont Gabriel Tria fuster	340 lb
Alaró	Martí Tauler Bernat Pi Antoni Guitard tots d'Alaró	22 lb
Robines	Arnau Mates Ponç Osona fill den Ponç Pere Llorenç Joan sa Mar Guillem Osona tots de Robines Joan Pagès Arnau Pagès els dos de Ciutat	70 lb
Sencelles	Pere Marçal de Selva Jaume Simon de Sencelles Joan Forner de Costitx	5 lb
SUMA TOTAL		445 lb
PLA		
Sineu i Sant Joan	Joan Roca de Sineu Lluís Vidal convers E la muller de Joan Roca	80 lb
Petra	Antoni Vadell Bartomeu Forner notari	16 lb
Montuïri i Castellitx	Antoni Colomer e Francesca sa muller Bartomeu Verd Ferrer Pelegrí	23 lb 10 s
Porreres	Julià Riera	40 lb
SUMA TOTAL		129 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Joan Bosc Pere Sunyer e Caterina sa muller	21 lb
Llucmajor	Pere Mas de Llucmajor Jaume des Mas de Campos Pere Pi de Llucmajor	59 lb
Campos	Pasqual ferrar Pere Bramona Pere Castelló blanquer	1 lb
Felanitx	Antoni Sunyer	11 lb 5 s
SUMA TOTAL		92 lb 5 s
SUMA UNIVERSAL		1.189 lb 2 s 8 d

1.405-1.406²³¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
Ciutat i Marratxí	Bernat d'Agostenencs Mossèn Guillem Ferrer, procurador del Capítol de la Seu	201 lb 3 s
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Guillem Castelló Guillem Amar Bartomeu Castelló teixidor de llana Bartomeu Palagó Antoni Jordi	12 lb
Alcúdia	Joan Guerrer Pau Piquer Jaume Albertí Pere Martí Pere Guerrer Miquel Arquer Martí Guerrer Jaume Bonafè d'Alcúdia	200 lb
Esporles	Mossèn Antoni Estany rector d'Esporles	6 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Guillem Riera de Ciutat Marió sa muller	12 lb
Sóller	Gil Peris Pere Vila Gabriel Gil Antoni Masnou Joan Lledó	40 lb
SUMA TOTAL		270 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Antoni Fuyós Antoni Guardiola teixidor de Ciutat Joan Peris teixidor	5 lb 10 s
Inca, Selva i Campanet	Pau Piquer especiaire Bartomeu Mont-roig Pere Guerrer Jaume Albertí Pere Martí Llàtzer Domingo Bernat Provençal Guillem Dalòs Gonsalbo Xemenó Gabriel Camps Berengarius Riera	480 lb
Alaró	Joan Vidal e Francesca sa muller	32 lb
Robines	Andreu Ferrer Jordi Cantarelles	95 lb
Sencelles	Guillem Armengol Guillem Palou de Santa Maria	18 lb
SUMA TOTAL		620 lb 10 s
PLA		
Sineu i Sant Joan	Jaume Vaquer e Jaumeta sa muller Tomàs Tey e sa muller Margarita Bernat Tey e Antònia sa muller Pere Serola tots de Sineu	155 lb
Petra	Bernat Olivella Antoni Vadell de Petra	30 lb
Montuiri i castellitx	Ferrer Pelega e sa muller Joan Puig son gendre e sa muller	33 lb 5 s
Porreres	Guillem Ferran de Porreres Marimona sa muller Joan Ferran fill d'Agost Ferran	65 lb
SUMA TOTAL		283 lb 5 s
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Pere Fuster Joan Joan Antoni Fuster barber	31 lb
Llucmajor	Gabriel Antic de Campos Mateu Oriol de Porreres	61 lb
Campos	Antoni Sallent	9 lb
Felanitx	Pere Ballester de Campos Antoni Petro Francesc Riuclar	25 lb
SUMA TOTAL		126 lb
SUMA UNIVERSAL		1.500 lb 18 s

²³¹ ARM, RP-3827, fol 35-145

1.411²³²

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Alcúdia	Pau Piquer d'Inca	291 lb
Valldemossa	Antoni Sabater	38 lb
Esporles	Antoni Estany recot d'Esporles	12 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Jacob de Mora donzell	15 lb
Bunyola	Arnau Borràs Guillem Castell	13 lb
SUMA TOTAL		369 lb
RAIGUER		
Santa Maria	Pere Arbós ciutadà	16 lb
Robines	Pere Martí d'Inca	161 lb
Sencelles	Antoni Horrach de Santa Maria	29 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Antoni Salvat senyor d'Inca	602 lb
SUMA TOTAL		1.070 lb
PLA		
Montuiri i Castellitx	Bartomeu Britas de Montuiri	36 lb
Porreres	Bernat d'Olives donzell	60 lb
SUMA TOTAL		96 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Manacor i Bellver	Antoni Fuster de Manacor	55 lb
Llucmajor	Pere Reial Joan Salat tots de Llucmajor	70 lb
Campos i Santanyí	Antoni Pont	15 lb 10 s
Felanitx	Bernat Eixameno	16 lb
SUMA TOTAL		156 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.691 lb 10 s

1.412²³³

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Bunyola	Pere Clarani peraire	16 lb
Esporles	Antoni Estany rector de dita parròquia	8 lb
Sóller	Bartomeu Frontera Pere Reig	14 lb
Alcúdia	Joan Riera	250 lb
Valldemossa	Antoni Sabater	30 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Simoní mariner Llorenç Torre d'Andratx	11 lb
SUMA TOTAL		329 lb
RAIGUER		
Sencelles	Guillemó Bausà	28 lb
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Martí Servera	60 lb
Alaró	Andreu Ferrer	36 lb
Santa Maria	Guillem Isern Antoni Perpinyà d'Alaró	200 lb 10 s
Robines	Andreu Cirer Jacob Cirer Pere Cantarelles Jacob Noguera	110 lb
SUMA TOTAL		434 lb 10 s
PLA		
Montuiri i Castellitx	Francisco Almacir prevere	41 lb
Porreres	Julia Riera	75 lb
Sineu i Sant Joan	Jacob Verguer	120 lb
Petra	Pere Roca	22 lb
SUMA TOTAL		258 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Felanitx	Bartomeu Ferrando	200 lb
Llucmajor	Jacob Güells	50 lb
Manacor i Bellver	Joan Joan de Manacor	402 lb
Campos	Antoni Valls Salvador Valls tots de Manacor	11 lb 4 s
SUMA TOTAL		663 lb 4 s
SUMA UNIVERSAL		1684 lb 14 s

²³² ARM, RP-2592, fol 16-20v

²³³ ARM, RP-2592, fol 42-47v

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART REIAL
SERRA DE TRAMUNTANA		
Valldemossa	Bernat Miró ciutadà	50 lb
Bunyola	Guillem Castelló de Bunyola	13 lb
Sóller	Pere Peña de Sóller	40 lb
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Bernat Punyent rector d'Andratx	10 lb
Alcúdia	Pau Piquer d'Inca	260 lb
Esporles	Antoni Estany rector d'Esporles	6 lb
SUMA TOTAL		379 lb
RAIGUER		
Alaró	Miquel Sunyer d'Alaró	32 lb
Sencelles	Guillem Bausà de Sencelles	32 lb
Santa Maria	Joan Monja de Coanegra	10 lb
Robines	Andreu Ferrer de Robines	46 lb
SUMA TOTAL		120 lb
PLA		
Montuiri i Castellitx	Mateu Cirerol barber de Porreres	39 lb
Petra	Bernat Olivella de Petra	30 lb
Sineu i Sant Joan	Joan Calvó de Sineu	116 lb
Porreres	Bartomeu Riera de Porreres	57 lb
SUMA TOTAL		242 lb
LLEVANT-MIGJORN		
Felanitx	Pere Escarp prevere de la dita parròquia	14 lb
Manacor i Bellver	Bernat Nadal de Manacor	40 lb
Campos i Santanyí	Gabriel Burguera de Campos Martí Burguera fill de Francisco Burguera	8 lb 15 s
Llucmajor	Francesc Bru teixidor Antoni Salvà Joan Mut tots de Llucmajor	34 lb
SUMA TOTAL		96 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		837 lb 15 s

Una vegada analitzades les aportacions del delme del vi a la procuració reial entre els anys 1.380 i 1.413, podem passar ara, a estudiar els ingressos que feien les diverses parròquies de Mallorca al *delme del vi de la part capitular*.

La principal zona vitícola de la zona quedava concentrada, com ja s'ha dit, en el Raiguer de Mallorca. Aquesta quedava representada amb 30 i un 50 % de la totalitat del delme. Els màxims efectius s'aconseguien 1.414, amb uns totals de 514 lliures. En canvi, al 1.401, només 164 lliures.

Com en la part reial, el principal representant era la parròquia d'Inca, amb uns efectius d'entre 140 i 280 lliures.

Ha quedat documentat que, al 1.263, el bisbe Torrelles va ordenar la contrucció d'un celler episcopal a Inca. Per tant, la producció vinatera era important.

Seguidament, es presentava la parròquia de Robines. La qual aportava unes sumes als canonges de la Seu, que anaven de 35 a 70 lliures. Ja es pot observar, que els majors ingressos, sempre, pertanyien a la part reial, però, el comportament de les parròquies que eren les principals protagonistes del delme del vi, ho eren tant per la part del monarca, com per la capitular.

Dins del Raiguer, i aquesta no aportava al delme reial, era la Cavalleria de na Bauçana, situada en la parròquia de Robines. Això es devia a què havia estat de Guillem de Montgrí, sagristà de la Seu de Girona, qui la va vendre a la família Bauçà i d'aquesta, el 1.336, passa al Capítol de la Seu, propietari fins a l'abolició de les cavalleries en el segle XIX. Per aquest motiu, gravada pel tribut delmàtic, només ingressava a la part del canonges. Ho feia entre unes sumes que podien anar entre 16 i 30 lliures anuals.

²³⁴ ARM, RP-2592, fol 64-69v

Per la resta dels pobles del Raiguer, les entrades del delme del vi a les arques capitulars presentaven unes oscil·lacions, que podien anar d'entre 2 fins a 25 lliures anuals. Aquests serien els casos d'Alaró, Sencelles i Santa Maria del Camí. Els ingressos de Sencelles anirien de 6 a 12 lliures, en canvi, els de Santa Maria, entre 2 i 8 lliures.

En segon lloc, es presentava la capital del Regne, la Ciutat. Venia representada entre un 6 fins al 40 % de la totalitat del delme. La pitjor anyada fou al 1.409 amb uns ingressos que arribaren a 35 lliures 5 sous i 10 diners, en canvi, al 1.400 s'aconseguien uns beneficis de 321 lliures. Per la resta d'anys, les sumes podien anar d'entre 118 i 300 lliures anuals.

Seguint-la d'aprop, se presentava el conglomerat de pobles situats a la Serra de Tramuntana. Dins la totalitat del delme del vi de Mallorca, aquesta quedava representada amb un 20 % aproximadament. Les màximes aportacions foren al 1.415, amb 306 lliures 17 sous i 5 diners; en canvi, la pitjor anyada va ser al 1.410, amb 37 lliures.

A l'igual com el delme reial, el principal protagonista de la Serra, respecte al delme del vi, era la parròquia d'Alcúdia. En època medieval, els clergues no pagaven el sisè del vi, i podien vendre el brou de la zona amb la mesura del quartà major²³⁵. Així, gràcies als privilegis atorgats per les institucions, l'augment del conreu de la vinya, s'anava fent constatable. Els ingressos que aportava Alcúdia a les arques eclesiàstiques anava pujant any rere any. Les entrades oscil·laven entre 90 i 130 lliures.

En la serralada nord, el segon poble en importància pel que feia al delme del vi era Sóller. Les seves sumes aportades al patrimoni capitular anaven de 17 a 28 lliures anuals. Tenia un comportament bastant lineal, en quant a ingressos. En ella el conreu de la vinya va ser important, fins al segle XIX, com va succeir a la resta dels pobles de Mallorca, a causa de la crisi de la fil·loxera, gran part d'aquest conreu hagué d'esser arrabassat.

En les viles de Valldemossa, Bunyola, Esporles i en conjunt format per Andratx, Calvià i Puigpunyent, sumaven uns totals d'entre 4 a 10 lliures anuals, respectivament. Un ingressos tímids, en comparació amb Alcúdia o Sóller.

En tercer lloc, es presentava la comarca central del Pla. Aquesta venia representada amb 7 fins a 17 % del total del delme. Esdevenint l'any 1.407, els punts màxims de 120 lliures. Per contra, els mínims ingressos foren de 18 lliures, 17 sous i 6 diners, al 1.417.

Un dels municipis que aportava majors quantitats era la parella formada per Sineu-Sant Joan. Les seves aportacions anaven d'entre 35 fins a 77 lliures anuals.

Porreres i Petra anaven de la mà, és a dir, solien aportar, gairebé les mateixes quantitats. D'entre 10 i 20 lliures. Disposaven de terres fèrtils òptimes per a les activitats agrícoles i ramaderes, sobretot per a conrear-hi cereals i vinya.

La darrera zona en importància era la del Llevant i Migjorn. Aquest franja de terreny era idònia per al desenvolupament de la ramaderia, per tant, no era d'extranyar, que aquesta zona fos la principal aportadora d'efectius al delme del bestiar, ja que gaudia d'àmplies extensions destinades a les pastures. Però malgrat tot, era una àrea amb una llarga tradició vitícola, ja que s'hi anava conreant vinyes des de l'ocupació romana.

Pel que fa a les aportacions al delme del vi de la part capitular, aquesta zona representava entre un 2 i un 4 %, respecte al total. Les sumes anaven entre 40 i 20

lliures. Els principals ingressos s'aconseguien al 1.410, amb 39 lliures i 10 sous. Per contra, els mínims foren 12 lliures i 10 sous, en el 1.420.

Així, la parròquia més important fou la de Manacor-Bellver, amb uns ingressos que anaven de 9 a 23 lliures.

Per la seva part, Santanyí i Campos venien el delme del vi de la part capitular de manera conjunta. Segurament per mos de què la producció devia de ser petita, i si s'ajuntaven ambdues parts, podien fer front a la demanda. Juntament amb Felanitx, les tres viles aportaven, normalment, uns ingressos d'entre 3 fins a 10 lliures.

DELME DEL VI DE LA PART DEL CAPÍTOL DE LA SEU (1400-1420)

1.400²³⁶

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Antoni Vilar i mossèn Bas		321 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Cortal Francesc Rafal i llurs mullers	17 lb	8 lb 10 s
Esporles	Joan Caçaire Pere Caçador Jaume Negre	10 lb	5 lb
Valldemossa	Joan Riera Antoni Calafat Bartomer Magre	42 lb	21 lb
Sóller	Pere Rupia Jaume Venrell Ramon Genovart	56 lb	28 lb
Bunyola	Jordi March	15 lb 10 s	7 lb 15 s
Alcúdia	Guillemó Cursach	144 lb 1 s	72 lb 6 d
SUMA TOTAL		284 lb 11 s	142 lb 5 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Romeu Cerdà	6 lb	3 lb
Alaró	Andreu Sunyer Joan Cama	28 lb	14 lb
Robines	Simon de Ferreres	75 lb	37 lb 10 s
Sencelles	Pere Rom	12 lb 10 s	6 lb 5 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Antoni Sala Girard Ramis	300 lb	150 lb
Cavalleria de na Bausana	Mossèn Guillem Martí rector		16 lb 5 s
SUMA TOTAL		421 lb 10 s	226 lb 15 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Jaume Company Miquel Costa Joan Riera Guillemó Blanc	75 lb	37 lb 10 s
Petra	Jaume Omar Guillem Torrent	7 lb	3 lb 10 s
Porreres	Guillem Amat Antoni Beulens	25 lb 10 s	12 lb 15 s
SUMA TOTAL		107 lb 10 s	53 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Jaume Belloch	21 lb	10 lb 10 s
Felanitx	Pere Cortal Gabriel Malferit	18 lb	9 lb
Campos i Santanyí	Bernat Nicolau	12 lb	6 lb
SUMA TOTAL		51 lb	25 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		864 lb 11 s	769 lb 6 d

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Bartomeu Duran prevere		300 lb 8 s 4 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Blai de Juny	18 lb	9 lb
Esporles	Antoni Cafer Joan Casaire	8 lb	4 lb
Valldemossa	Bartomeu Mager	30 lb	15 lb
Sóller	Thomàs Sastre Guillem Reure	37 lb	18 lb 10 s
Bunyola	Bartomeu Vicenç	17 lb	8 lb 10 s
Alcúdia	Joan Joan Bernat Domingo	230 lb	115 lb
SUMA TOTAL		340 lb	170 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Guillemó Tries	6 lb	3 lb
Alaró	Antoni Simó Guillem Palau	20 lb	10 lb
Robines	Bartomeu Quintana	50 lb	25 lb
Sencelles	Francesc Ferragut	9 lb	4 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Girard Ramis	211 lb	105 lb 10 s
Cavalleria de na Bausana de Robines	Mossèn Guillem Martí rector		16 lb
SUMA TOTAL		296 lb	164 lb
PLA			
Sineu i Sant Joan	Bernat Rei	75 lb	37 lb 10 s
Petra	Guillem Torrent	10 lb	5 lb
Porreres	Antoni Baulenes Antoni Nicolau	20 lb	10 lb
SUMA TOTAL		105 lb	52 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Jaume Belloch	37 lb	18 lb 10 s
Felanitx	Berenguer Sunyer	12 lb	6 lb
Campos i Santanyí	Pasqual Ferran Guillemó Riera	12 lb	6 lb
SUMA TOTAL		61 lb	30 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		802 lb	717 lb 8 s 4 d

1.403²³⁸

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Antoni Colomer prevere		259 lb 5 s 5 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	No fou venut		3 lb 8 s 3 d
Esporles	Pere Morro Arcis Figuera	16 lb	8 lb
Valldemossa	Pere March del dit lloc	20 lb	10 lb
Sóller	Antoni Font	40 lb	30 lb ²³⁹
Bunyola	Guillemó Castelló	12 lb	6 lb
Alcúdia	Guirart Ramis Arnau Ramis son fill Esteve Bernadí	180 lb	90 lb
SUMA TOTAL		268 lb	144 lb 8 s 3 d
RAIGUER			
Santa Maria	Guillemó Tries	5 lb	2 lb 10 s
Alaró	Jaume Benejam	22 lb	11 lb
Robines	Arnau Mates Ponç Osona Pere Llorenç	78 lb	39 lb
Sencelles	Benet Arrom	4 lb	2 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Guerau Ferrer peraire	330 lb	165 lb
Cavalleria de na Bausana	Mossèn Francesc Rossell		17 lb
SUMA TOTAL		439 lb	219 lb 10 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Antoni Huguet Joan Calvó	70 lb	35 lb
Petra	Antoni Genovart	16 lb	8 lb
Porreres	Julià Riera	30 lb	15 lb
SUMA TOTAL		116 lb	58 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Antoni Reixach	15 lb	7 lb 10 s
Felanitx	Berenguer Sunyer	10 lb	5 lb
Santanyí i Campos	Pasqual Ferran Llorenç Cinc-claus	6 lb	3 lb
SUMA TOTAL		31 lb	15 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		854 lb	696 lb 13 s 8 d

²³⁸ ACM, Mesa Capitular, 2730, fol 2-16²³⁹ Tres parts són per al Capítol

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat	Mossèn Bartomeu Duran	291 lb 15 s 3 d (no fou venut)	
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Ramon Colell Joan Riera	11 lb	5 lb 10 s
Esporles	Arcis Figuera Pere Morro	10 lb	5 lb
Valldemossa	Antoni Mascaró	27 lb	13 lb 10 s
Sóller	Pere Roig Guillem Sunyer	37 lb	18 lb 10 s
Bunyola	Arcis Figuera	12 lb	6 lb
SUMA TOTAL		87 lb	43 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Fuyós	5 lb	2 lb 10 s
Alaró	Antoni Guitard	25 lb	12 lb 10 s
Robines	Guillem Garriga	55 lb	27 lb 10 s
Sencelles	Jaume Joan Guillemó Armengol Simon Esteve	12 lb	6 lb
Inca	Jaume Martí	270 lb	135 lb 10 s
Campanet i sa Pobla	Joan Soler Antoni Eixertell	173 lb 18 s	86 lb 18 s
Cavalleria de na Bausana	Mossèn Guillem Martí rector		20 lb
SUMA TOTAL		450 lb 18 s	245 lb 9 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Pere Riera Jaume Vaquer	70 lb	35 lb
Petra	Guillemó Canet	13 lb	6 lb 10 s
Porreres	Andreu Riera Antoni Riera Joan Riera	35 lb	17 lb 10 s
SUMA TOTAL		118 lb	59 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Antoni Riera	20 lb	10 lb
Felanitx	Mossèn Guillem Pons prevere	6 lb	3 lb
Campos	Benet Petro	10 lb	5 lb
SUMA TOTAL		36 lb	18 lb
SUMA UNIVERSAL		983 lb 13 s 3 d	511 lb 17 s 11 d

1.405²⁴¹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Andreu Pedriga Cristòfol Torrent		220 lb 18 s 8 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Ramon Colell	8 lb	4 lb
Esporles	Mossèn Antoni Estany	7 lb	3 lb 10 s
Valldemossa	Bartomeu Mager	18 lb	9 lb
Sóller	Pere Rosell Pere Cerdà Jaume Arbona	30 lb	15 lb
Bunyola	Bartomeu Vicenç	9 lb	4 lb 10 s
Alcúdia	Antoni Aixartell		90 lb 2 s 2 d
SUMA TOTAL		72 lb	126 lb 2 s 2 d
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Gordiola Guillem Ferragut Guerau Salent	5 lb	2 lb 10 s
Alaró	Joan Cama	20 lb	10 lb
Robines	Guillem Garriga Pere Far	70 lb	35 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Llàtzer Domingo Pere Raboll Martí Estaràs Bartomeu Raboll	280 lb	140 lb
Sencelles	Bernat Arrom	8 lb	4 lb
Cavalleria de na Bausana	Mossèn Guillem Martí rector		18 lb
SUMA TOTAL		383 lb	209 lb 10 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Antoni Pastor Joan Calvó	106 lb	53 lb
Petra	Antoni Canet	14 lb	7 lb
Porreres	Julià Riera Antoni Riera	30 lb	15 lb
SUMA TOTAL		150 lb	75 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Mossèn Antoni Nadal	22 lb	11 lb
Felanitx	Bernat Burguera	7 lb	3 lb 10 s
Santanyí i Campos	Guillem Vicenç	6 lb	
SUMA TOTAL		35 lb	17 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		640 lb	649 lb 10 d

²⁴¹ ACM, Mesa Capitular, 2732, fol 2-15v

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Cristòfol Torrent		213 lb 13 s 2 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Riera i sa muller	12 lb	6 lb
Esporles	Mossèn Antoni Estany	6 lb	3 lb
Valldemossa	Bartomeu Mager Pere Saleta	40 lb	20 lb
Sóller	Bernat Mestre Bartomeu Prats Jaume Arbona	40 lb	20 lb
Bunyola	Guillem Omaar	12 lb	6 lb
Alcúdia	Joan Guerrer Pere Guerrer Pau Piquer Jaume Albertí, tots d'inca Jaume Bonafè d'Alcúdia	190 lb	95 lb
SUMA TOTAL		300 lb	150 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Blai Santa Pau e sa muller	5 lb	2 lb 10 s
Alaró	Mossèn Joan Provençal Jaume Campins Joan Maiol Bartomeu Miralles	31 lb	15 lb 10 s
Robines	Andreu Ferrer Jordi Cantarelles Berenguer Terrassa Pere Far Pere Llorens	95 lb	47 lb 10 s
Sencelles	Pere Rom	16 lb	8 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Joan Vilaprim Arnau Castelló Pere Losa Cristòfol Bordils Francesc Reial Antoni Ferrer	450 lb	225 lb
Cavalleria de na Bausana	Mossèn Guillem Martí, rector de Robines		29 lb
SUMA TOTAL		597 lb	299 lb 19 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Jaume Vaquer Tomàs Teyll Bernat Teyll e a lurs mullers	155 lb	77 lb 10 s
Petra	Antoni Canet Miquel Cabessa	28 lb	14 lb
Porreres	Julià Riera Antoni Riera	47 lb	23 lb 10 s
SUMA TOTAL		230 lb	115 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Joan Joan Pere Fuster	24 lb	12 lb
Felanitx	Bernat Burguera Joan Ortall peraire Pere Palou teixidor Nicolau Andreu amer	24 lb	12 lb
Campos i Santanyí	Antoni Pont Martí Gil Pere Antich Joan Ferrando	3 lb 5 s	1 lb 12 s 6 d
SUMA TOTAL		51 lb 5 s	25 lb 7 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		1.178 lb 5 s	803 lb 10 s 8 d

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPTOL
Ciutat e Marratxí	No fou venut Els llevadors foren mossèn Bernat Valls i Bernat Agostenencs		211 lb 11 s 1 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Reynés Joan Calafat	16 lb	8 lb
Esporles	Joan Bonanenta e sos companyos	45 lb	22 lb 10 s
Sóller	Guillemó Linàs Eloi Piris Joan Lampaies Jaume Arbona	50 lb	25 lb
Bunyola	Guillem Moragues Antoni Vicens peraire	10 lb	5 lb
Alcúdia	Pau Piquer Gossalbo Aixemeno e sos companyos	220 lb	110 lb
SUMA TOTAL		341 lb	170 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Fuyós Pere Horrach	5 lb 10 s	2 lb 15 s
Alaró	Pere des Brull ciutadà	40 lb	20 lb
Robines	Andreu Ferrer	105 lb	52 lb 10 s
Sencelles	Benet Arrom	16 lb	8 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Pau Piquer Gossalbo Aixemeno	490 lb	245 lb
Cavalleria de na Bausana de Robines	Mossèn Guillem Martí rector		30 lb
SUMA TOTAL		656 lb 10 s	358 lb 5 s
PLA			
Sineu i Sant Joan	Joan Roca Pere Sastre Esteve Barber Jaume Vaquer Tots de Sineu	153 lb	76 lb 10 s
Petra	Jaume Barberà de Felanitx Guillem Barberà peraire de Ciutat Pere Rovellat de Felanitx	37 lb	18 lb 10 s
Porreres	Joan Riera de Porreres	50 lb	25 lb
SUMA TOTAL		240 lb	120 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Joan Joan Pere Fuster tots de Manacor	36 lb	18 lb
Felanitx	Jaume Riera sastre de Ciutat	23 lb	11 lb 10 s
Campos i Santanyí	Antoni Pont	5 lb	2 lb 10 s
SUMA TOTAL		64 lb	32 lb
SUMA UNIVERSAL		1.301 lb	680 lb 10 s

POBLES	LLEVADOR/S DEL	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Bernat Valls Berenguer Agostenenchs		256 lb 4 s
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Puigpunyent i Calvià	Jaume Moragues Joan Ralf teixidor	14 lb	7 lb
Esporles	Bernat Miró Verguer	10 lb	5 lb
Valldemossa	Mossen Antoni Estany Nicolau Calafat	30 lb	15 lb
Sóller	Pere Canet Pere Vila e sos companyos tots de Sóller	38 lb	19 lb
Bunyola	Guillem Castelló i Margalida muller sua, habitants de Bunyola	9 lb 5 s	4 lb 12 s 6 d
Alcúdia	Pau Piquer Jaume Albertí Gossalbo Chimeno Antoni Prats tots d'Inca	225 lb	112 lb 10 s
SUMA TOTAL		326 lb 5 s	163 lb 2 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Martí Estalella Miquelí Macip capeller Ramon Sardà	10 lb	5 lb
Alaró	Antoni Guitard Jaume Parets d'Alaró	32 lb	16 lb
Robines	Berenguer Fillol Joan ses Oliveres	90 lb	45 lb
Sencelles	Bernat Cabrer Julià Cabrer	8 lb 5 s	4 lb 2s 6 d
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Jaume Albertí Gossalbo Ximneo Antoni Salvat <i>pus jove</i> Guillem Dalos tots d'Inca	410 lb	205 lb
Cavalleria de na Bausana	Mossèn Guillem Martí Antoni Estany		25 lb
SUMA TOTAL		550 lb 5 s	300 lb 2 s 6 d
PLA			
Sineu i Sant Joan	Bernat Tey i Antònia muller sua Antoni Gregori	105 lb	52 lb 10 s
Petra	Joan Navata	11 lb 15 s	5 lb 17 s 6 d
Porreres	Pere Riera Julià Riera	16 lb	8 lb
SUMA TOTAL		132 lb 15 s	66 lb 7 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Joan Joan Joan Sala tots de Manacor	25 lb	12 lb 10 s
Felanitx	Berenguer Sunyer	10 lb	5 lb
Campos i Santanyí	Antoni Pont	11 lb	5 lb 10 s
SUMA TOTAL		46 lb	23 lb
SUMA UNIVERSAL		1.055 lb	808 lb 16 s 6 d

1.409²⁴⁵

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Guillem Seguí		35 lb 5 s 10 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Jovera Joan Ensenyat Pere Tordera, d' Andratx	10 lb	5 lb
Esporles	Mossèn Antoni Estany	5 lb	2 lb 10 s
Valldemossa	Pere Ferran Bernat Miro, verguer	20 lb	10 l
Sóller	Pere Canet Berenguer Vanrell Francesc Clement	46 lb 10 s	23 lb 5 s
Bunyola	Guillem Castelló	9 lb 10 s	4 lb 15 s
Alcúdia	Pau Piquer Bartomeu Salzet	200 lb	100 lb
SUMA TOTAL		291 lb	145 lb 10 s
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Antoni Orrach	10 lb	5 lb
Alaró	Antoni Domènec Arnau Joan Jaume Campins	34 lb	17 lb
Robines	Berenguer Fuyol de la Ciutat Joan Moya de Robines	70 lb	35 lb
Sencelles	Pere Rom	12 lb	6 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Gossalbo Ximeno Pau Piquer	360 lb	180 lb
Cavalleria de na Bausana en la parròquia de Robines	MossènGuilleume Martí, rector de Robines		20 lliures
SUMA TOTAL		486 lb	263 lb
PLA			
Sineu i Sant Joan	Joan Busquet Guillermo Rovira Joan Calvo	90 lb	45 lb
Petra	Bernat Gallines	12 lb	6 lb
Porreres	Antoni Nicolau	22 lb	11 lb
SUMA TOTAL		124 lb	62 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Mossèn Antoni Nadal	20 lb	10 lb
Felanitx	Jaume Barbera Pere Remull	12 lb	6 lb
Santanyí	Amb aquell de Campos es venut		
Campos	Antoni Pons de Campos	7 lb	3 lb 10 s
SUMA TOTAL		39 lb	19 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		940 lb	525 lb 5 s 10 d

178

COMPTE DEL CELLER DEL VIN²⁴⁶ de la Ciutat i Marratxí per l'any 1409, on hi ha vuit botes grosses, comunes entre el Rei, el Bisbe i el Capítol. La tavernera es l'encarregada de vendre el vi de les dites botes. Els ingressos aportats son:

CAPACITAT DE LA BÓTA	PREU DEL QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS FINALS
370 qr	2 s	8 lb 12 s 3 d
380 qr	20 d	8 lb 3 s 8 d
360 qr	20 d	8 lb 8 s 6 d
390 qr	2 s	8 lb 15 s 1 d
390 qr	20 d	8 lb 6 s
380 qr	20 d	7 lb 13 s 1 d
444 qr	20 d	9 lb 11 s 3 d
400 qr	20 d	7 lb 18 s 7 d
		6 s (per lloguer del celler on ven vi el taverner Nicolau Macip)
RESTA NET		201 lb 14 s 6 d
CELLER DEL CASTELL DEL REI		
	20 d	11 lb 9 s 8 d
	20 d	20 lb 9 s
	20 d	6 lb 14 s 1 d
	20 d	8 lb 12 s 11 d
RESTA NET		47 lb 5 s 8 d
INGRESSOS DELS CELLERS		249 lb 2 d

²⁴⁵ACM, Mesa Capitular, 2736, fol 2-14v

²⁴⁶ACM, Mesa Capitular, 2736, fol 39-39v

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	No s'ha venut per que els administradors mossèn Bernat Valls, Bernat Agostenencs han eixides per desavinences amb els vinyaters	269 lb 16 s 1 d	134 lb 18 s
SERRA TRAMUNTANA DE			
Les tres parròquies	Agustí de Mora Pere Torres	9 lb	4 lb 10 s
Valldemossa	Pere Ferran En Llorenç mercader del dit lloc	21 lb	10 lb 10 s
Sóller	Guillem Boiosa Pere Roig Bartomeu Prats	45 lb	22 lb 10 s
Pollença	Venut amb altres delmes		
SUMA TOTAL		75 lb	37 lb 10 s
RAIGUER			
Alaró	Pere Moragues i sa muller	47 lb	23 lb 10 s
Sencelles	Guillem Bausa Llorenç Batle	18 lb	9 lb
Robines	Guillem Parets Andreu Ferrer Jordi Mateu	121 lb	60 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet I sa Pobla	Jaume Estaràs Pere Marti Arnau Castelló	416 lb	208 lb
Santa Maria del Camí	Antoni Campfuyos Antoni Orrach	10 lb	5 lb
Cavalleria de na Bausana en la parròquia de Robines	Andreu Ferrer Jordi Cantarelles Jaume Parets		36 lb 5 s
SUMA TOTAL		612 lb	337 lb 5 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Guillem Ferrer Jaume Vaquer I sa muller	132 lb	66 lb
Petra	Mossèn Francesc Gibert	30 lb	15 lb
Porreres	Julia Riera Andreu Mesquida	50 lb	25 lb
SUMA TOTAL		212 lb	101 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb altres delmes		
Manacor i Bellver	Joan Bonafe, barber Pere Sans de Manacor	46 lb	23 lb
Felanitx	Bernat Xemenó Berenguer Sunyer de Felanitx	20 lb	10 lb
Santanyí	Venut amb aquell de Campos		
Campos	Guillem Puig Julia Lledó	13 lb	6 lb 10 s
SUMA TOTAL		79 lb	39 lb 10 s
INGRESSOS BRUTS		1.247 lb 16 s 1 d	650 lb 3 s

COMPTE DEL CELLER DE CIUTAT I MARRATXI²⁴⁸

DATA	CAPACITAT DE LA BÓTA	PREU DEL QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS
11/11	385qr	20 d	8 lb 1 d
1/12	440 qr	20 d	8 lb 16 s
16/12	370 qr	2 s	8 lb 7 s 4 d
10/1	400 qr	2 s	9 lb 13 s 1 d
31/1	360 qr	2 s	8 lb 19 s 11 d
11/2	400 qr	2 s	9 lb 16 s
24/2	400 qr	2 s	10 lb 2 s 6 d
4/3	380 qr	2 s 4 d	11 lb 5 s 6 d
18/3	450 qr	2 s 8 d	15 s 6 d
7/4	400 qr	2 s 8 d	13 lb 5 s 3 d
RESTEN NETES			103 lb 5 s 8 d

1.411²⁴⁹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL
Ciutat i Marratxi	No fou venut. Els administradors son Bernat Valls i Bernat Agostenens i han dat eixides per avinences per ells fets amb els vinyaters	249 lb 1 s 7 d	124 lb 10 s 9 d
	Vi embotat entre 9 botes grosses		4.976 qr
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Pere Ferrer Joan Ensenyat	12 lb	6 lb
Esporles	Pere Agramunt	12 lb	6 lb
Valldemossa	Bartomeu Mager	39 lb	19 lb 10 s
Sóller	Guiem Boiosa Mossèn Antoni Font	44 lb 5 s	22 lb 2 s 6 d
Bunyola	Francesc Postigo	11 lb	5 lb 10 s
Escorca	Venut amb altres delmes		
Pollença	Venut amb altres delmes		
Alcúdia	Gabriel Llodrigo Antoni Umbert	255 lb	127 lb 10 s
SUMA TOTAL		373 lb 5 s	186 lb 12 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria	Pere Arbós Martí Estalella Jaume Provençal	15 lb	7 lb 10 s
Alaró	Guillem Pons	51 lb	25 lb 10 s
Sencelles	Antoni Orrach Guillem Bausa Francesc Ferragut	20 lb	10 lb
Robines	Pere Martí Bartomeu Terrassa Antoni Bastard	161 lb	80 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Antoni Salvat Antoni Bordils Jaume Lloret	560 lb	280 lb
Cavalleria de na Bausana	Jaume Garriga		33 lb 15 s
SUMA TOTAL		807 lb	437 lb 5 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Joan Calvo Joan Calvo, fill d'aquest Guillem Guitart	116 lb	58 lb
Petra	Antoni Vadell Pere Vidal	31 lb	15 lb 10 s
Porreres	Bernat Orell Antoni Riera	45 lb	22 lb 10 s
SUMA TOTAL		192 lb	96 lb
LEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor i Bellver	Antoni Fuster Antoni Riera	47 lb	23 lb 10 s
Felanitx	Bernat Xemeno	16 lb	8 lb
Santanyí	Venut amb aquell de Campos		
Campos	Antoni Pont de Campos	12 lb	6 lb
SUMA TOTAL		75 lb	37 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.696 lb 6 s 7 d	848 lb 3 s 3 d

²⁴⁸ ACM, Mesa Capitular, 2737, fol 16

²⁴⁹ ACM, Mesa Capitular, 2738, fol 2-16v

Compte del celler de Ciutat i Marratxí²⁵⁰ al 1411, una tercera part es pel Capítol

data	CAPACITAT BÓTA	PREU QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS
17/10		2 s 4 d	7 lb 9 s 1 d
4/12	430 qr	2 s 4 d	12 lb 12 s 9 d
24/12	490 qr	2 s 6 d	11 lb 14 s 4 d
4/1	400 qr	2 s 8 d	12 lb 16 s 4 d
20/2	360 qr	2 s 8 d	11 lb 19 s 7 d
19/3	400 qr	3 s	14 lb 10 s
12/4	400 qr	3 s	14 lb 15 s 6 d
3/5	386 qr	3 s	14 lb 11 s 7 d
26/5	450 qr	3 s	16 lb 16 s 3 d
4/7	400 qr	3 s	14 lb 14 s 5 d
SUMA TOTAL			131 lb 19 s 10 d

1.412²⁵¹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	No fo venut. Els administradors son Bernat Valls i Bernat Agostenens notari, han eixides avinences per ells fetes	125 lb 12 s 11 d	62 lb 16 s 5 d
	Vi embotat entre 8 bótes grosses i una era més de mitja		4.700 qr
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Joan Simoni Llorenç Torrens	9 lb 10 s	4 lb 15 s
Esportes	Pere Agramunt	8 lb	4 lb
Valldemossa	Nicolat Calafat Joan Calafat, fill seu Bartomeu Mager	26 lb	13 lb
Sóller	Pere Soler Antoni Vila	40 lb	20 lb
Bunyola	Ponç Creus Bartomeu Poc	16 lb	8 lb
Escorca	Venut amb altres delmes		
Pollença	Venut amb altres delmes		
Alcúdia	Pere Gual mercader Nicolau Planes Joan Avarca Nicolau Macip boter	250 lb	125 lb
SUMA TOTAL		349 lb 10 s	174 lb 15 s
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Orrach Antoni Fuyos	16 lb	8 lb
Alaró	Pere Pons Marti Xanxo Joan Mestre sastre	36 lb	18 lb
Sencelles	Julia Cabrer	19 lb	8 lb 10 s
Robines	Jaume Noguera Pere Cantarelles Jaume Cirer Andreu Cirer Guillem d'Osona Jaume Llorenç Pere Mitger, tots de Robines	112 lb	66 lb
Inca, Selva, Campanet i sa Pobla	Pau Piquer Garau Ferrer, paraire Guillem Bunyola, teixidor, els dos d'Inca Miquel Piquer paraire de Ciutat	706 lb	263 lb
Cavalleria de na Bausana	Jaume Cirer		22 lb 10 s
SUMA TOTAL		889 lb	467 lb 5 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Jaume Vaquer Antoni Rosselló de Sineu	120 lb	60 lb
Petra	Mossèn Joan Riera Mossèn Francesc Gibert, preveres	22 lb	11 lb
Porreres	Julia Riera Antoni Riera, fill de Jaume Riera	66 lb	33 lb
SUMA TOTA		208 lb	104 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb altres delmes		
Manacor	Salvador Santceloni Miquel Sureda	34 lb	17 lb
Santanyí	Venut amb aquell de Campos		
Campos	Guillem Puig i sa muller	7 lb	3 lb 10 s
Felanitx	Marti Gil Bartomeu Ferrando d'aquí mateix	12 lb	6 lb
SUMA TOTAL		53 lb	26 lb 10 s
INGRESSOS FINALS BRUTS		1.625 lb 4 s	835 lb 6 s 5 d

181

²⁵⁰ACM, Mesa Capitular, 2738, fol 16

²⁵¹ACM, Mesa Capitular, 2739, fol 2-16

COMPTE DEL DELME DEL VI DE LA CIUTAT I MARRATXI²⁵², que són a vendre 3.520 quartans, una quarta part és pel Capítol

data	CAPACITAT BÓTA	PREU QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS
24/11		2 s 4 d	7 lb 19 s 5 d
22/12	410 qr	2 s 4 d	10 lb 14 s 3 d
26/1	430 qr	2 s	10 lb 14 s
3/2	360 qr	2 s 4 d	9 lb 15 s 2 d
8/3	400 qr	2 s	10 lb 2 s 10 d
26/3	400 qr	2 s	9 lb 17 s 6 d
5/4	386 qr	2 s	9 lb 8 s 10 d
17/4	450 qr	2 s 4 d	13 lb 10 s 6 d
16/5	400 qr	2 s 4 d	11 lb 14 s
SUMA TOTAL			91 lb 5 s 6 d

Els ingressos i despeses de la part del Capítol del delme del vi del **1413**, no els podem conèixer, ja que no disposem de la documentació pertinent. Per tant, passem a veure quines foren les **aportacions** del delme del vi per l'any **1414**²⁵³. Que eren les següents:

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Bernat Valls prevere Joan Daulesa notari Vi embotat entre 9 bótes grosses	249 lb 14 s 5 d	124 lb 17 s 2 d 3.706 qr
SERRA DE TRAMUNTANA			
Les tres parròquies	Mossèn Antoni Renovart, rector de Puigpunyent	21 lb	10 lb 10 s
Esporles	en Cafer	6 lb	3 lb
Valldemossa	Nicolau Calafat Ramon Mager	36 lb	18 lb
Sóller	Antoni Font Jaume Arbona	37 lb	18 lb 10 s
Bunyola	Bernat Creus	12 lb	6 lb
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Alcúdia	Joan Avarca Antoni Puig Mossèn Pere de Deu prevere	250 lb	125 lb
SUMA TOTAL		362 lb	181 lb
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Pere Pons	8 lb 10 s	4 lb 5 s
Alaró	Pere Pons	30 lb	15 lb
Sencelles	Guillem Bausà	35 lb	12 lb 10 s
Robines	Berenguer Fillol	115 lb	57 lb 10 s
Inca, Campanet, Selva i sa Pobla	No fo venut. Els administradors son Joan Provençal prevere, Bernat Agostenencs notari, Cristòfol Torrent Vi embotat entre 19 botes	809 lb 12 s 6 d	412 somades
Cavalleria de na Bausana	Pere Miquel	30 lb	15 lb
SUMA TOTAL		1.028 lb 2 s	514 lb 1s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Petra	Antoni Morey Francesc Gibert, els dos preveres Bernat Galmes	22 lb	11 lb
Sineu i Sant Joan	Gossalbo Exemeno Jaume Ciurana	100 lb	50 lb
Porreres	Antoni Nicolau	35 lb	17 lb 10 s
SUMA TOTAL		157 lb	78 lb 10 s
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor	Bernat Nadal i sos companyos	25 lb	12 lb 10 s
Felanitx	Bartomeu Ferrando	12 lb	6 lb
Santanyí	Amb aquell de Campos es venut		
Campos	Antoni Pont	10 lb	5 lb
SUMA TOTAL		47 lb	23 lb 10 s
SUMA UNIVERSAL		1.843 lb 16 s 5 d	921 lb 18 s 2 d

²⁵² ACM, Mesa Capitular, 2739, fol 17v-18

²⁵³ ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 2- 16v

Compte del vi de la Ciutat i Marratxí²⁵⁴, els quals son a vendre 4.576 qr de vi

data	CAPACITAT BÓTA	PREU QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS
Avinences amb els administradors			124 lb 17 s 2 d
5/11	380 qr	18 d	7 lb 1 s
4/12	400 qr	18 d	7 lb 3 s 10 d
31/1	400 qr	20 d	7 lb 16 s 7 d
16/2		20 d	7 lb 5 s 9 d
27/2	400 qr	20 d	7 lb 16 s 4 d
11/3	400 qr	20 d	8 lb 4 s 8 d
28/3	386 qr	2 s	9 lb 8 d
2/5	450 qr	2 s	11 lb 13 s 8 d
3/6	400 qr	2 s 4 d	10 lb 4 s 3 d
SUMA TOTAL			76 lb 6 s 9 d

Compte del delme del vi d'Inca, Selva, Campanet i Uyalfas²⁵⁵, que sumen 924 quartans i mig de vi

LLOC DE VENDA	QUANTITAT VENUDA	PREU QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS
Venut a la taverna, a prop del proador de na Xona	15 somades i 40 qr de mescla	12 d	17 lb 12 s
	88 somades i 220 qr de mescla	14 d	112 lb 18 s 8 d
	30 somades i 60 qr de mescla	14 d	49 lb 9 s 2 d
Venut en el celler del Bisbe i Capítol	4 somades i 12 qr de mescla	10 d	3 lb 15 s
	12 somades i 30 qr de mescla	14 d	15 lb 8 s
Venut en la taverna de la dona Torrella, prop de Santa Fe	4 somades i 10 qr de mescla	12 d	4 lb 8 s
	26 somades i 90 qr de mescla	14 d	46 lb 4 s
	12 somades i 18 qr de mescla	14 d	14 lb 16 s 9 d
Venut a la taverna den Daniel, prop de Sant Miquel	64 somades i 160 qr de mescla	14 d	82 lb 2 s 8 d
	66 somades i 84 qr de mescla	14 d	69 lb 4 s 10 d
Taverna den Carmansó, prop de la plaça den Monsó	4 somades i 10 qr de mescla	14 d	5 lb 2 s 8 d
	12 somades i 30 qr de mescla	12 d	13 lb 4 s
Taverna de na Joaneta, prop de la Quartera	8 somades i 20 qr de mescla	14 d	10 lb 5 s 4 d
	4 somades i 10 qr de mescla	12 d	4 lb 8 s
Taverna de la dona Margarita, prop de la peixateria	16 somades i 40 qr de mescla	12 d	17 lb 12 s
	36 somades i 90 qr de mescla	14 d	46 lb 4 s
SUMA TOTAL			512 lb 7 s 1 d

183

A l'apartat de Rebudes²⁵⁶ ens apareixen les següents referències sobre el vi

data	PAGADOR	CONCEPTE	INGRESSOS
20/3	Pere Bunyola	1 bóta de vi	2 lb 18 s 8 d
20/3	Pere Bunyola	l'onzena de la verema	1 lb 13 s 1 d
	Joan Provençal prevere Bernat Agostenencs Cristòfol Torrent	Avinences del delme del vi	202 lb 8 s 1 d
SUMA TOTAL			206 lb 19 s 10 d

²⁵⁴ ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 18-19

²⁵⁵ ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 19v-20

²⁵⁶ ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 20

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	No fou venut. Els administradors i llevadors son Bernat Valls i Joan d'Olesa, notari	312 lb 14 s 10 d	156 lb 7 s 5 d
	Vi embotat en 9 botes		3.512 qr
SERRA DE TRAMUNTANA			
Les tres parròquies	Joan Basset	11 lb	5 lb 10 s
Esporles	Pere Mascaroles	8 lb	4 lb
Valldemossa	Prior de la Cartoixa, mossèn Pere Nadal	36 lb 10 s	18 lb 5 s
Sóller	Pasqual Rabassa Bartomeu d'Olives	35 lb	17 lb 10 s
Bunyola	Bernat Huguet Pere Campins	10 lb 10 s	5 lb 5 s
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Alcúdia	Nicolau Planes d' Alcúdia Jaume Getet Arnau Salva	200 lb	100 lb
SUMA TOTAL		613 lb 14 s 10 d	306 lb 17 s 5 d
RAIGUER			
Santa Maria	Pere Mates	10 lb	5 lb
Alaró	Miquel Sunyer Arnau Guitart Antoni Mir Antoni Deu lo feu	30 lb	15 lb
Sencelles	Antoni Esteve	24 lb	12 lb
Robines	Berenguer Fiol Bernat Alberti i llurs mullers	100 lb	50 lb
Inca, Campanet, Selva i Uyalfas	En Vallespir Joan Bordells Guillem de Montpeller	500 lb	250 lb
Cavalleria de na Bausana	Joan Dardona Ramon Terrassa		24 lb 5 s
SUMA TOTAL		664 lb	356 lb 5 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Joan Coho Ramon Truyols	105 lb	52 lb 10 s
Petra	Mossèn Antoni Morey prevere Bartomeu Galmes	24 lb	12 lb
Porreres	Bernat Vidal Pere Escarrer Bartomeu Sabater Mateu Cirerol Guillem Ponts Antoni Ponts	21 lb	10 lb 10 s
SUMA TOTAL		150 lb	75 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor	Bernat Domenge Salvador Gual Joan Joan	18 lb	9 lb
Felanitx	Bartomeu Pi i la dona Bartomeva, muller sua Guillem Pi	10 lb	5 lb
Santanyí	Venut amb aquell de Campos		
Campos	Guillem Puig	8 lb	4 lb
SUMA TOTAL		36 lb	18 lb
SUMA UNIVERSAL		1.776 lb 9 s 8 d	912 lb 9 s 10 d

Compte del vi de Ciutat i Marratxí²⁵⁸, que són 3.512 quartans

data	CAPACITAT BÓTA	PREU QUARTÀ MAJOR	INGRESSOS
Rebi de Bernat Valls i Joan d'Olesa			156 lb 7 s 5 d
6/12-21/12	420 qr	20 d	7 lb 9 s 6 d
24/1	400 qr	18 d	7 lb 10 s 6 d
17/2	309 qr	20 d	7 lb 15 s 5 d
28/2	400 qr	2 s	9 lb 13 s 6 d
24/3	360 qr	2 s	8 lb 6 s 9 d
6/4	400 qr	2 s	9 lb 15 s 4 d
18/4	400 qr	2 s	9 lb 15 s
22/4	450 qr	2 s	11 lb 5 s 7 d
12/5	400 qr	2 s 6 d	11 lb 10 s 4 d
SUMA TOTAL			239 lb 9 s 4 d

1.416²⁵⁹

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	No fou venut. Administradors Pere Piris i el discret Joan d'Olesa notari	217 lb 5 s 4 d	108 lb 12 s 8 d
SERRA DE TRAMUNTANA			
Les tres parròquies	Joan Simoni Agustí de Mora	9 lb	4 lb 10 s
Esporles	Joan Figuera	8 lb	4 lb
Valldemossa	Antoni Sani	31 lb	15 lb 10 s
Sóller	Antoni Font prevere Jaume Alou	34 lb	17 lb
Bunyola	Antoni Domènec Joan Gelabert	7 lb 5 s	
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Alcúdia	Nicolau Planes d'Alcúdia Jaume Getet Arnau Salva	200 lb	100 lb
SUMA TOTAL		289 lb 5 s	144 lb 12 s 6 d
RAIGUER			
Santa Maria del Camí	Mossèn Joan Tallades prevere	5 lb	2 lb 10 s
Alaró	Bernat Pi	34 lb	17 lb
Sencelles	Guillem Armengol Guillem Bausa	21 lb	10 lb 10 s
Robines	Joan Balaguer Antoni Esteva	95 lb	47 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Huguet Llops Antoni Ferrer i son fill	510 lb	255 lb
Cavalleria de na Bausana	Jaume Cirer		37 lb 15 s
SUMA TOTAL		665 lb	370 lb 5 s
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i San Joan	Guillem Mateu Ramon Truyols	110 lb	55 lb
Petra	Bernat Olivella Bartomeu Forner	20 lb	10 lb
Porreres	Franci d'Olms Bernat d'Olms Antoni Nicolau	34 lb	17 lb
SUMA TOTAL		164 lb	82 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor i Bellver	Bernat Andreu en Domingo	25 lb	12 lb 10 s
Felanitx	Joan Mas Antoni Ramon	11 lb	5 lb 10 s
Campos i Santanyí	Romeu Ballester Antoni Pont	10 lb	5 lb
SUMA TOTAL		46 lb	23 lb
SUMA UNIVERSAL		1.1181 lb 10 s 4 d	628 lb 10 s 2 d

²⁵⁸ACM, Mesa Capitular, 2741, fol 32v-33

²⁵⁹ACM, Mesa Capitular, 2742, fol 1-15

Compte del vi de Ciutat i Marratxí²⁶⁰, que són per vendre 3.546 quartans

data	CAPACITAT BÓTA	PREU QUARTA MAJOR	INGRESSOS
8/11-23/11	333 qr	2 s	8 lb 3 s 5 d
26/3	420 qr	2 s 4 d	12 lb 8 d
3/4	400 qr	2 s 6 d	11 lb 19 s 9 d
10/4	400 qr	2 s 6 d	12 lb 1 s
20/4	400 qr	2 s 8 d	13 lb 3 s
28/4	386 qr	2 s 8 d	12 lb 11 s 7 d
8/5	360 qr	2 s 8 d	11 lb 12 s 1 d
29/5	450 qr	2 s 8 d	14 lb 10 s 11 d
12/6	400 qr	2 s 6 d	10 lb 2 s 7 d
SUMA TOTAL			106 lb 12 s 4 d

1.417²⁶¹

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Pere Piris prevere Joan d'Olesa notari	290 lb 19 s 1 d	145 lb 9 s 7 d
	Vi embotat en 11 bótes grosses		4.425 qr
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Mossèn Pere Rotlan rector d'Andratx	10 lb	5 lb
Esporles	Antoni Cafer	8 lb	4 lb
Valldemossa	Prior de la Cartoixa, Pere Nadal prevere	23 lb	16 lb 10 s
Sóller	Pere Rosell Jaume Pasqual de Sóller	40 lb	20 lb
Bunyola	Llàtzer de Loscos	11 lb	5 lb 10 s
Escorca	Venut amb els altres delmes		
Pollença	Venut amb els altres delmes		
Alcúdia	Nicolau Planes boter Pere Gual mercader Simon Corney Martí de Pax	182 lb	91 lb
SUMA TOTAL		284 lb	142 lb
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Llaurador Antoni Fuyos	9 lb	4 lb 10 s
Alaró	Nadal Joan Nicolau Llorenç de Robines	24 lb	12 lb
Sencelles	Gabriel Febrer	21 lb	10 lb 10 s
Robines	Jaume Garriga Gabriel Garriga	125 lb	62 lb 10 s
Inca, Selva, Campanet i Uyalfas	Rebut i procurats per Joan Provençal	381 lb 19 s 10 d	190 lb 19 s 11 d
Cavalleria de na Bausana	Jaume Noguera Andreu Cirer		36 lb
SUMA TOTAL		560 lb 19 s 10 d	316 lb 9 s 15 d
PLA			
Muro i Santa Margalida	Venut amb els altres delmes		
Sineu i Sant Joan	Procurats i administrats per Bernat Pocoví	189 somades i 6 quartans	
Petra	Bernat Armengol	15 lb 15 s	7 lb 17 s 6 d
Porreres	Antoni Rosselló Bartomeu Barceló	22 lb	11 lb
SUMA TOTAL		37 lb 15 s	18 lb 17 s 6 d
LLEVANT-MIGJORN			
Arta	Venut amb els altres delmes		
Manacor	Joan Sala Jaume Bosc	20 lb	10 lb
Felanitx	Antoni Ramon Bonanat Rovenyat	11 lb 10 s	5 lb 15 s
Santanyi	Venut amb aquell de Campos		
Campos	Guillem Puig Ferrer de Campos	10 lb	5 lb
SUMA TOTAL		41 lb 10 s	20 lb 15 s
SUMA UNIVERSAL		1.205 lb 3 s 11 d	638 lb 12 s 4 d

²⁶⁰ ACM, Mesa Capitular, 2742, fol 38-38v

²⁶¹ ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 1-15

COMPTE DEL DELME DEL VI DEL TERME DE LA CIUTAT I MARRATXI²⁶², així com les avinences com del vi embotat en lo celler del reverent senyor bisbe i l'honrat Capítol en 11 botes grosses 4.425 quarters grossos, el qual vi es comú entre el Rei, Bisbe i Capítol.

L'administrador del vi es mossèn Pere Piris, prevere, i el discret Joan d'Olesa, notari, rep el Capítol per avinences 145 lliures 9 sous 7 diners.

Els ingressos que apareixen, son la quarta part dels ingressos finals, ja que aquesta es la pertanyent al Capítol.

data	SALARI TAVERNERA per un mes	CAPACITAT BÓTA	PREU QUARTA MAJOR	INGRESSOS
20/1-9/2		430 qr de most	16 d	7 lb 2 s 9 d
9/2		410 qr de most	20 d	8 lb 7 s 2 d
20/2		385 qr de most	20 d	7 lb 15 s 10 d
2/3	1 lb 5 s	400 qr de most	2 s	9 lb 9 s 3 d
14/5	1 lb 5 s	400 qr de most	2 s	9 lb 2 s 4 d
4/6		360 qr	2 s	7 lb 8 s 9 d
10/6/1418	1 lb 5 sous	400 qr	20 d	7 lb 14 s 1 d
20/6/1418		400 qr	20 d	8 lb 6 s 7 d
4/7/1418		400 qr	20 d	8 lb 1 s 3 d
6/7/1418		450 qr	20 d	9 lb 11 s 6 d
23/7/1418	37 sous 6 diners ²⁶³	400 qr	20 d	7 lb 13 s 8 d
SUMA TOTAL				90 lb 14 s 2 d

Altres rebudes²⁶⁴ del vi, que són per la part del Capítol

CONCEPTE	REBUDA
Del delme de la verema de la vinya de Joan Perera del Rafal qui es de n'Antoni Perera que mos era avinguten l'any 1.415	1 lb
Delme de la verema de la vinya de misser Berenguer d'Olesa. Avingut al 1416	10 s
Delme de la verema de la vinya de mossèn Pau Farrera prevere de l'any 1416	13 s 9 d
SUMA TOTAL	2 lb 3 s 9 d

Compte del delme del vi d'Inca, Selva, Campanet i Uyalfas²⁶⁵. Primerament s'han rebut de les avinences del delme del vi de la dita contrada, de les quals ha estat administrador mossèn Joan Provençal, prevere amb aquells qui han comprat la part del senyor Rei i ha donat per compte d'avinences per fetes per la part del reverent senyor Bisbe i Capítol, un total de 381 lliures 19 sous 10 diners mallorquins; de les quals pertanyen a la part de l'honrat Capítol 190 lliures 19 sous 11 diners.

Al mateix temps, es reben 250 somades de vi de mossèn Joan Provençal, que Guillem Segui, procurador del Capítol, fa vendre per les tavernes de Ciutat així com segueix:

Quantitat de vi	Taverna	Preu quartà major	Ingressos
	Taverna den Daniel Creus	20 d	9 lb 6 s 8 d
244 somades i 10 quarters	Taverna de n'Eulàlia, prop del poador de na Xona Taverna den Daniel Creus del carrer de Sant Miquel	18 d	180 lb 19 s 4 d
SUMA TOTAL			190 lb 6 s

Per altra part tenim rebudes de vi, les quals Guillem Segui rep de Bernat Pocoví, 189 somades i 6 quarters, les quals ven per tavernes dins la Ciutat, d'aquesta manera:

Quantitat de vi	Taverna	Preu quartà	Ingressos
106 somades	Taverna den Daniel Creus i en la taverna del poador de na Xona	12 d	53 lb
51 somades i 6 quartans	Les mateixes tavernes	14 d	29 lb 17 s 10 d
4 somades	Celler del senyor Bisbe de dia 1/11 fins dia 8/11	18 d	3 lb
28 somades	Dit Celler de dia 10/11 a 8/12/1417	12 d	14 lb
SUMA TOTAL			99 lb 17 s

²⁶² ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 42-43

²⁶³ Per un mes i 15 jorns

²⁶⁴ ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 43

²⁶⁵ ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 43v, 45

Compte del delme del vi de Sineu i Sant Joan²⁶⁶, procurat i administrat per en Bernat Pocoví en l'any 1.417 i rebut per Guillem Seguí, així com segueix:

CONCEPTE	REBUDA
Vendre el delme del vi de Sineu i Sant Joan a diverses persones	7 lb 3 s 1 d
1 cup del celler del capítol	6 s 6 d
Del vi venut a Sineu per Bernat Pocoví	8 s 5 d
Avinences fetes per Bernat Pocoví d'alguns vinaters	10 s 4 d
Deutes d'alguns vinaters de Sant Joan de Sineu per raó de avinences	5 s 10 d
SUMA TOTAL	8 lb 3 s 9 d

1.418²⁶⁷

POBLE	LLEVADOR/S DEL DELME	INGRESSOS PART COMUNA	INGRESSOS PART CAPÍTOL
Ciutat i Marratxí	Mossèn Pere Piris prevere Lo discret en Joan d'Olesa notari	220 lb	110 lb
SERRA DE TRAMUNTANA			
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Salvador Fuster Benet Llaneres sabater	7 lb 10 s	3 lb 15 s
Esporles	Antoni Cafer	8 lb	4 lb
Valldemossa	Mossèn lo Prior de la Cartoixa Mossèn Pere Nadal prevere	30 lb	15 lb
Sóller	Jaume Prats Pere Rosell Àngel Piris	34 lb	17 lb
Bunyola	Francesc Ripoll pus jove	7 lb	3 lb 10 s
Alcúdia	Gabriel Lodrigo Guillem des Mas	165 lb	82 lb 10 s
SUMA TOTAL		251 lb 10 s	125 lb 15 s
RAIGUER			
Santa Maria	Antoni Horrach	5 lb	2 lb 10 s
Alaró	Agustí Satria Arnau Guitard Jaume Campins	36 lb	18 lb
Sencelles	Francesc Ferragut	17 lb	8 lb 17 s 6 d
Robines	Antoni Esteve Andreu Noguera Antoni Cirer	120 lb	60 lb
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	Bartomeu Vallespir Antoni Salvat major de dies Jaume Albertí Antoni Salvat barber	500 lb 15 s	250 lb 7 s 6 d
Cavalleria de na Bausana	Andreu Ferrer		30 lb 9 s
SUMA TOTAL		678 lb 17 s	369 lb 17 s 6 d
PLA			
Sineu i Sant Joan	Antoni Arnau Benet Olsina	90 lb	45 lb
Petra	Mossèn Francesc Gibert prevere	20 lb	10 lb
Porreres	Pere Riera e sa muller Bartomeu Trobat	26 lb	13 lb
SUMA TOTAL		136 lb	68 lb
LLEVANT-MIGJORN			
Manacor i Bellver	Mossèn Antoni Nadal Arnau Sureda	10 lb	5 lb
Felanitx	Benet Caldentey Salvadora sa muller	10 lb 10 s	5 lb 5 s
Santanyí i Campos	Mateu Ballester escrivent de la Ciutat Miquel Nadal Jaume Furimit peraires	6 lb 5 s	3 lb 2 s 6 d
SUMA TOTAL		26 lb 15 s	13 lb 7 s 6 d
SUMA UNIVERSAL		1.313 lb 2 s	687 lb

²⁶⁶ ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 45

²⁶⁷ ACM, Mesa Capitular, 2744, fol 2-16v

Compte del delme del vi del terme de Ciutat i Marratxí així de les avinences com del vi embotat en lo celler del reverend senyor Bisbe e honrat Capítol²⁶⁸

data	Preu quartà major	Ingressos
		110 lb 5 d
24/1 a 1/3	2 s 4 d	10 lb 18 s 3 d
2/3	2 s 4 d	10 lb 4 s 7 d
13/3	2 s 4 d	11 lb 15 s 2 d
23/3	2 s 4 d	10 lb 17 s
28/3	2 s 4 d	11 lb 16 s
20/4	2 s 6 d	14 lb 2 s 4 d
3/5	2 s 6 d	12 lb 6 s 6 d
18/5	2 s 8 d	13 lb 2 s 10 d
22/6	2 s 8 d	11 lb 17 s
Delme de la verema de la vinya de Jaume Olzina de l'any 1.416 i 1.417		18 s 6 d
Restitució de la verema		6 s 8 d
Delme de la vinya den Nicolau Maguadines de l'any 1.417		1 s 9 d
Compra de 7 quartans de vi de Guillem Salvà del 1.417	1 s	3 s 6 d
SUMA TOTAL		218 lb 10 s 6 d

1420²⁶⁹

POBLE	LLEVADOR/S DELME	DEL	INGRESSOS COMUNA	PART	INGRESSOS CAPÍTOL	PART
Ciutat i Marratxí	Joan d'Aulesa notari Pere Piris prevere		289 lb 14 s		144 lb 17 s	
SERRA DE TRAMUNTANA						
Andratx, Calvià i Puigpunyent	Mossèn Pere Rotlan rector d'Andratx		8 lb		4 lb	
Esporles	Benet Muntanyola		8 lb		4 lb	
Valldemossa	Prior de la Cartoixa Mossèn Pere Nadal prevere		32 lb		16 lb	
Sóller	Joan Peris mercader Francesc Miquel pus jove		41 lb 10 s		20 lb 15 s	
Bunyola	Benet Moragues		16 lb		8 lb	
Alcúdia	Bartomeu Valspir Jaume Albertí d'Inca		175 lb		87 lb 10 s	
SUMA TOTAL			280 lb 10 s		140 lb 5 s	
RAIGUER						
Santa Maria	Guillem Balsa		9 lb		4 lb 10 s	
Alaró	Antoni Mir		32 lb		16 lb	
Sencelles	Francesc Ferragut		17 lb		8 lb 10 s	
Robines	Bartomeu Valspir Jaume Albertí Antoni Salvat		180 lb		90 lb	
Inca, Selva, Campanet e Uyalfàs	Joan Provençal		140 lb 5 s 11 d		70 lb 2 s 11 d	
Cavalleria de na Bausana	Antoni Salvat Jaume Albertí Bartomeu Vallespir				32 lb 10 s	
SUMA TOTAL			378 lb 5 s 11 d		221 lb 12 s 11 d	
PLA						
Sineu i Sant Joan	Antoni Busquet Jaume Padró de Sineu		138 lb		69 lb	
Petra	Benet Armengual e sa muller		14 lb		7 lb	
Porreres	Pere Riera		20 lb		10 lb	
SUMA TOTAL			172 lb		86 lb	
LLEVANT-MIGJORN						
Manacor i Bellver	Benet Nadal Guillem Font Mossèn Antoni Nadal prevere		15 lb		7 lb 10 s	
Felanitx	No fou venut					
Campos i Santanyí	Jaume Estalella Romeu Ballester de Campos		10 lb		5 lb	
SUMA TOTAL			25 lb		12 lb 10 s	
SUMA UNIVERSAL			1.145 lb 9 s 11 d		605 lb 4 s 11 d	

²⁶⁸ ACM, Mesa Capitular, 2744, fol 42-42v

Dels ingressos, la quarta part del total pertany al Capítol

²⁶⁹ ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 2-16v

Compte del delme del vi del terme de Ciutat e Marratxí, del qual és administrador Pere Piris i lo discret Joan d'Aulesa notari per l'any 1.420²⁷⁰

data	Preu quartà major	Ingressos part Capítol ²⁷¹
15/1 a 22/1	20 d	8 lb 19 s 8 d
22/1 a 1/2	20 d	8 lb 6 s 10 s
1/2	2 s	10 lb 5 s 3 d
22/3	2 s	9 lb 16 s
29/3	2 s	8 lb 16 s 6 d
10/4	2 s	9 lb 17 s 3 d
10/4	2 s	9 lb 11 s
22/4	2 s	9 lb 13 s 8 d
22/4	2 s	11 lb 10 s 1 d
2/5	1 lb 5 s	9 lb 17 s 2 d
SUMA TOTAL		

Rebudes per lo delme de la verema

- De la vinya den Felip Serra, per l'any 1.418= 1 lb
- De la vinya den Nicolau Oliver de Moranta, per l'any 1.418= 4 s 6 d
- De la vinya de mossèn Joan Banyeres, per l'any 1.419= 1 s 9 d
- De la vinya den Joan Moyà major de dies= 10 s

Compte del delme del vi d'Inca, Selva, Campanet e Uyalfàs, rebut e procurat per mossèn Joan Provençal prevere, per l'any 1.420²⁷²

data	Taverna	Quantitat	Preu quartà major	Ingressos part Capítol
3/12 a 13/1	Taverna den Daniel Creus	48 somades	16 d	16 lb
2/12 a 15/1	Taverna de la dona Montserra, del cap d'avall de la bosseria	52 somades	16 d	17 lb 7 s 8 d
3/12 a 16/1	Taverna de la dona Eulàlia, prop de lo proador de na Xona	52 somades	16 d	17 lb 6 s 8 d
10/12 a 30/12	Taverna de la dona Lluçia, prop de la porta del Call	20 somades	16 d	6 lb 13 s 4 d
9/1 a 17/1	Taverna de Joanico, a l'Adoberia vella	16 somades	16 d	5 lb 6 s 8 d
27/12 a 5/1	Celler del reverent senyor Bisbe e Capítol	16 somades	16 d	5 lb 6 s 8 d
24/12 a 14/1	Taverna den Joan Segals, prop de lo pou del mercat	8 somades	16 d	2 lb 3 s 4 d
23/1 a 15/2	Taverna den Daniel Creus, damunt Sant Miquel	43 somades e 14 quartans	18 d	16 lb 6 s 4 d
23/1 a 10/2	Taverna de la dona Monserrada	28 somades	18 d	10 lb 10 s
20/1 a 5/2	Taverna de la dona Eulàlia	16 somades	18 d	6 lb
31/1 a 7/2	Taverna den Joanico	16 somades	18 d	6 lb
7/4 a 23/4	Taverna den Daniel Creus	42 somades	22 d	19 lb 5 s
7/4 a 22/4	Taverna de la dona Eulàlia	48 somades	22 d	22 lb
7/4 a 22/4	Taverna de la dona Monserrada	16 somades	22 d	7 lb 6 s 8 d
13/4 a 22/4	Taverna den Joanico	16 somades	22 d	7 lb 6 s 8 d
		4 somades	22 d	1 lb 11 s 8 d
		1 somada i ½	22 d	11 s 9 d
SUMA UNIVERSAL				167 lb 2 s 5 d

²⁷⁰ ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 42v-43v

²⁷¹ Li pertoca la quarta part dels ingressos

²⁷² ACM, Mesa Capitular, 2745, fol 44-45

Per altra part, malgrat que no aparegués a la documentació reial, si que ho feia a l'eclesiàstica. Per aquest motiu, cal estudiar el comportament del delme del vi en l'illa de **Menorca**.

En ella, la cultura vitícola era ben patent des d'època islàmica. Després del pacte de vassallatge, el brou dels ceps s'havia d'importar de l'illa major de les Balears, fonamentalment, des d'Alcúdia, malgrat a Menorca hi hagués producció pròpia. Però, el cultiu de la vinya era homogeni arreu dels pobles de l'illa.

En referència al delme del vi, a vegades era venut amb altres delmes, i no se n'ha pogut saber la seva aportació. Normalment, se solien ingressar entre unes 40 i 50 lliures. La major producció quedava concentrada a Maó.

Segons Antoni Mayol²⁷³ i Antoni Mas²⁷⁴, creuen que es duïen a terme uns intercanvis d'excedents entre Alcúdia i Menorca, concretament, a Ciutadella. La primera aportava vi i aquest era canviat per l'excedent de bestiar menorquí. Però Menorca, també, s'abastia de vi procedent de Catalunya, València i Sardenya, per mos que eren vins d'una major qualitat.

Del **1.411**²⁷⁵ tenim

POBLES	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutadella	15 lb 6 s	7 lb 12 s 6 d
Mercadal	6 lb	3 lb
Alaior	22 lb	11 lb
Mao	35 lb 11 s	17 lb 15 s 6 d
SUMA TOTAL	78 lb 17 s	39 lb 8 s

Al **1.412**²⁷⁶ es venia el delme del de tota l'illa, no hi ha distincions entre els pobles. La suma aportada per la part comuna es de 71 lliures 11 sous 6 diners, i per la *part del Capítol*: **35 lliures 15 sous 9 diners**.

191

Com a Mallorca, del **1.413**, no tenim la documentació pertinent per poder consultar el comportament del delmes. Per tant, passem directament a l'any següent.

El **1.414**²⁷⁷ presenta

POBLES	LLEVADOR/S DEL DELME	DEL	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutadella	Pere Martorell <i>pus jove</i>		25 lb 5 s	12 lb 12 s 6 d
Mercadal	Guillem Sans		8 lb 5 s 6 d	4 lb 2 s 9 d
Alaior	Bernat Ferrer		19 lb 12 s 6 d	9 lb 16 s 3 d
Mao	Joan Serra picapedres		29 lb	14 lb 10 s
SUMA TOTAL			82 lb 3 s	41 lb 1 s 6 d

²⁷³ MAYOL, A. (2.005): *El comerç marítim entre Alcúdia i Ciutadella en la Baixa Edat Mitjana (1.300-1.526)*, Ed CIM-Ajuntament d'Alcúdia, Alcúdia.

²⁷⁴ MAS FORNERS, A. et alii: *Història d'Alcúdia. De l'època islàmica a la Germania*; Ed. Ajuntament d'Alcúdia, Alcúdia.

²⁷⁵ ACM, Mesa Capitular, 2738, fol 17

²⁷⁶ ACM, Mesa Capitular, 2739, fol 16v

²⁷⁷ ACM, Mesa Capitular, 2740, fol 17

Tant en l'any **1.415**²⁷⁸ com en el **1.416**²⁷⁹ es venen les rendes totes plegades. Així que anem a veure quins son els ingressos aportats de l'impost del vi de Menorca per la part del Capítol de la Seu en **1.417**²⁸⁰.

POBLES	LLEVADOR/S DELME	INGRESSOS PER LA PART COMUNA	INGRESSOS PER LA PART DEL CAPITOL
Ciutadella	Ponç Ferrer	22 lb 12 s 6 d	11 lb 6 s 3 d
Mercadal	Pere Solsona	9 lb 11 s	4 lb 15 s 6 d
Alaior	Antoni Arquimbau	24 lb 5 s 6 d	12 lb 2 s 9 d
Mao	Joan Serra	44 lb 19 s 5 d	22 lb 9 s 8 d
SUMA TOTAL		101 lb 8 s 5 d	50 lb 14 s 2 d

Però, malgrat tot, s'ha de tenir present que, els ingressos de la part reial, en referència al delme del vi eren molt superiors als que se sumaven a les arque capitulars. El que sí que es plantejava de manera comuna, era que la comarca del Raiguer i els seus voltants, per ambdues parts, tenia el principal protagonisme.

Quan es parla de delmes, cal fer un incís de quins foren els seus llevadors. Qui eren les persones que adquirien el dit tribut. Els quals s'encarregaven d'administrar l'impost, d'anotar entrades i sortides d'efectius. Així que, en la documentació del patrimoni reial²⁸¹, les llevadors que apareixien més freqüentment eren:

COMARCA	LLEVADORS
CIUTAT	<i>Tomàs Bendutxo corder de Ciutat, Francesc Llana, Nicolau Aguiló, Bernat d'Agostenenchs</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>Pere Mateu de Ciutat, Guillem Muntanyans de Montuïri, Berenguer i Bartomeu Vanrell tots dos de Sóller, Francesc Masser, Bernat Cerdà, Bernat Ferrer, apel·lat " Claret", Bernat Pasqual, Antoni Mascaró de Valldemossa, Bartomeu Mager, Tomàs Bendutxo de Ciutat, Jaume Montcada de Pollença, Antoni Caffer, Arcis Figuera d'Esporles, Guillem Castell, Antoni Estany rector d'Esporles</i>
RAIGUER	<i>Estrany Buadella d'Inca, Miquel Cardell de Selva, Guillem Malferit, Guillem Massaguer, Pere Figuera, Llorenç de la Sala, Pere Llorenç de Sencelles i sa muller, Bernat Ferrer de Sencelles, Gabriel ça Mar, Francesc Domingo, Jaume Cantarelles, Guillem Dachs de Santa Maria, Pau Piquer especiaire d'Inca, Pere Caua, Bernat Albertí, Miquel Mates, Antoni i Pere Solà els dos de Ciutat, Guillem Duran, Berenguer Garriga, Berenguer Mestre d'Alaró, Guitart Ramis d'Inca, Simon Esteve de Sencelles, Marí Xanxo i sa muller, Guillem Tria de Bunyola</i>
PLA	<i>Andreu i Jaume Galmés, Andreu Móra i sa muller Antònia, Joan Riera, Marimon Ferran, Joan Riera fill de Jaume Riera i la dona Marió, Pere Viver ciutadà, Pere Serra de Montuïri, Ferrer Peleya, Joan Calvó, Guerau Requesens, Bartomeu Bernat, Domingo Pàmies, Berenguer Comte de Ciutat, Julià i Pere Riera de Porreres</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>Joan Seva, Antoni Morey, Pere Escarp prevere, Domingo Pàmies de Lluçmajor, Juame Blanc, Garau Escarp i Coloma muller sua, Jaume Belloch, Arnau Sureda, Miquel Catany, Guillem Verdera fill de Jaume Verdera, Pere Martí, Jaume Ferrando, Antoni Fuster de Manacor</i>

²⁷⁸ ACM, Mesa Capitular, 2741, fol 16v

²⁷⁹ ACM, Mesa Capitular, 2742, fol 15v

²⁸⁰ ACM, Mesa Capitular, 2743, fol 15v

²⁸¹ ARM, RP-3809-3818, 3821-3827, 2592

En conseqüència, cal esmentar, quins foren els llevadors del delme del vi per la part capitular²⁸². Es pot observar com, molts dels noms, es repetien ambdues seccions. Eren els següents:

COMARCA	LLEVADORS
CIUTAT	<i>Bernat Valls, Bernat Agostenencs, Cristòfol Torrent, Bartomeu Durant prevere, Joan d'Aulesa notari, Pere Piris</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>Pau Piquer, Pere Agramunt, Pere Soler, Joan Avarca, Nicolau Planes boter d'Alcúdia, Jaume Albertí d'Inca, Gossalbo Xemenó, Joan Calafat, mossèn Antoni Estany, Arcis Figuera, Bartomeu Mager, mossèn Pere Nadal prior de la Cartoixa</i>
RAIGUER	<i>Pere Pons, Andreu Cirer procurador de Robines, Berenguer Fillol, mossèn Guillem Martí rector, Antoni Fuyós de Santa Maria, Guirard Ramis, Pere Arrom, Arnau Guitard, Antoni Salvat, Bartomeu Vallespir, Jaume Albertí</i>
PLA	<i>Antoni Riera fill de Jaume Riera, Julià Riera, Jaume Vaquer, Tomàs i Bernat Tey i llurs muller</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>Bernat Xemenó, Antoni Pont de Campos, Bartomeu Ferrando, Joan Joan, mossèn Antoni Nadal</i>

Una vegada observats tots els ingressos que s'aportaven al patrimoni reial i a la mesa capitular. Hi ha que fer incís en les despeses que suposava posar en marxa tot el sistema de venda del delme del vi i el manteniment de les infraestructures.

Així, tant per la part reial com per la dels canonges, com que ambdues faccions, disposaven de corredors de delme i dels seus propis cellers, les despeses a sufragar, eren, gairebé, les mateixes. Les més freqüents eren:

- La paga que es feia als corredors de lletres per anar a encantar el delme del vi per les parròquies de fora de la Ciutat. Tenia un cost de 11 sous i 3 diners.
- El lloguer d'una bèstia per a cavalcar. El seu preu depenia dels dies que s'havia de menester el seu servei, però, normalment, pujava entre 4 i 6 diners.
- Al senyor Petro Verger per metre els bancs i tapits a la plaça d'Inca: 4 diners.
- El jornal mensual que cobraven la tavernera, que era de 25 a 30 sous, depenent de la data.

Ambtot, segons quins anys s'havien de fer front a despeses majors, les quals solien esser, l'adob dels distints conjunt de cellers reials i capitulars. Amb els quals s'ha pogut conèixer molts dels utensilis que es disposaven en aquests magatzems per al vi i quin era el seu lloc: cups, bótes grosses, cèrcols d'àlber, taules de pega, entre d'altres.

A manera de conclusió, el vi formava part del conjunt de productes de la triada mediterrània, que en el nostre àmbit geogràfic estava perfectament dotat, ateses les seves peculiaritats climàtiques i edàfiques. Era un tipus de conreu adaptat a les circumstàncies naturals de les Balears, patia uns gravàmens senyorials i fiscals, alhora que, era una opció de conreu que, en alguns moments històrics, hagué de competir amb la tendència natural del sistema agrari i dels propietaris i pagesos de sembrar cereal.

La seva distribució venia dibuixada en aquelles zones on la presència de l'agricultura musulmana va ser més intensiva. Així, l'expansió de la vinya s'havia de vincular a l'articulació del paisatge agrari des de la Ciutat, des d'on es comercialitzaven diversos productes. Per aquest motiu, es va començar a desenvolupar tota una xarxa d'infraestructures i eines per emmagatzemar el raïm.

²⁸² ACM, Mesa Capitular, 2728-2745

El principal aportador al delme del vi fou la comarca del Raiguer, en especial, la parròquia d'Inca i la de Robines, seguida per Ciutat i Alcúdia, aquesta darrera, gràcies a les exempcions fiscals que afavoriren al conreu de la vinya.

Per tant, la tradició vitícola a Mallorca i Menorca és, en sí mateix, antiga i rellevant. Fent que a l'Edat Mitjana, aquest conreu anàs acompanyat de la mà, amb el conreu del cereal, concretament, de blat. Els dos cultius eren els que aportaven majors guanys a les finances reials i eclesiàstiques.

12. EL DELME DELS BLATS (1.380-1.420)

La paraula "blat" designa tant a la planta com a les seves llavors comestibles. Són plantes anuals, àmpliament cultivades a tot el món.

Amb la seva farina barrejada amb aigua i fermentada a temperatura elevada es fa pa.

El blat és un dels tres grans més àmpliament produïts globalment, al costat del blat de moro i l'arròs, i el més consumit per l'home de la civilització occidental des de l'antiguitat; ha estat la base alimentària dels pobles de l'Orient Pròxim i Europa. El gra del blat ha estat utilitzat, des de sempre, per fer la preuada farina.

El seu conreu s'estén des d'Egipte, on es cull durant el mes d'abril, fins als temperats-freds com Sibèria, on es cull el setembre.

Les necessitats d'aigua del conreu de blat són relativament modestes (500 litres per una tona de matèria seca) i es pot conrear amb precipitacions anuals entre 300 i 800 litres, però té un període crític, un mes abans d'espigar, en què no pot mancar l'aigua.

El blat té els seus orígens en l'antiga Mesopotàmia. Les més antigues evidències arqueològiques del cultiu de blat vénen de Síria, Jordània, Turquia i l'Iraq. Fa al voltant d'uns 8.000 anys.

El blat, en ser cultivat per iniciativa dels éssers humans, va produir major aliment que en estat salvatge; aquest fet va provocar una autèntica revolució agrícola en el denominat *Creixent fèrtil*. Simultàniament, es va desenvolupar la domesticació de l'ovella i la cabra, la qual cosa va permetre l'assentament de la població i, amb això, la formació de comunitats humanes més complexes.

L'agricultura i la ramaderia en els seus inicis exigien una cura continua, cosa que va generar una consciència del temps meteorològic i del pas de les estacions, obligant a aquestes petites societats a guardar provisions per les èpoques menys generoses, tenint en compte els beneficis que oferia el gra de blat en facilitar el seu emmagatzematge durant períodes força llargs. Així, doncs, *Plini el vell*, en la seva *Història Natural*, apuntava que a Hispània el gra es guardava en sitges situades en terrenys secs en el fons de les quals i a les seves parets s'havia disposat prèviament una capa de palla.

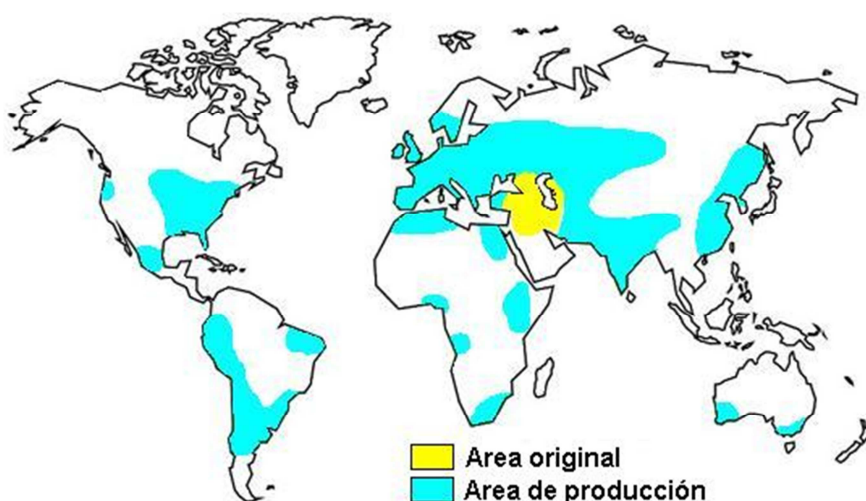
Sitja del Castell de Santa Clara de Calafell

La llavor de blat va ser introduïda a la civilització de l'antic Egipte i es va iniciar el seu cultiu a la vall del Nil; des d'aquesta zona es va estendre a les civilitzacions grega i romana. Fins al punt, que hi havia la deessa grega del pa i de l'agricultura, *Demèter*; i

per derivació llatina es va transformar en *Ceres* i d'aquí podria sorgir la paraula “cereal”.

A Roma, el govern assegurava el manteniment dels ciutadans sense possibilitats econòmiques proveint blat a un baix preu i regulant la mòlta i fabricació del pa, ja que era una pràctica comuna seu racionament. La mòlta i la cocció eren activitats que es realitzaven en forma conjunta, de tal manera que es va dissenyar en l'antiga Roma molins - forns amb una alta capacitat de producció.

Fins al segle XVII no es van presentar grans avenços en els mètodes de conreu i processament del blat.

El blat, per a la seva utilització, generalment és mòlt com a farina. Un important percentatge de la producció total de blat és utilitzada per al consum humà, i es destina, bàsicament, a l'elaboració de pa.

La major evolució en la panificació es va donar durant l'antic Egipte, ja que ells van ser els qui van descobrir el procés de fermentació. Aquests principis bàsics no han canviat d'una manera significativa al llarg de la història.

Per altra part, el que s'ha d'explicar en el present capítol és veure quina fou l'evolució de l'impost sots titulat *delme dels blats*, cobrat per la procuració reial i els canonges de la Seu, entre les dates de 1.380 fins a 1.420, concretament, en l'illa de Mallorca i Menorca.

Els delmes eren un tipus d'impost directe que gravaven la producció agrícola i ramadera, concretament, cereals, llegums, oli, la verema, les hortalisses i els ramats, fonamentalment, ovelles i cabrits.

L'impost dels blats gravava el 10% de la collita d'aquest cultiu. S'ha pogut conèixer, gràcies a la documentació capitular, que aquest delme es tributava sobre: forment, tosseta²⁸³, ordi, mestall²⁸⁴, xeixa, faves, ciurons, guixes²⁸⁵ i llenties.

²⁸³ Tipus de blat, sense arestes.

²⁸⁴ Mescla de diferents espècies de cereals, especialment de blat i sègol o de blat i ordi, o de cereal i llegum, sobretot de blat de faves.

²⁸⁵ Planta lleguminosa, fruit de la qual serveix com a aliment per a persones i animals.

Blat

Tosseta

Mestall

Xeixa

Ordi

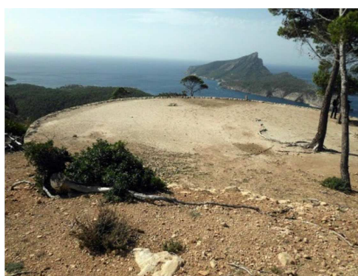
Faves

Ciurons

Guixes

Llenties

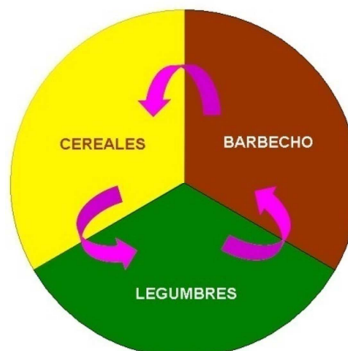
El delme es feia efectiu en diners o en espècies, de manera anual, al monarca, a l'Església i d'altres senyors feudals. En el cas del blat, aquest es delmava en batre, damunt l'era.

Era de batre (la Trapa, Mallorca)

El blat se sembrava juntament amb les llegums. Tenien, ambdós, un cicle agrícola semblant. Aquest començava entre el mes de novembre i desembre amb la sembra; entre l'abril i el maig se segava per fer garba, en el mes de juny, quan floreixia el gra i romania la palla, de la qual hi quedava el rostoll, que es destinava a les sitges, o bé, servia com a aliment per al bestiar.

Durant l'Edat Mitjana, sobretot en l'etapa de la Baixa Edat Mitjana, era comú sembrar els llegums amb cereals dins una mateixa parcel·la. Es parlava, doncs, de la rotació triennial dels cultius. L'explotació es dividia en tres seccions: una de cereal, l'altra per a llegums, i una tercera, que es deixava en guaret (*barbecho*, en castellà), és a dir, en descans, per a oxigenar la terra, per a què els cultius venidors fossin molt més productius.

Sistema de rotació triennial

El cicle agrícola anual de cereal començava pel mes de novembre, amb la sembra, la qual podia durar fins al mes de febrer, aproximadament, sempre estant pendent de la meteorologia i el sòl on es plantava.

Entre el març i abril, s'adobava la terra. I a mitjans d'abril se segava. La part més important, es donava a mitjans juny o principis de juliol, quan es començava a recollir, és a dir, la feina del batre.

El batre consistia a xafar les garbes per tal de separar el gra de la palla i deixar ambdós productes en perfectes condicions d'utilització i de conservació. Per la multitud i diversitat de factors i elements que hi intervenien, la feina del batre era la més complexa de totes les que realitzava antigament la pagesia.

El batre tenia lloc a les "eres" i era un procés que començava a primera hora del matí i que, per anar bé, calia enllestir el mateix dia. Sol i vent eren els factors meteorològics imprescindibles perquè es pogués dur a terme la labor amb normalitat, per això, l'època més adequada per batre era el mes de juliol, quan el dia encara és llarg, el sol crema de valent i són rars els dies que a la tarda no fa unes hores de vent.

En anys de bona collita aquestes feines es prolongaven durant l'agost i fins i tot al setembre, perquè només es podia fer una batuda cada dia i s'estava ben content si diàriament es podia "fer net", o sigui, si es podia netejar, ensacar i desar el gra procedent de les garbes que al matí s'havien estès a l'era.

Les eres eren una superfície plana i endurida, de dimensions variables, però amb un mínim d'extensió perquè hi poguessin fer voltes els animals. D'ordinari les eres eren d'argila, que és el tipus de terra més adequat perquè el sòl quedi ben dur i llis.

Era de batre

Una vegada acabada la campanya del batre les eres *s'empallaven*, o sigui, es cobrien amb una capa de palla de més mala qualitat. Amb aquesta protecció es volia evitar que les humitats i els gels de l'hivern deterioressin el paviment de l'era.

Durant la primavera, aprofitant que el terreny era humit després d'una pluja, les eres es rebatien. *Rebatre* l'era consistia a passar-hi el *rodet* arrossegat pels animals per sobre l'empallada, per tal d'atapeir el terreny i fer desaparèixer les clivelles que s'hi haguessin pogut fer durant l'hivern.

Arribat el temps del batre les eres es netejaven de tot aquella palla de mala qualitat i de les herbes que enmig havien nascut. Aquesta operació rebia el nom de *raure* l'era i s'hi

utilitzaven unes pales expresses.

El producte de la raguda, se deixaven a la vorera i s'aprofitaven per fer fem. Una vegada neta i escombrada l'era estava a punt de rebre les garbes.

Orientades a migdia, en espais oberts on l'aire pogués circular lliurement, les eres feien companyia a les cases en els pobles rurals. En el cas de Mallorca, on se'n podien trobar més, era a la part meridional de l'illa i en la planúria.

Sobretot en termes extensos, moltes finques allunyades dels nuclis de població disposaven d'era pròpia. El mal estat dels camins i la precàrietat dels mitjans de transport de les garbes, feia aconsellable batre a la mateixa finca.

Normalment les eres, a més de l'espai destinat a xafar les garbes, disposaven de cabanes i corrals, i algunes de més importants de *pallisses* per encabir la palla.

Les garbes es transportaven de la finca, tros de terra a l'era amb el carro.

Tirats pels animals i per tal de xafar i trinxar la batuda, hi havia rodets o *trills*. També s'utilitzaven altres estris amb pues encara que no fossin pròpiament per batre. La *dolça* es feia servir per transportar, arrossegant, el gra barrejat amb el boll fins al munt i també la palla fins al peu del paller.

L'eina manual més representativa del batre era la *forca*, de fusta de lledoner. Cada forca constava d'un mànec i d'un nombre variable de pues. El *forcat* era una forca de dos, però més llarga i més doble, que es feia servir per enlairar les garbes en carregar el carro.

Igualment eren d'ús manual els renclins, granellons, les pales de fusta, els erers, les mesures, els porgadors i els cabassos.

Per altra part, la batuda era la quantitat de garbes batudes en una sola vegada; però també es donava el mateix nom al conjunt de les operacions realitzades amb aquesta finalitat al llarg del dia.

Entrar en batuda: Quan la proximitat de les terres ho permetia, cada dia s'entrava en batuda, és a dir, es portaven a l'era les garbes que s'havien de batre, les quals normalment oscil·laven entre dues o tres carretades. Quan les terres eren enfora i no era possible entrar la totalitat de la batuda diàriament, qualche dia s'aturaven de batre i es dedicaven a portar garbes per tal de tenir-ne d'avançades. Anaven a cercar les garbes a primeres hores de la matinada, encara negra nit, per tal de tenir-les totes a l'era a la sortida del sol.

Estendre: L'operació d'estendre, de bon matí quan les garbes ja eren totes a l'era, comprenia tres fases. En primer lloc distribuir les garbes per l'era, una a tocar de l'altra, amb les parts exteriors de l'estesa formant una circumferència. Calia després deslligar-se, desfent o tallant els vencills o els lligadors; i finalment remenar i escampar les garbes esteses amb la forca.

Les tandes: S'enganxaven els animals als estris i, guiats per un home, se'ls feia donar voltes pel damunt de la batuda, fins que aquesta quedava plana i atapeïda. Aleshores, es deixaven reposar els animals en una vora i els homes, amb les forques giraven la batuda. *Girar* la batuda consistia a remenar-la i estovar-la, de la mateixa manera que s'havia fet en estendre. Cada període entre girada i girada era una tanda. Les tandes duraven aproximadament una hora i els batedors es repartien el tocar per torn.

Cada vegada de girar era més fàcil remenar la batuda i augmentava l'espessor del gra a la sola de l'era. Venia un moment que les espigues estaven totes engranades files tiges, xafades i a bocins, aleshores es deia que ja s'havia fet palla i es desenganxaven els animals. Es feia palla més o menys aviat segons la varietat de cereal batuda.

Ventar i treure la palla: Normalment, per l'horabaixa, els batedors es dedicaven, amb l'ajuda del vent, a treure la palla del damunt de l'era i deixar-hi només el gra barrejat amb el boll, que posteriorment era arreplegat en un munt.

200

Amb la forca de dos pollegons i sempre a favor del vent, s'aixecava la palla més llarga i s'anava acompanyant fins a la vorera, defora de la batuda. Després amb les forques i el rampill es feia la mateixa operació amb la palla més menuda, fins que a la sola de l'era només hi quedava el gra barrejat amb el boll. Per treure la palla grossera també s'utilitzaven uns estris amb pues, com una mena de rampills grossos, amb dos braços, que feien més feina que les simples forques de dos.

Fetes totes aquestes feines, completava la labor i es deixava l'era neta.

La feina de ventar era molt agradable quan el vent bufava suau i seguit. En temps quiet o amb aire de direcció variable, la situació canviava i aleshores la palla s'havia de treure a *punta de forca*, s'hi passava molt més temps i la labor no quedava tan perfecta.

Desembollonar: Si primer s'havia tret la palla, ara calia separar el gra del boll. Treure la palla, amb més o menys dificultat, era possible fer-ho sense vent, però per a desembollonar aquest element era imprescindible i quan el vent no bufava tot quedava paralitzat. Desembollonar consistia en aixecar i llençar enlaire amb les forques l'esmentada barreja; el gra, més pesat, queia a terra al mateix indret i el boll era endut pel vent un bocinet enllà, on es dipositava formant un coll. Aquesta operació de llençar enlaire es repetia una i altra vegades fins que barrejat amb el gra només hi quedava algun element més grosser: tronquets, pedretes, espigues mal engranades, etc. Les darreres passades del desembollonar es feien amb pales de fusta, especials per aquest ús, perquè quan el gra ja era bastant net no era possible aixecar-lo amb la forca.

Ererar: Les ereres o *garbells*, que amb aquests noms es coneixia l'estri, eren uns porgadors grans, de planxa metàl·lica, més antigament de cuir, amb forats de dimensions variables segons el tipus de gra al qual anaven destinats. L'acció *d'ererar* consistia a sacsejar l'estri perquè caigués a terra, a través dels forats, el gra que amb un cabàs s'anava dipositant al seu damunt per mans d'una altra persona. Quan havia caigut tot el contingut de cada abocada, el pagès expel·lia un bocí lluny els residus de la *porgada*. Aquests residus eren anomenats *espigada* i se solien destinar a l'alimentació del bestiar. Per tant no era d'estranyar a les grans extensions del llevant i migjorn mallorquins, tan el cultiu del blat com el desenvolupament de la ramaderia fossin claus per a l'economia local.

Ensacar i desar: Net el gra només calia posar-lo en sacs i desar-lo a les *sitges*, botigues o graners. Si al cul del munt hi havia una mica de terra barrejada, s'utilitzava un *porgador de malla* fina per acabar-ho de netejar. Quan a les terres a mitges calia partir la collita, o bé per un altre motiu es feia precis mesurar el gra, s'utilitzaven mesures de *quartans*.

201

Fer paller: La palla era un element important en l'economia pagesa, només basta dir que era la base de l'alimentació dels animals de treball i la matèria primera en l'elaboració dels fems, el principal adob de l'època. Per tots aquests motius es tenia molt en compte a treure de la batuda una palla ben feta, sobretot ben xafada, i posteriorment en la seva conservació.

Algunes eres disposaven de *pallisses*, o sigui de coberts destinats a emmagatzemar palla, però la majoria dels pagesos feien pellers a l'aire lliure, a devora l'era. Els pellers de les nostres contrades eren de base rodona, acabats els primers en punxa.

Fer paller era una feina delicada que s'acostumava a fer al matí a primera hora, quan degut a la humitat de la nit la palla tenia més bon toc; quan era calenta s'esllavissava amb facilitat i no es podia ariar tan bé.

Acabades les feines del batre, els pellers *s'enfangaven*, o sigui es recobrien amb una capa de fang, a ser possible de terra argilosa, que en endurir-se feia com de teulada i evitava que les pluges penetressin a l'interior i fessin podrir la palla.

La feina de batre era una de les feines més importants del camp, acabava l'any agrícola i es donava pas a un altre. És curiós veure, com, en l'actualitat, encara, es manté viva la tradició de batre, fins al punt de fer tota una sèrie de festes a diversos pobles de Mallorca, com per exemple a Santanyí, amb la fira del batre. També, dins tot aquest context, s'han de tenir

presents les *cançons des batre*, que cantaven els nostres pagesos en anar a feinejar.

Una vegada recollit tot el gra, emmagatzemat, una part d'aquest es destinava a ser mòlt, per fer farina, i alhora, uns dels aliments més preuats, al llarg de la història, com era el pa.

A les zones eminentment cerealícoles, més concretament, bladeres, els molins formaves part del seu paisatge natural. Aquests, podien situar-se en zones d'una certa altitud, per que la força del vent pogués les aspes, a grans extensions de terra, fonamentalment situats en la zona des Pla i Llevant de Mallorca. La seva estructura era de torre ampla, el qual fou introduït entre els segles XIV i XV.

Per moure'ls, en els seus començaments, se solia utilitzar la força humana (*morter* i la *mà del morter*), però a mesura que passava el temps, es canvia per tracció animal (molí de sang) o la força del vent, o l'aigua.

Molí fariner d'Algaida

La influència dels vents i les característiques agrícoles del Pla i Llevant-Migjorn per al cultiu del cereal varen fer possible l'existència de la gran quantitat de molins.

Les moles²⁸⁶, l'antena²⁸⁷, el capell²⁸⁸, el congreny²⁸⁹, l'arbre²⁹⁰, la galtera²⁹¹, la roda²⁹², la llanterna²⁹³ i la tremuja²⁹⁴, el bou²⁹⁵ i el tafarell eren elements indispensables per al bon funcionament del molí. A més, solien tenir tota la maquinària a la part superior de la torre.

²⁸⁶ Cada d'una de les dues pedres de forma circular que componen un molí ordinari, una és la *mola alta*, que es fa rodar damunt l'altra, que és fixa, *mola jussana*.

²⁸⁷ Conjunt de les sis antenes del molí.

²⁸⁸ Sostre del molí, fet amb canyissada i branques.

²⁸⁹ Cada un dels dos grans cercols de fusta forta, del mateix diàmetre interior que la torre de molí de vent, que van col·locats damunt la paret d'aquesta, superposats i articulats per a facilitar l'operació de girar el molí.

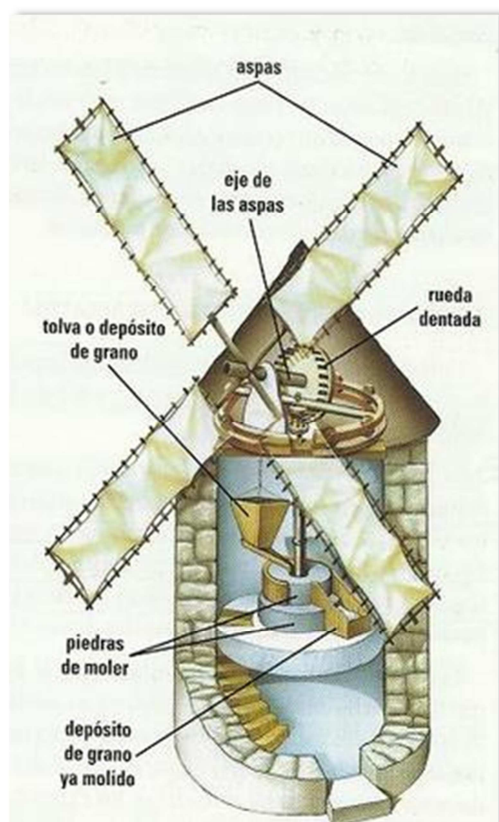
²⁹⁰ Gran barra de quatre o cinc metres de llargària, que balla dins del congreny, travessa la torre servint d'eix a la roda de les pintes i surt a l'exterior, on sosté tot el ramell.

²⁹¹ Cada un dels llenyams suplementaris que van empernats lateralment al llenyam principal de la biga.

²⁹² Mola.

²⁹³ Cilindre armat de braços amb els quals engranen les dents o pintes d'una roda de molí.

²⁹⁴ Caixa amb forma de tronc de piràmide o de con truncat invertit, dins la qual s'aboquen materials per a ser mòlts i que per l'obertura inferior de la caixa passen les moles.

Una vegada mòlt tot el gra recol·lectat, amb aquest es feia la farina. Un dels derivats més importants del blat, ja que era necessari per a fer pa. Fins al punt que, el robo de farina estava penat per les autoritats. El pa de blat o xeixa era l'elegit per la gent adinerada, en canvi, la resta de la població consumia pa de mestall.

A partir del segle XIV es començaren a construir els coneguts *forns del rei* (forns de puja)²⁹⁶, on les famílies hi portaven el pa per coure i es llogaven, a canvi d'una renda anual. Les seves denominacions procedien de la capacitat, importància o temporada de construcció. Gràcies a la documentació del patrimoni reial, s'ha pogut saber quins eren els forns de diversos pobles de procuració reial. A Sineu, com a centre blader de Mallorca, per excel·lència, comptava amb tres forns diferents: el *forn nou*, que pagava 30 lliures anuals, *lo forn menor*, 17 lliures i 5 sous, i *lo forn major*, 24 lliures i 10 sous²⁹⁷. El lloguer del forn de Montuïri, per un any, costava 19 lliures i 3 sous²⁹⁸. A Porreres hi havia tres forns de tributació reial, un *den Bonitat*, el qual costava 11 lliures anuals, l'altre *den Nebot*, de 10 lliures i 1 sou anuals, i el tercer, den Figuera, de lloguer

²⁹⁵ Pal llarg, de llargària variable, entre 25 i 35 pams, segons la grossària del molí, que per un extrem va dicat dins el caparrot de l'arbre del molí i en l'altre extrem té dos cercols amb ganxos en els quals se subjecten els cabestres i les borines.

²⁹⁶ Vegeu article SASTRE MOLL, J. : "Forns senyorials i forns de puja en el regne de Mallorca", VII Congrés ENPC, pàg 153-172, 2006.

²⁹⁷ ARM, RP-3057, fol 16

²⁹⁸ Íbidem, fol 18v

Forn de llenya

de 6 lliures i 10 sous²⁹⁹. A Binissalem hi havia dos forns de puja, per no se sap que valia el lloguer³⁰⁰. Els d'Alcúdia eren coneguts, pel *forn vell*, del qual el rei cobrava 40 lliures anuals, i el forn nou, per 36 lliures i 5 sous³⁰¹. El darrer era el *forn de Sant Joan*³⁰², el qual costava, només, 8 sous anuals.

La farina era venuda a la quartera. D'aquí que en l'actualitat encara hi hagi vigència de certs topònims referents al blat i a totes feines que duia a darrera: plaça de la quartera, arreu dels pobles de Mallorca; plaça del pes de sa palla, per exemple, a Ciutat, entre d'altres. Un petit incís amb la plaça de la Quartera de la Ciutat. En el Cronicon Mayoricense apareixia quin any fou el seu establiment: dia 2 d'abril de 1.247, *el rei D. Jaime con su real privilegio, concedió a los Jurados por bien de la Ciudad y de sus moradores, que pudiesen hacer una "quartera" en el lugar que acostumbraba ser la plaza de la ciudad, y los pesos del carbón, harina, lana, queso, etc.. sirviendo a la Universidad 1.200 sueldos malgurienses.*

El gra i la farina produïts s'emmagatzemaven en la botiga, o a vegades, en el mateix celler, on s'hi dipositava el vi, per mos que aquest era un lloc, amb una certa humitat i fosc, i per la qual cosa, el gra no es perdia. A més, la botiga, tenia una doble finalitat, per una banda regular els preus, i per altra, per poder disposar de reserves de blats pel consum i existències per assegurar la sembra del pròxim any.

204

El preu del blat depenia de la zona de procedència i de la temporada. Així, per exemple, el forment era el més car, fins arribar a cotes màximes al mes de desembre. En canvi, per principis de primavera, és a dir, per febrer, els preus solien anar entre 16 sous per quartera. Els preus de la tosseta i l'ordi eren, gairebé, els mateixos. Entre 16 i 20 sous la quartera. En canvi, les llegums, a part de tenir una producció reduïda, no es cobraven en quarteres, sinó en almuds. Solien arribar a 10 diners per almud.

La zona més important el quant a producció de cereal era la del Pla de Mallorca, encapçalada per Sineu-Sant Joan, sent aquesta la parròquia on es venia els delmes dels blats. Era en ella on es reunien totes les anyades produïdes arreu de l'illa, i des d'ella, eren traginades cap a Ciutat, on se redistribuïen entre les diferents botigues. Val a dir, que aquest transport no només es feia per via terrestre, amb carros i someres; sinó que, s'ha pogut conèixer que els pobles situats en el llevant i migjorn mallorquins transportaven el producte per mar i el descarregaven a la Portella. Així, no és d'estranyar, que el preu dels blats d'aquesta zona fossin més car, degut a què les despeses eren superiors a la resta de municipis.

²⁹⁹ *Íbidem*, fol 24v-25

³⁰⁰ *Íbidem*, fol 30

³⁰¹ ARM, RP-3810, fol 80

³⁰² ARM, RP-3812, fol 104v

Per altra banda, Mallorca, maldament la terra no fos la més òptima per a poder-hi desenvolupar un conreu cerealístic, s'intentava des de les institucions fomentar els cultius dels blats. És destacable el protagonisme que va adquirir a la zona central i meridional de l'illa.

Però malgrat tot, i malgrat les produccions, seguint Álvaro Santamaría³⁰³, el gran problema de l'agricultura mallorquina, fonamentalment, en la primera meitat del segle XV, seguint la dinàmica de la centúria anterior, era el dèficit de cereals, la qual cosa obligava a realitzar importants importacions de gra. El blat era la base de l'alimentació, per aquest motiu, s'havia d'aconseguir un cert nivell d'autoabasteixement. Era un tipus de cultiu que ocupava major extensió de terra, però, efectivament, la seva producció era insuficient. Per tots aquests motius s'havien de cercar altres mercats que servissin de subministradors de blats. Els principals mercats que abastien l'illa d'aquest imprescindible producte eren Sicília, el nord d'Àfrica, Sardenya, Castella, els diferents regnes que formaven part de la Corona catalano-aragonès, el Mig-dia francès i diferents zones de la Península Italiana.

La manca de blat, al llarg de l'Edat Mitjana, arribava a ser tan accentuada, fins al punt que, les institucions competents manaven als batlles de les poblacions marítimes agafar barques carregades de blat que navegessin per aigües litorals mallorquines.

Gràcies a l'obra cabdal com és el CRONICON MAYORICENSE ha quedat ben palès el fet del dèficit blader de les Balears. Aquí es presenten un parell d'exemples a la dita qüestió:

205

- 4 de setembre de 1.364, privilegi donat a Saragossa als Jurats per no poder treure blat de l'illa, sense el seu permís³⁰⁴.
- 7 d'octubre de 1.374, hi hagué un fam espantosa en tot el regne. Per això, el pa es fabricà de vàries llavors de blat i es venia a determinades botigues. El blat arribà a l'excessiu preu de 4 lliures i 10 sous per quartera i a 5 lliures o 100 sous, l'ordi a 50 sous. Molts pobres van morir de fam³⁰⁵.

En aquest sentit, la importació de blats estrangers depenia de la possibilitat de procurar-se la *llicència de treta*³⁰⁶, que era un permís d'exportació de blats concedit pels governadors dels centres productors i que depenia de l'obtingut de la collita. Per tant, durant els anys de carestia, no es concedien els dits títols. Si se podia aconseguir el permís, la importació se solia fer de tres maneres:

1. *Per via d'assegurança*. El Consell de la vila fixava una quantitat de diners per quartera de blat en concepte de prima d'importació.
2. *Per via de compra*. S'establia el preu de la quartera de forment, el qual oscil·lava entre uns 15 i 20 sous.
3. *Per via d'ajuda de ventura*. Eren partides de forment que arribaven a la parròquia per causes fortuïtes, amb qualsevol mitjà de transport, sense existència de contracte

³⁰³ SANTAMARÍA, Á.: "El reino de Mallorca en la primera mitad del siglo XV", *IV Congreso de la Historia de la Corona de Aragón (1.955)*, Ed. Diputación Provincial de las Baleares, Palma, pàg 123.

³⁰⁴ Pàg 68

³⁰⁵ Pàg 11

³⁰⁶ PÉREZ, P.: "Mercat del blat de la vila de Sóller (1.466-1.476)", *Mayurqa* nº 2, Ed. Universitat de les Illes Balears, 1.969, pàg 147.

Fet un breu recorregut, s'ha de passar a analitzar què era el delme del blat i quin fou es seu comportament entre 1380 i 1420, per la part reial i per la part capitular.

Per poder estudiar l'evolució del dit tribut s'han hagut de consultar dos tipus de documentacions històriques diferents. Per redactar l'etapa del 1380 fins al 1413, s'han utilitzat les fonts dipositades en l'Arxiu del Regne de Mallorca, concretament, la sèrie de Patrimoni Reial. En canvi, per les dates compreses entre 1400 i 1420, s'han estudiat les informacions de la sèrie documental referent a la Mesa Capitular, en l'Arxiu Capitular de la Seu de Mallorca; la qual ens remet al delme adquirit per la part del Capítol, és a dir, dels canonges.

El delme gravava el 10 % de la recol·lecció dels blats. Es feia efectiva al Rei, al Bisbe, Cabildo diocesà i altres nobles feudals. Es pagava en diners o en espècies.

Per poder obtenir els ingressos del delme, hi havia tot un sistema perfectament estructurat. En primer lloc, tant el Rei com el Capítol de la Seu, feien el recompte de l'anyada que s'havia obtingut, en aquest cas, les quarteres de blat produïdes. Posteriorment, s'encomanava als *portadors de lletres* que anassin per totes les parròquies de fora de la Ciutat per fer la *crida*, amb la qual s'avisava a totes les persones que volguessin adquirir el delme de l'oli, fossin en la data i lloc estipulats. En el cas del blat, es venia a la plaça de la vila de Sineu, el primer diumenge de maig; i a partir de 1.414, es va començar a vendre a la plaça de Sant Andreu de Ciutat, en la mateixa data.

Una vegada avisats els forans, se subhastava el tribut, públicament, i a dit efecte, tant el monarca com els canonges facultaven a un *corredor* per a què subhastés l'anyada o l'atorgués a l'oferta més avantatjosa, la qual no havia de ser, necessàriament, de manera immediata, a la del millor postor.

La procuració reial i la capitular recorrien al sistema de venda per subhasta, per mos que es considerava que era un procediment més operatiu i còmode que la gestió per recaptació directa, cosa que implicava mobilitzar a tota una esquadra de recaptadors, que eren els portadors de lletres i corredors, tal com es reflectia en els documents.

Només en el cas de què les licitacions en la venda no eren rebudes a la baixa o per no inspirar, el licitador, entre d'altres casos, si la venda quedava deserta, que no hi hagués *llevador-comprador* del delme, es recorria a la recaptació per gestió directa.

Els compradors de l'impost havien de deixar constància de la transacció-adquisició firmant una notificació, la qual quedava sota tutela d'un notari.

Els ingressos obtinguts se separaven entre el Rei, Bisbe i el Capítol.

En aquest sentit, i així com es repartien els beneficis del tribut, la documentació demandava que es fessin tres seccions. És a dir, la part reial, la part capitular i la part de les quatre canongies.

a) Part reial (1.380-1.413)

La secció de Patrimoni Reial tenia un comportament diferent a la part canonical. Els ingressos del delme del blat eren superiors i, a més, alguns dels pobles que aportaven efectius a les arque reials, no eren els mateixos que per la part capitular.

Els ingressos que feia el delme a les arque del monarca solien oscil·lar entre unes 2.000 i 3.000 lliures anuals, cosa que implicava l'entrada d'una important partida de doblers per engrandir el patrimoni del monarca. L'any de majors guanys es donà al 1.394, amb un total de 5.290 lliures. Per contra, el pitjor de tots fou el 1.390, amb només 635 lliures, 4 sous i 8 diners.

Possiblement aquest va ser una data de mala anyada important, on la producció bladera va arribar als seus mínims, i així ho reflectia la documentació reial.

Per altra part, la zona que majors sumes de doblers ingressava, en contraposició dels canonges, fou la part del Llevant i Migjorn mallorquins. La seva representació dins la totalitat del delme era d'entre 40 i 50 %.

Els seus ingressos màxims aconseguits es donaren al 1.394, amb la quantitat de 2.706 lliures. I en canvi, només s'aconseguien recaptar 221 lliures, al 1.390. Per la resta d'anys, les aportacions eren d'entre 1.000 i 2.000 lliures.

Dins del conjunt, les parròquies més importants, en quant a ingressos aportats eren Lluçmajor i Manacor.

La primera, gràcies a les seves àmplies extensions de les quals disposava, podia establir un conreu òptim de cereal. Era ella, també que, en el delme del bestiar aportava interessants sumes, ja que els ramats, després de la sega del cereals eren conduïts a les parcel·les, on hi quedava el rostoll i es destinava al seu aliment, per tant, hi havia una complementarietat entre el cereal i el bestiar. Els seus ingressos tenien unes fluctuacions que anaven de 400 fins a 500 lliures anuals, sent la millor anyada la del 1.397, amb uns màxims que arribaren a 555 lliures; en contra de l'any 1.412, amb només 85 lliures.

En referència al terme de Manacor, aquest tenia un comportament pròxim a l'anterior, i per tant els seus ingressos que trametia a les arques reials eren, gairebé, els mateixos que en el cas anterior, entre 300 i 400 lliures anuals. Així, d'aquesta manera, la data més important pel municipi manacorí foren les de 1.401 amb 700 lliures, per contra del 1.390, amb 30 lliures. Com a pobles establert a la franja meridional de l'illa, també disposava d'àrees ben planes on poder-hi desenvolupar un conreu cerealícol·la interessant.

Dins de la comarca del Llevant-Migjorn també s'ha de destacar el protagonisme que van aconseguir els termes de Felanitx, Santanyí i Campos. En els tres territoris, les gents es dedicaven al conreu i a la cria de bestiar. En referència al municipi de Felanitx, aquest aportava a les arques reials uns ingressos d'entre 200 i 300 lliures anuals. Hi hagué el cas excepcional del 1.402, que es van arribar a recaptar fins a 751 lliures. En contra del 1.412, que s'aportaren 150 lliures. Es pot observar com, més o manco, tots els pobles de la contrada tenien els mateixos comportaments, és a dir, les bones i males anyades solien venir en les mateixes dates, per tant, es podria parlar d'un comportament uniforme de tots ells.

Santanyí aportava unes sumes de doblers, en sí mateixes, interessant. Podien arribar entre 150 i 400 lliures, tenia unes fluctuacions bastant pronunciades. En els primers anys, de 1.380 fins a 1.400, aproximadament, hi ha una baixa recaptació del delme del blat, en canvi, a partir del canvi de centúria, també es donà un canvi en els ingressos que aportava a les arques reials. La data de pitjor recol·lecta es donà entre 1.405 i 1.406, amb 20 lliures. Però s'aconseguien uns màxims de 562 lliures, al 1.402.

En darrer lloc, es presentava la parròquia de Campos, on també, el cultiu del cereal acompanyat de la ramaderia suposaven les bases per a l'economia local, gràcies a la disposició de terres fèrtils i les grans extensions obertes. Els efectius aportats per ell oscil·laven entre 300 i 100 lliures anuals. Una data de mínims es va conèixer al 1.388, quan només s'aconseguien recaptar 16 lliures del delme del blat. En canvi, al 1.394, se sumaren 610 lliures. Campos, com Santanyí, a finals de 1.300 i principis del segle XV,

començaren a conèixer un cert esplendor, la qual cosa es trametia a les finances. Començaren a agafar força, sobretot a nivell econòmic dins del conjunt de Mallorca.

Amb tot, també, cal tenir en esment que algunes de les viles, per no dir totes, situades al Llevant-Migjorn de Mallorca, en esser creades al 1.300 per Jaume II, en un primer moment, s'havien de començar a ordenar, és a dir, establir-hi nous pobladors, desenvolupar una economia basada en l'agricultura, fonamentalment, amb el cultiu del blat, i amb la ramaderia; però una vegada aconseguits tots aquests objectius, es podia veure, perfectament, com, eren uns dels que ingressaven més efectius al patrimoni reial.

En segon lloc, es presentava la comarca del Raiguer de Mallorca. Els seus ingressos quedaven representats amb un 15 i un 25 % de la totalitat del delme del blat.

Les seves aportacions, en global, podien anar de 400 a 700 lliures. L'any de millor de collita es va conèixer al 1.394, amb 1.157, per contra de les 126 lliures amb 15 sous que es van ingressar al 1.390.

Dins del conjunt del Raiguer, s'hi podien distingir tres grups. El primer format per Alaró, Robines i Sencelles. Aquest era el que majors efectius aportava a les arquies reials de la comarca del Raiguer. S'havia de tenir en compte que les tres parròquies comptaven amb grans zones planes per poder establir-hi un conreu de blat important. Les sumes que es trametien al rei, podien anar de 200 fins a 300 lliures, exceptuant al 1.394, en el qual es van recaptar 610 lliures. En canvi, al 1413, només s'aconseguien 34 lliures per aquest conjunt. Els ingressos d'aquest grup, dins de la comarca del Raiguer, representaven, gairebé, el 60 % de la totalitat. Però a partir del 1401, aquest perd importància, a favor del conjunt integrat per Inca, Selva i Campanet, el qual amb el canvi de segle, també experimentà un canvi en les seves finances, esdevenint el principal protagonista del delme del blat en la comarca del Raiguer. Les seves aportacions, en un primer moment, no solien davallar de 300 lliures, però a partir de 1400, se començaren a sumar fins a 400 lliures. Així, al 1.394, s'aportaren 430 lliures; per contra del 1.390, 113 lliures, 13 sous i 4 diners.

En darrer lloc, sempre tenint una presència secundària dins de la comarca, es presentaven les sumes que feia la vila de Santa Maria del Camí. Les seves fluctuacions eren d'entre 50 i 170 lliures. El delme del blat era on la parròquia aconseguia els seus màxims, ja que per la resta de delmes, la seva representació era mínima. Els principals ingressos arribaren de la mà de l'any 1.394, amb 170 lliures; per contra, al 1.412, només s'aconseguien recaptar 17 lliures.

Dir que a Santa Maria era, alhora, interessant la presència del conreu de la vinya juntament amb el blat, ja que a la zona més propera al Pla, fou on s'hi van establir aquests dos tipus de cultius, de manera conjunta, dins d'una mateixa finca, per tant, en dates de males collites bladeres se podien suplir, tal vegada, per bones collites vitícoles, o viceversa.

La tercera secció de Mallorca, en importància pel que fa al delme dels blats, era la del Pla. Aquesta era, si parlem d'ingressos, i més en concret, de l'impost del cereal, de vital importància per als canonges de la Seu.

En aquesta apareixien, la parella formada per Montuïri i Castellitx, juntament amb Porreres. La capital del Pla, com era Sineu-Sant Joan i Petra, no aportaven efectius en el delme de la part reial.

La comarca del Pla representava dins de la totalitat del tribut del cereal un 15 i un 20 % de la totalitat del delme. Així doncs, els ingressos anaven d'entre 500 i 700 lliures anuals. La data de majors efectius aportats es va donar al 1.397 al 985 lliures; però al 1.390, se sumaren, únicament, 40 lliures.

El principal representant de la comarca del Pla dins del delme del blat era la vila de Porreres. La qual representava el 70 % dels ingressos aportats. Els seus efectius anaven de 300 a 400 lliures anuals, sent al 1.412, la pitjor recol·lecció, amb 115 lliures. Per contra del 1.397, amb uns màxims de 681 lliures.

Seguint-li de ben a prop, es presentava la parròquia de Montuïri amb l'alqueria de Castellitx. Els seus ingressos oscil·laven de 200 fins a 400 lliures per al patrimoni del rei. Com la resta de municipis que ingressaven al delme del blat, la pitjor anyada es donà al 1.390, amb 40 lliures. Per contra del 1.402, quan es va conèixer el seu punt àlgid amb la recaptació de 362 lliures.

Es podria dir que la comarca del Pla estava, i està, formada per més número de pobles, però en la documentació reial no hi quedaven reflectits. Exceptuant que en el 1.401, apareixia Sineu i Sant Joan³⁰⁷, en detriment de Montuïri, i la recaptació obtinguda per aquesta parròquia fou de 75 lliures. Un altre cas sorprenent era el de Santa Margalida i Muro³⁰⁸ que només es va poder saber el que ingressaven al delme del blat del Pla, al 1.411, amb 210 lliures, en sí mateix, una suma considerable. Juntament amb aquests dos, hi havia que tenir en compte que al patrimoni reial també hi aportava efectius la cavalleria d'Alacantí de Muro³⁰⁹, al 1.413, amb 81 lliures. La qual era una de les grans possessions que es van establir dins del terme de Muro al llarg de l'Edat Mitjana, en la qual s'hi va desenvolupar un important cultiu de cereal i una extensa ramaderia d'ovelles.

En quart lloc, es presentava la zona septentrional de Mallorca, les parròquies situades a la Serra de Tramuntana.

Les seves aportacions al delme del blat per la totalitat del recaptat per aquest tribut oscil·laven entre 5 i un 18% de tot el conjunt. Els ingressos, com en la resta de comarques variava d'any en any, però normalment, s'aconseguien sumes de 200 a 400 lliures anuals. La millor recol·lecta va arribar al 1.413, amb uns màxims de 642 lliures i 10 sous. En canvi, la pitjor anyada es va donar, a l'igual com en la resta de comarques de la geografia mallorquina, en la data de 1.390, quan es van aconseguir 85 lliures, 6 sous i 3 diners.

Dins de l'estructura dels pobles que engrossaven els ingressos del rei, amb les seves produccions de blats per l'àrea septentrional, ho feien Valldemossa, Bunyola, Alcúdia, Esporles i el conjunt format per les tres parròquies d'Andratx, Calvià i Puigpunyent.

D'aquests termes, el principal protagonista fou la pobla d'Alcúdia. La qual havia d'importar, el moltes d'ocasions, blat procedent de Menorca o viceversa. Les seves aportacions solien tenir sempre el mateix comportament, és a dir, se situaven de 200 a 300 lliures anuals, només davallant dites xifres en comptades ocasions. Els màxims ingressos es van conèixer, per part de la parròquia d'Alcúdia al 1.413, amb 342 lliures. Val a dir, que tot allò que es recaptava per la part d'aquest terme, representava més

³⁰⁷ ARM, RP-3823, fol 32-117v

³⁰⁸ ARM, RP- 2592, fol 10-15v

³⁰⁹ ARM, RP-2592, fol 57-63v

del 50 % del que aportava el conjunt de la Serra de Tramuntana al delme dels blats per al patrimoni reial.

Bunyola, per la seva part, també tenia una presència interessant dins del conjunt del nord. Eixamplava les arques del patrimoni reial amb unes sumes d'entre 25 i 40 lliures anuals. Esdevenint el millor any el 1.388, amb 100 lliures; per contra del 1.390, amb la recaptació de 22 lliures i 15 sous, exclusivament.

Per que fa amb els casos de Valldemossa, Esporles i les tres parròquies aquests solien aportar unes tímides sumes al delme del blat. Era de suposar que, aquestes viles eren eminentment zones olivereres, però malgrat tot, el cultiu dels cereals s'hi va establir per poder fer front a la demanada local. Els seus ingressos oscil·laven entre 10 i 30 lliures anuals. Sent però, a l'igual, com la resta de casos, el punt més baix, en quant a aportacions, el 1.390.

En darrer lloc, es presentaven les sumes que concedien la Ciutat i Marratxí. Els ingressos eren, en sí mateix, reduïts; representaven, normalment entre 1 i un 7% de la totalitat del delme, quan ho feien, ja que en els anys 1.380, 1.399, 1.405, 1.406 i 1.412 no apareixien transcrites en els documents, les sumes que aportaven. Així els doblers que cedien al patrimoni del monarca tenien un comportament irregular, ja que per exemple al 1.387 només es recaptaren 3 lliures, però en canvi, un any després, s'arriben aconseguir 92 lliures. La data de majors ingressos fou al 1.394, amb 250 lliures. Aquest comportament es donava per mos de què aquesta era la zona hortícola de l'illa per excel·lència, la resta de cultius de la trilogia mediterrània hi van tenir poc desenvolupament.

Per tot el conjunt del delme del blat de la procuració reial s'ha pogut observar com en la majoria de casos, la pitjor anyada es va donar a conèixer al 1.390. Val a dir, com ja s'ha dit amb anterioritat que, Mallorca no disposava de suficient blat, fonamentalment, per a cobrir les necessitats de la població. Així quan hi havia males collites, insuficients, suposava una paràlisi de la vida rural. A partir de les dècades dels anys 80 del segle XIV, es varen iniciar tota una sèrie de sequies que van afectar profundament al sector agrari, i fonamentalment, al cultiu del blat, conreu base, de la qual es derivà una "crisi demogràfica". Per tant, la important sequia del 1.389 i 1.390, va fer més patent la carestia de cereals, la qual cosa es transmetia en les recaptacions del delme. Juntament amb un ambient de confusió que es viva a Mallorca, per robatoris de queviures en la plaça de la quartera, assassinats, gents de mala vida, notaris i procuradors que feien contractes falsos, juntament amb un quadre de males costums, tot plegat va explora amb la revolta forana del 1.391, que començà dia 1 d'agost del dit any, quan els forans assaltaren el "call" d'Inca, i que un dia després, amb l'ajuda de menestrals de Ciutat, van assaltar el Call de Ciutat. En aquest darrer episodi, els jueus foren víctimes d'una profunda problemàtica. Fins al 1.398, que amb la reforma de les estructures polítiques, administratives i judicials que adoptà el primer virrei Hug d'Anglesola es posà fi a la revolta.

Dins tot aquest conglomerat, s'havia de tenir en compte, parlant del delme del blat per la part de la procuració reial, que aquesta no havia de fer front a cap tipus de despesa per a dur a terme la venda de dit tribut, tal i com ho havien de fer els canonges. Per tant, tot allò recaptat anava dirigir a engrandir les arques reials netament. En els documents, únicament, es presentaren les

despeses que hagué de fer el monarca, en la conflictiva data de 1.390³¹⁰. Concretament aquests costos foren el pagament del jornal d'*Andreu Puget, portador de lletres, per a què els batlles de l'illa fessen crida pública que tothom que volgués comprar delmes dels blats fossin el primer diumenge de maig*; que suposava un total d'1 lliura, 2 sous i 6 diners. A més, es pagà a *Esteve des Mas, verguer de la procuració reial de Mallorca, per la despesa que feu a Sineu, quan van anar a vendre el delme, entre beure, menjar i lloguer de bestiar*, un total de 17 lliures i 7 sous.

A més, a l'igual com la resta de delme, en aquesta secció, també s'ha realitzat un seguiment de quins varen esser els llevadors majoritaris, qui foren:

COMARCA	LLEVADORS
PLA DE CIUTAT I MARRATXÍ	<i>Joan Pujades, Pere Fuster, Simó Sorell, Bartomeu Soler, Francesc Castell, Guillem Sadurní, Gabriel Montblanc hostaler, Bartomeu Vallespir d'Inca.</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>Bernat Mestre, Guillemó Tries, Antoni Mascaró, Guillemó Castelló, Joan Bonaventura, Pere Peretó, Bernat Mestre i Bereneguer d'Olives tots dos de Sóller, mossèn Antoni Font, Bartomeu Mager, Ramon Mager, Nicolau Calafat, Arnau Castell.</i>
RAIGUER	<i>Leonard Ferrer, Andreu Ferrer, Antoni Mascaró, Berenguer Terrassa, Antoni Fullós, Pere Mates, Joan Provençal, mossèn Mateu Cantarelles prevere, Pere Pons.</i>
PLA	<i>Pere Mayrata, Ramon Nicolau, Antoni Morey, Bernat Pocoví, Francesc Gibert, Andreu Sureda, Pere Ferrer prevere.</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>Antoni Escarp, Bartomeu i Joan Espanyol, Pere Catlar, Martí Gil, Jaume Sbert.</i>

a) *Part capitular (1.400-1.420)*

211

Tant en el delme dels blats referent a la porció reial com en la part que pertanyia als canonges, a Mallorca, hi havia una zona especialitzada en aquest tipus de conreu. Aquesta era la zona del Pla, encapçalada per la seva capital: Sineu-Sant Joan. Des de la qual, el Capítol era d'on percebia majors efectius.

Val a dir que dins de tot del conjunt del delme de la part capitular, l'any de majors ingressos fou al 1.409, amb uns efectius que arribaren a sumar uns totals de 3.609 lliures, 16 sous i 10 diners. Per contra, els mínims s'aconseguien al 1.417, amb 1.683 lliures, 12 sous i 10 diners. Malgrat siguin els menors ingressos, per les dates en què s'emmarcaven eren unes aportacions considerables.

A l'igual com en el part del patrimoni reial, en la part capitular també s'ha dividit Mallorca en cinc seccions, per poder fer un anàlisi molt més detallat del delme del blat: Pla de la Ciutat i Marratxí, Serra de Tramuntana, Raiguer, Pla i Llevant-Migjorn.

Tal i com s'ha començat, la zona bladera per excel·lència era la comarca del *Pla*. Aquesta representava dins del conjunt de l'illa entre un 30 i 40 % de les aportacions totals al tribut. Per tant, la meitat del delme venut era del centre de Mallorca.

El municipi més important era la parella formada per Sineu-Sant Joan. Era el lloc de venda del delme dels blats, el primer diumenge de maig de cada any. Desenvolupava el paper de centre redistribuïdor del cereal des del Pla fins a la Ciutat.

³¹⁰ ARM, RP-3816, fol 43-52

Sineu va tenir, des de sempre, un lloc preeminent dins el conjunt dels pobles de Mallorca, és a dir, en ell s'hi va construir un palau reial, en ell s'hi venien els delmes dels blats. Que en aquest cas, s'ha pogut saber, que així com en altres casos no s'anomenava així, a Sineu, quan s'havia de fer la venda, en el documents es transcriu: *anar a la fira de Sineu per a vendre los delmes dels blats*³¹¹. Aquest era un dels motius pels quals, fins aleshores, Sineu esdevenia capital, en el centre de Mallorca. A més, gràcies a la seva situació cèntrica, feia que les connexions entre la Serra i el sud fossin molt més fàcils. Des d'allà, els cereals recollits eren conduïts fins a Ciutat, on, posteriorment eren venuts a la plaça de la Quartera.

Els procuradors dels blats de Sineu i Sant Joan, els quals s'encarregaven de fer el recompte de tot el s'havia recol·lectat i de dur a terme la venda del delme, foren des de 1.400 fins al 1.409, Pere Mayrata; i des de 1.409 fins al 1.420, Bernat Pocoví, qui també era l'encarregat dels delmes dels blats de Sineu i Sant Joan per les quatre canongies.

Els preus dels blats variaven d'un lloc a un altre. Gràcies a la documentació s'ha pogut saber, per exemple, en el cas de Sineu, que el forment era més car durant el mes de desembre, arribant fins a 20 o 22 sous la quartera. En canvi, en el mes de febrer arribava a unes cotes baixes, de 16 sous la quartera. Per la seva banda, la tosseta i l'ordi solien disposar-se amb un mateix preu, normalment, fins a 16 a 18 sous, arribant alguns cops, fins a una lliura. Els llegums, per mos de què la seva producció era molt més reduïda, les quantitats es venien en almuds; i els seus preus no solien sobrepassar els 10 diners per almud.

El delme dels blats de Sineu, de la part capitular, no apareixia en els documents com la resta de pobles de Mallorca. Aquest venia transcrit, primer, amb les quantitats de cada un dels cereals i llegums que s'havien recol·lectat (producció anual); i posteriorment, més endavant, en el llibre, es presentaven les vendes i l'ingressat pel tribut.

L'any de menors aportacions, per la seva part, fou al 1.403 amb 124 lliures i 19 sous; en canvi, la data de majors sumes de doblers, amb 636 lliures, 3 sous i 5 diners, aconseguides al 1.409.

Dins del conjunt del Pla, a Sineu i Sant Joan, li seguïen de ben aprop, en quant a ingressos, els pobles de Porreres i Petra.

En el cas de Porreres, solia aportar entre 90 i 200 lliures anuals per als canonges. Era interessant el seu comportament, ja que, al limitar amb el pobles de nova creació (*Ordinacions de Jaume II al 1300*), jugava el mateix paper que els seus veïns: Lluçmajor, Petra, Sineu, Felanitx, en els quals els cereals van esdevenir el conreu estrella per poder fer front a les crisis alimentàries que assolaven Mallorca, al llarg de l'època medieval. El procurador del delme dels blats fou mossèn Ramon Nicolau.

Pel que fa a Petra, s'ha de dir que aquesta, a l'igual que Sineu, s'han pogut saber les produccions anuals de cereals. Però si que, aquests una vegada venuts, ingressaven majors efectius que Porreres. Arribant a màxims al 1.401 de fins a 668 lliures i 5 sous. Les aportacions solien davallar de les 500 lliures. Això es devia per mos que Petra, dins tots el recaptat pel delme capitular, malgrat es dividís entre Bisbe, Rei i Capítol, a aquest darrer li pertanyien de la dita vila, tres

³¹¹ ACM, Mesa Capitular, 2730, fol 38

parts del total, per aquest motiu els canonges ingressaven molt més que en altres parròquies.

Els encarregats de fer els recomptes de cada anyada i vendre el tribut per la parròquia de Petra foren Antoni Morey i Francesc Gibert, preveres.

En darrer terme, en els lligalls de la Mesa Capitular, es transcrivien, alhora, allò aportat per part del *Rafal Magalaf*, situat en la parròquia de Montuiri, i *Sant Martí de Mianes*, de la vila de Petra, del qual, a l'igual que el municipi petrer, es feia, primer el recol·lectat en espècies i posteriorment, es venia a la botiga o a la quartera. Les seves aportacions solien anar d'entre 20 i 30 lliures anuals. D'aquest darrer "llogaret", el procurador del delme eclasiàstic fou Arnau Sureda.

Val a dir que aquests dos darrers casos, només aportaven efectius a la part capitular.

A la comarca del Pla, li seguien les comarques de Llevant-Migjorn i el Raiguer. Ambdues seccions feien unes aportacions que representaven entre d'uns 20 a un 30 % del total del delme capitular.

En el cas de la comarca del Raiguer ingressava, per norma, al Capítol, unes sumes de 400 a 500 lliures anuals; sent el cas excepcional del 1400, amb 881 lliures i 7 sous.

Dins del Raiguer s'havia de destacar el paper de la capital de dita contrada. Inca, juntament amb Selva, Campanet i sa Pobla, era la que aportava més efectius a les arques capitulars. Entre 200 i 300 lliures, per tant ingressava el 50 % d'allò que trametia el Raiguer als canonges. Aquest cas, també, a l'igual com Sineu i Petra, l'any 1.414, i posteriorment, a partir de 1.417, es destriava l'anyada obtinguda, i posteriorment es venia a la botiga d'Inca. Els encarregats de dur a terme totes aquestes tasques foren, des de 1400, Lleonard Ferrer, i a partir del 1.414, mossèn Joan Provençal.

En segon lloc, es presentava el conjunt formant per Robines, Alaró i Sencelles. No era de sorprendre que el delme del blat el vanessin plegats, ja que el tribut del bestiar i del vi també ho feien de la mateixa manera. El grup ingressava de 200 a 300 lliures anuals als canonges de la Seu. Els administradors del delme dels dits llocs foren els germans Andreu i Antoni Cirer.

A l'igual com en el delme del vi de la part capitular, dins del delme dels blats, per la part del Raiguer, també s'havia de mencionar la Cavalleria de na Baçsana de la parròquia de Robines; la qual només ingressava a la part del Capítol, amb unes sumes d'entre 15 i 50 lliures. Aquesta cavalleria va pertànyer a Guillem de Montgrí, sagristà de la Seu de Girona, qui la va vendre a la família Bauçà i d'aquesta, el 1.336, passa als canonges de la Seu, els quals en foren propietaris fins al segle XIX, amb l'abolició de les cavalleries.

La parròquia amb menys importància dins de la comarca del Raiguer, pel que fa als delme dels blats era Santa Maria del Camí, la qual a l'estar situada a la falda de la muntanya, s'hi podien desenvolupar tot tipus de conreu però a petita escala. Hi ha que pensar que a Santa Maria, la seva zona de planúria era la que estava situada al voltants del vinyet, cap a Santa Eugènia i Sencelles.

Pel que fa al cas del Llevant i Migjorn mallorquins, cal tenir present que aquestes zones destacaven, per la producció bladera i ramadera. Els seus ingressos aportats a les arques capitulars, a l'igual que el Raiguer, oscil·laven entre 300 i 500 lliures. L'any de majors ingressos fou al 1.401 amb 675 lliures.

La part meridional de l'illa de Mallorca destacava, des de sempre, pel seu paper jugat en el delme del bestiar, gràcies al disposar d'àmplies extensions de

terra. Aquests es destinaven al conreu de cereals, els quals una vegada recol·lectats, eren transportats fins a la Ciutat, per mar, on eren descarregats a la Portella.

Una vegada recollits, el rostoll que quedava, es destinava a pastures dels ramats. Hi solien conrear plantes farratgeres per al bestiar, normalment, ovelles. Per tant, d'aquesta manera, l'agricultura de secà es complementava, perfectament, amb la ramaderia.

Dins d'aquest grup cal dir que la parròquia de Lluçmajor no ingressava a la part capitular, tal i com ho feia a la procuració reial.

La comarca del Llevant i Migjorn venia encapçalada, en quant a aportacions, per la parròquia de Manacor-Bellver, la qual ingressava d'entre 180 i 110 lliures anuals als canonges. S'ha pogut conèixer, a partir del 1.417, les anyades recol·lectades, les quals foren administrades i procurades per mossèn Antoni Morey, prevere.

Campos, per la seva banda, recomanava uns ingressos d'entre 100 fins a 180 lliures anuals. S'ha de dir, però, que, el pitjor any de tots els estudiats, en referència a l'impost dels blats, fou el 1.406, quan només es varen aconseguir 30 lliures. D'aquest, també, hem pogut saber quin fou l'administrador del delme, com els casos anteriors. Per Campos, el Capítol encomanà la tasca de procurar a mossèn Antoni Nicolau de Porreres.

Seguint estretament a Campos, apareixia la parròquia de Felanitx, la qual ingressava de 50 a 150 lliures anuals als canonges. Felanitx també era pobla de nova formació, i per tant, no era d'estranyar que el cultiu del blat, juntament amb la ramaderia, fossin els productes claus de l'economia local. El procurador del delme dels blats de Felanitx fou Martí Gil.

En darrer terme, es presentava la parròquia de Santanyí, que era la que aportava menors ingressos al Capítol, entre 20 i 110 lliures anuals. La seva producció, respecte a la resta de parròquies de la comarca del Llevant-Migjorn, era a la baixa. Contràriament de com ho feia a la porció reial, que era una de les parròquies de dita franja de l'illa que sumava més efectius a les arques del monarca.

Dins del conjunt de delme dels blats de Mallorca era de destacar els efectius que procedien dels pobles de la Serra de Tramuntana. Pel aquesta franja, cal dir al seu favor, que era una zona típicament oliverera, la que aportava majors ingressos, tant a les arques capitulars com en les reials, amb aquest tipus de producte, com era l'oli. El qual va arribar a esdevenir producte estrella del comerç mediterrani.

Però, malgrat tot, també hi havia un conreu de secà establert en aquestes contrades.

Pel conjunt de les parròquies situades a l'àrea septentrional mallorquina, en referència al delme dels blats, l'any de majors ingressos fou el 1.410 amb uns màxims de 1.173 lliures; per contra del 1.406, en què només es varen recaptar 100 lliures.

Així, per la resta d'anys, els ingressos solien anar d'entre 100 i 200 lliures anuals. Quedant representats amb uns percentatges que anaven del 7 fins a l'11% del total del delme dels blats.

Encapçalant la llista dels pobles que tenien un cert protagonisme, pel que feia als ingressos que procuraven el Capítol de la Seu, era la parròquia

d'Alcúdia. Seguint el treball d'Antoni Mas i Guillem Rosselló³¹², apuntaven que ja des de mitjans del segle XIV, a Alcúdia, hi va haver un descens de la recaptació del delme dels cereals, en contraposició de l'augment del vi. Els cereals, i més concretament, el blat, tenia una baixa productivitat, per tant des d'Alcúdia s'importava blat de Sicília i també de les parròquies del sud de Mallorca que tenien excedent del dit producte; però també n'importaven de Menorca.

La pobla d'Alcúdia aportava unes sumes interessants dins del grup del delme del blat capitular. Els seus ingressos no davallaven mai de 100 lliures anuals, gairebé, representava en 50 % de les aportacions que feien el conjunt de les viles de la Serra de Tramuntana. La pitjor anyada fou al 1.406 amb només 11 lliures i 10 sous; en canvi, s'aconseguien 152 lliures i 5 sous al 1.414.

Gràcies a la documentació, també s'ha pogut conèixer qui foren els procuradors del delme. Des del 1.407 fins al 1.417, l'encarregat d'administrar el tribut fou Francesc Sureda; i a partir de 1.418, s'anomenà a Arnau Castell.

L'altra parròquia important dins d'aquest entramat era la de Sóller. La qual dels ingressos acumulats per ella, en dona les $\frac{3}{4}$ parts per al Capítol. Els seus ingressos anaven de 30 a 50 lliures anuals, un poc menys que el cas d'Alcúdia. Com aquesta darrera, també havien d'importar blat per poder fer front a la carestia de cereal que assolava la vila al llarg de l'època medieval.

Dir que Sóller només ingressava a la part capitular i no al patrimoni reial, en quant al delme dels blats.

Seguida de ben a prop, pel que als ingressos, apareixia Valldemossa, amb unes fluctuacions d'entre 20 i 30 lliures anuals.

Per la seva part, Esporles i el grup d'Andratx-Calvià-Puigpunyent, van tenir un comportament semblant, que ambdós casos, aportaven a les arques capitulars de 20 a 10 lliures anuals al conjunt del delme dels blats.

La darrera secció de Mallorca a la que s'havia de fer referència era la zona del Pla de Ciutat i Marratxí.

Aquesta tenia una representació més petita, respecte a la resta de comarques de Mallorca. Els ingressos es dibuixaven entre un 5 i un 8 % del total del delme del blat. Era la zona que menys ingressava. Les sumes que aportava als canonges no solien descendir de 100 lliures; exceptuant al 1.400, que s'aconseguien uns màxims, amb 167 lliures i 10 sous; en canvi, els mínims varen arribar al 1406, amb 42 lliures i 10 sous.

Es pot observar a través dels documents que l'any 1.406 fou un any nefast per a la recol·lecció del cereal per conjunt de les parròquies de Mallorca.

Maldament el cereal tengués unes capacitats per poder-se adaptar al sòl allà on es conreava, hi ha que dir que la Ciutat era una zona eficientment hortícola. Tota la Ciutat estava envoltada per horts. Possiblement, es va anar establint aquest cultiu, a mesura que s'anaven fent noves rotacions de les zones boscoses, per poder establir-hi el cereal, i així, poder abastir a la població d'aquest producte.

Com ja s'ha dir anteriorment, el delme era adquirit per un llevador-comprador, el qual s'encarregava d'administrar el tribut. Aquí es presenta una relació, per seccions, dels adquirentors més comuns del delme del blat per la part capitular, entre el 1.400 i el 1.420:

³¹² MAS, A i ROSSELLÓ BORDOY, G. (1.999): *Història d'Alcúdia. De l'època islàmica a la Germania*, Ed. Ajuntament d'Alcúdia, Alcúdia, pàg 221.

COMARCA	LLEVADORS
PLA DE CIUTAT I MARRATXÍ	<i>Joan Pujades, Pere Fuster, Simó Sorell, Bartomeu Soler, Francesc Castell, Guillem Sadurní, Gabriel Montblanc hostaler, Bartomeu Vallespir d'Inca.</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>Bernat Mestre, Guillemó Tries, Antoni Mascaró, Guillemó Castelló, Joan Bonaventura, Pere Peretó, Bernat Mestre i Bereneguer d'Olives tots dos de Sóller, mossèn Antoni Font, Bartomeu Mager, Ramon Mager, Nicolau Calafat, Arnau Castell.</i>
RAIGUER	<i>Leonard Ferrer, Andreu Ferrer, Antoni Mascaró, Berenguer Terrassa, Antoni Fullós, Pere Mates, Joan Provençal, mossèn Mateu Cantarelles prevere, Pere Pons.</i>
PLA	<i>Pere Mayrata, Ramon Nicolau, Antoni Morey, Bernat Pocoví, Francesc Gibert, Andreu Sureda, Pere Ferrer prevere.</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>Antoni Escarp, Bartomeu i Joan Espanyol, Pere Catlar, Martí Gil, Jaume Sbert.</i>

Per altra banda, s'ha de fer esment a les despeses que havien de fer els canonges per poder vendre el delme del blat arreu de Mallorca. Les més freqüents eren:

- El jornal que cobraven els portadors de lletres per anar per les parròquies de fora de Ciutat a avisar a tots els que volien comprar delme dels blats, que anassin a Sineu el primer diumenge de maig: 11 sous 3 diners.
- Llogar les sitges per metre el blat: 4 o 5 sous la unitat
- Empallar les sitges, amb el rostoll i les canyes, el preu variava d'una zona a una altra.
- Homes per treure els blats de les sitges, costaven 4 sous cada un.
- Porgar les sitges, tenia un preu de 2 diners per quartera.
- El transport dels blats de Sineu, Petra i Porreres cap a Ciutat solien tenir un preu de 2 sous, aproximadament, per quartera.
- Dur els blats de la botiga a la quartera, costava 4 diners per quartera.
- El lloguer de la botiga per guardar-hi els blats, entre 9 i 10 sous per mes.
- Vendre el blat a la quartera: 2 diners per quartera.
- Salari dels procuradors del delme, 7 lliures i 10 sous.

Aquests eren les despeses a les quals havien de fer front el Capítol de la Seu, dependent de l'any, se n'afegien, i els costos d'un lloc a un altre. Per exemple, si hi havia una data assenyalada en que es transportassin blats de Felanitx cap a Ciutat per la mar amb barca, suposava un cost superior; o arreglar la botiga, entre d'altres.

Dins del delme dels blats de la part capitular, en els documents quedava també enregistrades les entrades del tribut de l'illa de *Menorca*. Aquesta era una illa, a l'igual de Mallorca, necessitada de blats. Així que aquest era tramès des d'Alcúdia cap a Ciutadella.

Dir que entre els anys 1.400 fins al 1.418 no s'han pogut saber les recaptacions de l'impost eclesiàstic. Les seves aportacions ascendien des de 150 fins a 200 lliures. Els pobles que ingressaven eren el grup format per Ciutadella-Ferrerries-Mercadal, Maó i Alaior. Menorca, per la seva part, destacava molt més, per seus caps de bestiar, els quals eren exportats a l'illa major, per Alcúdia.

Com a conclusió, el delme del blat, per la part capitular, era una secció de les finances que aportava majors efectius per als canonges de la Seu.

b) *La part de les quatre canongies*

La *part de les quatre canongies* es trobava inserida dins la documentació referent a la Mesa Capitular, és a dir, a tot el que cobraven els canonges, respecte als distints delmes. Concretament, les 4 canongies gravaven, únicament, el delme del blat de les parròquies de Sineu, Sant Joan i Petra.

Anem a veure quin fou l'origen de la creació d'aquests càrrecs canònics, del per què del seu establiment i quins foren els ingressos recaptats del delme del blat entre 1.400 i 1.420.

Seguint el *Cronicon Mayoricense*, aquest transcrivia el naixement de les 4 canongies. Així, en data de 24 d'abril de 1.338, *el senyor rei Jaume III, concedí el reial privilegi, en Perpinyà, a Don Berenguer Balla, bisbe de Mallorca, i a cal cabildo, tots els seus delmes de blats, ordi, civada i llegums, que ell percebia de les parròquies de Sineu, Sant Joan, Petra i Sóller, a excepció d'aquells de les alqueries d'Alanzell, Boscana, Albadellet i den Company, de la parròquia de Petra, estimats en 666 lliures, 13 sous i 3 diners comptant el blat i les llegums a 11 sous per quartera, l'ordi a 8 sous i la civada a 5 sous i 6 diners, per a què, agregats a la Mesa Capitular, pagui aquesta perpètuament els 4 canonges, quedant establertes les 4 canongies en la Seu de Mallorca, per tant: 130 lliures i 17 sous a cada un d'ells per prebenda, entorxa i candeles, que era el mateix que percebien la resta de canonges antics, que entre les quatre importaven 538 lliures i 8 sous. I atenent que de les dites 666 lliures, 13 sous i 3 diners, encara quedaven sobrants 12 lliures, 13 sous i 10 diners, que el procurador de la mesa capitular, havia de pagar al senyor Rei tots els anys en la festivitat de Sant Miquel, del mes de setembre, i que si la Santitat no volia lleudar dita dotació i la nova fundació, no seria de cap valor. Va tenir, però, efecte, per mos que la va lleudar la Santitat de Benedicte XII, mitjançant la seva butlla, donada a Avinyó l'11 de juny de 1.338, donant facultat al rei d'anomenar per primera vegada els quatre nous canonges³¹³.*

Tot el que es recaptava per la part de les 4 canongies del delme del blat, la seva informació es presentava de la mateixa manera de com ho feia en el tribut dels blats de Sineu i Petra. Així, en primera instància, es mostrava tot el que s'havia recol·lectat al llarg de l'any, és a dir, les quarteres produïdes de forment, tosseta, ordi, faves, guixes, ciurons i lleties.

Posteriorment, el procurador del Capítol, en el cas de Sineu i Sant Joan era Bernat Pocoví, i per Petra, l'encarregat era mossèn Francesc Gibert; cada d'ells trametia al Capítol, per a cada un dels canonges que el formaven la quantitat de 30 quarteres de forment, per hom, de manera anual. Les quals eren venudes, normalment, venudes a la botiga de Sineu. El qui duia a terme les dites vendes de blats era Jaume Pellisser. El preu dels cereals podia variar d'un lloc a un altre, i alhora, podia variar segons la temporada. El cost d'una

³¹³ CAMPANER, Á (1984): *Cronicon Mayoricense*, Ed. Ajuntament de Palma, 3ª edició, Palma, pàg 47.

quartera de blat solia oscil·lar entre uns 22 i 16 sous, aproximadament. La tosseta, també, era tramesa als canonges de la Seu, però amb més reduïda quantitat, concretament 10 quartera per cada un. I era venuda per 20 i 18 sous. L'ordi tenia un preu d'entre 10 i 9 sous; i les llegums entre 16 i 18 sous.

En ocasions, Bernat Pocoví trametia quantitats al procurador general del Capítol, pimer a Guillem Ferrer³¹⁴ i, posteriorment, a Guillem Seguí³¹⁵ per a repartís determinats "blats" a la botiga de Ciutat o bé, als canonges.

En quant a la documentació i recaptació del delme del blat de la part de les 4 canongies val a tenir en compte que des del 1.400 fins a 1.411, només es transcrivía l'anyada aconseguida en Sineu i Sant Joan; però a partir de 1.411, començaren a aparèixer les recaptacions de Petra; i al 1.411, 1.412 i 1.420, també Sant Martí de Mianes de Petra.

A l'igual que la part capitular, en aquesta secció també apareixien les despeses de la venda del delme. Aquestes eren, normalment: una bèstia i homes per aplegar els blats, empallar les sitges, rostoll, sacs, sarrions, el transport de les quarteres fins a la botiga de Sineu, mesurar, fer les vendes, el lloguer de la botiga on emmagatzemar el blat (10 sous per mes) i el salari de Bernat Pocoví, que sempre pujava a 15 lliures anuals.

Els beneficis obtinguts per la part de Sineu i Sant Joan estaven entre 300 i 400 lliures. L'any de majors beneficis fou al 1.418, amb uns màxims de 496 lliures, 9 sous i 2 diners. Els mínims arribaren de la mà de l'any 1.412, quan les despeses van ser iguals que els guanys, i per tan el benefici va ser 0. I al 1.409, s'ingressaren 3 lliures, 19 sous i 1 diner.

Per part de Petra, els ingressos es movien a la par dels de Sineu. Així la data més important es donà al 1.410, amb un total de 382 lliures, 5 sous i 1 diner. En canvi, la pitjor anyada fou al 1420 amb 219 lliures, 2 sous i 4 diners.

L'alqueria de Sant Martí de Mianes feu uns ingressos eren petits respecte als que feien Petra i Sineu. Els més importants foren de 14 lliures, 11 sous i 3 diners al 1.420.

Per tot el conjunt de les quatre canongies, la millor data pel que feia al delme del blat es donà al 1.414 amb 832 lliures, 11 sous i 10 diners.

³¹⁴ Procurador del Capítol de 1400 fins al 1409

³¹⁵ Procurador del Capítol de 1410 fins al 1420

13. DADES ORDINÀRIES FETES PEL PROCURADOR DEL CAPÍTOL

Dins de la secció de la Mesa Capitular no només es transcrivien els ingressos i les despeses que suposava cada un dels delmes a la part dels canonges. Si no que, gràcies a la documentació eclesiàstica, s'ha pogut saber els càrrecs que hi havia dins de l'estructura de l'Església i a més els costos que demandaven cada un d'aquests. Els quals es pagaven amb tot el que s'havia recollit dels dits tributs.

Aquestes despeses eren sufragades, o millor, l'encarregat de sufragar-les era el procurador general del Capítol de la Seu. El qual fou, entre el 1.400 i 1.408, Guillem Ferrer, i pels anys 1.409 fins al 1.420, Guillem Seguí.

Els canonges cobraven, de manera anual, el que es coneixia amb el nom de *Porció Canonical*, la quantitat de la qual era 90 lliures. A més, també, cobraven per les *Distribucions Quotidianes*, que ascendien a 73 lliures i 14 sous.

L'estructura de la cúpula eclesiàstica era la següent: Bisbe, Arxidiaca³¹⁶, Degà³¹⁷, Cabiscol³¹⁸, pavordes, domers, primatxers, sotsdiaca, sacristà, la prepositura, lector de l'epístola, mestre de l'escola de gramàtica, verguer del capítol, mestre en medicina, cirurgia, regent de l'almoïna, regidor de la sagristia, promovedor dels negocis del Capítol, regent dels aniversaris de la Seu, procurador general del Capítol i tota una sèrie de beneficiats.

Cada un d'ells havia de cobrar el seu jornal anual. Així:

- El Bisbe, l'Arxidiaca, el Degà i el Cabiscol, disposaven de la porció canonical, i el cap de la diòcesi, concretament, a més, una pensió de Sant Miquel i una altra per Nadal. També, com la resta de components del Capítol tenien les distribucions quotidianes.
- Coadjutor, aquest es definia com el que ajudava als canonges a desenvolupar el seu comès. Tenia un cost de 60 lliures anuals.
- Dues pabordies, de 75 lliures cada una. Es referia a l'administració dels béns temporals de la comunitat eclesiàstica.
- El sacristà tenia una pensió de 45 lliures anuals. Aquest tenia la custòdia dels ornaments i vasos sagrats i la vigilància del personal auxiliar de l'església.
- La prepositura era el qui ostentava la dignitat de prepòsit. Aquesta era la que dirigia la comunitat eclesiàstica. Cobrava pel desenvolupament del càrrec, 65 lliures.
- Quatre domers. El domer era un clergue que exercia un càrrec eclesiàstic per setmanes. Cobraven 40 lliures per hom cada any.
- Dos primatxers. Tenien un jornal de 23 lliures i 16 sous. Aquests eren els cantors principals del cor, donaven el to al cor de l'església.
- El sotsdiaca cobrava una pensió de 28 lliures, 15 sous i 11 diners.
- L'encarregat de llegir l'epístola, 21 lliures i 11 sous

³¹⁶ Prelat que tenia el poder delegat del Bisbe per exercir en nom seu la jurisdicció dins d'una diòcesi.

³¹⁷ Canonge major del Capítol.

³¹⁸ Dignitat eclesiàstica que tenia la direcció del cor de l'església.

- El mestre de l'escola de gramàtica de la Seu, 20 lliures.
- El notari al qui se l'encomanava manar els plets i qüestions rebia 5 lliures de pensió, de manera anual.
- El mestre en medicina i el cirurgià dels canonges, 20 lliures.
- Els llevadors dels deutes del Capítol suposaven una despesa de 20 lliures, cada un.
- El procurador general del Capítol disposava de jornal 100 lliures anuals.
- El regidor de la sagristia, 10 lliures.
- El regent de l'almoïna, encarregat d'administrar els donatius destinats a fins pietosos, cobrava 1 lliura, 14 sous i 8 diners.
- El promovedor dels negocis del Capítol, 5 lliures.

Juntament amb aquests càrrecs que s'havien de sufragar, amb els ingressos dels tributs que cobrava el Capítol de la Seu, també podien pagar el que suposava la despesa de cada una de les tretze festes de l'Església que es feien al llarg de l'any. Aquestes eren, Pasqua, la festa de l'Ascensió, la *Cinquagesma*, la Santa Trinitat, la festa del Corpus Cristi, la festa de la madona Santa Maria (15 d'agost), la festa de la madona Santa Maria (8 de setembre), la festa de Tots Sants (1 de novembre), la festa de la Concepció de la madona Santa Maria (8 de desembre), la festa de Nadal (25 de desembre), la festa de l'Aparició (6 de gener) i la festa de la madona Santa Maria (12 de febrer).

Totes aquestes celebracions tenien un cost de 7 lliures, i entre 16 i 3 sous, depenent de la data.

A més, també, s'havien de fer front a tota una sèrie de censos i pensions que el Capítol cedia a unes determinades persones. No s'han pogut estudiar, de manera exacta, quines eren les quantitats de doblers que gravaven cada un dels cens, ja que canviaven cada any. Així, els censos més usuals eren els de l'alberg del Capítol, el cens de la finca de la Bisbal, el cens de Sant Pere i Sant Feliu i el cens de la festa de Sant Joan de juny. En quant a les pensions, aquestes feien referència a tots aquells beneficiats en esglésies tant rurals com en la Seu mateixa.

Dins de les despeses, les dades extraordinàries que sempre havia de pagar el Capítol, a part de tot el referent als delmes, eren els tres llibres, un de dades, un de despeses de forma mitjana i un manual per metre vendes i rebudes, i un llibre d'albarans de dades. Quatre mans de paper per fer lletres i cèdul·les i cera vermella. Pagar la festa del *Bisbetó* en la diada de Sant Nicolau (1 lliura), que era quan a un escolanet el vestien de bisbe; i el lloguer de l'escola de gramàtica (5 lliures).

14. CONCLUSIONS

Els delmes eren una imposició directa que gravaven la producció agrària i ramadera, cereals i llegums, oli, vi, hortalisses i bestiar.

La venda de l'impost es feia en subhasta pública. Els reis i els canonges encomanaven al Batlle reial per a què recaptàs els delmes i l'atorgàs a l'oferta més bona.

Una vegada, realitzat en recompte del que s'havia obtingut en el transcurs de l'any, es feia una crida. Els corredors de lletres eren els encarregats d'anar a cada una de les viles foranes, per a què tothom que volgués adquirir els drets dels delmes anassin el lloc i data establerts. Així, el delme dels blats es disposava a la venda el primer diumenge de maig en la vila de Sineu. El delme del vi, el dia 24 d'agost, per Sant Bartomeu, a Inca. El delme de l'oli es venia en la parròquia de Bunyola en la diada del sant patró del poble, Sant Mateu, dia 21 de setembre. El delme del bestiar, se solia vendre entre els dies 16 i 17 de gener, a la plaça del Pa de Ciutat, i a partir de l'any 1.414, en la plaça de Sant Andreu, del dit lloc. En darrer lloc, el delme de l'hortalissa es feia efectiu, en moltes ocasions, el mateix dia que el del bestiar, i també a Ciutat.

Una vegada s'havia fet la subhasta al millor postor, aquest llevador era l'encarregat, des d'aleshores, d'administrar el tribut. Quan ja l'havia adquirit, calia que deixàs constància de la transacció amb la signa d'un contracte, que es feia i quedava sota custòdia d'un notari.

Allò recaptat en concepte de delmes es repartia entre el monarca, el Bisbe de Mallorca, el Cabildo diocesà i l'església parroquial corresponent i, en el seu cas, entre els senyors de cavalleries.

Els coeficients de repartiment variaven en algunes parròquies, però malgrat tot, es destinava una quarta part del total al prevere de la vila, com a contribució al manteniment del culte.

Per a saber les diferents recaptacions que es van ingressar en quant als delmes entre els anys 1.380 i 1.420, s'han consultat dos tipus de fonts. Una referent al Reial Patrimoni, que es troba en l'Arxiu del Regne de Mallorca. En ella, el procurador reial era l'encarregat de transcriure totes les accions econòmiques que afectaven al patrimoni del monarca. Més concretament, de dita secció, s'han estudiat els anys que anaven des de 1.380 fins al 1.413.

La segona documentació, en qüestió, ha estat aquella que feia referència als ingressos aconseguits pel Capítol de la Seu, gràcies als delmes. Dita informació pertany a la sèrie de Mesa Capitular, que està dipositada en l'Arxiu Capitular de la Seu. Concretament, ens hem centrat en els anys de 1.400 fins al 1.420.

Malgrat siguin dos tipus de documentacions diferents, les conclusions es poden fer de manera conjunta. Així, i en aquest sentit, el delme que reportava majors beneficis, tant a la part reial com canonical, era el *delme del blats*. Per el patrimoni del rei, els màxims arribaren al 1.413, amb un total de 4.878 lliures, 10 sous i 10 diners. En canvi, la principal reserva per al Capítol, en qüestió bladera es donà a conèixer al 1.409, amb 3.609 lliures, 16 sous i 10 diners.

Dins d'aquest apartat, en la documentació de Mesa Capitular, s'ha pogut saber que varen recaptar el càrrec eclesiàstic de les Quatre Canongies, entre 1.400 i 1.420, dels municipis de Sineu-Sant Joan, Petra i l'alqueria de Sant Martí de Mianes. Els beneficis més importants foren al 1.414, amb 832 lliures, 11 sous i 10 diners.

Com s'ha dit, el delme del blat era venut a Sineu, on la producció de cereal, juntament amb els pobles del Pla i del Llevant i Migjorn era molt elevada. Gràcies a la seva disposició d'una orografia plana i òptimes circumstàncies climàtiques, on el cultiu

es va poder establir satisfactòriament. En aquest sentit, Sineu, com a capital del centre de l'illa, jugava el paper de redistribuidor de blats per tota Mallorca.

El segon delme en importància, en quant a recaptacions, era el *delme del vi*. Aquest era venut dia 24 d'agost a Inca. Així, el principal protagonista del vi, en època medieval, era la comarca del Raiguer, i més concretament, les viles d'Inca i Robines, seguits, de ben a prop, pels pobles del Pla i Ciutat. Hi ha que tenir en compte que el vi era un dels productes més preuats, amb ell el comerç mallorquí era bastant vigorós, fins al punt que, en algunes ocasions, els monarques catalanoaragonesos, encomanaven transportar a la seva Cort bótes de vi de Mallorca.

Per al reial patrimoni, s'aconseguien els màxims beneficis entre els anys 1.391 i 1.393, amb 2.464 lliures, 4 sous i 4 diners. Per la seva part, els canonges varen recaptar 921 lliures, al 1.414.

En quant al *delme de l'oli*, aquest només es recollia a tres franges de Mallorca: Serra de Tramuntana, Raiguer i Ciutat. Esdevenint el principal protagonista, la Serra de Tramuntana, encapçalada per les parròquies de Sóller i Bunyola. La primera, Sóller, jugava el paper de mercader de l'oli mallorquí per la Mediterrània, transportava el producte des del su port cap al sud de França, est de la Península Ibèrica, fins al punt d'arribar a Alexandria.

Per la seva banda, Bunyola era l'encarregat de trametre l'oli per les diverses contrades de Mallorca; a més era el lloc de venda del delme, el dia de Sant Mateu, el 21 de setembre.

L'oli era un dels productes més preuats per al comerç del Regne, a més de ser un producte molt costós, en quant a producció. Així que, les recaptacions del delme per la part del monarca, el punt més àlgid es donà entre el 1.397 i 1.398, amb 1.282 lliures. En canvi, per al Capítol de la Seu s'aconseguien 854 lliures i 10 sous al 1.400.

Per altra banda, la ramaderia també estava gravada amb aquesta tributació, com era el delme. La producció de bestiar tenia una major incidència que no pas l'agricultura, però a mesura que s'avançava en el temps, aquesta s'anava desenvolupant paral·lelament que el delme també anava experimentant un petit creixement.

El *delme del bestiar* es recaptava el dia de Sant Antoni, dia 17 de gener, o en algunes ocasions, el dia 16 del dit mes, en la plaça del Pa de Ciutat; i a partir de 1.414, a la plaça de Sant Andreu del mateix lloc.

El principal aportador al delme del bestiar, al llarg dels anys estudiats, 1.380 fins al 1.420, foren les comarques de Llevant i Migjorn de Mallorca; i un caràcter menys marcat, per part de Menorca. Aquest comportament podria venir determinat per l'orografia de les contrades esmentades, al mateix temps, que era en elles on la planura marcava el paisatge, i en ella el cultiu de cereals i farratges era el preferit per la posterior destinació a les pastures dels ramats. Així, la ramaderia desenvolupava un paper complementari a l'agricultura.

Pel que feia al delme del bestiar, aquest gravava el ramat nascut al transcurs de l'any. Per tant, la data de principals ingressos per a les arque reials fou al 1.382 amb 1.300 lliures i 10 sous; en canvi per als canonges, només foren 500 lliures, al 1.414.

En darrer lloc, les recaptacions que presentava el *delme de l'hortalissa* eren mínimes, respecte a la resta de delmes. A Mallorca, la zona hortícola per excel·lència era la part de la Ciutat, gràcies a la seva disponibilitat d'aigua procedent de la Font de la Vila i de la Font den Baster.

Aquest delme es venia en la plaça del Pa de Ciutat, però la data exacta no consta en els documents, en alguns anys, es disposava la venda el mateix dia que el del bestiar. Els principals beneficis de l'impost per al monarca foren al 1.388 amb 222 lliures, 14

sous i 6 diners; per la part dels canonges fou, com el del bestiar, 500 lliures en l'any 14 del segle XV.

Respecte a la qüestió dels delmes de l'illa de *Menorca* hi ha que tenir en compte que només s'han pogut estudiar els delmes aportats a la part del Capítol de la Seu, ja que, en la documentació reial que han aparegut transcrits.

La balear menor destacava per la presència i cultiu de cereals, fonamentalment de blat, juntament amb un desenvolupament ramader interessant. Els cereals i el bestiar en moltes d'ocasions es preparaven per emprendre el viatge cap a balear major, arribant al port de la vila d'Alcúdia; i des d'allà, se'n tornaven els vaixells plens de bótes de vi, ja que el cultiu de la vinya no era suficient per a satisfer la demanda. En quant al delme de l'oli no s'han pogut fer estimacions per mos que el conreu de l'olivera, en aquelles dates era inexistent i per tant el tribut no era recaptat. I respecte al delme de l'hortalissa, només eixamplaven les arque capitulars les parròquies de Ciutadella i Maó, amb pocs ingressos.

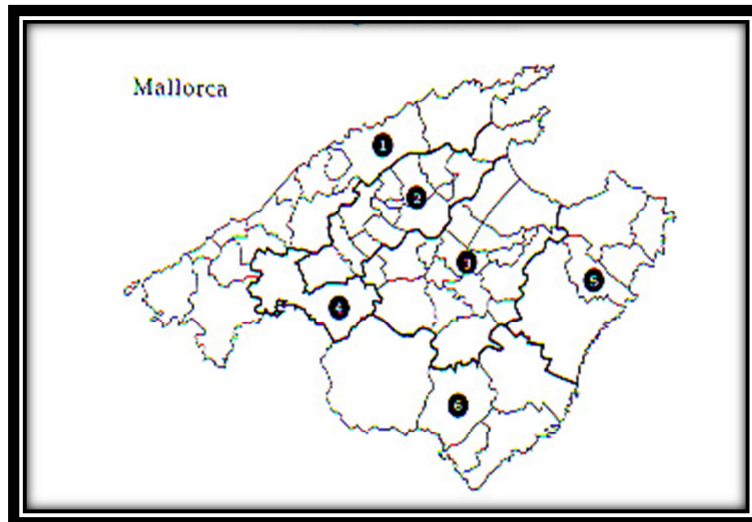
Malgrat i tot el recaptat, els majors beneficis sempre requeien en mans del monarca, era el que obtenia més, gràcies de un incipient creixement agrari i ramader del Regne.

En aquest sentit, al llarg de l'edat mitjana, les imposicions fiscals van anar augmentant, segurament per a finançar subsidis o donatius sol·licitats per part de la Corona.

Aquest augment podria tenir el seu punt d'inici amb l'ambiciosa política de Jaume II amb la reordenació de l'espai rural i de l'espai urbà i polític que contribuí a crear riquesa i prosperitat.

Però la severa fiscalitat reglamentada per Jaume III vengué donada, per una part, per l'augment de la despesa de la Cort, i per altra, per les tensions esdevingudes amb Pere IV d'Aragó, que obligaren al Regne de Mallorca a realitzar despeses desmesurades.

Per tant, la recaptació dels delmes emmarcats entre 1.380 i 1.420 es pot observar que, com a ingressos ordinaris que eren, anaren en augment. Al mateix temps que demostren que en el Regne de Mallorca hi havia una especialització agrícola i ramadera ben marcada. Els cultius de la triada mediterrània juntament amb la ramaderia es trobaven ben establerts. A la part central i meridional de Mallorca, juntament amb Menorca, zones bladeres. El Llevant i Migjorn era especialista amb producció ramadera seguida per cultiu de blat. El producte estrella del Raiguer era el conreu de la vinya i la posterior producció de vi. A la Serra de Tramuntana destacaven les marjades d'oliveres i el seu oli. En darrer lloc, el conreu d'horta era especialitat del pla de la Ciutat del Regne.

1. Serra de Tramuntana: OLI
2. Raiguer: VI
3. Pla: BLAT
4. Ciutat: HORTALISSA
- 5-6. Llevant i Migjorn: BESTIAR I BLAT

15. BIBLIOGRAFIA

- **ALBERTÍ, J. i ROSSELLÓ, R.** (1.996): *Història d'Esporles (segles XII-XVI)*, Col. Llibres de la Nostra Terra, 24, Ed. Lleonard Muntaner, Palma.
- **ALBERTÍ, J. i ROSSELLÓ, R.** (2.007): *Malvasia de Banyalbufar: història i present d'una recuperació*, Ed. Govern de les Illes Balears, Palma.
- **ALCOVER, A. i MOLL, F.** (1.862-1.932): *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Ed. Moll, Palma.
- **ALOMAR ESTEVE, G. i ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.989): *Història de Muro*, volum II, Ed. Ajuntament de Muro, Muro.
- **ALZINA, JAUME et alii** (1.982): *Història de Mallorca*, col. Els Treballs i els Dies, volum I, Ed. Moll, Palma.
- **AMENGUAL, C., PAYERAS, L. i BELTRAN, R.** (2.000): *Llibre de Cavalleria de les Illes Balears*, Ed. El Mundo, Palma.
- **ARXIDUC LLUIS SALVADOR**: *Las Islas Baleares*.
- **BARCELÓ CRESPI, M.** (1.988): "Aspectes agraris d'un nucli urbà", *Bulletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, 44, Ed. BSAL, Palma.
- **BARCELÓ PONS, B.** (1.959): "El desarrollo del cultivo de la vid en Mallorca", *Boletín de la Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Mallorca*, volum 624, Palma, p. 83-90.
- **BARCELÓ RAMIS, G.** (2.010): "Difusió del conreu de la vinya de Llubí a finals del segle XVI i inicis del XVII", *III Jornades Locals de Porreres*, Ed. Ajuntament de Porreres, Porreres.
- **BARRANCO, D., FERNÁNDEZ ESCOBAR, R. I RALLO, L.** (2.001): *El cultivo del olivo*, Ed. Junta de Andalucía-Mundi Prensa, Córdoba.
- **BERENGUER, E.** (coord) (2.004): *Història de les Illes Balears. L'època foral i la seva evolució (1230-1715)*, dirigit per Miquel Deyà, Ed. Edicions 62, volum 2, Barcelona.
- (dir.)(2.007): *Història de la Corona d'Aragó*, Ed. Edicions 62, volum I, Barcelona.
- **BIBILONI AMENGUAL, A.** (1.992): *Mercaders i navegants a Mallorca durant el segle XVII: l'oli com indicador del comerç mallorquí (1.650-1.720)*, Ed. El Tall, Palma.
- **BINIMELIS SEBASTIÀ, J.** (1.990): *Evolució de la vinya i de la producció vinícola a les Illes Balears*, Tesi doctoral, UIB.
- **BISBAT DE MALLORCA-CENTRE D'ESTUDIS TEOLÒGICS** (1.998): *Bul·la del Papa Inocenci IV, del 14 d'abril de 1.248*, Ed. Bisbat de Mallorca, Palma.
- **CALAFAT VICH, B.** (1.999): "Aproximació a l'evolució de la vinya i els vins a la vila de Santa del Camí (segles XIII-XX)", *II Jornades d'Estudis Locals de Santa Maria*, Ed. Ajuntament de Santa Maria, Santa Maria.

- **CALDENTY BRUNET, J., GRIMALT, F i ORDINAS, A.** (2.005): “El paisatge vitícola actual i històric de Mallorca a través de la toponímia”, *XVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia*, Ed. UIB, Palma.
- **CAMPANER, À.** (1.984): *Cronicon Mayoricense. Noticias y relaciones históricas de Mallorca desde 1.229 á 1.800*, Ed. Ajuntament de Palma, Palma, 3ª edició.
- **CAPÓ VILLALONGA, J.** (1.985): *Història de Lloseta*, volum I, Ed. CIM, Palma.
- **CARRIÓ FORTUNY, D.** (1.696): *Còpia de fragments del Llibre de Capítols dels Drets Universals del Regne de Mallorca relatius al delme del bestiar en aquesta illa durant els segles XIV i XV*, Manuscrit, Palma.
- **CASASNOVAS, M.A.** (1.998): *Història de les Illes Balears*, col. Els Treballs i els dies, 44, Ed. Moll, Palma.
- (2.004): *Relacions comercials entre Menorca i Itàlia a l'època de Felip II: el comerç de cereals*, Publicacions des Born, Menorca
- (2.005): *Història de Menorca*, Ed. Moll, Palma.
- **CATEURA BENNÀSSER, P.** (1.998): *El regne esvaït: desenvolupament econòmic, subordinació política i expansió fiscal (Mallorca, 1300-1335)*, Ed. El Tall, Palma.
- (2.003): “Fiscalidad en el Reino de Mallorca (1.300-1.360)”, *XVII Congrès de la Corona d'Aragó*, coord. Salvador Claramunt Rodríguez, Ed. Universitat de Barcelona, Barcelona.
- (2.003): *L'administració atrapada: crèdit, finances i adaptacions fiscals en el Regne de Mallorca: segle XV*, Ed. El Tall, Palma.
- (coord) (2.006): *Comprar, vendre i pagar al rei. Els impostos indirectes del Regne de Mallorca (segles XIV-XV)*, Ed. El Tall, Palma.
- (coord.) (2.009): *Recaptar per a pagar deutes: el còdex 29 de l'Arxiu del Regne de Mallorca (1.390)*, col. El Tall del Temps Major, n° 18, Ed. El Tall, Palma.
- (2009): *El crèdit i el sistema financer del Regne de Mallorca: segles XIV-XV*, Ed. Consell de Mallorca, Palma.
- “El sistema fiscal del Regne de Mallorca en els inicis de la crisi”, *Mayurqa* n° 27, Ed. UIB, Palma.
- **CHAPHAM, J.H. i POWER, E.** : *Historia econòmica de Europa. La vida agrària en la Edad Media*, volum I, Ed. Revista de Derecho Privado, Madrid.
- **CIURANA GALCERAN, J.** (1.991): *Els vins de Catalunya*, Ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 4ª edició.
- **CONRADO DE VILLALONGA, J.F.** (1.991): *La Procuración Real en el Reino de Mallorca*, Ed. CIM, Palma.
- **DANÚS, M.** (1.990): *La vila de Santanyí i el seu terme. Estudi històric (1391-1479)*, Ed. Moll, Palma.
- **DEYÀ BAUZÀ, M.**: “El conreu de la vinya a meitat del segle XVI a Alcúdia: l'impacte dels privilegis de 1.556”, *IV Jornades d'Estudis Locals d'Alcúdia*, Ed. Ajuntament d'Alcúdia, Alcúdia.

- **DOLS MARTORELL, M^o C.**: “Els delmes de la vila de Sóller (1.409-1.417), *V Jornades d’Estudis Locals de Sóller* (2010), Ed. Ajuntament de Sóller, Sóller
- (2.010): “Els delmes de la vila d’Inca (1409-1417), *XI Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Ed. Ajuntament d’Inca, Inca
- (2.012): *Delmes i despeses de la Seu de Mallorca durant el regnat de Ferran I d’Antequera (1.409-1.417)*, Memòria d’investigació, Universitat de les Illes Balears.
- **ESCODER, M.** (1.996): “Delme i producció agrària (1.380-1.412), *III Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Ed. Ajuntament d’Inca, Inca.
- **ESTARELLES PASQUAL, A.** (1.987): *L’olivera*, Ed. Ajuntament de Bunyola, Bunyola.
- **FATJÓ GÓMEZ, P.** (2.001): “La contabilidad de una institución eclesiástica desde la perspectiva del historiador económico”, *IX Congreso de la Asociación Española de Contabilidad y Administración de Empresas*, Barcelona.
- **FERRER FLÓREZ, M.** (1.974): *Población y propiedad en la cordillera septentrional de Mallorca*, Ed. Diputación Provincial de Baleares, volum I i II, Palma.
- (1999): “Vicisitudes agrarias: el cultivo de la vid en Mallorca (1800-1850)”, BSAL nº 55, Ed. SAL, Palma.
- **GINARD BUJOSA, A.** (1.995): *Evolució històrica de l’abastiment de l’aigua a Palma (1.800-1.995)*, col. Gorg Blau, 2, Ed. EMAYA, Palma
- **GRIMALT, F.** (1.997): *El vi a Mallorca*, Ed. Documenta Balear, Palma.
- **IBÁÑEZ RODRÍGUEZ, M.** (coord) (2.006): *El lenguaje de la vid y el vino y su traducción*, Ed. Universidad de Valladolid, Valladolid.
- **JAUME MIRALLES, J.** (1.989): *La ganadería balear*, Ed. Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Baleares, Palma, 2ª edició.
- **JOVER, G.** (1.993): *Crisi feudal i canvi econòmic. Mallorca, segles XIV-XV*, Tesi doctoral, UAB, Barcelona.
- **JOVER, G. i SOTO, R.**: “Els dominis feudals a la Mallorca Baix medieval (segles XIII-XVI); *Revista d’Història Medieval*, 8.
- **JUAN ESCUDER, M.** (1.996): “Delme i producció agrària, 1.380-1.412”, *III Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Ed. Ajuntament d’Inca, Inca
- **JUAN VIDAL, J.** (1.989): “Los diezmos en la diócesis de Mallorca en el siglo XVI”, *Mayurqa*, 22, Ed. UIB, Palma, p. 811-824.
- (1.993): “Evolució de la producció vitícola a Mallorca entre els segles XIV i XVII”, *Vinyes i vins, mil anys d’ història : actes i comunicacions del III Col·loqui d’ Història Agrària sobre mil anys de producció, comerç i consum de vins i begudes alcohòliques als Països Catalans*, coord. Emili Giralt i Raventós, Barcelona.
- (1.996): *El sistema de gobierno en el Reino de Mallorca (siglos XV-XVII)*, Col. El Tall del Temps Major, 1, Ed. El Tall, Palma.
- **KIRCHNER, H. I SOTO, RICARD** (2.006): “Les tècniques agràries andalusines i les transformacions posteriors a la conquesta catalana a les Illes Balears”; *Història de la Ciència a les Illes Balears*; vol. 1, Barcelona.

- **KLEIN, J.** (1.981): *La Mesta: estudio de la historia económica española, 1.273-1.836*, Ed. Alianza Universidad nº 237, Ed. Alianza, Madrid.
- **LLABRÉS, J. i ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.998): *Inca en la història (1.229-1.349)*, Ed. Ajuntament d’Inca, Inca.
- **LÓPEZ BONET, F.** (1.981-1.984): “Sant Martí d’Alanzell devers 1.400. Contribució a l’estudi evolutiu de domini senyorial mallorquí”; *Mayurqa*, 20, Ed. UIB, Palma.
- (1.986): *El diezmo en el reino de Mallorca y en la estructura económica de la Procuración Real : 1315-1396*; Tesi Doctoral; UIB, Palma.
- (1.983): “L’estudi del delme recautat per la procuració reial de Mallorca en el segle XIV i el seu interès respecte a l’aproximació de la cojuntura agrària”; *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* nº 39, Palma.
- (1.989): *La riqueza de Mallorca al segle XIV. Evolució i tendències econòmiques*, Ed. CIM, Palma.
- (1.989): “Dominis seculars, patrimoni eclesiàstic i rendes decimals a la Mallorca cristiana”; *Mayurqa* nº 2, Ed. UIB, pàg 353-366.
- “La estructuración de los patrimonios señoriales: el diezmo (1.230-1.276)”; *Història de les Illes Balears*, volum 6, Palma.
- (2.005): “Fiscalitat i producció agrària : la percepció del delme a Mallorca”; *Comprar, vendre i pagar al rei : els impostos indirectes al Regne de Mallorca: segles XIV-XV*; Ed El Tall, Palma.
- (2.008): “Para una historia fiscal de la Mallorca cristiana (siglos XIII-XIV)”; *Anuario de Estudios Medievales*, 38.
- **MALDONADO, J i RAMOS, A.** (ed) (2.000): *Encuentro de historiadores de la vitivinicultura espanyola*, Ed. Ayuntamiento del Puerto de Santa Maria, Cadiz.
- **MANERA ERBINA, C.** (1.992): “Viticultors a Mallorca: l’avenç de la vinya al segle XVIII”, *Estudis d’Història Agrària* nº 9, Ed. Curial, Barcelona.
- **MARCH, J.F. i ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.981): *Història de Santa Margalida. De la prehistòria al segle XVI*, Ed. Ajuntament de Santa Margalida, volum I, Mallorca.
- **MARTÍ BONET, J.M.**: ” Constitució del Bisbat de Mallorca (1.237)”, *Set segles i mig de germanor: esglésies de Mallorca i del Principat: miscel·lània commemorativa del 750è aniversari de la restauració del bisbat de Mallorca*, a cura de Pere-Joan Llabrés Martorell i Josep M. Martí Bonet (1.988), Ed. Akribos, Barcelona.
- **MARTORELL, A., CERDÀ, M. I VILANOVA, B.** (2.006): *La tafona mallorquina: el molino de aceite*, Palma.
- **MAS FORNERS, A; ROSSELLÓ BORDOY, G. i ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.999): *Historia d’Alcúdia. De l’època islàmica a la Germania*, Ed. Ajuntament d’Alcúdia, Alcúdia.
- **MASCARÓ PASSARIUS** (coord) (1.978): *Història de Mallorca*, Ed. Vicens Colom, volum III, Palma.

- **MATAIX VERDÚ, F.J.** (2.008): *El aceite de oliva, alma del Mediterráneo*, Ed. Instituto de Estudios Giennenses-Universidad de Jaén, Jaén.
- **MAYOL LLOMPART, A.**: “Menorca (1.343-1.412)”, *Historia de las Islas Baleares*, volum 8, Palma.
- (2.000): “El vi en el sistema tributari de Mallorca (segles XIV-XV)”; *Mayurqa*, 26, Ed UIB, Palma.
- (2.000): *Finances i fiscalitat medievals : ingrés i despesa dels municipis francs de Mallorca : Alcúdia, Muro i Pollença 1.350-1.460*, Memòria d’Investigació, UIB, Palma.
- (2.005): *El comerç marítim entre Alcúdia i Ciutadella en la baixa Edat Mitjana: 1.300-1.526*, Ed. Ajuntament d’Alcúdia, Alcúdia.

- **MAYOL SERRA, J.** (2.013): *El llibre de l’oli: el conreu de l’olivera i la producció d’oli a les Illes Balears*, Ed. El Gall, Pollença.
- **MÉNDEZ VIDAL, A.** (2.007): *De la vinya a la ramaderia. El canvi en el model agrari menorquí, 1708-2006*, Tesi doctoral, UIB.

- **MIRALLES TRIAY, G.** (1.998): *Historia de la villa de Campanet*, Ed. CIM-Ajuntament de Campanet, Palma, 2^a ed.
- **MORA, I.** (1.989): *L’oli: 750 anys de treball i cultura*, Ed. Generalitat Valenciana, València.
- **MULET, B., ROSSELLÓ VAQUER, R. i SALOM, J.M.** (1.994): *La Capitaliat de Sineu (segles XIII-XIV) i La Crisi de la Vila de Sineu*, volum I-II, Ed. Ajuntament de Sineu, Sineu.
- **MULET, A., FORCEU, M.L., BERNA, A.** (1.989): *Caracterización químico-física de los mostos y vinos mallorquines*, col. Projectes n°1, Ed. UIB-Govern Balear, Palma
- **MUNAR OLIVER, G i ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.977): *Historia de Porreres*, Ed. Ajuntament de Porreres, volum II, Mallorca.
- **MUNTANER BUJOSA, J. i ARGENTE SÁNCHEZ, J.F.** (1.980): *Introducción a la historia de Valldemossa*, Ed. Ajuntament de Valldemossa-La Caixa, volum I, Palma.
- **MUNTANER MARIANO, LL.** (1.982): “Dependència econòmica i reproducció estructural de l’endeutament públic a l’illa de Mallorca (segles XIV-XIX)”, *Randa*, 12, Ed. Curial, Barcelona.
- **MURILLO TUDURÍ, M.** (1.987): “Economia i societat en un espai de repoblament urbà tardà: Menorca en el segle XIII”, *XIII Congrés d’Història de la Corona d’Aragó*, Ed. IEB-CIM, Palma.
- **PASTOR SUREDA, B.** (1.979-1.980): “Situación de la viña en Baleares al finalizar el siglo XIX”, *Fontes Rerum Balearium*, volum 3, Palma.
- **PAYERAS, LI.** (2.003): *Llucmajor terra d’ovelles: l’ovella roja mallorquina*, col. Pregó de Fires, Ed. Ajuntament de Llucmajor, Llucmajor.
- **PÉREZ, P.** (1.982): “Evolució dels censals de la Universitat de Sóller : 1.685-1.760”, *Estudis Baleàrics*, volum 7, Ed. Institut d’Estudis Baleàrics, Palma.

- (1.985-1.987): “El mercat de blats en la villa de Soller (1466-1476)”, *Mayurqa*, 21, Ed. UIB, Palma.
- (1.995): *La cooperativa Sant Bartomeu de Sóller i l’oli verge de la Serra de Tramuntana*, Ed. Cooperativa Agrícola Sant Bartomeu, Sóller.
 - **PIFERRER, P. i QUADRADO, J.M.** (1.969): *Islas Baleares*. Col. Ediciones de Ayer, Palma.
 - **PIÑA OMS, R.** (1.977): *El Gran General Consell: assemblea del Reino de Mallorca*, Ed. IEB, Palma.
 - **PONS PASTOR, A.** (1.932-1.934): *Constitucions i ordinacions del Regne de Mallorca s. XIII-XV*, Ed. Estampa den Guasp, Palma.
 - **QUADRARO, J.M.** (1.850): *Historia de la Conquista de Mallorca. Crónicas inéditas de Marsilio y de Desclot*, Palma.
 - **RALLO GARCÍA, J.** (2.003): *Reestructuració i reconversió de la vinya*, Ed. Conselleria d’Agricultura i Pesca, Palma.
 - **RAMIS RAMIS, A.** (1.826-1.838): *Noticias relativas a la isla de Menorca*, Ed. Imprenta de Serra, Mahón.
 - (1.990): *Estracto del arreglo llamado Pariatge del rei Jaume III de Mallorca sobre la Pabrodia y rectorías de Menorca*, Ed. Nura, Ciutadella.
 - **REIA FONTALANS, J.** (1.984): *Un plànol de la sèquia de la Vila del segle XIV*, Palma.
 - **REVILLA CALVO, V.** (1.995): *Producción cerámica, viticultura y propiedad rural en Hispania Tarraconensis (s. I a.C.- III d.C.)*, Ed. L’estaquiro, Barcelona.
 - **REYWER, A.** (2.005): *Manual de viticultura*, Ed. Mundi-Prensa, Madrid.
 - **RIERA MELIS, A.** (coord) (2.013): *Crisi frumentàries, iniciatives privades i polítiques públiques de proveïment a les ciutats catalanes durant la baixa edat mitjana*, Ed. Institut d’Estudis Catalans, Barcelona.
 - **ROSSELLÓ BORDOY, G. i BARCELÓ CRESPI, M.** (2.006): *La Ciudad de Mallorca*, Ed. Lleonard Muntaner, Palma.
 - **ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.979): *Història de Manacor, s. XV*, Ed. Sa Nostra-Ajuntament de Manacor, Mallorca.
 - (1.985): “La décima eclesiàstica”, *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* n° 41, Ed. SAL, Palma, pàg 99-114.
 - (1.997): *Història d’Inca (1.350-1.516)*, Col. Llibres de la Nostra Terra, 27, Ed. Lleonard Muntaner, Palma.
 - (2.007): *Notes sobre la producció i consum d’oli*, Ed. Ajuntament de Felanitx, Felanitx.
 - **ROSSELLO VAQUER, R. i VAQUER BENNÀSSER, O.** (1.993): *Història de Sencelles i Costitx (1.229-1.600)*, Ed. Govern Balear, Palma.
 - **ROSSELLÓ, R. i ALBERTÍ, J.** (2.003): *Història de Selva*, Ed. Ajuntament de Selva, Selva.

- **ROSSELLÓ, R. i SEGURA, J.** (1.996): *Història de Puigpunyent (segles XIII-XVI)*, Col. Llibres de la Nostra Terra, 21, Ed. Lleonard Muntaner. Palma.
- **SAN MARTÍN, J.** (1.940): *El diezmo eclesiástico en España hasta el siglo XII*, Ed. Pontificia Universitas Gregoriana, Palència.
- **SANTAMARIA, A.** (1.959): “El mercado triguero de Mallorca en la época de Fernando el Católico”, *VI Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Ed. Ministerio de Asuntos Exteriores, Madrid.
- (1.971): *El valle de Sóller y Mallorca en el siglo XVI*, Ed. Ajuntament de Sóller, Sóller.
- (1.986): “Església i Administració a Mallorca en l’època del Cisma d’Occident”, *Jornades sobre el Cisma d’Occident a Catalunya, les Illes i País Valencià*, Ed. Institut d’Estudis Catalans, Barcelona.
- (2.003): *Historia de una marginación. La participación del Reino de Mallorca en el Interregno de la Corona de Aragón*, Ed. IEB-GIM, Palma.
- **SASTRE MOLL, J.** (1.986): “Economía y sociedad en el reino de Mallorca. Primer tercio del siglo XIV”, *Trabajos del Museo de Mallorca*, nº 40, Palma.
- (2.005): “Els cellers reials en el Regne de Mallorca (1.310-1.343). El celler reial de Porreres”, *I Jornades d’Estudis Locals de Porreres*, Ajuntament de Porreres, Col. Patrimoni de Porreres, nº 9, Felanitx.
- (2.007): *La Seu de Mallorca (1.390-1.430). La prelatura del bisbe Lluís de Prades i Arenós*, Ed. CIM, Palma.
- **SASTRE PORTELLA, F.** (1.981-1.984): “El pariatge de Menorca de 1.301”, *Mayurqa*, 20, Ed. UIB, Palma.
- **SEGURA SALADO, J.**: “Miramar entre la Real i la Cartoixa: els delmes de Deià i Llucalcari”, XII Jornades d’Estudis Històrics Locals de Palma (2.003), coord. Maria Barceló Crespí i Isabel Moll Blanes, Ed. IEB-Ajuntament de Palma, Palma.
- **SERRA BELADRE, M^o. L.** (1.959): “Compras de trigo hechas por la Universidad de Mahón a diversas ciudades mediterráneas”, *VI Congreso de la Historia de Aragón*, Ed. Ministerio de Asuntos Exteriores, Madrid.
- **SERRANO ESPASES, A.** (coord) (2.007): *El vi a Mallorca: del passat al present*, Ed. CIM, Palma.
- **SOLDEVILA I TEMPORAL, X.** (2.000): *La viticultura y el comercio del vino en la Cataluña del siglo XIV*.
- **SOLER SUMMERS, G.** (2.009): *Vinos de Baleares*, Ed. Editora Balear, Palma.
- **TELLO, E.** (1.983): *La producció cerealícola a les petites explotacions pageses des Pla de Mallorca (1.850-1.851)*, *Estudis d’Història Agrària* nº 4, Palma, Pàg 167-194.
- **TRENCHS, J.** : *El vi a la taula reial: Documents per al seu estudi a l’època del rei Cerimoniós*.
- **UNWIN, T.** (2.001): *El vino y la viña : geografía histórica de la viticultura y el comercio del vino*, Ed. Tusquets, Barcelona.

- **URGELL HERNÁNDEZ, R.** (dir.) (2.010): *Libro de los reyes: Libro de franquicias y privilegios del reino de Mallorca. Códice número 1 del Archivo del Reino de Mallorca*, Ed. UIB, Palma.
- **VALERO MARTÍ, G.**: “Notes sobre la transhumància a Mallorca”, *I Jornades d’Estudis Locals de Marratxí* (1.995), Ed. Ajuntament de Marratxí, Illes Balears, pàg 242.
- **VENTANYOL SUAÚ, P.** (1.982): *Història d’Alcúdia*, volum I, Ed. Ajuntament d’Alcúdia, Alcúdia.
- **VILLANUEVA, J.** (1.851): *Viaje literario a las iglesias de España: Viaje a Mallorca*, Ed. Imprenta Real Acadèmia de la Historia, Madrid.
- **VVAA** (1.812): *Hechos sobre los diezmos y canongías de Mallorca*, Ed. Imprenta de Felipe Guasp, Palma.
- **VVAA** (1.973): *Libro blanco del aceite de oliva*, Ed. Sindicato Racional del Olivo, Madrid.
- **VVAA** (1.982): *Catastro vitícola y vinícola: provincia de Baleares*, Ed. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Madrid.
- **VVAA** (1.986): *Jornades sobre la viticultura de la conca mediterrània*, Ed. Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.
- **VVAA** (2.006): *Terra de vins: Illes Balears*, Ed. Difusión del vino, Palma.
- **VVAA** (2.006): *I Jornades d’Estudis Locals de Sóller*, Ed. El Moixet Demagog, Palma.
- **VVAA** (2.008): *II Jornades d’Estudis Locals de Sóller*, Ed. El Moixet Demagog, Palma.
- **VVAA** (2.008): *L’oli a Mallorca: del passat al present*, Ed. CIM, Palma.
- **VVAA**: *Jornades sobre viticultura de la conca mediterrània*, Ed. Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.
- **XAMENA FIOL, P. i ROSSELLÓ VAQUER, R.** (1.976): *Història de Felanitx. De la prehistòria al segle XVI*, Ed. Gràfiques Miramar, volum I, Palma.
- **ZURITA, J.** (1.976): *Anales de la Corona de Aragón*, Ed. CSIC-Instituto Fernando el Católico, Zaragoza.

16. APÈNDIX DOCUMENTAL

DELME DE L'HORTALISSA DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1381	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1390	1391, 1392, 1393	1394
CIUTAT		85 lb	85 lb		110 lb 10 s	100 lb		60 lb	65 lb	80 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA Alcúdia	21 lb 6 s 7 lb	20 lb 10 s 8 lb	13 lb 17 s 8 lb	8 lb 13 s 7 lb 6 s	16 lb 13 s 6 8 lb	8 lb 2 s 5 lb	1 lb 12 s	7 lb 11 s 8 d 4 lb 6 s 8 d	16 lb 13 s 7 lb 8 s	17 lb 11 s 6 lb 11 s
RAIGUER Inca El Temple	32 lb 10 s 15 lb	31 lb 17 s 7 lb 10 s	56 lb 18 s 25 lb 1 s 10 lb	46 lb 2 s 18 lb 5 s 12 lb	58 lb 11 s 22 lb 10 s 16 lb	34 lb 5 s 23 lb 10 s 8 lb 10 s	14 lb 2 d 10 lb	12 lb 8 lb 2 lb	65 lb 8 s 28 lb 14 lb	62 lb 8 s 25 lb 10 s 16 lb
PLA Sineu Montuiri Petra	24 lb 10 s 12 lb 7 lb 8 s	35 lb 17 s 12 lb 10 lb 8 lb 10 s	17 lb 10 s 12 lb 10 lb	23 lb 19 s 6 lb 10 s 6 lb 10 s 7 lb 17 s	26 lb 18 s 8 lb 8 lb 7 lb 10 s	9 lb 9 lb	6 lb 17 s 3 lb	11 lb 6 s 2 lb 10 s 2 lb 3 lb 17 s	40 lb 17 s 15 lb 10 lb 12 lb	34 lb 14 s 12 lb 15 s 4 lb 10 s 13 lb 14 s
LLEVANT-MIGJORN Llucmajor Manacor	10 lb 5 s 6 3 lb 3 s 6 2 lb 17 s	10 s 12 s 4 lb 1 s 3 lb 5 s	10 lb 12 s 4 lb 1 s 3 lb 5 s	10 lb 9 s 4 lb 2 s 4 lb 4 s	10 lb 2 s 4 lb 3 s 3 lb		5 lb 3 s 2 lb 13 s	13 lb	12 lb 19 s 3 5 lb 6 d 2 lb 10 s	15 lb 2 s 7 lb 7 s 2 lb 10 s
TOTAL	88 lb 11 s 6	185 lb 16 s	197 lb 14 s	89 lb 3 s	222 lb 14 s 6	151 lb 7 s	27 lb 12 s 2 d	103 lb 17 s 8	200 lb 13 s 3	210 lb 5 s

	1397	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT	65 lb 10 s	68 lb			81 lb 5 s	81 lb	95 lb	75 lb		37 lb	60 lb
SERRA DE TRAMUNTANA Alcúdia	15 lb 12 s 8 lb	20 lb 8 lb	7 lb 12 s	29 lb 16 s 9 lb 6 s	13 lb 4 s 8 lb 4 s	9 lb 10 s	20 lb 18 s 8 lb 1 s	24 lb 11 s 9 d 7 lb 4 s	15 lb 1 s 2	17 lb 5 s	14 lb 8 lb
RAIGUER Inca El Temple	52 lb 10 s 5 25 lb 5 s 14 lb 10 s	50 lb 12 s 24 lb 12 lb 8 s	54 lb 10 s 4 25 lb 5 s 14 lb 10 s	53 lb 6 s 26 lb 11 s 14 lb 15 s	60 lb 5 s 27 lb 15 lb 13 s	5 lb 8 s	53 lb 19 s 26 lb 15 lb 15 s	44 lb 5 s 23 lb 10 s 11 lb 15 s	3 lb 10 s	8 lb 5 s 25 lb 10 s 16 lb	8 s
PLA Sineu Montuiri Petra	28 lb 3 s 9 lb 3 s 6 lb 10 s 7 lb 10 s	17 lb 4 s 8 lb 15 s 3 lb 13 s	27 lb 3 s 8 lb 3 s 6 lb 7 lb 10 s	16 lb 8 s 11 lb 7 s	35 lb 15 s 10 lb 5 lb 5 s 15 lb 2 s		26 lb 18 s 7 lb 10 s 4 lb 4 s 10 lb 5 s	32 lb 19 s 8 lb 11 s 4 lb 12 s 16 lb 10 s	4 lb 8 s	21 lb 17 lb	18 lb 18 lb
LLEVANT-MIGJORN Llucmajor Manacor	14 lb 3 s 6 6 lb 6 s 1 lb 2 s 6 d	13 lb 7 s 5 lb 17 s 3 lb	13 lb 13 s 6 6 lb 6 s 1 lb 2 s 6 d	3 lb	21 lb 15 s 5 lb 6 s 5 lb 7 d	11 lb 8 s 5 lb 6 s	17 lb 9 s 4 lb 10 s 3 lb 11 s	17 lb 7 s 4 lb 10 s 4 lb	21 lb 12 s 15 lb 2 s	9 lb 5 lb	16 lb 13 s 15 lb 15 s
TOTAL	175 lb 18 s 11 d	169 lb 3 s	102 lb 18 s 6 d	72 lb 10 s	212 lb 14 s	121 lb 18 s	214 lb 4 s	194 lb 2 s 9 d	44 lb 11 s 2 d	100 lb	127 lb 1 s 10 d

TAULES DELS PERCENTATGES DE LES APORTACIONS AL DELME

	1380	1381	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397
CIUTAT		45,7	42,3		49,7	66,2		57,7	32,3	38,6	37,5
SERRA DE TRAMUNTANA	23,6	11,3	7	10	7,6	5,3	3,6	7,7	8,4	8,5	9
RAIGUER	37	17,2	28,8	51,7	26,4	22,5	50	11,5	32,3	29,5	30
PLA	28	19,3	9	26,7	12	6	4,6	10,5	20,4	16,7	16
LLEVANT- MIGJORN	11,2	6	5,6	11,2	4,5		3,3	12,5	6,5	7	8

	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT	40			38	66,4	44,4	38,7		37	47
SERRA DE TRAMUNTANA	12	7,8	41	6	8,2	10	13	34	17	11
RAIGUER	30	53,4	72,6	28	4	25,2	22,7	9	8	6
PLA	10	26,2	22	17		12,7	17	9	21	14
LLEVANT- MIGJORN	7,7	13,5	4,1	10	9	8,4	8,8	49	9	13,4

DELME DE L'HORTALISSA DE LA PART CAPITULAR (1400-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409
CIUTAT	<i>38 lb 15 s</i>	<i>40 lb</i>	<i>47 lb 15 s</i>	<i>35 lb 10 s</i>	<i>36 lb 15 s</i>	<i>37 lb 10 s</i>	<i>40 lb</i>	<i>32 lb 10 s</i>	<i>33 lb 10 s</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>26 lb</i>	<i>9 lb 5 s 6 d</i>	<i>8 lb 10 s 6 d</i>	<i>6 lb 12 s</i>	<i>6 lb 13 s</i>	<i>8 lb 7 s</i>	<i>7 lb 7 s 6 d</i>	<i>7 lb 10 s</i>	<i>8 lb 10 s</i>
Alcúdia	<i>4 lb 5 s</i>	<i>4 lb 13 s</i>	<i>4 lb 6 d</i>	<i>3 lb 1 s</i>	<i>3 lb 13 s</i>	<i>3 lb 12 s</i>	<i>3 lb 3 s 6 d</i>	<i>3 lb</i>	<i>3 lb 10 s</i>
RAIGUER	<i>15 lb 8 s</i>	<i>18 lb 18 s</i>	<i>17 lb</i>	<i>15 lb 11 s 6 d</i>	<i>17 lb 10 s</i>	<i>15 lb 15 s</i>	<i>13 lb 14 s</i>	<i>36 lb 7 s 6 d</i>	<i>16 lb 10 s</i>
Inca	<i>10 lb 17 s 6 d</i>	<i>13 lb 9 s</i>	<i>13 lb 5 s</i>	<i>12 lb</i>	<i>12 lb</i>	<i>11 lb 15 s</i>	<i>10 lb 4 s</i>	<i>8 lb 7 s 6 d</i>	<i>12 lb 10 s</i>
PLA	<i>12 lb 4 s</i>	<i>14 lb 13 s 3 d</i>	<i>10 lb 9 s</i>	<i>11 lb</i>	<i>11 lb 2 s 6 d</i>	<i>12 lb 17 s 6 d</i>	<i>16 lb 11 s</i>	<i>8 lb</i>	<i>15 lb 5 s 6 d</i>
Sineu	<i>4 lb 2 s 10 d</i>	<i>5 lb 3 s 3 d</i>	<i>3 lb 16 s</i>	<i>4 lb</i>	<i>4 lb 12 s 6 d</i>	<i>4 lb 10 s 6 d</i>	<i>6 lb 1 s</i>	<i>3 lb 15 s</i>	<i>6 lb 5 s</i>
Petra	<i>5 lb 15 s</i>	<i>7 lb 11 s</i>	<i>4 lb 18 s</i>	<i>6 lb 7 s 6 d</i>	<i>6 lb 10 s</i>	<i>7 lb</i>	<i>8 lb 15 s</i>	<i>3 lb 5 s</i>	<i>8 lb</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>3 lb 10 s</i>	<i>3 lb 12 s 6 d</i>	<i>3 lb 12 s 6 d</i>	<i>3 lb 10 s</i>	<i>2 lb 17 s 6 d</i>	<i>4 lb 5 s 6 d</i>	<i>4 lb 11 s</i>	<i>3 lb 5 s</i>	<i>2 lb 12 s 6 d</i>
Manacor	<i>1 lb</i>	<i>1 lb</i>	<i>1 lb</i>	<i>1 lb</i>	<i>1 lb 2 s 6 d</i>	<i>1 lb 5 s 6 d</i>	<i>1 lb 15 s 1 d</i>	<i>15 s</i>	<i>15 s</i>
TOTAL	<i>94 lb 17 s</i>	<i>85 lb 19 s 3 d</i>	<i>87 lb 12 s</i>	<i>36 lb 5 s</i>	<i>74 lb 18 s</i>	<i>76 lb 5 s</i>	<i>81 lb 19 s 6 d</i>	<i>92 lb 15 s</i>	<i>75 lb 19 s</i>

	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	<i>26 lb 5 s</i>	<i>23 lb 15 s</i>	<i>38 lb 10 s</i>	<i>38 lb 10 s</i>	<i>45 lb</i>	<i>43 lb 5 s</i>	<i>38 lb</i>	<i>36 lb 5 s</i>	<i>37 lb 23 s</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>5 lb</i>	<i>7 lb 7 s 6 d</i>	<i>13 lb</i>	<i>4 lb 18 s 6 d</i>	<i>7 lb 15 s</i>	<i>9 lb 17 s</i>	<i>11 lb 1 s 6 d</i>	<i>10 lb 7 s 6 d</i>	<i>6 lb 6 d</i>
Alcúdia	<i>4 lb</i>	<i>2 lb 12 s 6 d</i>	<i>6 lb</i>	<i>2 lb 13 s 6 d</i>	<i>2 lb 15 s</i>	<i>3 lb 12 s</i>	<i>4 lb 1 s 6 d</i>	<i>3 lb 10 s</i>	<i>2 lb 10 s 6 d</i>
RAIGUER	<i>16 lb 3 s 6 d</i>	<i>14 lb 9 s 6 d</i>	<i>15 lb 15 s 6 d</i>	<i>17 lb 10 s</i>	<i>19 lb 19 s 6 d</i>	<i>17 lb 1 s</i>	<i>14 lb 7 s 6 d</i>	<i>14 lb 18 s 6 d</i>	<i>12 lb 2 s 3 d</i>
Inca	<i>12 lb 8 s</i>	<i>11 lb 9 s 6 d</i>	<i>11 lb 2 s 6 d</i>	<i>12 lb 2 s 6 d</i>	<i>14 lb 17 s 6 d</i>	<i>13 lb 11 s</i>	<i>9 lb 8 s 6 d</i>	<i>10 lb 2 s 6 d</i>	<i>8 lb 1 s</i>
PLA	<i>14 lb 16 s 6 d</i>	<i>8 lb 4 s 3 d</i>	<i>12 lb 6 s</i>	<i>14 lb 14 s</i>	<i>16 lb 10 s 6 d</i>	<i>15 lb 19 s 6 d</i>	<i>17 lb 3 s</i>	<i>15 lb 3 s</i>	<i>17 lb 5 s</i>
Sineu	<i>4 lb 17 s</i>	<i>5 lb 3 s 6 d</i>	<i>5 lb 1 s</i>	<i>5 lb 4 s</i>	<i>6 lb 11 s</i>	<i>6 lb 4 s</i>	<i>6 lb 16 s</i>	<i>6 lb 12 s 6 d</i>	<i>7 lb 10 s</i>
Petra	<i>8 lb</i>	<i>6 lb 5 s</i>	<i>6 lb 10 s</i>	<i>8 lb 5 s</i>	<i>8 lb 4 s 6 d</i>	<i>6 lb 10 s</i>	<i>8 lb 7 s</i>	<i>6 lb 7 s 6 d</i>	<i>8 lb</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>3 lb 15 s 3 d</i>	<i>2 lb 8 s 3 d</i>	<i>4 lb</i>	<i>1 lb 5 s</i>	<i>2 lb 7 s 6 d</i>	<i>3 lb 15 s</i>	<i>4 lb</i>	<i>4 lb</i>	<i>2 lb</i>
Manacor	<i>1 lb 3 d</i>	<i>19 s 3 d</i>	<i>1 lb</i>	<i>15 s</i>	<i>15 s</i>	<i>15 s</i>	<i>1 lb</i>	<i>1 lb</i>	
TOTAL	<i>66 lb 3 d</i>	<i>56 lb 4 s 6 d</i>	<i>83 lb 11 s 6 d</i>	<i>76 lb 17 s 6 d</i>	<i>91 lb 12 s 6 d</i>	<i>89 lb 17 s 6 d</i>	<i>84 lb 12 s</i>	<i>80 lb 13 s</i>	<i>74 lb 17 s 9 d</i>

TAULA DE PERCENTATGES DE LES APORTACIONS AL DELME

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410
CIUTAT	41	46,5	54,5	100	49,4	50	48,8	35,5	44,7	39,4
SERRA DE TRAMUNTANA	27,4	10,5	10,2	19,4	9,4	10,5	8,5	8,6	11,8	7,5
RAIGUER	15,8	22	19,3	44,5	24	21	15,9	38,7	22,3	24,2
PLA	12,6	17,5	11,4	30,5	14,7	17	21	8,6	19,7	22,7
LLEVANT-MIGJORN	4,2	4,7	4,5	11,2	4	5,3	6	3,2	2,6	6

	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	39,4	42,8	45,2	50,6	49	47,8	44,7	44,5	50,7
SERRA DE TRAMUNTANA	7,5	12,5	15,4	6,5	8,7	11,2	13	12,3	8
RAIGUER	24,2	25	19	23,4	21,7	18,9	16,5	18,5	16
PLA	22,7	14,3	14,3	19,5	18,5	17,8	20	18,5	22,7
LLEVANT-MIGJORN	6	3,5	4,7	1,3	2,2	4,5	4,7	5	2,7

TAULA COMPARATIVA DE LES APORTACIONS TOTALS

	PART REIAL	PART CAPITULAR
1401	72 lb 10 s	85 lb 19 s 3 d
1403	214 lb 4 s	87 lb 12 s
1405	194 lb 2 s 9 d ³¹⁹	74 lb 18 s
1406		76 lb 5 s
1411	44 lb 11 s 2 d	56 lb 4 s 6 d
1412	100 lb	83 lb 11 s 6 d

³¹⁹ Apareixen els anys 1405 i 1406

DELME DEL BESTIAR DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1390	1391, 1392, 1393	1394
CIUTAT		<i>124 lb 10 s</i>	<i>1.153 lb 5 s³²⁰</i>	<i>1.153 lb 5 s³²¹</i>	<i>90 lb</i>	<i>14 lb</i>	<i>10 lb</i>	<i>58 lb</i>	<i>75 lb 10 s</i>
SERRA DE TRAMUNTANA Pollença	<i>166 lb</i> <i>51 lb</i>	<i>174 lb 10 s</i> <i>60 lb 10 s</i>			<i>30 lb</i>	<i>14 lb</i> <i>5 lb</i>	<i>40 lb 2 s 4 d</i>	<i>103 lb</i> <i>21 lb 10 s</i>	<i>124 lb 10 s</i> <i>35 lb</i>
RAIGUER Inca i Escorca Uyalfàs Sencelles	<i>277 lb</i> <i>46 lb</i> <i>63 lb</i> <i>48 lb</i>	<i>289 lb</i> <i>50 lb</i> <i>59 lb 10 s</i> <i>46 lb 10 s</i>			<i>88 lb</i>	<i>36 lb 3 s</i> <i>50 lb</i> <i>9 lb 18 s 4</i> <i>8 lb 18 s</i>	<i>37 lb 3 s 4 d</i> <i>10 lb</i> <i>10 lb</i>	<i>182 lb 10 s</i> <i>45 lb</i> <i>35 lb</i>	<i>138 lb 10 s</i> <i>57 lb 10 s</i> <i>39 lb 10 s</i>
PLA Sineu Montuïri i Castellitx Muro i Santa Margalida	<i>233 lb 10 s</i> <i>35 lb</i> <i>65 lb</i> <i>56 lb</i>	<i>168 lb</i> <i>37 lb 10 s</i> <i>76 lb</i> <i>50 lb</i>			<i>34 lb 10 s</i>	<i>40 lb 1 s 6 d</i> <i>14 lb 5 s 6 d</i> <i>76 lb</i> <i>6 lb</i>	<i>46 lb</i> <i>11 lb</i> <i>15 lb</i> <i>11 lb</i>	<i>208 lb</i> <i>35 lb 10 s</i> <i>66 lb</i> <i>35 lb 10 s</i>	<i>228 lb 10 s</i> <i>50 lb</i> <i>68 lb</i> <i>42 lb</i>
LLEVANT-MIGJORN Llucmajor Manacor	<i>585 lb 10 s</i> <i>180 lb</i> <i>125 lb</i>	<i>544 lb 10 s</i> <i>197 lb</i> <i>103 lb</i>				<i>15 lb</i> <i>14 lb</i>	<i>144 lb 10 s</i> <i>40 lb</i> <i>10 lb</i>	<i>395 lb 10 s</i> <i>91 lb</i> <i>110 lb</i>	<i>504 lb</i> <i>172 lb</i> <i>109 lb 10 s</i>
TOTAL	1.262 lb	1.300 lb 10 s	1.153 lb 5 s	1.153 lb 5 s	242 lb	199 lb 4 s 6 d	277 lb 15 s 8 d	947 lb	1.071 lb

³²⁰ Venut el de Ciutat i el de tota l'illa de Mallorca

³²¹ Venut el de Ciutat i el de tota l'illa de Mallorca

	1397	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT	<i>39 lb 10 s</i>	<i>50 lb</i>		<i>40 lb</i>	<i>46 lb</i>	<i>36 lb</i>	<i>50 lb 10 s</i>	<i>950 lb</i> ³²²	<i>115 lb 10 s</i>	<i>76 lb</i>	<i>90 lb</i> ³²³
SERRA DE TRAMUNTANA Pollença	<i>114 lb</i> 40 lb	<i>114 lb 10 s</i> 40 lb 10 s	<i>89 lb 10 s</i> 40 lb	<i>54 lb 12 s 6 d</i>	<i>68 lb 10 s</i> 15 lb	<i>40 lb 10 s</i> 15 lb	<i>87 lb 15 s 6 d</i> 31 lb 10 s		<i>117 lb 10 s</i> 41 lb	<i>131 lb 5 s</i> 43 lb	
RAIGUER Inca i Escorca Uyalfàs i Campanet Sencelles	<i>204 lb</i> 40 lb 10 s 30 lb 10 s	<i>191 lb 10 s</i> 43 lb 32 lb 10 s 30 lb	<i>203 lb 10 s</i> 40 lb 40 lb ³²⁴ 30 lb 10 s	<i>96 lb</i> 32 lb 10 s 22 lb 10 s	<i>108 lb 10 s</i> 28 lb 22 lb 10 s ³²⁵ 13 lb	<i>40 lb 10 s</i> 13 lb	<i>153 lb 10 s</i> 35 lb 30 lb ³²⁶ 25 lb		<i>184 lb</i> 37 lb 28 lb 37 lb 10 s	<i>165 lb</i> 30 lb 42 lb 20 lb	
PLA Sineu Montuïri i Castellitx Muro i Santa Margalida	<i>185 lb</i> 40 lb 10 s 50 lb 40 lb	<i>162 lb</i> 35 lb 49 lb 26 lb	<i>184 lb 10 s</i> 40 lb 50 lb 40 lb	<i>41 lb</i> 27 lb 10 s	<i>31 lb</i> 14 lb 30 lb 20 lb	<i>21 lb</i> 10 lb	<i>177 lb 10 s</i> 26 lb 10 s 57 lb 40 lb 10 s		<i>150 lb</i> 50 lb 10 s 50 lb 49 lb 10 s	<i>130 lb</i> 35 lb 34 lb 45 lb 10 s ³²⁷	
LLEVANT-MIGJORN Llucmajor Manacor	<i>418 lb 10 s</i> 135 lb 10 s 78 lb	<i>367 lb 10 s</i> 132 lb 75 lb 10 s	<i>388 lb 10 s</i> 135 lb 78 lb	<i>79 lb</i> 55 lb	<i>240 lb 10 s</i> 81 lb 31 lb 10 s	<i>209 lb</i> 81 lb	<i>400 lb 10 s</i> 139 lb 73 lb		<i>291 lb</i> 176 lb	<i>353 lb</i> 90 lb 101 lb	
TOTAL	961 lb	884 lb 10 s	866 lb	310 lb	494 lb 10 s	338 lb 10 s	869 lb	950 lb	858 lb	855 lb 5 s	90 lb

³²² Es ven el delme del bestiar de Ciutat i de tots els ciutadans i de l'illa de Mallorca

³²³ Venut el del terme de Ciutat I de totes les parròquies de Mallorca

³²⁴ Apareix Campanet tot sol

³²⁵ Només apareix Campanet

³²⁶ Només Campanet

³²⁷ Apareix Muro sense Santa Margalida

PERCENTATGES DE LES APORTACIONS AL DELME DEL BESTIAR DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1382	1388-1390	1390	1390	1391-1393	1394	1397	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1411	1412
CIUTAT		9,6	37	7	3,6	6	7	4	5,6		13	9,3	10,6	6	13,5	9
SERRA DE TRAMUNTANA	13	13,4	12,4	7	14,4	11	11,6	12	13	10,4	17,7	14	12	10	13,7	15,3
RAIGUER	22	22,2	36,4	18	13,3	19,3	13	21,2	21,7	23,5	31	22	12	17,7	21,4	19,3
PLA	18,5	13	14,5	20	16,5	22	21,4	19,2	18,3	21,3	13,2	6,3	6,2	20,5	17,5	15,2
LLEVANT-MIGJORN	46,7	42		7,5	52	42	47	43,6	43,6	45	25,5	48,7	62	46	34	41,3

DELME DEL BESTIAR DE LA PART CAPITULAR (1401-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408
CIUTAT	<i>23 lb 15 s</i>	<i>20 lb</i>	<i>25 lb</i>	<i>30 lb</i>	<i>392 lb³²⁸</i>	<i>392 lb 10 s³²⁹</i>	<i>392 lb 10 s³³⁰</i>	<i>392 lb 10 s³³¹</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>30 lb 15 s 6 d</i>	<i>60 lb 6 s 3 d</i>	<i>37 lb 14 s 3 d</i>	<i>47 lb 16 s</i>				
Pollença	<i>10 lb 7 s</i>	<i>15 lb 5 s</i>	<i>15 lb</i>	<i>20 lb 5 s</i>				
RAIGUER	<i>71 lb 15 s</i>	<i>67 lb 15 s</i>	<i>77 lb 5 s</i>	<i>76 lb</i>				
Inca i Escorca	<i>17 lb 10 s</i>	<i>16 lb 5 s</i>	<i>17 lb 10 s</i>	<i>20 lb</i>				
Campanet i Uyalfàs	<i>11 lb 15 s</i>	<i>12 lb 15 s</i>	<i>15 lb</i>	<i>13 lb 15 s</i>				
Sencelles	<i>12 lb 10 s</i>	<i>11 lb 5 s</i>	<i>12 lb 10 s</i>	<i>15 lb 15 s</i>				
PLA	<i>44 lb 5 s</i>	<i>49 lb 5 s</i>	<i>60 lb 5 s</i>	<i>44 lb 5 s</i>				
Sineu i Sant Joan	<i>12 lb 10 s</i>	<i>13 lb 10 s</i>	<i>13 lb 5 s</i>	<i>14 lb</i>				
Muro i Santa Margalida	<i>12 lb 10 s</i>	<i>14 lb</i>	<i>20 lb 5 s</i>	<i>17 lb 10 s</i>				
Petra	<i>11 lb 5 s</i>	<i>15 lb</i>	<i>17 lb 15 s</i>	<i>12 lb 15 s</i>				
LLEVANT-MIGJORN	<i>71 lb 15 s</i>	<i>85 lb 15 s</i>	<i>130 lb 46 s</i>	<i>125 lb</i>				
Manacor	<i>16 lb 5 s</i>	<i>27 lb 10 s</i>	<i>46 lb 10 s</i>	<i>39 lb 5 s</i>				
Artà	<i>16 lb 10 s</i>	<i>20 lb 15 s</i>	<i>25 lb 5 s</i>	<i>32 lb 10 s</i>				
TOTAL	<i>242 lb 5 s</i>	<i>283 lb 1 s 3 d</i>	<i>331 lb 4 s 6 d</i>	<i>333 lb 16 s</i>	<i>392 lb</i>	<i>392 lb 10 s</i>	<i>392 lb 10 s</i>	<i>392 lb 10 s</i>

³²⁸ Venut el de Ciutat i tota l'illa de Mallorca
³²⁹ Venut el de Ciutat i tota l'illa de Mallorca
³³⁰ Venut el de Ciutat i tota l'illa de Mallorca
³³¹ Venut el de Ciutat i tota l'illa de Mallorca

	1409	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	<i>392 lb 10 s</i>	<i>27 lb</i>	<i>57 lb 15 s</i>	<i>38 lb</i>	<i>500 lb</i>	<i>457 lb 14 s</i>	<i>414 lb 14 s 5 d</i>	<i>31 lb 5 s</i>	<i>436 lb 5 s 8 d</i>	<i>31 lb</i>
SERRA DE TRAMUNTANA Pollença		<i>33 lb</i>	<i>58 lb 15 s</i> <i>20 lb 10 s</i>	<i>60 lb 17 s 6 d</i> <i>21 lb 10 s</i>				<i>57 lb</i> <i>12 lb</i>		<i>39 lb 3 s 9 d</i> <i>13 lb 15 s</i>
RAIGUER Inca i Escorca Campanet i Uyalfàs Sencelles		<i>70 lb 15 s</i> <i>16 lb 5 s</i> <i>11 lb 10 s</i> <i>10 lb 5 s</i>	<i>92 lb 10 s</i> <i>18 lb 10 s</i> <i>9 lb</i> <i>18 lb 15 s</i>	<i>82 lb 5 s</i> <i>15 lb</i> <i>21 lb</i> <i>10 lb</i>				<i>63 lb 5 s</i> <i>18 lb 15 s</i> <i>10 lb</i> <i>7 lb 10 s</i>		<i>96 lb 10 s</i> <i>17 lb 15 s</i> <i>18 lb 5 s</i> <i>17 lb 10 s</i>
PLA Sineu i Sant Joan Muro i Santa Margalida Petra		<i>48 lb 5 s</i> <i>13 lb</i> <i>16 lb</i> <i>10 lb 5 s</i>	<i>63 lb</i> <i>25 lb</i> <i>24 lb 15 s</i> <i>25 lb</i>	<i>48 lb</i> <i>17 lb 10 s</i> <i>22 lb 15 s</i>				<i>35 lb 6 d</i> <i>10 lb</i> <i>17 lb 10 s</i> <i>5 lb</i>		<i>46 lb 10 s</i> <i>12 lb 10 s</i> <i>13 lb 15 s</i>
LLEVANT-MIGJORN Manacor Artà		<i>106 lb 5 s</i> <i>32 lb 10 s</i> <i>30 lb 5 s</i>	<i>150 lb 10 s</i> <i>53 lb</i> <i>40 lb</i>	<i>131 lb 10 s</i> <i>50 lb 10 s</i> <i>40 lb 10 s</i>				<i>46 lb 11 s 6 d</i> <i>17 lb 10 s</i> <i>18 lb 15 s</i>		<i>97 lb</i> <i>37 lb 10 s</i> <i>18 lb 15 s</i>
TOTAL	392 lb 10 s	265 lb 5 s	422 lb 10 s	360 lb 12 s 6 d	500 lb	457 lb 14 s	414 lb 14 s 5 d	233 lb 7 s	436 lb 5 s 8 d	310 lb 3 s 9 d

242

PERCENTATGES DE LES APORTACIONS AL DELME DEL BESTIAR DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1400	1401	1403	1404	1410	1411	1412	1417	1420
CIUTAT	10	7	7,5	9	10,2	13,7	10,5	13,3	10
SERRA DE TRAMUNTANA	13	21,2	11,5	14,4	12,4	14	17	24,5	12,6
RAIGUER	29,7	24	23,3	22,7	26,8	22	22,7	27	31,3
PLA	18,2	17,3	18	13,2	18,1	15	13,3	15	15,2
LLEVANT-MIGJORN	29,7	30,4	39,3	37,4	40	35,7	36,5	20	31,3

DELME DEL BESTIAR DE MENORCA PER LA PART CAPITULAR (1401-1420)³³²

	1411	1412	1414	1417
TOTA L'ILLA	64 lb 3 s 9 d	65 lb	92 lb 12 s 6 d	87 lb 10 s
CAVALLERIA D'ANDREU MARTORELL		1 lb		
TOTAL	64 lb 3 s 9 d	66 lb	92 lb 12 s 6 d	87 lb 10 s

TAULA COMPARATIVA DE LES APORTACIONS TOTALS

	PART REIAL	PART CAPITULAR
1401	310 lb	283 lb 1 s 3 d
1403	869 lb	331 lb 4 s 6 d
1405	950 lb ³³³	392 lb
1406		392 lb 10 s
1411	858 lb	422 lb 10 s
1412	855 lb 5 s	360 lb 12 s 6 d

243

TAULA COMPARATIVA DE LES APORTACIONS DEL DELME DE MALLORCA I MENORCA

	PART REIAL MALLORCA	PART CAPITULAR MALLORCA	PART CAPITULAR MENORCA
1411	858 lb	422 lb 10 s	64 lb 3 s 9 d
1412	855 lb 5 s	360 lb 12 s 6 d	66 lb
1414		500 lb	92 lb 12 s 6 d
1417		233 lb 7 s	87 lb 10 s

³³² Només apareixen aquests anys, per la resta, el delme del bestiar fou venut amb altres rendes

³³³ Se presenten conjuntament el 1405 i 1406 en el document

DELME DE L'OLI DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1381	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397
CIUTAT		<i>1 lb</i>	<i>1 lb</i>	<i>10 lb</i>	<i>15 lb</i>	<i>30 lb</i>	<i>4 lb</i>	<i>42 lb</i>	<i>7 lb</i>	60 lb
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>8 lb 11 s</i>	<i>74 lb</i>	<i>74 lb</i>	<i>111 lb 5 s</i>	<i>418 lb</i>	<i>441 lb</i>	<i>689 lb 10 s</i>	<i>860 lb</i>	<i>262 lb 4 s</i>	358 lb
Sóller	1 lb 10 s	36 lb	36 lb	25 lb	80 lb		345 lb	400 lb	27 lb	55 lb
Bunyola	1 lb 10 s	11 lb	11 lb	60 lb	145 lb	371 lb	190 lb	235 lb	170 lb	120 lb
RAIGUER	<i>71 lb 1 s</i>	<i>64 lb 5 s</i>	<i>64 lb 5 s</i>	<i>59 lb</i>	<i>112 lb</i>	<i>140 lb</i>	<i>77 lb 6 s 8</i>	<i>255 lb</i>	<i>53 lb</i>	65 lb
Inca	31 lb	33 lb	33 lb	18 lb		125 lb	53 lb 6 s 8	180 lb	44 lb	26 lb
Alaró	39 lb	30 lb	30 lb	31 lb	102 lb		21 lb	75 lb		
TOTAL	79 lb 12 s	139 lb 5 s	139 lb 5 s	170 lb 15 s	545 lb	611 lb	770 lb 6 s 8 d	1.157 lb	309 lb 19 s	483 lb

	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT	<i>11 lb</i>			<i>40 lb</i>		<i>2 lb 10 s</i>	<i>15 s</i>	<i>7 lb 10 s</i>	<i>4 lb 10 s</i>	<i>1 lb</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>995 lb</i>	<i>274 lb 19 s</i>	<i>4 lb 12 s</i>	<i>613 lb</i>	<i>294 lb</i>	<i>537 lb 10 s</i>	<i>101 lb 2 s 6</i>	<i>110 lb 5 s</i>	<i>109 lb 10 s</i>	<i>391 lb 2 s 6 d</i>
Sóller	489 lb	55 lb		160 lb	160 lb	373 lb	47 lb	41 lb	23 lb	208 lb 10 d
Bunyola	300 lb	120 lb		260 lb		99 lb	40 lb	30 lb	35 lb	90 lb
RAIGUER	<i>276 lb</i>	<i>35 lb</i>	<i>3 lb</i>	<i>110 lb 15 s</i>	<i>100 lb</i>	<i>19 lb 10 s</i>	<i>62 lb</i>	<i>115 lb</i>	<i>73 lb 15 s 10 d</i>	<i>101 lb</i>
Inca	156 lb	26 lb				12 lb	37 lb	46 lb	35 lb	40 lb
Alaró	120 lb		3 lb	100 lb	100 lb	5 lb	22 lb	61 lb	31 lb 10 s	46 lb
TOTAL	1.282 lb	309 lb 19 s	7 lb 12 s	763 lb 15 s	394 lb	558 lb	163 lb 17 s 6 d	232 lb 15 s	187 lb 6 s 8 d	492 lb 2 s 6 d

PERCENTATGES DE LES APORTACIONS DEL DELME

	1380	1381	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397
CIUTAT		0,7	0,7	5,8	2,7	5	0,5	3,6	2,3	12,4
SERRA DE TRAMUNTANA	11,3	53,2	53,2	65	76,7	72	89,6	74,3	84,5	74
RAIGUER	88,7	46	46	34,5	20,5	23	10	22	17	13,4

	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT	0,8			0,5		0,5	9	3,4	2,6	0,2
SERRA DE TRAMUNTANA	77,6	88,7	62,5	80,2	74,6	96,4	61,6	47,2	58,8	79,5
RAIGUER	21,5	11,3	37,5	14,5	25,4	3,6 %	37,8	49,3	39,5	20,5

DELME DE L'OLI DE LA PART CAPITULAR (1401-1420)

	1400	1401	1403	1405	1406	1407	1408	1409
CIUTAT	<i>30 lb 10 s</i>	<i>1 lb 10 s</i>	<i>1 lb 5 s</i>	<i>1 lb 5 s</i>		<i>15 lb 10 s</i>	<i>1 lb 15 s</i>	<i>2 lb 10 s</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>687 lb</i>	<i>4 lb 5 s</i>	<i>238 lb 5 s</i>	<i>55 lb 5 s</i>	<i>48 lb 11 s 3 d</i>	<i>421 lb 10 s</i>	<i>55 lb 5 s</i>	<i>185 lb 1 s 6 d</i>
Sóller	225 lb		181 lb	17 lb 10 s	18 lb 15 s	217 lb 10 s	17 lb 10 s	87 lb 10 s
Bunyola	225 lb		40 lb	18 lb 10 s	17 lb 10 s	129 lb	18 lb 10 s	67 lb 10 s
RAIGUER	<i>237 lb</i>	<i>3 lb</i>	<i>10 lb 5 s</i>	<i>34 lb 15 s</i>	<i>30 lb</i>	<i>206 lb</i>	<i>34 lb 15 s</i>	<i>57 lb 1 s</i>
Inca	113 lb	2 lb	6 lb 10 s	23 lb 10 s	18 lb 10 s	122 lb 10 s	23 lb	25 lb
Alaró	113 lb	10 s	2 lb 10 s		10 lb	75 lb	10 lb	30 lb
TOTAL	854 lb 10 s	9 lb 5 s	249 lb 15 s	91 lb 15 s	78 lb 11 s 3 d	643 lb	91 lb 15 s	244 lb 11 s 6 d

	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	<i>25 lb</i>	<i>3 lb 15 s</i>	<i>1 lb 10 s</i>	<i>10 lb 10 s</i>	<i>4 lb</i>	<i>1 lb 2 s 6 d</i>	<i>25 lb</i>		<i>3 lb 10 s</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>269 lb 10</i>	<i>50 lb 5 s</i>	<i>37 lb 5 s</i>	<i>305 lb</i>	<i>229 lb 10 s</i>	<i>54 lb 2 s 6 d</i>	<i>675 lb 10 s</i>		<i>107 lb 10 s</i>
Sóller	200 lb	17 lb 10 s	12 lb 10 s	175 lb 10 s	44 lb	19 lb 10 s	325 lb		42 lb 10 s
Bunyola		22 lb 10 s	16 lb 10 s	81 lb	140 lb	18 lb	300 lb 10 s		45 lb
RAIGUER	<i>164 lb 1 s</i>	<i>55 lb</i>	<i>32 lb 7 s 6 d</i>	<i>166 lb</i>	<i>84 lb</i>	<i>68 lb 5 s</i>	<i>9 lb</i>	<i>29 lb</i>	<i>61 lb</i>
Inca	90 lb 10 s	23 lb	17 lb 10 s	83 lb	40 lb	45 lb		24 lb	36 lb
Alaró	66 lb	27 lb 10 s	11 lb 10 s	28 lb	37 lb 10 s	21 lb		5 lb	17 lb 10 s
TOTAL	368 lb 10 s	109 lb	71 lb 2 s 6 d	481 lb 10 s	317 lb 10 s	123 lb 10 s	709 lb 10 s	29 lb	168 lb 10 s

TAULA DE PERCENTATGES DE LES APORTACIONS AL DELME

	1400	1401	1403	1405	1406	1407	1408	1409	1410
CIUTAT	3,6	22,3	0,4	1		2,5	2,2	1,2	6,7
SERRA DE TRAMUNTANA	80,3	44,5	93,4	60	62	65,6	59,8	75,5	73
RAIGUER	27,7	33,4	0,4	38	38	32	38	23,3	44,5

	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	3,7	3	2,3	1,3	0,8	3,5		2,3
SERRA DE TRAMUNTANA	46	52	63,3	72,3	43,5	95,2		64
RAIGUER	50	45	34,4	26,4	55	1,3	100	36

TAULA COMPARATIVA DE LES APORTACIONS TOTALS

	PART REIAL	PART CAPITULAR
1401	7 lb 12 s	9 lb 5 s
1403	394 lb	249 lb 15 s
1405	163 lb 17 s 6 d ³³⁴	91 lb 15 s
1406		78 lb 11 s 3 d
1411	232 lb 15 s	109 lb
1412	187 lb 6 s 8 d	71 lb 2 s 6 d

³³⁴ Apareixen els anys 1405 i 1406

DELME DEL VI DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397	1397-1398
CIUTAT		<i>531 lb</i>	<i>720 lb</i>	<i>510 lb</i>	<i>540 lb</i>	<i>162 lb 10 s</i>	<i>680 lb</i>	<i>681 lb</i>	<i>470 lb</i>	<i>650 lb</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>310 lb 10 s</i>	<i>273 lb 9 s</i>	<i>230 lb</i>	<i>294 lb</i>	<i>313 lb</i>	<i>229 lb 10 s</i>	<i>162 lb 4 s 4 d</i>	<i>241 lb</i>	<i>291 lb</i>	<i>362 lb</i>
Alcúdia	176 lb	120 lb	116 lb	170 lb	281 lb	140 lb 10 s	42 lb 4 s 4 d	135 lb	181 lb	261 lb
Sóller	51 lb	59 lb 19 s	42 lb	50 lb		41 lb	45 lb	41 lb	40 lb	40 lb
Valldemossa	34 lb	50 lb	28 lb	25 lb	26 lb	8 lb	25 lb	25 lb	36 lb	26 lb
RAIGUER	<i>447 lb 10 s</i>	<i>540 lb</i>	<i>384 lb</i>	<i>465 lb</i>	<i>411 lb</i>	<i>279 lb 17 s</i>	<i>1.380 lb</i>	<i>300 lb</i>	<i>519 lb 10 s</i>	<i>532 lb</i>
Inca, Selva i Campanet	352 lb	400 lb	300 lb	370 lb	400 lb	215 lb	280 lb	220 lb	400 lb	431 lb
Robines	56 lb	70 lb	32 lb	46 lb		42 lb 18 s	51 lb	39 lb	68 lb	64 lb
PLA	<i>106 lb</i>	<i>229 lb 10 s</i>	<i>180 lb</i>	<i>278 lb</i>	<i>160 lb</i>	<i>187 lb 13 s 4 d</i>	<i>148 lb</i>	<i>122 lb</i>	<i>277 lb</i>	<i>242 lb</i>
Sineu i Sant Joan		91 lb	82 lb	110 lb	160 lb	108 lb	17 lb	70 lb	141 lb	125 lb
Porreres	58 lb	68 lb	50 lb	119 lb		32 lb	26 lb	33 lb	70 lb	63 lb
Montuiri i Castellitx	37 lb	49 lb	36 lb	37 lb		32 lb 13 s 4 d	25 lb	19 lb	38 lb	31 lb
LLEVANT-MIGJORN	<i>76 lb 15 s</i>	<i>96 lb 10 s</i>	<i>87 lb</i>	<i>88 lb</i>		<i>104 lb</i>	<i>94 lb</i>	<i>102 lb</i>	<i>110 lb 5 s</i>	<i>132 lb</i>
Llucmajor	36 lb	45 lb	40 lb	33 lb		17 lb	62 lb	50 lb	41 lb	53 lb
Manacor i Bellver	20 lb 5 s	27 lb	35 lb	36 lb		57 lb	25 lb	27 lb	38 lb	37 lb
TOTAL	<i>940 lb 15 s</i>	<i>1.670 lb 9 s</i>	<i>1.601 lb</i>	<i>1.125 lb</i>	<i>1.424 lb</i>	<i>1.149 lb 10 s 4 d</i>	<i>2.464 lb 4 s 4 d</i>	<i>1.446 lb</i>	<i>1.667 lb 15 s</i>	<i>1.918 lb</i>

248

	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT		633 lb	600 lb		266 lb 6 s 2 d	201 lb 3 s			
SERRA DE TRAMUNTANA	189 lb		274 lb 1 s 9 d	62 lb	256 lb 1 s 6 d	270 lb	369 lb	329 lb	379 lb
Alcúdia	181 lb		165 lb 1 s		180 lb	200 lb	291 lb	250 lb	260 lb
Sóller			37 lb	37 lb	37 lb	40 lb		14 lb	40 lb
Valldemossa			30 lb				38 lb	30 lb	50 lb
RAIGUER	495 lb 7 s 8 d	274 lb	436 lb	95 lb	445 lb	620 lb 10 s	1.070 lb	434 lb 10 s	120 lb
Inca, Selva i Campanet	400 lb	266 lb	332 lb		340 lb	480 lb	602 lb	60 lb	
Robines	71 lb 17 s 8 d		63 lb	63 lb	70 lb	95 lb	161 lb	110 lb	46 lb
PLA	277 lb	30 lb	143 lb	35 lb	129 lb 10 s	283 lb 5 s	96 lb	258 lb	242 lb
Sineu i Sant Joan	141 lb		75 lb		80 lb	155 lb		120 lb	116 lb
Porreres	70 lb		35 lb		40 lb	65 lb	60 lb	75 lb	57 lb
Montuiri i Castelltix	38 lb		23 lb		23 lb 10 s	33 lb 5 s	36 lb	41 lb	39 lb
LLEVANT-MIGJORN	120 lb 5 s		108 lb 5 s	82 lb	92 lb	126 lb	156 lb 10 s	663 lb 4 s	96 lb 15 s
Llucmajor	41 lb		61 lb	61 lb	59 lb	61 lb	70 lb	50 lb	34 lb
Manacor i Bellver	48 lb		26 lb 5 s		21 lb	31 lb	55 lb	402 lb	40 lb
TOTAL	1.081 lb 12 s 8 d	937 lb	1.561 lb 7 s 9 d	274 lb	1.189 lb 2 s 8 d	1.500 lb 18 s	1.691 lb 10 s	1.684 lb 14 s	837 lb 15 s

PERCENTATGES DEL DELME DEL VI DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
CIUTAT		31,8	45	45,4	38	14	27,5	47,7	28	33,8		67,5	38,4		22,3	13,4			
SERRA DE TRAMUNTANA	33	16,3	14,3	27,8	22	20	6,5	16,7	17,4	18,8	17,4		17,5	22,6	21,5	18	21,8	19,5	45,2
RAIGUER	47,6	32,4	24	41,3	28,8	24,3	56	20,7	31	27,7	45,7	29,2	28	34,6	37,4	41,3	63,2	25,8	14,3
PLA	11,2	13,7	11,2	24,7	11,2	16,3	6	8,4	16,6	12,6	25,6	3,2	9	12,8	11	18,8	5,6	15,3	28,8
LLEVANT-MIGJORN	8,2	5,8	5,4	7,8		9	3,8	7	6,6	6,8	11		7	30	7,7	8,4	9,2	39,3	11,5

DELME DEL VI PER LA PART CAPITULAR (1400-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407 lb	1408	1409
CIUTAT	<i>321 lb</i>	<i>300 lb 8 s 4 d</i>	<i>259 lb 5 s 5 d</i>		<i>220 lb 18 s 8 d</i>	<i>213 lb 13 s 2 d</i>	<i>211 lb 11 s 1 d</i>	<i>256 lb 4 s</i>	<i>35 lb 5 s 10 d</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>142 lb 5 s 6 d</i>	<i>170 lb</i>	<i>144 lb 8 s 3 d</i>	<i>43 lb 10 s</i>	<i>126 lb 2 s 2 d</i>	<i>150 lb</i>	<i>170 lb 10 s</i>	<i>163 lb 2 s 6 d</i>	<i>145 lb 10 s</i>
Alcúdia	<i>72 lb 6 d</i>	<i>115 lb</i>	<i>90 lb</i>		<i>90 lb 2 s 2 d</i>	<i>95 lb</i>	<i>110 lb</i>	<i>112 lb 10 s</i>	<i>100 lb</i>
Sóller	<i>28 lb</i>	<i>18 lb 10 s</i>	<i>30 lb</i>	<i>18 lb 10 s</i>	<i>15 lb</i>	<i>20 lb</i>	<i>25 lb</i>	<i>19 lb</i>	<i>23 lb 5 s</i>
Valldemossa	<i>21 lb</i>	<i>15 lb</i>	<i>10 lb</i>	<i>13 lb 10 s</i>	<i>9 lb</i>	<i>20 lb</i>		<i>15 lb</i>	<i>10 lb</i>
RAIGUER	<i>226 lb 15 s</i>	<i>164 lb</i>	<i>219 lb 10 s</i>	<i>245 lb 9 s</i>	<i>209 lb 10 s</i>	<i>299 lb 19 s</i>	<i>358 lb 5 s</i>	<i>300 lb 2 s 6 d</i>	<i>263 lb</i>
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	<i>150 lb</i>	<i>105 lb</i>	<i>165 lb</i>	<i>135 lb 10 s</i>	<i>140 lb</i>	<i>225 lb</i>	<i>245 lb</i>	<i>205 lb</i>	<i>180 lb</i>
Robines	<i>37 lb 10 s</i>	<i>25 lb</i>	<i>39 lb</i>	<i>27 lb 10 s</i>	<i>35 lb</i>	<i>47 lb 10 s</i>	<i>52 lb 10 s</i>	<i>45 lb</i>	<i>35 lb</i>
Cavalleria de na Bausana	<i>16 lb 5 s</i>	<i>16 lb</i>	<i>17 lb</i>	<i>20 lb</i>	<i>18 lb</i>	<i>29 lb</i>	<i>30 lb</i>	<i>25 lb</i>	<i>20 lb</i>
PLA	<i>53 lb 10 s</i>	<i>52 lb 10 s</i>	<i>58 lb</i>	<i>59 lb</i>	<i>75 lb</i>	<i>115 lb</i>	<i>120 lb</i>	<i>66 lb 7 s 6 d</i>	<i>62 lb</i>
Sineu i Sant Joan	<i>37 lb 10 s</i>	<i>37 lb 10 s</i>	<i>35 lb</i>	<i>35 lb</i>	<i>53 lb</i>	<i>77 lb 10 s</i>	<i>76 lb 10 s</i>	<i>52 lb 17 s 6 d</i>	<i>45 lb</i>
Porreres	<i>12 lb 15 s</i>	<i>10 lb</i>	<i>15 lb</i>	<i>17 lb</i>	<i>15 lb</i>	<i>23 lb 10 s</i>	<i>25 lb</i>	<i>8 d</i>	<i>11 lb</i>
LLEVANT-MIGJORN	<i>25 lb 10 s</i>	<i>30 lb 10 s</i>	<i>15 lb 10 s</i>	<i>18 lb</i>	<i>17 lb 10 s</i>	<i>25 lb 7 s 6 d</i>	<i>32 lb 10 s</i>	<i>23 lb</i>	<i>19 lb 10 s</i>
Manacor i Bellver	<i>10 lb 10 s</i>	<i>18 lb 10 s</i>	<i>7 lb 10 s</i>	<i>10 lb</i>	<i>11 lb</i>	<i>12 lb</i>	<i>18 lb</i>	<i>12 lb 10 s</i>	<i>10 lb</i>
TOTAL	<i>769 lb 6 d</i>	<i>717 lb 8 s 4 d</i>	<i>696 lb 13 s 8 d</i>	<i>511 lb 17 s 11 d</i>	<i>649 lb 10 d</i>	<i>803 lb 10 s 8 d</i>	<i>680 lb 10 s</i>	<i>808 lb 16 s 6 d</i>	<i>525 lb 5 s 10 d</i>

	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	<i>134 lb 18 s</i>	<i>124 lb 10 s 9 d</i>	<i>62 lb 16 s 5 d</i>	<i>124 lb 17 s 2 d</i>	<i>156 lb 7 s 5 d</i>	<i>108 lb 12 s 8 d</i>	<i>145 lb 9 s 7 d</i>	<i>118 lb</i>	<i>144 lb 17 s</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>37 lb</i>	<i>186 lb 12 s 6 d</i>	<i>174 lb 15 s</i>	<i>181 lb</i>	<i>306 lb 17 s 5 d</i>	<i>144 lb 12 s 6 d</i>	<i>142 lb</i>	<i>125 lb 15 s</i>	<i>140 lb 5 s</i>
Alcúdia		127 lb 10 s	125 lb	125 lb	100 lb	100 lb	91 lb	82 lb 10 s	87 lb 10 s
Sóller	22 lb 10 s	22 lb 2 s 6 d	20 lb	18 lb 10 s	17 lb 10 s	17 lb	20 lb	17 lb	20 lb 15 s
Valldemossa	10 lb 10 s	19 lb 10 s	13 lb	18 lb	18 lb 5 s	15 lb 10 s	16 lb 10 s	15 lb	16 lb
RAIGUER	<i>337 lb 5 s</i>	<i>437 lb 5 s</i>	<i>467 lb 5 s</i>	<i>514 lb</i>	<i>356 lb 5 s</i>	<i>370 lb 5 s</i>	<i>316 lb 9 s 15 d</i>	<i>369 lb 17 s 6 d</i>	<i>221 lb 12 s 11 d</i>
Inca, Selva, Campanet i Uyalfàs	208 lb	280 lb	263 lb		250 lb	255 lb	190 lb 19 s 11 d	250 lb 7 s 6 d	70 lb 2 s 11 d
Robines	60 lb 10 s	80 lb 10 s	66 lb	57 lb 10 s	50 lb	47 lb 10 s	62 lb 10 s	60 lb	90 lb
Cavalleria de na Bausana	36 lb 5 s	33 lb 15 s	22 lb 10 s	15 lb	24 lb 5 s	37 lb 15 s	36 lb	30 lb	32 lb 10 s
PLA	<i>101 lb</i>	<i>96 lb</i>	<i>104 lb</i>	<i>78 lb 10 s</i>	<i>75 lb</i>	<i>82 lb</i>	<i>18 lb 17 s 6 d</i>	<i>68 lb</i>	<i>86 lb</i>
Sineu i Sant Joan	66 lb	58 lb 10 s	11 lb	50 lb	52 lb 10 s	55 lb		45 lb	69 lb
Porreres	25 lb	22 lb 10 s	33 lb	17 lb 10 s	10 lb 10 s	17 lb	11 lb	13 lb	10 lb
LLEVANT-MIGJORN	<i>39 lb 10 s</i>	<i>37 lb 10 s</i>	<i>26 lb 10 s</i>	<i>23 lb 10 s</i>	<i>18 lb</i>	<i>23 lb</i>	<i>20 lb 15 s</i>	<i>13 lb 7 s 6 d</i>	<i>12 lb 10 s</i>
Manacor I Bellver	23 lb	23 lb 10 s	17 lb	12 lb 10 s	9 lb	12 lb 10 s	10 lb	5 lb	7 lb 10 s
TOTAL	<i>650 lb 3 s</i>	<i>848 lb 3 s 3 d</i>	<i>835 lb 6 s 5 d</i>	<i>921 lb 18 s 2 d</i>	<i>912 lb 9 s 10 d</i>	<i>628 lb 10 s 2 d</i>	<i>638 lb 12 s 4 d</i>	<i>687 lb</i>	<i>605 lb 4 s 11 d</i>

PERCENTATGES DEL DELME DEL VI DE LA PART CAPITULAR (1400-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
CIUTAT	41,7	41,8	38,6		34	26,6	31	31,6	6,7	20,7	14,7	7,5	13,5	17	17,3	22,7	17	24
SERRA DE TRAMUNTANA	18,4	23,7	21,5	10,6	19,4	18,6	25	20	27,8	5,7	22	21	19,6	33,6	23	22,3	18,3	23
RAIGUER	29,5	22,8	32,8	47,8	32,3	37,3	52,5	37	50	52	51,5	56	39	55,7	58,8	49,4	53,8	36,7
PLA	7	7,4	8,6	11,5	11,5	14,3	17,6	8	11,8	15,5	11,3	12,4	8,2	8,5	13	3	10	14,2
LLEVANT-MIGJORN	3,3	4,3	2,4	3,5	2,7	3,1	4,8	2,8	3,8	6	4,5	3,2	2	2,6	3,6	3,3	1,8	2,1

INGRESSOS DEL DELME DEL BLAT PER LA PART DEL PATRIMONI REIAL (1380-1413)

	1380	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397
PLA DE LA CIUTAT I MARRATXÍ		<i>52 lb 7 s 8 d</i>	<i>3 lb 19 s 9 d</i>	<i>92 lb</i>	<i>152 lb</i>	<i>102 lb</i>	<i>50 lb</i>	<i>31 lb</i>	<i>250 lb</i>	<i>191 lb</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>206 lb 2 s 5 d</i>	<i>293 lb 3 s 4 d</i>	<i>435 lb</i>	<i>534 lb</i>	<i>311 lb</i>	<i>85 lb 6 s 3 d</i>	<i>197 lb 9 s 8 d</i>	<i>370 lb</i>	<i>395 lb</i>	<i>249 lb</i>
Alcúdia	111 lb	160 lb	286 lb	341 lb	201 lb		160 lb	250 lb	221 lb	156 lb
Bunyola	52 lb	66 lb	61 lb	83 lb	100 lb	57 lb	22 lb 15 s	41 lb	86 lb	41 lb
RAIGUER	<i>491 lb</i>	<i>684 lb</i>	<i>839 lb</i>	<i>1.097 lb</i>	<i>564 lb</i>	<i>298 lb 14 s 10 d</i>	<i>126 lb 15 s</i>	<i>830 lb</i>	<i>1.157 lb</i>	<i>741 lb</i>
Inca, Selva i Campanet	181 lb	280 lb	310 lb	406 lb	400 lb	113 lb 1 s 6 d		280 lb	377 lb	330 lb
Alaró, Sencelles i Robines	240 lb	305 lb	425 lb	561 lb		165 lb 1 s 6 d	88 lb 15 s	450 lb	610 lb	305 lb
PLA	<i>445 lb</i>	<i>479 lb</i>	<i>952 lb</i>	<i>463 lb</i>		<i>474 lb</i>	<i>40 lb</i>	<i>621 lb</i>	<i>782 lb</i>	<i>752 lb</i>
Montuiri i Castellitx	217 lb	219 lb	472 lb	211 lb		55 lb	40 lb	251 lb	291 lb	292 lb
Porreres	228 lb	260 lb	480 lb	252 lb		419 lb		370 lb	491 lb	460 lb
LLEVANT- MIGJORN	<i>861 lb</i>	<i>1.121 lb</i>	<i>1.635 lb</i>	<i>1.258 lb</i>		<i>717 lb 13 s 10 d</i>	<i>221 lb</i>	<i>1.297 lb</i>	<i>2.706 lb</i>	<i>1.826 lb</i>
Llucmajor	270 lb	271 lb	421 lb	340 lb		187 lb	91 lb	250 lb	510 lb	420 lb
Felanitx	163 lb	301 lb	322 lb	200 lb		244 lb 17 s 2 d		361 lb	470 lb	340 lb
Manacor i Bellver	181 lb	280 lb	352 lb	461 lb		30 lb	100 lb	360 lb	365 lb	330 lb
SUMA TOTAL	<i>2.003 lb 2 s 5 d</i>	<i>2.629 lb</i>	<i>3.864 lb 19 s 9 d</i>	<i>3.444 lb</i>	<i>1.027 lb</i>	<i>1.677 lb 14 s 11 d</i>	<i>635 lb 4 s 8 d</i>	<i>3.148 lb</i>	<i>5.290 lb</i>	<i>3.759 lb</i>

	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
PLA DE LA CIUTAT I MARRATXÍ	242 lb		195 lb	40 lb	40 lb	130 lb		100 lb		35 lb 10 s
SERRA DE TRAMUNTANA	364 lb	91 lb	344 lb	422 lb	86 lb	276 lb	238 lb 5 s	293 lb	307 lb	642 lb 10 s
Alcúdia	210 lb	156 lb	291 lb	301 lb		161 lb	161 lb	110 lb	245 lb	342 lb
Bunyola	64 lb			31 lb		44 lb	26 lb		23 lb	46 lb
RAIGUER	730 lb	741 lb	705 lb	761 lb 10 s	276 lb	600 lb	696 lb	611 lb	457 lb	755 lb
Inca, Selva i Campanet	280 lb	330 lb	430 lb	400 lb		280 lb	402 lb	255 lb	350 lb	350 lb
Alaró, Sencelles i Robines	310 lb	305 lb	275 lb	276 lb	276 lb	240 lb	252 lb	301 lb	90 lb	340 lb
PLA	985 lb	742 lb	544 lb 14 s	852 lb	490 lb	558 lb	619 lb	210 lb	115 lb	778 lb
Montuïri i Castellitx	304 lb	282 lb		362 lb		175 lb	300 lb			125 lb
Porreres	681 lb	460 lb	469 lb	490 lb	490 lb	383 lb	319 lb		115 lb	572 lb
LLEVANT-MIGJORN	2.238 lb	1.876 lb	1.433 lb	2.657 lb	2.078 lb	2.180 lb	860 lb 10 s	1.170 lb	769 lb	2.668 lb
Llucmajor	555 lb	420 lb		440 lb	440 lb	460 lb	85 lb		60 lb	376 lb
Felanitx	353 lb	340 lb	272 lb 14 s 6 d	750 lb	751 lb	525 lb	313 lb	349 lb	150 lb	700 lb
Manacor i Bellver	500 lb	380 lb	700 lb	630 lb			310 lb	350 lb	420 lb	510 lb
SUMA TOTAL	4.559 lb	3.450 lb	3.211 lb 14 s	4.732 lb 10 s	2.970 lb	3.744 lb	2.413 lb 15 s	2.384 lb	1.648 lb	4.878 lb 10 s 10 d

PERCENTATGES DEL DELME DELS BLATS DE LA PART REIAL (1380-1413)

	1380	1382	1387	1388	1388-1390	1390	1390	1391, 1392, 1393	1394	1397	1397-1398	1399	1401	1402	1402	1403	1405-1406	1411	1412	1413
Ciutat i Marratxí		2	0,1	2,6	14,8	6	7,8	1	4,8	5,1	5,3		6	0,8	1,3	3,5		4,2		0,7
Serra de Tramuntana	10,2	11	11,2	15,5	30,2	5	31,2	11,7	7,6	6,6	8	6,8	10,7	9	3	7,4	10	12,3	18,6	13
Raiguer	24,5	26	21,7	32	55	17,8	20	26,3	22,2	19,7	15,4	20,5	22	16	9,3	16	30	25,6	27,7	15,4
Pla	22,2	18,2	24,6	13,4		28,2	6,2	19,7	15	20	21,6	20,5	17	18	16,5	15	25,6	8,8	7	16
Llevant-Migjorn	43	42,6	42,3	36,5		42,8	34,8	41,2	52	48,6	50	52	44,6	56	70	58,2	35,7	49	46,7	54,6

INGRESSOS DEL DELME DEL BLAT PER LA PART CAPITULAR (1400-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409
PLA DE LA CIUTAT I MARRATXÍ	<i>167 lb</i>	<i>163 lb 10 s</i>	<i>106 lb</i>	<i>137 lb 10 s</i>	<i>150 lb 10 s</i>	<i>42 lb 10 s</i>	<i>165 lb</i>	<i>100 lb</i>	<i>140 lb</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>274 lb</i>	<i>218 lb 10 s</i>	<i>200 lb</i>	<i>161 lb</i>	<i>208 lb</i>	<i>100 lb</i>	<i>205 lb 11 s</i>	<i>194 lb 10 s</i>	<i>316 lb 5 s</i>
Alcúdia	145 lb	181 lb 10 s	105 lb	100 lb	90 lb	11 lb 10 s	85 lb 16 s	108 lb	150 lb
Sóller ³³⁵	57 lb	37 lb 10 s	30 lb	24 lb	52 lb 10 s	33 lb	50 lb 5 s	25 lb 10 s	68 lb 5 s
RAIGUER	<i>681 lb 7 s</i>	<i>607 lb 10 s</i>	<i>499 lb 4 s 3 d</i>	<i>527 lb 10 s 4 d</i>	<i>503 lb 10 s 11 d</i>	<i>582 lb 10 s</i>	<i>465 lb 8 s 9 d</i>	<i>390 lb</i>	<i>748 lb 10 s</i>
Inca, Selva i Campanet	318 lb 2 s	370 lb 10 s	222 lb 4 s 3 d	264 lb 4 d	241 lb 10 s 11 d	325 lb	222 lb 18 s 9 d	200 lb	350 lb
Alaró, Sencelles i Robines	270 lb	200 lb	210 lb 10 s	210 lb 10 s	215 lb	217 lb 10 s	200 lb	150 lb	300 lb
PLA	<i>719 lb 3 s 3 d</i>	<i>1.034 lb 4 d</i>	<i>625 lb 5 s</i>	<i>831 lb</i>	<i>661 lb 15 s 8 d</i>	<i>799 lb 10 s</i>	<i>840 lb 14 s 2 d</i>	<i>741 lb 12 s</i>	<i>1.993 lb 16 s 10 d</i>
Sineu i Sant Joan	146 lb 7 s 10 d	156 lb 15 s 4 d	124 lb 19 s	185 lb 4 s	251 lb 14 s	127 lb 9 s	132 lb 5 s 8 d	166 lb 12 s	636 lb 3 s 5 d
Porreres	217 lb 13 s 11 d	206 lb 10 s	139 lb 6 s 6 d	162 lb 1 s	193 lb 15 s 10 d	89 lb	209 lb 13 s 6 d	140 lb	-
Petra	525 lb	668 lb 5 s	360 lb 19 s 6 d	461 lb 5 s	487 lb 10 s	577 lb 10 s	498 lb 15 s	435 lb	592 lb 10 s ³³⁶
LLEVANT-MIGJORN	<i>539 lb</i>	<i>675 lb</i>	<i>537 lb</i>	<i>557 lb 10 s</i>	<i>591 lb</i>	<i>263 lb 10 s</i>	<i>365 lb</i>	<i>337 lb</i>	<i>410 lb 15 s</i>
Manacor i Bellver	127 lb 10 s	250 lb	125 lb	137 lb	130 lb	153 lb	150 lb	115 lb	155 lb
Felanitx	141 lb	150 lb	122 lb	140 lb	125 lb	75 lb	-	95 lb	115 lb
Campos	155 lb	135 lb	155 lb	180 lb	186 lb	30 lb	140 lb	126 lb	140 lb
SUMA TOTAL	<i>2.381 lb 3 d</i>	<i>2.698 lb 10 s 4 d</i>	<i>1.967 lb 9 s 3 d</i>	<i>2.241 lb 10 s 4 d</i>	<i>2.114 lb 16 s 7 d</i>	<i>1.688 lb 4 s</i>	<i>2.041 lb 13 s 11 d</i>	<i>1.763 lb 2 s</i>	<i>3.609 lb 16 s 10 d</i>

³³⁵ Tres parts són per al Capítol

³³⁶ Tres parts per al Capítol

	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
PLA DE LA CIUTAT I MARRATXÍ	<i>140 lb</i>	<i>116 lb 10 s</i>	<i>45 lb</i>	<i>150 lb</i>	<i>83 lb</i>	<i>105 lb 10 s</i>	<i>150 lb</i>	<i>102 lb 10 s</i>	<i>105 lb 15 s 10 d</i>
SERRA DE TRAMUNTANA	<i>1.173 lb</i>	<i>137 lb</i>	<i>244 lb 15 s</i>	<i>286 lb 5 s</i>	<i>199 lb 10 s</i>	<i>268 lb 5 s 2 d</i>	<i>122 lb 5 s 4 d</i>	<i>142 lb 16 s 6 d</i>	<i>175 lb</i>
Alcúdia	109 lb	90 lb	147 lb 10 s	152 lb 10 s	115 lb	148 lb 2 d	81 lb 4 d	84 lb 16 s 6 d	90 lb
Sóller ³³⁷	30 lb	15 lb	38 lb 5 s	50 lb 5 s	24 lb 15 s	61 lb 5 s	50 lb 5 s	21 lb	20 lb
RAIGUER	<i>517 lb</i>	<i>453 lb 10 s</i>	<i>530 lb 10 s</i>	<i>554 lb</i>	<i>545 lb</i>	<i>625 lb 10 s</i>	<i>394 lb 3 s</i>	<i>538 lb 15 s</i>	<i>423 lb 15 s</i>
Inca, Selva i Campanet	250 lb	215 lb	360 lb 10 s	258 lb 19 s	275 lb	306 lb	197 lb 2 s	265 lb 2 s 2 d	205 lb 16 s
Alaró, Sencelles i Robines	205 lb	200 lb	145 lb 10 s	250 lb	475 lb	265 lb	146 lb	230 lb 2 s 10 d	180 lb 10 s
PLA	<i>356 lb 18 s 11 d</i>	<i>973 lb 3 s 6 d</i>	<i>830 lb 6 s 1 d</i>	<i>894 lb 8 s 5 d</i>	<i>639 lb 7 s 2 d</i>	<i>432 lb 7 s 8 d</i>	<i>588 lb 18 s 4 d</i>	<i>688 lb 13 s 7 d</i>	<i>586 lb 17 s 5 d</i>
Sineu i Sant Joan	50 lb 13 s 1 d	398 lb 8 s	170 lb 15 s 10 d	380 lb 9 s 4 d	247 lb 4 s	76 lb 17 s 6 d	285 lb 5 s 2 d	266 lb 11 s 5 d	285 lb 13 s 3 d
Porreres	-	-	-	255 lb 12 s 3 d	160 lb	142 lb 19 s 5 d	94 lb 3 s 1 d	254 lb 4 s	95 lb 8 s 2 d
Petra	114 lb 10 d	177 lb 4 s 7 d	528 lb 15 s ³³⁸	240 lb 5 s 7 d	217 lb 3 s 2 d	197 lb 10 s 9 d	153 lb 12 s 8 d	158 lb 3 s 2 d	205 lb 16 s
LLEVANT-MIGJORN	<i>466 lb</i>	<i>373 lb</i>	<i>307 lb</i>	<i>569 lb 14 s</i>	<i>376 lb 10 s</i>	<i>477 lb 10 s</i>	<i>195 lb</i>	<i>281 lb 13 s</i>	<i>366 lb 10 s</i>
Manacor i Bellver	137 lb 10 s	115 lb	193 lb	165 lb	152 lb 10 s	180 lb	158 lb 8 s 6 d	122 lb 10 s	185 lb 10 s
Felanitx	140 lb	100 lb	55 lb	117 lb 10 s	75 lb	92 lb	74 lb 17 s 8 d	77 lb 13 s	107 lb 10 s
Campos	111 lb 5 s	107 lb 10 s	68 lb	177 lb 4 s	105 lb	118 lb	100 lb	50 lb	88 lb 10 s
SUMA TOTAL	<i>2.652 lb 13 s 11 d</i>	<i>2.053 lb 3 s 6 d</i>	<i>1.958 lb 10 d</i>	<i>2.454 lb 7 s 5 d</i>	<i>1.843 lb</i>	<i>1.909 lb 2 s 10 d</i>	<i>1.683 lb 12 s 10 d</i>	<i>1.756 lb 8 s 1 d</i>	<i>1.657 lb 18 s 3 d</i>

255

PERCENTATGES DE LES APORTACIONS DEL DELME DEL BLAT DE LA PART CAPITULAR (1400-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1417	1418	1420
Ciutat i Marratxí	7	6	5,4	6	7		8	5,6	4	5,3	5,7	2,3	6	4,5	5,5	9	5,8	6,4
Serra de Tramuntana	11,5	8	10	7,2	10		10	11	9	44,2	6,6	12,5	11,6	10,8	14	7,2	8	10,5
Raiguer	28,6	22,5	25,3	23,5	24		22,7	22	20,7	19,5	22	27	22,5	29,5	33	23,4	30,7	25,5
Pla	30,2	38,3	31,7	37	31,3		41,2	42	55,2	13,5	47,4	42,3	36,4	34,6	22,6	35	39,2	35,4
Llevant-Migjorn	22,6	25	27,3	25	28		17,8	19	11,4	17,5	18	15,7	23,2	20,4	25	18,5	16	22,1

³³⁷ Tres parts són per al Capítol

³³⁸ Tres parts per al Capítol

DELME DELS BLATS PER LA PART DE LES 4 CANONGIES (1400-1420)

	1400	1401	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409
Sineu i Sant Joan	263 lb 12 s 6 d	296 lb 16 s	198 lb 4 s 4 d	213 lb 1 s 6 d	303 lb 8 s 6 d	374 lb 17 s 8 d	341 lb 19 s 4 d	205 lb 4 s 9 d	3 lb 19 s 1 d
Petra									
Sant Martí de Mianes									
Total	<i>263 lb 12 s 6 d</i>	<i>296 lb 16 s</i>	<i>198 lb 4 s 4 d</i>	<i>213 lb 1 s 6 d</i>	<i>303 lb 8 s 6 d</i>	<i>374 lb 17 s 8 d</i>	<i>341 lb 19 s 4 d</i>	<i>205 lb 4 s 9 d</i>	<i>3 lb 19 s 1 d</i>

	1410	1411	1412	1414	1415	1416	1418	1420
Sineu i Sant Joan	330 lb 16 s 4 d	97 lb 18 s 5 d	-	512 lb 14 s 3 d	439 lb 14 s 8 d	234 lb 13 s 9 d	496 lb 9 s 2 d	244 lb 10 s 3 d
Petra	405 lb 5 s 1 d	382 lb 11 s 2 d	247 lb 9 d	319 lb 17 s 7 d	328 lb 7 s 8 d	259 lb 8 s 1 d	220 lb 9 s 1 d	219 lb 2 s 4 d
Sant Martí de Mianes		4 lb 9 s 3 d	5 lb 18 s 9 d					14 lb 11 s 3 d
Total	<i>736 lb 1 s 1 d</i>	<i>484 lb 18 s 10 s</i>	<i>252 lb 19 s 6 d</i>	<i>832 lb 11 s 10 d</i>	<i>768 lb 2 s 4 d</i>	<i>494 lb 1 s 10 d</i>	<i>716 lb 18 s 3 d</i>	<i>479 lb 3 s 10 d</i>

